

ΙΛΙΣΟΣ

ΕΡΕΥΝΑ-ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ-ΤΕΧΝΗ

Μακάριοι
οι ειρηνοποιοί
ὅτι αὐτοὶ υἱοὶ
Θεοῦ κληθήσονται.

Ματθαῖος

ΕΤΟΣ 23ον

ΤΕΥΧΟΣ 130

ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ — ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 1978

ΤΙΜΟΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΠΩΛΟΥΜΕΝΩΝ ΕΙΣ ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΤΟΥ «ΙΛΙΣΟΥ» (Δραγατσανίου 6)

Τηλέφ. 3246-837

H. P. Blavatsky	Τὸ κλειδί τῆς Θεοσοφίας	200
C. Leadbeater	Σ' ἐκείνους ποὺ πενθεῦν	20
Besant - Leadbeater	Ἡ Ἄτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	200
N. Sri Ram	Προσέγγισις πρὸς τὴν Πραγματικότητα	40
>	Αἱ βαθύτεραι ὄψεις τῆς Ζωῆς	40
>	Εἰς ἀναζήτησιν τῆς Σοφίας	60
Ed. Arnold	Τὸ Φῶς τῆς Ἀσίας	80
Irving S. Cooper	Ἡ Μετενσάρκωσις	100
Αν. Besant:	Ἡ ἀπόκρυφη ζωὴ τοῦ ἀνθρώπου	100
Vivekananda	Κάρμα - Γίγκα	100
Βενετού - Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἄτραπὸ	40
Krishnamurti	Στα πόδια τοῦ Διδασκάλου (ἔκδ. 1966)	40
>	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Α' σειρά)	220
>	Στοχασμοὶ πάνω στὴ ζωὴ (Β' σειρά)	220
>	Ἐκπαίδευσις καὶ σημασία ζωῆς ἄδ. 120 δεμ.	170
>	Στὴ σιγὴ τοῦ Νοῦ	180
Ἄντ. Ἀδριανοπούλου	Ὁ ἄνθρωπος καὶ ἡ Ζωὴ	200
>	Οἱ Νόμοι τῆς Ζωῆς	150
Ἰω. Βασιλῆ	Τὸ Σημειωματᾶριο ἐνὸς Μύστου	200
>	Τὰ φυσικὰ δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου	100
Γεώρ. Μαλτέζου	Τὰ Ἐλευσίνια Μυστήρια	60
Κ. Μελισσαροπούλου	Ἀποκρυφισμὸς καὶ Μυστικισμὸς ἄδ. 50, δεμ.	100
>	Μελετήματα ἄδ. 100, δεμ.	150
>	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 120, δεμ.	160
>	ΜΗΤΙΣ (Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	160
>	Τὰ δῆματα τῆς Φιλοσοφίας ἄδ. 120, δεμ.	160
>	Τὰ δῆματα τῆς Φιλοσοφίας Β!	120
>	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κρισναμούρτι	100
>	Ὁ Ἰησοῦς	100
>	Ὁ Κομήτης (Θέατρο ἰδεῶν)	50
»	Ἐ' Ἀγνώστῳ Θεῶ»	20
»	Πέντε Τεκτονικαὶ Ὅμιλιαὶ εἰς Α'	30
Πίναξ	Αἰώνιος Δεῖπνος	30
«ΙΛΙΣΟΣ»	Ἐπιλογὴ 1956 - 58, 1959 - 61, 1962 - 65, ἑκάστη χρυσ.	200
	Διὰ τοὺς συνδρομητὰς ἐσωτερικοῦ τοῦ «ΙΛΙΣΟΥ»	160
Περιοδικὸν «ΙΛΙΣΟΣ»,	Τόμοι χαρτόδετοι 1971 - 77 ἑκαστος	150

Ἀποστείλατε τὸ ἀντίτιμον διὰ νὰ τὰ λάβετε ταχυδρομικῶς.

(Αἱ ἀποστολαὶ ἐπὶ ἀντικαταβολῇ ἐπιβαρύνονται μὲ δραχμάς 40)

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 30

ΣΥΝΔΡΟΜΗ «ΙΛΙΣΟΥ» Δρχ. 150 Ἐξωτερ. \$ 6 Ἀεροπ. \$ 10

ΔΙΗΜΗΝΙΑΙΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΕΛΕΥΘΕΡΑΣ ΣΚΕΨΕΩΣ

Δραγατσανίου 6 (Πλ. Κλαυθμώνος), ΑΘΗΝΑΙ - 122

Διευθυντής ΚΩΣΤΗΣ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΣ

Έπιμελητής ύλης ΧΡΙΣΤΟΣ ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΣ

ΕΤΟΣ 23ον ♦ Νοέμβριος — Δεκέμβριος 1978 ♦ ΤΕΥΧΟΣ 130

ΓΕΩΡΓΙΟΣ Δ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΣ

Διαιώνια προσμονή

«Καινούς ούρανοὺς
καὶ γῆν καινὴν . . .
προσδοκῶμεν . . .»

(Β' Πέτρ. γ' 13)

Ὅρθος στὸ θαμποχάραμα προσμένω
Προσμένω τὴν Ἀνατολὴν
Ροδα φωτὸς νὰ δρέψω ν' ἀνασάνω.

Κι ὡς ἀναδύθη τὸ γοργόφτερο Ἄρμα
Ἄπολλωνα τοῦ Ἐκηβολου Φοῖβου,
μὲ τοὺς ἀσπάλακες μυροήκισα
μὲ τὰ κοπάδια βέλασα
χεριέτισα μὲ τ' ἄλογα
βρουχήθηκα μὲ τὰ λιοντάρια
μὲ τοὺς Σταυραετοὺς τὰ νύχια μου ἀνατροχίσα.

Καὶ ξάφνου συσσεισμοῦ σύριγμα ὄξυ
κύμα σηκώθη ἐντὸς μου!
Καὶ πρεσβευτὴς τῶν ὄντων αὐθυπόστατος
στ' Ἄρμα τοῦ Φοῖβου δεξιά του ἠνιοχοῦσα
ὡς μὲ τὴν τέλεια τροchioδρομὴ τοῦ Κύκλου.
Βάψαμε ὀλοπόρφυρα ἀκροῦρανα πελάη
παλμοὺς ζωῆς σκορπίσαμε
κάψαμε καὶ δροσίσαμε.

Κι' ὀλοῦθε ἀχοβοὴ βαριά
 ἀπὸ μυριάδες στόματα
 τῶν ἔμψυχων καὶ ἄψυχων τῆς Σφαίρας—
 χαίρουν ρωτώντας γιὰ τὸν τέλειο Δεῖπνο.
 Καὶ ντροπαλὸς καὶ σιγηλὸς τοὺς ἀποκρίνομαι:
 'Αδέρφια, ὄχι! δὲν ἐχόρτασα τῆς "Υπαρξῆς τὸ νόμα.
 Δὲν εἶναι ἡ πολιτεία τῆς τὸ μετρημένο Σύμπαν.
 Ξανὰ μαζί σας λιτανεύω στὴ διαιώνια προσμονή.
 Τῆς ἄγριας Λευτεριᾶς τὴν Πρωταρχὴ προσμένω!

'Ανοίξτε οἱ οὐρανοί!..

'Ανοίξτε οἱ ἑπτὰ οὐρανοὶ — ἀνοίξτε!

Μὲ πνίγει ἡ στέγη σας!

Δὲ θέλω τὴ σκεπὴ σας!

Διψῶ τὴν ἄβυσσο!

Ποθῶ τὸ χάος!...

"Ἄς γίνω ἓνα μὲ τὸ φῶς

ἢ μὲ τὸ ἔρεβος!

'Ἀρκεῖ ν' ἀπλώσει ἡ "Υπαρξὴ μου

ν' ἀναλυθεῖ, νὰ σθῆσει ἢ νὰ ζήσει

πάνω ἀπὸ σὰς, ἔξω ἀπὸ σὰς,

πάνω ἀπ' τοὺς κόσμους κι ἀπ' τοὺς Ἴηλιους.

"Ὠ — ναί!...

Πάνω ἀπ' τοὺς κόσμους κι ἀπ' τοὺς "Ἴηλιους!

Πάνω ἀπ' ὅ,τι ἔχει σχῆμα, κίνηση, βάρος,

νόμο, συνάρτηση ἢ ἐξάρτηση!

Πάνω ἀπ' τῆς ζωῆς τὸ μέγα Δεσμωτήριο!

Κι ἄς ξαναγυρίσω ἐκεῖ πού ἦμουν...

Στὴν ἀσύνορη χώρα τῆς αἰώνιας Σιωπῆς!

Στὸν ἄχωρο χῶρο τοῦ Μεγάλου Μηδενός!

"Ὠ! Πατρίδα μου!

"Ὠ! Πρῶτὴ μου Πατρίδα.

Καὶ ὄμως!...

Κάτι μὲ τραβάει ἀκόμα ἐδῶ...

Κατακλυσμικὴ ἢ δυνάμη μου!

Μ' ἀλλοίμονο! Κι αὐτὸ ἐμποδισμένο!...

Ψυχὴ, κλάψε ἀκόμα, κλάψε!

Κλάψε, ψυχὴ μου, σκοῦξε, κλάψε!...

ΓΕΩΡΓ. Λ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΣ

(«Τὸ τετράδιο τῆς ἀγάπης μου», 1964)

1979 · Διεθνές
Έτος του Παιδιού

Διακήρυξη τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν γιά τὰ δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ

Ἐπειδὴ οἱ λαοὶ τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν ἐπιβεβαίωσαν στὸν χάρτη τὴν πίστη τους στὰ θεμελιώδη δικαιώματα τοῦ ἀνθρώπου καὶ στὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ἀξία τῆς ἀνθρώπινης προσωπικότητας καὶ ἀποφάσισαν νὰ προωθήσουν τὴν κοινωνικὴ πρόοδο καὶ καλύτερα ἐπίπεδα ζωῆς σὲ συνθήκες μεγαλύτερης ἐλευθερίας,

Ἐπειδὴ τὰ Ἠνωμένα Ἐθνη διακήρυσαν στὴν Οἰκουμενικὴ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου πὼς ὁ καθένας δικαιούται νὰ ἀπολαμβάνει ὅλα τὰ δικαιώματα καὶ τὶς ἐλευθερίες ποὺ προβλέπονται στὴν Διακήρυξη, χωρὶς κανενὸς εἶδους διάκριση φυλῆς, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικῶν ἢ ἄλλων πεποιθήσεων, ἐθνικῆς ἢ κοινωνικῆς καταγωγῆς, περιουσίας, οἰκογενειακῆς προελεύσεως ἢ ἄλλης κοινωνικῆς θέσεως,

Ἐπειδὴ τὸ παιδί ἔχει ἀνάγκη, λόγω τῆς φυσικῆς καὶ πνευματικῆς του ἀνωριμότητας, ἀπὸ ἰδιαίτερη προφύλαξη καὶ φροντίδα, συμπεριλαμβανομένης καὶ τῆς καταλληλῆς νομικῆς προστασίας, τόσο πρὶν ὅσο καὶ μετὰ τὴ γέννησή του,

Ἐπειδὴ ἡ ἀνάγκη γιὰ τέτοια ἰδιαίτερη προστασία διατυπώθηκε στὴ Διακήρυξη τῆς Γένεως γιὰ τὰ Δικαιώματα τοῦ Παιδιοῦ τὸ 1924 καὶ ἀναγνωρίστηκε στὴν Οἰκουμενικὴ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Ἀνθρώπου καὶ στὰ καταστατικά τῶν εἰδικευμένων ὀργανισμῶν καὶ τῶν διεθνῶν ὀργανώσεων ποὺ ἐνδιαφέρονται γιὰ τὴν εὐημερία τῶν παιδιῶν,

Ἐπειδὴ ἡ ἀνθρωπότητα ὀφείλει στὸ παιδί ὅτι καλύτερο ἔχει νὰ δώσει,

Γι' αὐτὸ τώρα, ἡ ΓΕΝΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΤΣΗ

Π ρ ο β α ί ν ε ι σ' αὐτὴ τὴ Διακήρυξη τῶν Δικαιωμάτων τοῦ Παιδιοῦ γιὰ νὰ μπορεῖ τὸ παιδί νὰ ζήσει εὐτυχισμένο τὰ παιδικὰ του χρόνια καὶ νὰ ἀπολαμβάνει, γιὰ τὸ δικό του καλὸ καὶ τὸ καλὸ τῆς κοινωνίας, τὰ δικαιώματα ποὺ περιέχονται στὴ Διακήρυξη καὶ καλεῖ τοὺς γονεῖς, τοὺς ἄνδρες καὶ τὶς γυναῖκες ὡς ἄτομα, τὶς ἐθελοντικὲς ὀργανώσεις, τοὺς φορεῖς τῆς τοπικῆς αὐτοδιοικήσεως καὶ τὶς ἐθνικὲς Κυβερνήσεις νὰ ἀναγνωρίσουν τὰ δικαιώματα αὐτὰ καὶ νὰ ἐπιδιώξουν τὴν τήρησή τους μὲ νομοθετικά καὶ ἄλλα μέτρα ποὺ θὰ ληφθοῦν προοδευτικά σύμφωνα μὲ τὶς ἀκόλουθες ἀρχές:

ΑΡΧΗ ΠΡΩΤΗ: Τὸ παιδί θὰ ἀπολαμβάνει ὅλα τὰ δικαιώματα ποὺ προβλέπονται σὲ τούτῃ τὴ Διακήρυξη. Τὰ δικαιώματα αὐτὰ ἀναγνωρίζονται σὲ ὅλα ἀνεξαιρέτως τὰ παιδιά χωρὶς διάκριση φυλῆς, χρώματος, φύλου, γλώσσας, θρησκείας, πολιτικῶν ἢ ἄλλων πεποιθήσεων, ἐθνικῆς ἢ κοινωνικῆς καταγωγῆς, περιουσίας, οἰκογενειακῆς προλεύσεως ἢ ἄλλης κοινωνικῆς θέσεως τοῦ ἴδιου τοῦ παιδιοῦ ἢ τῆς οἰκογενείας του.

ΑΡΧΗ ΔΕΥΤΕΡΗ: Τὸ παιδί θὰ ἀπολαμβάνει ἰδιαίτερη προστασία καὶ θὰ τοῦ παρέχονται, μὲ νομοθετικά ἢ ἄλλα μέσα, εὐκαιρίες καὶ δυνατότητες γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἀναπτυχθεῖ σωματικά, ψυχικά, ἠθικά, πνευματικά καὶ κοινωνικά μὲ τρόπο φυσιολογικὸ καὶ ὑγιεινὸ καὶ σὲ συνθήκες ἐλευθερίας καὶ ἀξιοπρέπειας. Ὅταν θεσπίζονται νόμοι γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸν πρωταρχικὴ φροντίδα θὰ εἶναι ἡ ἐξασφάλιση τῶν πραγματικῶν συμφερόντων τοῦ παιδιοῦ.

ΑΡΧΗ ΤΡΙΤΗ: Στὸ παιδί θὰ ἀναγνωρίζεται ἀπὸ τὴ στιγμή τῆς γεννήσεώς του τὸ δικαίωμα νὰ ἔχει ὄνομα καὶ ἐθνικότητα.

ΑΡΧΗ ΤΕΤΑΡΤΗ: Τὸ παιδί θὰ ἀπολαμβάνει τὰ δικαιώματα τῆς κοινωνικῆς ἀσφάλειας. Θὰ τοῦ ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα νὰ μεγαλώνει καὶ νὰ ἀναπτύσσεται μὲ υἰεία. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ θὰ παρέχεται στὸ παιδί καὶ στὴ μητέρα του ἰδιαίτερη φροντίδα καὶ προστασία, στὴν ὁποία περιλαμβάνεται καὶ ἡ ἱκανοποιητικὴ προ-γεννητικὴ καὶ μετα-γεννητικὴ μέριμνα. Τὸ παιδί θὰ ἔχει τὸ δικαίωμα ἱκανοποιητικῆς διατροφῆς, στεγάσεως, ψυχαγωγίας καὶ ἱατρικῆς περιθάλψεως.

ΑΡΧΗ ΠΕΜΠΤΗ: Τὸ παιδί ποὺ μειονεκτεῖ σωματικά, διανοητικά ἢ κοινωνικά θὰ ἀπολαμβάνει τὴν ἰδιαίτερη μεταχείριση, ἐκπαίδευση καὶ φροντίδα ποὺ ἀπαιτεῖ ἢ εἰδικὴ κατάστασή του.

ΑΡΧΗ ΕΚΤΗ: Τὸ παιδί ἔχει ἀνάγκη, γιὰ τὴν πλήρη καὶ ἄρμονικὴ ἀνάπτυξη τῆς προσωπικότητάς του, ἀπὸ ἀγάπη καὶ κατανόηση. Θὰ μεγαλώνει, ὅπου εἶναι δυνατόν, μὲ τὴν εὐθίνη καὶ τὴν φροντίδα τῶν γονέων του καὶ πάντοτε σὲ μιὰ ἀτμόσφαιρα στοργῆς καὶ ἠθικῆς καὶ ὑλικῆς ἀσφάλειας. Τὸ παιδί τῆς τρυφερῆς ἡλικίας δὲν θὰ χωρίζεται ἀπὸ τὴ μητέρα του παρὰ μόνον σὲ ἐξαιρετικὲς περιπτώσεις. Ἡ κοινωνία καὶ οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες θὰ ἔχουν τὸ

καθῆκον νὰ παρέχουν ἰδιαιτέρη φροντίδα στὰ παιδιά χωρὶς οἰκογένεια καὶ στὰ παιδιά πὸν δὲν ἔχουν ἐπαρκῆ μέσα συντηρήσεως. Ἡ παροχὴ κρατικῶν ἐπιδομάτων καὶ ἄλλης βοήθειας γιὰ τὴ συντήρηση τῶν παιδιῶν πολυμελῶν οἰκογενειῶν εἶναι ἐπιθυμητή.

ΑΡΧΗ ΕΒΛΟΜΗ: Στὸ παιδί ἀναγνωρίζεται τὸ δικαίωμα τῆς ἐκπαιδεύσεως, ἡ ὁποία θὰ παρέχεται δωρεάν καὶ θὰ εἶναι ὑποχρεωτική, στὴ στοιχειώδη τουλάχιστον βαθμίδα. Στὸ παιδί θὰ παρέχεται μιὰ ἐκπαίδευση πὸν θὰ προαγεῖ τὴ γενικὴ παιδεία του καὶ θὰ τοῦ δώσει τὴ δυνατότητα μὲ βάση τὴν ἀρχὴ τῆς ἰσότητος τῶν ἐυκαιριῶν νὰ ἀναπτύξει τὶς ἰκανότητές του, τὴν ἀτομικὴ του κρίση καὶ τὸ αἶσθημα τῆς ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς εὐθύνης του καὶ νὰ γίνῃ ἓνα χρήσιμο μέλος τῆς κοινωνίας.

Τὰ πραγματικὰ συμφέροντα τοῦ παιδιοῦ θὰ ἀποτελοῦν τὴν κατευθυντήρια ἀρχὴ ἐκείνων πὸν εἶναι ὑπεύθυνοι γιὰ τὴν ἐκπαίδευση καὶ τὴν καθοδήγησή του. Ἡ εὐθύνη αὐτὴ ἀνήκει κατὰ πρῶτο λόγο στοὺς γονεῖς του.

Τὸ παιδί θὰ ἔχει κάθε ἐυκαιρία γιὰ παιχνίδι καὶ ψυχαγωγία, πὸν πρέπει νὰ κατευθύνονται πρὸς τοὺς ἴδιους σκοποὺς πὸν ἐπιδιώκει καὶ ἡ ἐκπαίδευση. Ἡ κοινωνία καὶ οἱ δημόσιες ὑπηρεσίες θὰ ἐπιδιώξουν νὰ προωθήσουν τὴν ἀπόλαυση τοῦ δικαιοῦματος αὐτοῦ.

ΑΡΧΗ ΟΓΔΩΝ: Τὸ παιδί θὰ εἶναι σὲ κάθε περίπτωσι ἀπὸ τοὺς πρῶτους πὸν θὰ ἀπολαμβάνουν προστασία καὶ περίθαλψη.

ΑΡΧΗ ΕΝΑΤΗ: Τὸ παιδί θὰ προστατεύεται ἀπὸ κάθε μορφῆ ἐγκαταλείψεως, σκληρότητας καὶ ἐκμεταλλεύσεως. Δὲν θὰ εἶναι ἀντικείμενο κανενὸς εἶδους συναλλαγῆς.

Τὸ παιδί δὲν θὰ προσλαμβάνεται σὲ ἐργασία, πρὶν φτάσει στὴν κατάλληλη κατώτατη ἡλικία. Σὲ καμιά περίπτωσι δὲν θὰ ἐξαναγκάζεται ἢ θὰ τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ ἀπασχολεῖται σὲ ἐργασία ἢ ἐπαγγελματιὰ πὸν θὰ ζημιώνει τὴν ὑγεία ἢ τὴν ἐκπαίδευση του ἢ θὰ παρεμποδίζει τὴ σωματικὴ, πνευματικὴ ἢ ἠθικὴ ἀνάπτυξή του.

ΑΡΧΗ ΔΕΚΑΤΗ: Τὸ παιδί θὰ προστατεύεται ἀπὸ κάθε ἐνέργεια πὸν μπορεῖ νὰ ἐνθαρρύνει φυλετικὲς, θρησκευτικὲς ἢ ὅποιες ἄλλης μορφῆς διακρίσεις. Τὸ παιδί θὰ ἀνατρέφεται μὲ πνεύμα κατανόησεως, ἀνοχῆς, φιλίας μεταξὺ τῶν λαῶν, εἰρήνης καὶ παγκόσμιας ἀδελφότητος καὶ μὲ πλήρη συνείδηση ὅτι ἡ δραστηριότητα καὶ οἱ ἰκανότητές του πρέπει νὰ ἀφιερώνονται στὴν ἐξυπηρέτηση τῶν συναθρώπων του.

ἘΚΠΤΩΣΕΙΣ για τὶς γιορτὲς

Οἱ χαρτόδετοι τόμοι ΙΛΙΣΟΥ ἔτων 1971 - 1976, ἀπὸ 1ης Δεκεμβρίου μέχρι 10 Ἰανουαρίου, θὰ πωλοῦνται στὰ Γραφεῖα < ἢ ταχυδρομικῶς κατόπιν ἐμβάσματος > δρχ. 100 ἕκαστος (ἀντὶ δρχ. 150).

Ἐπίσης οἱ χρυσόδετοι τόμοι ἐπιλογῆς Β (1959 - 1961) κατὰ τὸ αὐτὸ διάστημα θὰ πωλοῦνται δρχ. 120 (ἀντὶ δρχ. 160) διὰ τοὺς συνδρομητὰς τοῦ ΙΛΙΣΟΥ καὶ διὰ τοὺς μὴ συνδρομητὰς δρχ. 150 (ἀντὶ δρχ. 200).

Μὴ χάσετε τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ συμπληρώσετε τὴ Βιβλιοθήκη σας. Εἶναι τὸ καλύτερο καὶ φθηνότερο δῶρο γιὰ τὸν ἑαυτὸ σας ἢ τοὺς φίλους σας.

ΠΗΙ Θ Ε Ο Σ Ο Φ Ι Α

πριν από την Μπλαβάτσκι

«ΓΗ ΚΑΙ ΟΥΡΑΝΟΣ, τοῦ Ζὲν Ρεῦνω, Πηρίσι, 1854

ὑπὸ Χριστοῦ Α. ΡΙΖΟΠΟΥΛΟΥ

«Λέγοντας Θεοσοφία—ἀναφέρει ἡ Ε.Π.Μ. στὸ «Κλειδί τῆς Θεοσοφίας»—ἐννοοῦμε τὴ θεία σοφία ἢ τὴ σοφία τῶν θείων ὄντων». Συνεπῶς, μόνον ἡ λέξις εἶναι ἀνθρώπινο δημιούργημα, ὄχι τὸ περιεχόμενο. Καὶ ἡ ἔννοια τῆς Θεοσοφίας πρέπει νὰ εἶναι ἡ βαθμίδα τῶν γνώσεων τῶν ἀνθρώπων γιὰ τὴ θεία σοφία. Ὅχι ἐπιμένως μιὰ ὀρισμένη θεωρία, πολὺ λιγώτερο ἓνα ὀρισμένο δόγμα.

Ἕνας ἀκόμη ὠραιότερος χαρακτηρισμὸς πρὶν ἀπὸ 20 περίπου χρόνια, ἐδόθη ἀπὸ τὸν ἀλησμόνητο διεθνῆ πρόεδρο τῆς Θεοσοφικῆς Ἑταιρείας, τὸν ἀδελφὸ Ν. Σὺρ Ράμ — καὶ θεωρῶ μεγάλη μου τιμὴ, ὅτι αὐτὸς ὁ χαρακτηρισμὸς ἐδόθη σ' ἐπιστολὴ πρὸς τὴν ταπεινοτήτά μου, σὰν ὑστερογραφο σὲ μακρὰ ἐπιστολή.

«Ἡ ἀποψὶς μου — λέγει ὁ Ν. Σὺρ Ράμ — εἶναι, ὅτι πῶσα Ἀλήθεια, ὅπουδήποτε εἶναι δυνατὸν νὰ εὑρεθῇ, εἶναι μέρος τῆς Θεοσοφίας».

Στὴν συνέχεια τοῦ χαρακτηρισμοῦ του διετύπωνε τὴν ἀποψὴ του, πὼς «ἡ ἀλήθεια, ποὺ μπορεῖ νὰ περιέχεται στὶς διδασκαλίες τοῦ Κρισναϊκούρι, πρέπει, ἐπιμένως, νὰ θεωρηθῇ ὡς Θεοσοφία».

Ἐπεκτείνοντας τὸν ὀρισμὸ — καὶ πᾶσα ἐπέτασις δικαιολογεῖται ἀφ' ἑαυτῆς — εὐρίσκουμε, ὅτι ἡ Θεοσοφία ταυτίζεται μὲ τὴν Ἀλήθεια καὶ ἔχει δύο κύρια μέρη. Τὸ πρῶτο μέρος εἶναι τὸ γνωστὸ καὶ περιέχεται, ὄχι σὲ μιὰ ὀρισμένη διδασκαλία, τοῦ νὰ μονοπωλῇ τὴν Θεοσοφία, ἀλλὰ σὲ κάθε διδασκαλία, ποὺ τὴν φωτίζει, ἔστω καὶ μιὰ στίθα τῆς Ἀληθείας, συνεπῶς τὸ πρῶτο μέρος τῆς Θεοσοφίας εἶναι ἡ Ἀλήθεια, τὴν ὁποία διαπιστώνουμε σὲ ὅποιαδήποτε διδασκαλία καὶ ὅποιαδήποτε ἀποψή, καὶ δικαιωματικὰ τὴν ἐνσωματώνουμε στὴν Θεοσοφία. Τὸ δεύτερο μέρος εἶναι ἡ Ἀλήθεια, ποὺ ἀκόμη δὲν μπορέσαμε νὰ προσεγγίσουμε, διότι, φυσικὰ, εἶναι παρὰ τὸ-

μο νὰ σκεφθοῦμε πὼς εἶναι δυνατόν ποτὲ νὰ γίνουμε κάτοχοι ἀκέριας τῆς Ἀλήθειας.

Ἀπὸ τοὺς ὁρισμοὺς αὐτοὺς συνάγεται ὅτι Θεοσοφία εἶναι ἡ ὀ λ ο ε ν κ α τ α κ τ ω μ ἔ ν η Ἀλήθεια.

Μοῦ φαίνεται, πὼς αὐτὸς ὁ ὁρισμὸς ἀποκλείει κάθε ἀποκρυστάλλωση καὶ κάθε δογματισμὸ, γιατί εἶναι πολὺ δυνατόν μιὰ μεταγενέστερη ἀλήθεια νὰ φωτίσῃ σὰν πλάνη μιὰ παλαιότερη ἄποψη, πού τὴν περνούσαμε γιὰ Ἀλήθεια.

Ληλαδῆ, στάσις θεοσοφικὴ εἶναι τὸ νὰ ἐρευνᾷ κανεὶς πανταχοῦ, νὰ συλλέγῃ τὸ ἄρωμα καὶ τὸ μέλι ἀπὸ κάθε λουλουδί, καὶ νὰ εἶναι πάντα ἕτοιμος ν' ἀπορρίψῃ μιὰ παλαιότερη ἄποψη γιὰ χάρη μιᾶς καινούργιας, ὅταν αὐτὸ τοῦ ἐπιβάλλεται ἀπὸ τὴν σωστὴ ἐρευνα τῆς Ἀληθείας. Στάσις θεοσοφικὴ ἀποκλείει τὴν δογματικὴ ἢ συναισθηματικὴ ἢ κάθε εἶδους προσκόλλησι σὲ μιὰ ἄποψη.

Πολὺν ὥραϊα τὸ εἶχε περιγράψει ἡ Μπέζαντ: «Ἐγίναμε θεόσοφοι —εἶπε— σπάζοντας τὶς ἀλυσίδες ἑνὸς παλιοῦ δόγματος. Ἀλλά, δὲν σπάσαμε τὶς παλιὲς ἀλυσίδες γιὰ νὰ τὶς ἀλλάξωμε μὲ τὶς νέες».

Αὐτὰ ἰσχύουν ἀπόλυτα. Ὡστόσο, λέγοντας Θεοσοφία ἐννοοῦμε ἓνα ἄθροισμα ἀπόψεων γιὰ τὸν κόσμον καὶ τὸν ἄνθρωπον, καθὼς ἔχει διατυπωθῆ ἀπὸ τὴν Ε.Π.Μ. καὶ τοὺς ἄλλους συγγραφεῖς τῆς ἰδρυτικῆς περιόδου τῆς Θ.Ε., ὅσο καὶ νὰ μὴν εἶναι, ὅ π ω ς δ ἔ ν ε ἶ ν α ι, ὑποχρεωτικὴ καμμία ἀπὸ τὶς ἀπόψεις αὐτές. Καὶ λέγοντας «Θεοσοφία πρὶν ἀπὸ τὴν Μπλαβάτσκι» —πού εἶναι τὸ θέμα μας— ἐννοοῦμε ἀνάλογες ἀπόψεις, πού εἶχαν διατυπωθῆ παλαιότερα.

Πόσο παλαιότερα ὅμως;

Ὁ ὅρος «Θεοσοφία» καθιερώθηκε ἀπὸ τὸν Ἀμμώνιο Σακκά —τὸν Γ' αἰῶνα μ.Χ.— τὸν περιώνυμον νεοπλατωνικὸ φιλόσοφον, πού θέλησε νὰ συμφιλιώσῃ ὅλα τὰ θρησκευτικὰ δόγματα, ἐν ὀνόματι κοινῆς καταγωγῆς καὶ κοινῆς ἐσωτερικῆς οὐσίας, ὥστε ν' ἀποκαταστήσῃ μιὰ παγκόσμια πίστι, βασιζόμενη στὶς αἰώνιες καὶ ἠθικὰς ἀλήθειαι. Ἡ σχολή του ἦταν μιὰ θεοσοφικὴ ἐταιρεία. Ἀλλὰ ἡ θεοσοφία τοῦ δὲν ἦταν μιὰ δική του ἀνακάλυψις, γιατί τὸ ἐκλεκτικὸ σύστημα ἀπαντᾷ καὶ στὰ ἄδυτα πολλῶν Μυστηρίων τῆς ἀρχαιότητος.

Ἡ λέξις ἀρχίζει ἀπὸ τότε, ἀλλὰ ἡ ἐννοια τῆς Θεοσοφίας εἶναι τόσο ἀρχαία, ὅσο καὶ ὁ ἄνθρωπος, ἀφοῦ, σύμφωνα μὲ τὸν βασικὸ ὁρισμὸ, ἡ πρώτη σπῆθα πού φώτισε τὸ μυαλὸ τοῦ πανάρχαιου προγόνου μας ἦταν τὸ πρῶτον ψηφί σ' αὐτὸ τὸ συγκρότημα ἰδεῶν, πού σήμερον ἀποκαλοῦμε Θεοσοφία.

Ὅχι ὅμως τόσο παλιά—δὲν θὰ ἀνατρέξουμε. Εἶναι ἀσύγκριτα πιὸ μετριόφρων ἢ πρόθεσις μας.

Θὰ ἦταν πιὰ κυριολεκτικὸς ὁ τίτλος ἂν εἶχε συνταχθῆ ἔτσι: Ἡ Θεοσοφία, λίγα χρόνια πρὶν ἀπὸ τὴν Μπλαβάτσκι. Ἀκριβῶς, 21 χρόνια πρὶν.

Τὸ ἔτος 1854 ἐξεδόθη στὸ Παρίσι τὸ σύγγραμμα τοῦ Ζᾶν Ρεϋνὼ «Γῆ καὶ Οὐρανός».

Είναι μία ευχάριστη έκπληξις για ένα θεόσοφο, να βρούμε στις γραμμές αυτού του βιβλίου την φιλοσοφία και την διδασκαλία, που του είναι τόσο αγαπητές. Και όμως η Θεοσοφία δόθηκε τυπικά στον δυτικό κόσμο από την Μ. το έτος 1875.

Σκοπός μας λοιπόν είναι ένας μικρός περίττος ανάμεσα στις έκτεταμένες σελίδες του βιβλίου του Γάλλου φιλόσοφου και έπιστημονος Ζαν Ρεννώ.

«Η γη—γράφει στην αρχή—έδοθηκε στους ανθρώπους σαν μακροπρόθεσμο δάνειο. Έχουν να την αξιοποιήσουν, όχι μόνον για την συντήρηση του σώματος των, αλλά και για την πνευματική και ψυχική τους εξέλιξη».

Περιγράφει κατόπιν την μεγαλειώδη πορεία του ανθρώπου για την κατακτηση του υλικού κόσμου και την έξουδετέρωση των αντιξοοτήτων. Και φθάνει στο μεγάλο πρόβλημα του μέλλοντος του ανθρώπου, μ' έναν πολύ τρυφερό παραβολικό τροπο.

«Όποιος—γράφει—κοιμάται στον Θεό, καθώς το βλέπεις στην αγκαλιά της μάνας του, θέσαιο πως θα ξαναβίσει τα μάτια του στο φως, δεν έχει τίποτε να φοβηθή από τον ύπνο. Άλλά σέ τί θα χρησίμευε να διαμορφώνουμε γήινες θρησκώσεις, αν πρόκειται ο θάνατος να τις αποσυνδέσει τελείως;

»Ω θάνατε, που συντρίβεις τα πιο όμορφα πεπρωμένα στο μέσον, που ανατρέπεις τα πιο λεπτολογημένα σχέδια, που κάνεις να δεσπόζει γύρω μας ή άβεβαιότητα, σύ που κάνεις να γίνονται: στη γή τόσα δάκρυα, γιατί προσαρμίζεσαι στην παρούσα μας ατέλεια, ω μὴ μείνης για πάντα αθεράπευτη μαστιγα!

»Είθε ο Θεός να μὴς έπιτρέψη να αξιοθώμε της θθηναισίας, είθε ν' άγρυπνή στην προσπάθειά μας για να γίνουμε τέτοιας ανταμοιβής άξιοι, είθε να μὴς ένδυναμώσει στην ιδέα, ότι με τα έργα μας τα προσωπικά, με την ζωή μας την ίδια, θα κάμουμε την ζωή μας εύκολότερη και θα γίνουν οι απόγονοί μας ευτυχέστεροι... Είθε να θρωίμε τον δρόμο, που δεν είναι άλλος από την συνεργασία, για να αντιστοιχούμε προς το άπειρον ένα παραθυράκι από την μεταβατική μας ύπαρξη...».

Ο Ρεννώ έν συνεχεία εξετάζει την διαδοχή των αιώνων, από την Γένεση ως τα σημερα, λέγοντας χαρακτηριστικά, πως «η ιστορία της γής δεν είναι παρά ένα κεφάλαιο του βιβλίου του ουρανού, και η ιστορία του ανθρώπινου γένους μονάχα μιὰ παράγραφος του κεφαλαίου».

«Για τον άνθρωπο—λέγει—ή Εκκλησία δεν διδάσκει τίποτε το βέβαιο σχετικά με την προέλευση της ψυχής, και αυτή η σιωπή, διμολογία άγνοίας, είναι μιὰ παρότρυνσις για το ανθρώπινο πνεύμα, ώστε κάποια ημέρα να μπορέσει να γίνη έκανο και να διαλύση την

τωρινή ἀβεβαιότητα, βγαίνοντας θριαμβευτικά μέσ' ἀπὸ τὴν νεφελώδη κατάσταση.

Θὰ παραθέσω μερικὲς ὠραιότατες, νομίζω, περικοπὲς αὐτοῦ τοῦ κεφαλαίου:

«Εἶναι ἀδιάφυστο, πὼς οἱ ἀνθρώπινες ψυχὲς ἐμφανίζονται προικισμένες, ἐκ γενετῆς τῶν ὄντων, μὲ ποικίλες ἱκανότητες. Αὐτὴ ἡ ποικιλία μπορεῖ νὰ θεωρηθῆ ἀποτέλεσμα τύχης, μὲ τὴν ὁποία ἐπιτελεῖ τὰ ἔργα του ὁ Πλάστης; Τί θὰ λέγαμε τότε γιὰ τόσες ψυχὲς, ποὺ ἀπὸ τὸ λίκνο τους ἀκόμη ἐκδηλώνουν κακότητα; Ὑπάρχουν παιδιὰ, ποὺ πρὶν ἀκόμη σχηματίσουν ὁποιαδήποτε ἀντίληψη, ἔχουν στὰ χαρακτηριστικὰ τοῦ προσώπου τους τὴν ἐκδήλωση κακῶν ἐνστίκτων, ποὺ δὲν περιμένουν παρὰ τὴν ἀφύπνιση γιὰ νὰ σταδιοδρομήσουν. Εἶναι ἀδύνατο νὰ πιστέψῃ κανεὶς, πὼς τέτοιες ψυχὲς βγῆκαν σὲ τέτοια κατάσταση ἀπὸ τοῦ Θεοῦ τὰ χέρια. Ὑπάρχουν ἄλλοι ποὺ γεννῶνται τελειῶς ἠλίθιοι.

»Ὁ Ἅγιος Ἰερώνυμος καὶ ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος διεπίστωσαν τὶς περιπτώσεις καὶ τὶς ἐμελέτησαν, χωρὶς νὰ μποροῦν νὰ τὶς ἐξηγήσουν, γιὰτὶ δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία σὲ ὅσους ἔχουν παρακολουθήσει τὴν παιδικὴ ἡλικία, ὅτι οἱ μὲν ἔχουν ἀγνή ψυχὴ σὲ καθαρὸ σῶμα, χωρὶς σαρκικὲς ἐξάψεις, καὶ οἱ δὲ μαρτυροῦν ἀπὸ τὰ πρῶτα τοὺς χρόνους ψυχὴ ἐκφυλισμένη σὲ σῶμα αἰσθησιακὸ καὶ εὐερέθιστο.

»Ἔτσι, οἱ ἄνθρωποι, ἀμέσως μόλις βγοῦν ἀπὸ τοὺς κόλπους τῆς μάνας των, ἔχουν διαμορφωμένον κατὰ μεγάλο μέρος τὸν χαρακτήρα τους καὶ ὁ Θεός, ποὺ ξέρει το μυστικὸ τῆς παιδικότητος, γνωρίζει, ὅτι γιὰ τοὺς μὲν ἡ ζωὴ θὰ εἶναι ἕνα δῶρον, γιὰ τοὺς δὲ μιὰ τιμωρία.

»Ἡ ἴδια μητέρα ἔφερε στὸν κόσμον τὸν Ἡσαῦ καὶ τὸν Ἰακώβ. . . Μήπως θὰ πρέπει νὰ συμπεράνουμε πὼς οἱ ψυχὲς, ποὺ φαίνονται ἀδελφές, δὲν προῆλθαν ἀπὸ τὴν ἴδια στιγμὴ τῆς θεϊκῆς δημιουργίας, ἀλλὰ ἀπὸ διαφορετικὴ καὶ, ὅτι ὁ Θεός, ὁ δημιουργῶν διὰ τῆς καλωσύνης, προώρισε τοὺς μὲν γιὰ τὴν εὐτυχία καὶ τοὺς δὲ γιὰ τὸ μαρτύριο; Θὰ ἦταν βλασφημία».

Στὸ σημεῖο αὐτό, ὁ Ρεϋνὼ ἀναφέρει περικοπὴ ἀπὸ τὸν Ἅγιο Αὐγουστίνου: «Ὅταν παρατηρῶ τὰ μαρτύρια τῶν παιδιῶν—ἔλεγε ὁ Ἅγιος Αὐγουστίνος—πιστέψτε με, ἀγωνιῶ καὶ ἀδυνατῶ ν' ἀπαντήσω. . . διότι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ λεχθῆ ὅτι τὰ παιδιὰ ὑποφέρουν χωρὶς νὰ τὸ ξέρῃ ὁ Θεός, οὔτε ὅτι ὁ Θεός εἶναι ἀνίσχυρος νὰ τὸ ἀποτρέψῃ, οὔτε ὅτι στέλλει τὰ μαρτύρια ὁ ἴδιος, χωρὶς νὰ εἶναι δίκαια. Ἡ κραυγὴ ἑνὸς παιδιοῦ ποὺ πονάει, ἔχει μιὰ ζωηρὴ εὐφράδεια καὶ δὲν μπορῶ νὰ τὴν ἀκούω, χωρὶς νὰ σκεφθῶ, πὼς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἔθεσε ὁ Θεός διωρεὰν αὐτὴν τὴν ψυχὴ σὲ τέτοιες ὀδυνηρὲς συνθήκες».

Κατόπιν ὁ Ρευνῶ ἀσχολεῖται μὲ τὸν θάνατο παιδιῶν μετὰ τὴ γέννησή τους. Τὸ θέμα αὐτὸ εἶναι ἰδιαίτερος ἐνδιαφέρον, γιατί, χωρὶς τὴν ἐξήγησι τῶν διαδοχικῶν ὑπάρξεων τοῦ ἀνθρώπου, θὰ ἦταν ἀκατανόητο νὰ φεύγουν ὄντα ἀπὸ τὴ ζωὴ σχεδὸν πρὶν φθάσουν. Καθὼς λέγει ὁ Ρευνῶ, ἂν ἡ γῆ ἦταν ὁ μοναδικὸς σταθμὸς μεταξὺ τοῦ μηδενὸς καὶ τοῦ οὐρανοῦ, θὰ ἦταν ταραλόγο νὰ φθάνουν καθημερινῶς χιλιάδες ψυχῶν καὶ νὰ ἀναχωροῦν ἀμέσως, χωρὶς νὰ πραγματοποιοῦν τὸν σκοπὸ τῆς ἐνσαρκώσεώς των.

Πάλι μιὰ περικοπή ἀπὸ τὸν Ἅγιον Αὐγουστῖνο: «Εἶναι ξένο πρὸς τὴν ἀντίληψιν τοῦ ἀνθρώπου, ἢ τοῦλάχιστον τὴν δική μου, νὰ γεννιέται ἓνα παιδί τοῦ εἶναι προωρισμένον νὰ πεθάνῃ πάνω στὴ γέννα ἢ λίγο ἀργότερα. Τί ἔρχεται νὰ καυῆ ἐδῶ κατω ἢ ψυχὴ ποῦ πρόκειται νὰ φύγῃ ἀμέσως προτοῦ νὰ προλάβῃ ν' ἀφυπνισθῆ; Καὶ τί πάει νὰ καυῆ ἄλλου;».

Ὁ Ρευνῶ θέτει καὶ ἓνα ἄλλο σοβαρὸ προβλημα σχετικὰ μὲ τὰ παιδιά, γιὰ νὰ παραδεχθῆ ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν πλαθεταὶ καθε φορὰ, γιὰ κάθε περίπτωση γεννήσεως, ὅποτε θὰ ἦταν ἀκατανόητο νὰ μὴ μένῃ στὴ ζωὴ, γιὰ νὰ ἐκπληρώσῃ τὸν προορισμὸ τῆς. Τὸ προβλημα ποῦ θέτει, εἶναι ἂν, στὶς περιπτώσεις τῆς κλεψιγαμίας, ἢ ὁποῖα εἶναι παραβίασις θεῶν καὶ ἀνθρωπίνων νόμων, γίνεται ἐκ μέρους τῶν δραστῶν «ἓνα νεῦμα» στὸν Παντοδύναμο, ὁ ὁποῖος ἀνταποκρίνεται, παρέχοντας τὴ ζωὴ σὲ μιὰ ἄτυχη ψυχὴ, ἢ ὁποῖα στὸν κόσμον μας ἀντιπροσωπεύει τὸν καρπὸ τῆς ἀκολασίας.

«Ὁχι—λέγει ὁ Ρευνῶ—δὲν θὰ παραδεχθῶ ποτε ὅτι σὲ κάθε γέννησι ἐνσωματώνεται μιὰ νέα ψυχὴ, γιατί θὰ ἦμουν ὑποχρεωμένος τότε νὰ παραδεχθῶ τὴν συνενοχίαν τοῦ θεοῦ στὶς παρανομίας σου.»

Ἡ δημιουργία κανούργιας ψυχῆς σὲ τέτοιες περιστάσεις —συνεχίζει—παρουσιάζει ἐμπόδιον ποῦ δὲν μπόρεσε κανεὶς θεολόγος νὰ τὸ περάσῃ. Εἶναι βράχος, ποῦ δὲν κατώρθωσαν οὔτε νὰ τὸν παρακάμψουν.»

Σχετικὰ μὲ τὸ θέμα αὐτό, ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος διερωτᾶται: «Ἡ ψυχὴ προέρχεται ἀπὸ τὸν Θεο, ἀλλὰ ἀμέσως ἢ ἐμμέσως, τὴν στιγμήν τῆς γεννήσεως ἢ πρωτίτερα;».

Πάντως, δὲν ἀπεφάνθη καμμιά Ἐκκλησιαστικὴ Σύνοδος.

Ὁ ἴδιος ὁ Ἅγιος Αὐγουστῖνος δὲν μπόρεσε νὰ καταλήξῃ σὲ ἰκανοποιητικὸ συμπέρασμα. Ἡ ἐπιστολή του πρὸς τὸν Ἅγιον Ἰερώνυμον εἶναι χαρακτηριστικὴ: «Διδάξετέ με, ἔάν αἱ ψυχὴ δημιουργοῦνται ἰδιαίτερος γιὰ ἐκείνους ποῦ εἶναι νὰ γεννηθοῦν καθε ἡμέρα καὶ πῶς μπορεῖ νὰ διατελοῦν σὲ κατάστασι ἀμαρτίας στὰ παιδιά; Ἐν ὀνόματι ποίας δικαιοσύνης τοῦ Πλάστου μπορεῖ νὰ ὑποχρεωθοῦν νὰ φορτωθοῦν τὶς ἀμαρτίες ἄλλων; Καὶ μποροῦμε νὰ ποῦμε πῶς ὁ Θεὸς ὑποχρεώνει τὶς ψυχὰς νὰ γίνον ἀμαρτωλὰς ἢ τιμωρεῖ ἀθώους; Ἐάν ὁμοῦς ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἀνοίγει ὠρισμένους πόρτες, ἔστω κι' ἂν χτυποῦμε, ὀφείλω νὰ ἐνθιμηθῶ τί εἶπε στοὺς Ἀποστόλους: «Ἐτι

πολλά ἔχω λέγειν ὑμῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι». (Κατὰ Ἰωάννην, 16: 12)».

Τὸ συμπέρασμα τοῦ Ρεῦνῶ εἶναι, ὅτι ἡ ἰδέα περὶ ἀθανασίας τῆς ψυχῆς δὲν κλονίζεται μὲ τὸ νὰ μὴ βλέπουμε τί γίνεται μετὰ θάνατον. Πρέπει—λέγει—νὰ συνηθίσουμε τὸ μάτι μας μέσα στὸ σκοτάδι ν' ἀναζητῆ τὸ φῶς.

«Ἡ πύλη, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν εἰσερχόμεθα εἰς τὴν γήινην ζωὴν, δὲν εἶναι λιγότερο σημαντικὴ, γιὰ τὴν ἠθικὴν μας οἰκοδόμησιν, ἀπὸ ἐκείνην, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἐξερχόμεθα. Ἡ μία εἶναι πύλη τῆς προϋπάρξεως, ἡ ἄλλη πύλη τῆς ἐπιβιώσεως».

Ὁ Ρεῦνῶ σ' αὐτὸ τὸ σημεῖο ἀναφέρει τὶς ἀντιλήψεις τῶν ἀρχαίων, Πλατωνικῶν καὶ Ἀλεξανδρινῶν, γιὰ τὴν ἀθανασία τῆς ψυχῆς, καὶ φθάνει εἰς τὴν ἐποχὴ τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἰδέα τῆς ἐπιβιώσεως—λέγει—παρουσιάζεται σὲ διάφορα χωρία τῶν Εὐαγγελίων. Ὁ Ναζωραῖος δὲν ἐρωτᾷ ποιοὶ εἶναι οἱ γονεῖς του, ποῖα ἡ γενέθλιος πόλις του, ἀλλὰ ποιὸς εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος, δηλαδὴ πῶς πρόσωπο παλαιότερων ἐποχῶν ἀναζητᾷ σ' αὐτόν. Εἶναι ὁ Ἥλιος; Εἶναι ὁ Ἰερεμίας; ἢ κάποιος ἄλλος; Καὶ ὁ Ἰησοῦς στρέφεται πρὸς τοὺς μαθητὰς Του γιὰ νὰ τοὺς ἐρωτήσῃ, καὶ αὐτοὶ «ποῖὸς νομίζουσιν πῶς εἶναι».

Τὸ περιστατικὸ ἀναφέρεται ἀπὸ τοὺς Εὐαγγελιστὰς Λουκᾶν καὶ Μάρκον. Ὁ Λουκᾶς (Θ' 18—20), διηγεῖται πῶς ὁ Ἰησοῦς ἐρώτησε τοὺς μαθητὰς Του «τίνα μὲ λέγουσιν οἱ ὄχλοι εἶναι» καὶ ἔλαβε τὴν ἀπάντησιν: «Ἰωάννην τὸν Βαπτιστὴν, ἄλλοι δὲ Ἥλιον, ἄλλοι δὲ ὅτι προφήτης τις τῶν ἀρχαίων ἀνέστη». «Εἶπε δὲ τότε αὐτοῖς: Ὑμεῖς δὲ τίνα μὲ λέγεσθε εἶναι;». Καὶ ἀποκρίθηκε ὁ Πέτρος: «Τὸν Χριστὸν τοῦ Θεοῦ». (Θβ: 14). Ὁ Μάρκος ἀναφέρει περιήπου τὰ ἴδια (8: 27—30), προσθέτει ὅμως πῶς ὁ Ἡρώδης ὁ ἴδιος εἶχε τὴν γνώμη ὅτι ἐπρόκειτο περὶ ἀναβιώσεως τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ ἐνῶ ἄλλοι ἔλεγαν γιὰ τὸν Ἥλιον ἢ κάποιον ἀρχαῖον προφήτην.

Ἐπὶ τοῦ ἔργου τοῦ Χριστοῦ γενεὴ ἀντίληψις γιὰ τὴν δυνατότητα ἐνσαρκώσεως καὶ ὁ Ἰησοῦς δὲν τὴν ἀπέκρουσε.

Τώρα, ποῖο εἶναι τὸ σύστημα ποὺ ἀναπτύσσει ὁ Ρεῦνῶ; Αἱ γενικαὶ ἀρχαὶ τοῦ σίμπαντος εἶναι τέσσαρες, λέγει Ἡ πρώτη εἶναι ὅτι ἡ δημιουργία συνεχίζεται. «Ὁ πατήρ μου ἐργάζεται ἕως ἄρτι,» καθὼς εἶπε ὁ Ἰησοῦς (Ἰω. 5, 17).

Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ἔνωσις ψυχῆς καὶ σώματος ἢ ἡ τάσις ὅλων τῶν ὄντων νὰ ἐκδηλωθοῦν μὲ αἰσθητὰ ὄργανα.

Ἡ τρίτη, θαυμασιῶς ἐκτιθεμένη εἰς τὴν Γένεσιν, εἶναι ἡ προοδευτικὴ ἐξέλιξις τῆς ζωῆς.

Ἡ τέταρτη εἶναι ἡ πλειονότης τῶν κόσμων.

«Ἔτσι λοιπὸν—λέγει ὁ Ρεῦνῶ—κάθε ψυχὴ κάνει τὴν πρώτην τῆς ἐμφάνισιν εἰς τὴν ζωὴν σὲ ἱεραρχικὸν βαθμὸν, ἐκεῖ ὅπου σταματᾷ τὸ ζῶν καὶ ξεκινᾷ τὸ ἐλεύθερον ὄν. Μιὰ ὠρισμένη στιγμή, ἡ ψυχὴ δέχεται τὴν θείαν πνοὴν τῆς τελειοποιήσεως καὶ ἀφυπνίζεται γιὰ τὴν ἐπιτέλεσιν τοῦ προορισμοῦ τῆς. Τὸ λογικὸν λάμπει, ἡ καρδιὰ χτυπάει, ἡ

συνείδησις ανοίγει, ὁ ἄνθρωπος ἐπλάσθηκε. Ξεκινάει γιὰ τὶς πρῶτες γνώσεις, δὲν ξέρει ἀκόμη νὰ διακρίνῃ τὸ καλὸ καὶ τὸ κακὸ, ἡ ψυχὴ του ἔχει ν' ἀγωνισθῇ γιὰ νὰ ξεριζώσῃ μέσα τῆς τὰ τυφλὰ ἔνστικτα καὶ νὰ ἀφυπνίσῃ τὶς ἠθικὰς δυνάμεις. Ἀπὸ ζωῆς εἰς ζωὴν, ἀπὸ κόσμου εἰς κόσμον, ἡ ψυχὴ περνάει τὶς διαδοχικὰς φάσεις τῆς τελειοποιήσεώς της. Συνεχῶς, μὲ τὴν ἀδιάκοπὴ ἐνέργεια τοῦ Δημιουργοῦ, νέες ψυχὰς βγαίνουν ἀπὸ τὸ μηδέν καὶ ἀρχίζουν τὴν τορφεὶα τους. Ἐδῶ εἴμεθα σὲ μιὰ ἐπισταθμία. Θὰ εἶναι ἀνόητος ὁποιος γελασθῇ ἀπὸ τὰ φαινόμενα καὶ θεωρήσῃ τὴ γῆ σὰν τὸ θέατρο τῶν καθημερινῶν δημιουργιῶν. Τί σημασία ἔχει ὁ χρόνος καὶ ὁ ἥλιος ποὺ εἶδαμε γιὰ πρώτη φορὰ; Ξέρουμε τάχα τ' ὄνομά μας; Μᾶς ἔδωσαν χθὲς ἓνα καὶ θα τὸ χάσουμε αὔριο, ἀλλὰ ὁ Θεὸς ξέρει ποῖο θὰ ἔχουμε τὴν ἀθανασία! Κάθε πλάσμα εἶναι χωρὶς ἐλάττωμα τὴν ὥρα τῆς δημιουργίας του, εἶναι ἐλεύθερο καὶ μὲ τὴν ἐλευθερίαν του τείνει στὴν τελειοποίησιν».

Ἄλλὰ, ὁ συγγραφεὺς πέρφτει σ' ἓνα ἄλλο θέμα. Ἀφοῦ κάθε ψυχὴ γεννιέται ἀθῶα, τί γίνεται μὲ τὸ προπατορικὸ ἁμαρτήμα; Φυσικὰ πρόκειται γιὰ μιὰ ἀλληγορίαν, ἀλλὰ ποιά ἐξημερία δίνει; Ἐποστηρίζει τὴν ἄποψιν ὅτι ἡ ἐξέλιξις τοῦ ἀνθρώπου ὑπῆρξε βαθμιαία, κάπως σὰν τὴν μεταμόρφωσιν τῶν θηλαστικῶν ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς μητέρας των, τῶν πουλιῶν ἀπὸ τὸ αὔγου, τῶν ψαριῶν ἀπὸ τὰ αὔγα ἐπίσης. Ὁ ἄνθρωπος, ὁ βασιλεὺς τῆς δημιουργίας, ὠνομάσθηκε ἔτσι ἐπειδὴ, περνώντας ἀπὸ τὴν ζωικὴ φάσιν, ἐπρόκειτο νὰ τὴν κατανικήσῃ. Ἡ Ἐδέμ συμβολίζει τὸ πλαίσιον τῆς ἀρχικῆς ἐξελίξεως.

Ὁ ἄνθρωπος εἶναι, καθὼς εἶπε ὁ Παῦλος, μετὰξυ ἀγγέλου καὶ κτήνους. Ἀπὸ τὸ ἓνα κατέχει τὶς βλέψεις, ἀπὸ τὸ ἄλλο τὶς συνήθειας. Ἄπὸ τὴν κυριαρχίαν τῶν ἐνστικτικῶν, δὲν ὑπάρχει κακόν, ὅπως δὲν ὑπάρχει καὶ ὑπὸ τὴν κυριαρχίαν τῆς νοήσεως. Στὴν ἐνδιάμεσιν ὅμως φάσιν, ἡ ψυχὴ τείνει πρὸς τὰ ὑψηλά, ἐνῶ τὸ ἐνστικτικὸ σύρει πρὸς τὰ χαμηλά. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἔχει περιγράψῃ τὴν σύγκρουσιν τῶν δύο δυνάμεων ἐντὸς μας. «Οὐ γὰρ ὁ θέλω ποιῶ ἀγαθόν, ἀλλ' ὁ οὐ θέλω κακόν τοῦτο πράσσω, εἰ δὲ ὁ οὐ θέλω ἐγὼ τοῦτο ποιῶ, οὐκέτι ἐγὼ καταρτίζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία» (8: 19).

Ὁ Ρεϊνώ σχολιάζει: «Τὸ παιδί που βυζαίνει, δὲν ἁμαρτάνει μὲ τὸ νὰ τὰ θέλῃ ὅλα δικὰ του. Ὅταν ὅμως ἀρχίσῃ νὰ διακρίνῃ τὸ δικὸ «μου» καὶ τὸ δικὸ «σου», τότε γεννᾶται ἡ δυνατὸτης τοῦ κακοῦ. Τὸ κακὸ γεννήθηκε τὴν ἡμέραν ποὺ ἓνας ἄνθρωπος ἀρπαξὲ ἀπὸ ἓναν ἄλλον ἄνθρωπον τὸν καρπὸ, ποὺ ἐκεῖνος εἶχε κοφῆ. Μὲ τέχνη, ὑπὸ τὴν μορφὴν τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, μᾶς δίδεται ἡ ἀφήγησις γιὰ τὸ πρῶτον ἁμαρτήμα. Πάντως, ὁ ἄνθρωπος δὲν πρέπει νὰ ταρπαυῆται ποὺ ἐγκατέλειπε τὴν Ἐδέμ, ἀφοῦ ἐξῆλθε ἀπὸ τὴν ἀδράνεια τοῦ πρώτου αἰῶνος διὰ τῆς πύλης τῆς ἁμαρτίας, γιὰ νὰ εἰσέλθῃ στὴν περιοχὴν τοῦ μόχθου καὶ τῶν τριχυμῶν. Τὸ καθεστῶς τῆς μονιμότητος θὰ ἦταν κατώτερον τοῦ καθεστῶτος τῆς τελειοποιήσεως. Ἄς ἀναγνωρίσουμε λοιπὸν τὸ σφάλμα καὶ σὰν τὸν Ἅγιον Αὐγουστίνον ἄς

τὸ εὐλογοῦμε: Εὐτυχές σφάλμα! «Ἔμεθα ὅλοι ἀλληλέγγυοι τοῦ ἀμαρτήματος τοῦ Ἀδάμ, διότι ὅλοι τὸ διεπράξαμε. Στὰ σκοτάδια τῶν προηγουμένων ὑπάρξεων, ὅλοι μας, στὴν ὥρα μας, ὑπῆρξαμε ὁ πρῶτος...».

Ἔχει λοιπὸν τὴν δόξα τῆς καὶ τὸ μεγαλεῖο τῆς ἡ γή.νη ζωῆ, γιατί σημαδεύει τὴ πορεία τοῦ ἀνθρώπου πρὸς τὴν τελειοποίηση καὶ γιατί ἐξασφαλίζει τὴν συνειδητὴ ἀνοδο. Ὁ ἄνθρωπος—ἀναφέρω πάντοτε τὶς ἀπόψεις τοῦ Ρεϋνῶ—δὲν εἶναι ἀδρανής. Περικλείει τὴν δημιουργικὴ σπίθα καὶ μπορεῖ ἐλεύθερος ν' ἀνέλθῃ, νὰ γίνῃ καλὺτερος. Ἐργάζεται γιὰ τὸν ἑαυτό του, ἐργαζόμενος γιὰ τοὺς ἄλλους, ἐνῶ ἂν ἔμενε ἀκίνητος σὲ ἀτένιση τοῦ θεοῦ, δὲν θὰ ἀναπαρῆγε τὸ ὑπόδειγμά του. Κι' ἂν καθηγεῖτο ἡ ἀρχὴ τῆς δράσεως, πού δένει τὰ πλάσματα μεταξύ τους καὶ τὸ συνδέει μὲ τὸν Θεό, θὰ ἔσπαγε τοῦ κόσμου ἡ ἁρμονία. Δὲν τὸ κατάλαβαν αὐτὸ στὸν μεσαίωνα, ὅταν ὑπεστήριζαν τὸ παγερὸ δόγμα τῆς ἐσχάτης κρίσεως. Ὅλα θὰ ἔπαιρναν θέση σταθερὴ καὶ ἀναλλοίωτη, οἱ ἐκλεκτοὶ γιὰ πάντα στὸν παράδεισο, οἱ ἁμαρτωλοὶ γιὰ πάντα στὴν κόλαση. Οἱ παραπλανημένοι δὲν θὰ μπορούσαν νὰ ξαναγυρίσουν στὸ φῶς καὶ δὲν θὰ ὑπῆρχε πλέον στοὺς ἐρχόμενους αἰῶνες καμμιά πρόοδος. Οἱ ἐκλεκτοὶ θὰ ἔμεναν στὶς βαθμιῶδες τοῦ παράξενου αὐτοῦ οὐρανοῦ, τοπ.θετημένοι στὴν ἀνάλογη μὲ τὴν ἀξία τους θέση καὶ ἐνδεδυμένοι αἰωνίως μὲ τὰ γήινα σώματα, στὰ ὁποῖα θὰ τοὺς εἶχε αἰφνιδιάσει ὁ θάνατος.

«ὦ, Χριστέ! — ἀναφωνεῖ ὁ Ρεϋνῶ — πόσο μὲ τρομάζει ἓνας τέτοιος παράδεισος καὶ πόσο προτιμῶ ἀκόμη τὶς δυστυχίες τῆς ζωῆς ἀπὸ τὴν μακάρια ἀθανασία!». Ἀπὸ ἕναν τέτοιο παράδεισο θὰ ἔλειπαν ὅλες οἱ προσφιλεῖς ἀρετὲς πού ἀγαποῦμε στὴ γῆ. Χαίρε δύναμις χαρακτῆρος, ἐπιείκεια, ἐλευθεροφροσύνη, μεγαλοψυχία, εὐγνωμοσύνη, ὑπομονή, δικαιοσύνη, ἀρετὲς δημιουργικὲς πού γεννοῦν τόσες ἄλλες...».

Ὁ Ρεϋνῶ δὲν ἱκανοποιεῖται μὲ τὴν μοναδικὴ ἀρετὴ πού ὑπόσχονται οἱ θεολόγοι, τὴν ἀρετὴ τῆς ἀτενίσεως τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ὅμως ἀρετὴ θὰ ἔκανε τὴν ψυχὴ νὰ δέχεται ἀπαθῶς τὰ μαρτύρια τῶν κολασμένων καὶ νὰ μὴ μπορῇ νὰ τοὺς βοηθήσῃ.

Ἐποστηρίζοντας ὅτι τὸ σῶμα δὲν εἶναι παρὰ μιὰ σκιά τῆς ἀστρικής δημιουργίας καὶ πὼς ἡ ἀθανασία μας εἶναι μιὰ σκιά τῆς αἰωνιότητος, δὲν ἱκανοποιεῖται ἀπὸ τὴν ἰδέα τῆς ἀναστάσεως τῆς σάρκας, γιατί αὐτὴ ἱκανοποιεῖ μόνον τὰ χονδροειδέστερα τῶν ἐνστίκτων μας, ἐκεῖνα πού μᾶς κάνουν νὰ ταυτίζομε τὸ ἄτομο μὲ τὴν ὕλη.

Θὰ τελειώσω μὲ μιὰ ἀκόμη περικοπὴ ἀπὸ τὸν Ρεϋνῶ κατὰ λέξιν, ἀπὸ τὸ τελευταῖο κεφάλαιο τοῦ βιβλίου του.

«Ὁ θάνατος εἶναι ἡ ἀφετηρία γιὰ ἕναν ἄλλο κόσμο, ἀλλ' ἂν δὲν ἦταν τυλιγμένος ἀπὸ τὴ νύχτα, αὐτὸς ὁ μεγάλος ὕπνος

θ' άλλαζε χαρακτήρα και αντί να τον θεωρούμε ημέρα πένθους, θά τον γιορτάζαμε, γιατί η απογύμνωσις από το σώμα είναι το απαραίτητο διαβατήριο για την μετανάστευσι. Η ημέρα του θανάτου είναι η λήξις ενός δανείου που συνάψαμε πάνω στο άστρο που ζούμε. Πρέπει να επιστρέψουμε τα υλικά που μᾶς δόθηκαν για την εκδότησί μας. Αὐτὴ εἶναι ὅλη ἡ ἱστορία τῆς τελευταίας μας πνοῆς.

Γιατί μιὰ τέτοια ὥρα να τὴν κάνουμε μακάβρια; Τί ἔχομε να φοβηθοῦμε ἂν ἡ συνείδησίς μας εἶναι ἡσυχῆ, ἂν ἡ προσμονὴ μας γιὰ τὴν ἀθανασία εἶναι ἀπόλυτα ἀσφαλῆς καὶ ἂν ἡ πίστις μας γιὰ τὴν θεία δικαιοσύνη εἶναι ἀνέφελη;

Φεύγοντας ἀπ' αὐτὸν τὸν κόσμον, προηγούμεθα ἐκείνων που ἀφήνομε πίσω μας. Ἐάν δὲν εἴμεθα κύριοι τῆς ὥρας ἀναχωρήσεως, εἴμεθα ὅμως κύριοι τῶν συνεπειῶν. Δὲν θὰ φθάσωμε στὸ στεφάνωμα τῆς ἐξελίξεώς μας, ἂν δὲν μᾶς ἀποδοθοῦν ὅλες οἱ ἀναμνήσεις τῶν περασμένων υπάρξεων, θεμένες μίᾳ πρὸς μίᾳ. Ναί, οἱ θεμελιώδεις συνθήκες τῆς γήινης ζωῆς, ἡ φυσικὴ τάξις τῆς ὑδρογενείου, ἡ δραστηριότης τῆς ψυχῆς, ἡ ὀργάνωσις τοῦ σώματος, ἡ γέννησις, οἱ ἀφοσιώσεις, ὁ θάνατος, ὅλα συσχετίζονται σ' ἓνα οὐράνιο ιδεῶδες, που οἱ ἄνθρωποι τὸ προσεγγίζουν συνεχῶς, ἀπὸ ἐνσαρκώσεως εἰς ἐνσάρκωσιν... Ἐνῶ, παραλλήλως, ἀπὸ αἰῶνος εἰς αἰῶνα, τὸ ἀνθρώπινο γένος ἐπὶ τῆς γῆς, προσεγγίζεται ἀμοιβαίως...».

Στὶς τελευταίες αὐτὲς λέξεις βλέπομε, στὰ ὁμορφα λόγια τοῦ Ζαν Ρενώ, ν' ἀστραφτετὴ τὸ βασικὸ ιδεῶδες τῆς Θεοσοφίας, τὸ ιδεῶδες τῆς παγκοσμίας ἀδελφότητος.

Η ΜΟΝΗ ΤΟΥ ΜΑΧΑΙΡΑ

ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Ὁμιλία σὲ ἐκδρομὴ Τεκτόνων
ἀπὸ τὸν Ἀχιλλέα ΖΑΒΑΛΛΗ

Ἡ ἱστορικὴ Μονὴ τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Μαχαιρᾶ, ὀνομάζεται Σταυροπηγιακὴ, διότι ὁ Ναὸς τῆς ἐθεμελιώθη ἐπάνω σὲ Σταυρὸ, ἔγινε δὲ ἡ τοιαύτη θεμελίωσις ἀπὸ τὸν Ἐπίσκοπο τῆς γειτονικῆς Ταμασοῦ, Νικήτα τὸν Ἁγιοστεφανίτη, κατὰ τὸ ἔτος 1177.

Εἰς τὴν Κύπρο μας, δύο ἀκόμη Ἱεραὶ Μοναὶ ἔχουν ἀποκτήσει τὴν προνομιακὴ αὐτὴ ὀνομασία: ἡ Μονὴ τοῦ Κύκκου καὶ ἡ Μονὴ τοῦ Ἁγίου Νεοφύτου.

Τὰ τρία αὐτὰ Μοναστήρια λέγονται καὶ Μοναστήρια Βασιλικά, διότι μὲ πολλοὺς τρόπους ἐπροστατεύθησαν ἀπὸ τοὺς Βασιλεῖς τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας.

Διὰ τὸ ὅμως ἡ Μονὴ λέγεται «Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ»;

Μερικοὶ συνδέουν τὴν ὀνομασία «Μαχαιρᾶς» μὲ τὸ ὄνομα κάποιου χόρτου, πού φύεται ἐδῶ καὶ λέγεται «Μαχαιρόχορτο». Ἄλλοι εὐρίσκουν, ὅτι τὸ κρῦο εἰς τὰ ὕψη αὐτὰ εἶναι πολὺ τσουχτερό, «κόβει σὰν μαχαίρη», καὶ γι' αὐτὸ ὁ τόπος λέγεται «Μαχαιρᾶς».

Ὁρθότερο εἶναι νὰ δεχθοῦμε, ὅτι τὸ θουνὸ αὐτὸ ὠνομάσθη «τοῦ Μαχαιρᾶ», διότι ἀνήκε σὲ κάποιον πολὺ γνωστὸν τότε κατασκευαστὴν καλῶν μαχαιριῶν, καὶ ξέρουμε ὅτι πράγματι ὑπῆρχε στὴν Κύπρο μίᾳ οἰκογένεια μὲ τὸ ὄνομα αὐτό, ὅπως ὑπῆρχε καὶ εἰς τὴν Ἐπτάνησο.

Ὅπως δὴποτε ὅμως, ἡ ὀνομασία «τοῦ Μαχαιρᾶ» μετεβιβάσθη καὶ εἰς τὴν Παναγία, καὶ γι' αὐτὸ λέγεται «ἡ Παναγία τοῦ Μαχαιρᾶ», μὲ ἄλλη δικαιολογία λαοπίστευτη, ὅπως θὰ ποῦμε σὲ λίγο.

Ἡ Εἰκόνα τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου τοῦ Μαχαιρᾶ εἶναι, σύμφωνα μὲ τὴν παράδοση, μίᾳ ἀπὸ τὰς ἑβδομήντα πού ἐξωγράφισε ὁ Εὐαγγελιστὴς Λουκᾶς. Ἀπὸ αὐτὲς εὐρίσκονται στὴν Κύπρο πέντε ἀκόμη: τῆς Χρυσοραγιατίτισσας, τῆς Τροοδίτισσας, τοῦ Κύκκου, τοῦ Ἄρακα καὶ τοῦ Ἁγροῦ.

Διὰ τὴν παλαιότεραν τῆς ὡραίας αὐτῆς Μονῆς ἱστορία μᾶς δίδει πληροφορίας ἀκριβεῖς ὁ μορφωμένος δραστήριος Ἡγούμενός της Νεῖλος, εἰς τὸ ἔργον

του «Τυπική Διατάξεις», που είναι γραμμένον ἐπάνω εἰς λεπτόν ἄβημα, καὶ μένει φυλαγμένον στὸ Ἱγουμενεῖο.

Ἀρχίζω τὴν ἱστορικὴ ἀφήγησή:

Μεταξὺ τῶν ἐτῶν 725 καὶ 850, εἰς τὰς χώρας τῆς Βυζαντινῆς Αυτοκρατορίας, σκληρὰ καταδιώκοντο οἱ ἀποδίδοντες τιμὴν εἰς τὰς Ἱερὰς Εἰκόνας.

Τότε ἀκριβῶς, ἔλας Ἀσκητής, μαζί με ἄλλους καταδιωγμένους Εἰκονοφίλους, ἔφυγε κρυφὰ ἀπὸ τὴν Μικρὰ Ἀσία ἀπὸ παράλια ἔρημα, καὶ πῆρε μαζί του τὴν Σεβασμία Εἰκόνα τῆς Παναγίας τοῦ Μαχαιρῶ, γιὰ νὰ τὴν σώσῃ ἀπὸ τὴν καταστροφή.

Βγήκε ἐλεύθερα εἰς τὴν Κύπρο, καὶ κατέφυγε στὰ ὄρη αὐτὰ ὑψηλὰ, σὲ μικρὸ σπήλαιον, ἐπάνω ἀπὸ τὸ Ἁγίασμα.

Τὸ σπηλαίον ἐκεῖνο ἔγινε Ναὸς τῆς Παναγίας καὶ κατοικία τοῦ Ἀσκητοῦ, καὶ πολλοὶ καὶ πόλλες ἤρχοντο γιὰ νὰ προσκυνήσουν τὴν ὑπερβαύμαστον Εἰκόνα, καὶ νὰ δοῦν καὶ ν' ἀκούσουν τὸν Ἀσκητή.

Ὅταν ὁ Ἀσκητὴς πέθανε, τὸ σπηλαίον φράχθηκε ἀπὸ δάτους ποὺ φύτεψαν στὴν εἴσοδο, καὶ μόνον ξυλοκοποὶ, ὄσσοι καὶ κυνηγοὶ ἤρχοντο καὶ ἀνάβαιν τὸ καντήλι τῆς Αἰκαρθέου.

Πέρασαν 330 χρόνια, καὶ κατὰ τὸ 1120, δύο Ἀσκηταὶ, ὁ Νεόφυτος καὶ ὁ Ἰγνάτιος, ἔφυγαν ἀπὸ τὴν Παλαιστίνη γιὰ νὰ σωθοῦν ἀπὸ τὴν Ἀραβικὴ ἐπιδρομὴ, καὶ ἦρθαν στὴν Κύπρο.

Προσωρινὰ ἔμειναν στὸ ἀκμαῖο τότε Μοναστήρι τοῦ Χρυσστόμου, καὶ ἀπ' ἐκεῖ ἐπροχώρησαν

πρὸς τὸ σπηλαίον τῆς Παναγίας, ὀδηγούμενοι ἀπὸ ἕνα φῶς ποὺ ἔλαμπε σαν ἄστρο ἀπὸ τὸν τόπον αὐτόν, ὅπως ἀναφέρει ἡ παράδοσις.

Ὅταν ἔφθασαν, ἔδοξα, τὰ κλαδευτήρια τους, γιὰ νὰ κόψουν τοὺς δάτους ποὺ ἔκρυβαν τὴν εἴσοδο, ἀλλὰ ἄκουσαν μίαν φωνὴν νὰ τοὺς λέγῃ ἀπὸ μέσα:

«Κόψτε τοὺς δάτους μετὰ τὸ μαχαιράκι ποὺ ἔχω ριγμένον ἔξω γιὰ σᾶς' προτιμῶ νὰ λέγομαι Παναγία ἢ Μαχαιριώτισσα, καὶ ὄχι Παναγία ἢ Κλαδευτηριώτισσα».

Οἱ δύο Ἐρημίται ἔκτισαν ἕνα πρόχειρο πολὺ μικρὸ Ἐκκλησάκι γιὰ τὴν Θεομητορικὴν Εἰκόνα καὶ δύο κελιά γιὰ τοὺς εαυτοὺς των.

Ἐπειτα ἀπὸ 13 χρόνια, πέθανε ὁ Νεόφυτος καὶ ἐπῆρε τὴν Ἀσκητικὴν θέσιν ὁ Προκόπιος.

Ἐπείκειτο ὁμοῦ ἀπὸ πολλὴ στέρξη οἱ δύο Ἀσκηταὶ, καὶ γι' αὐτὸ, πρὶν θρῆ καὶ αὐτοὺς ὁ θάνατος, ἐταξίδεψαν στὴν Κωνσταντινούπολιν, τὴν Βασιλίδα τῶν πόλεων, παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Αυτοκράτορα Μανουὴλ τὸν Κομνηνόν, καὶ πῆραν ἀπ' αὐτόν ἅπαντα καὶ προνομια γιὰ τὴν Μονὴν ποὺ θὰ ἔδρουν.

Ὅταν ἐπέστρεψαν, ἔκτισαν χωρὶς ἀνάδοχὴ πεντέξῃ ἀλομὴ κελιά γιὰ τοὺς καινούργιους Μοναχοὺς, καὶ Ἐκκλησίαν ἄλλην μεγαλύτερη.

Ἐπειτα ἀπὸ λίγο, ἦρθε εἰς τὴν Μονήν, ἀπὸ τὴν Παλαιστίνην, ὁ μορφωμένος καὶ δραστήριος Νεῖλος, ὁ ὁποῖος καὶ διεδεχθη εἰς τὴν Ἱγουμενεῖα τὸν Ἰγνάτιο.

Ὁ Νεῖλος ἠῤῥῆσε τὴν περιου-

σία τῆς Μονῆς καὶ τὸν ἀριθμὸ τῶν Μοναχῶν, ἔγραψε τὴν «Τυπικὴ Διάταξιν», σὰν Κανονισμό γιὰ τὴν θεάρεστον τῆς Μονῆς λειτουργία, ἐζήτησε ἀπὸ τοὺς Αὐτοκράτορες Ἰσαάκιον Ἀγγελον καὶ Ἀλέξιον Ἀγγελον καὶ ἐπέτυχε τὴν ἐπικύρωση καὶ ἐπαύξηση τῶν προνομίων τῆς Μονῆς, ἐπειδὴ δὲ τὸν ἀγάπησαν, γιὰ τὴν θεοσεβεία του καὶ τὴν ἐξαίρετη φροντίδα του γιὰ τὴν πρόοδον τοῦ Ἱεροῦ Ἰδρυάματος, εἰς ὅλη τὴν περιοχὴ καὶ εἰς ὅλη τὴν Κύπρον, ἀξιώθηκε νὰ γίνῃ καὶ Ἐπίσκοπος τῆς Ταμασοῦ, καὶ μετ' ὀλίγον Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Μεγαλονήσου.

Ἀρχισε τὴν ἐποχὴ ἐκείνη ἡ μακρὰ φρικτὴ δουλεία τῆς Κύπρου, δουλεία πού μᾶς κράτησε 770 ὀλόκληρα χρόνια κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸ τῶν Φράγκων, τῶν Τούρκων καὶ τῶν Ἀγγλων.

Οἱ Φράγκοι ἐδοκίμασαν νὰ ὑποτάξουν τὴν Ἐκκλησίαν μας εἰς τὸν Πάπα· δὲν κατώρθωσαν ὅμως, διότι εὐρήκαν μεγάλη, ἀξιοθαύμαστη, ἀπὸ ἡμᾶς ἀντίδραση. Ἡ ἀντίδραση ἐκείνη ἐξεδηλώθη καὶ μὲ τὸ μαρτύριο τῶν 13 Μοναχῶν, δύο ἀπὸ τοὺς ὁποίους, ὁ Ἰρηγόριος καὶ ὁ Ἰγνάτιος, ἦσαν Μαχαριῶται.

Ἐχετε ἀκούσει, βέβαια, ὅτι ἡ Φράγκισσα Βασίλισσα Ἀλῆς, ἦρθε στὸ Μοναστήρι αὐτὸ καὶ θέλησε νὰ μπῆ στὴν Ἐκκλησία διὰ τῆς βίας, ἀλλὰ ἡ θρασύτατη αὐτὴ πράξις τῆς ἔκοψε τὴν φωνὴ γιὰ τρία ὀλόκληρα χρόνια.

Ἐέρετε, ἐπίσης, καὶ τὸ ἄλλο, ὅτι ὁ Θωμᾶς, ὁ γιὸς τῆς παραμάνας τῆς Βασιλείσης τῆς Κύπρου Ἑλένης Παλαιολογίνας, ἐχάρισε

στὸ Μοναστήρι κτήματα πολλά, ἐδολοφονήθη ὅμως γιὰ τὰ φιλελληνικά του αἰσθητά.

Τὸ ἔτος 1530 εἶναι ἀπαίσιον γιὰ τὴν Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ. Ἐγινε τότε στάχτη ὅλο τὸ Μοναστήρι, μαζὶ καὶ ἡ Ἐκκλησία, καὶ ἐσώθησαν, μόνον ἡ θαυματουργὸς Εἰκόνα τῆς Παναγίας καὶ ἡ «Τυπικὴ Διάταξις».

Οἱ Μοναχοὶ τὸ ξανάκτισαν, πρόχειρα ὅμως, λόγῳ ἐλλείψεως χρημάτων, καὶ γι' αὐτό, ὅταν σὲ λίγο ἦρθαν στὴν Κύπρον οἱ Τούρκοι, τὸ βρῆκαν σὲ τόσο φτωχὴ κατάστασι, ὥστε δὲν ἐχρειάσθη νὰ τὸ πειράξουν.

Τὸ ξανακτίσιμο καὶ τὴν ἀνακαίνισιν τὰ ἐπραγματοποίησε ὁ Ἡγούμενος Λεόντιος μὲ χρήματα πού μάζεψε ἀπὸ συνδρομῶν τῶν ἀνὰ τὴν Κύπρον θεοσεβῶν. Ἡ καινούργια Ἐκκλησία ἦταν μικρότερη ἀπὸ τὴν προηγούμενη καὶ ἀπὸ τὴν σημερινή, εἶχε τροῦλλο, καὶ ἐστολιζέτο μὲ τοιχογραφίες πού παρίσταναν καὶ τις τιμωρίες τῶν κακῶν εἰς τὴν ἄλλη ζωὴ.

Ἀλησμόνητη μένει εἰς τὴν ἱστορία τῆς Μονῆς καὶ ἡ Ἡγουμενία τοῦ Παρθενίου. Κοντὸς ὁ Παρθένιος, μὲ μαλλιά πλεγμένα σὰν σχοινί, μὲ κοντὸ φθηγνὸ ράσο καὶ τὸν σκοῦφο του πάντοτε γεμᾶτο μικροεργαλεῖα, ἦταν ταπεινότατος. Μολονότι σχεδὸν ἀγράμματος, ἔκανε τὸ Μοναστήρι τοῦ Μαχαιρᾶ νὰ εἶναι τὸ πρῶτον ἀνάμεσα στὰ Μοναστήρια τῆς Κύπρου, μὲ ἀπέραντη περιουσία καὶ 200 Μοναχοὺς. Ἐπὶ πλέον, εἶχε, ὅπως ὁ Σαμφών, τὴν σπανιώτατη σωματικὴ δύναμιν νὰ μετακινή κορμούς δένδρων καὶ πε-

λιώριους θράχους, να νικά αρχι-παλαιστάς, να τρομοκρατή και να φυλακίσει ληστές..., και γι' αυτά τὰ ἔργα του και τὴν ἱκανότητά του τὸν ἐπήνεσαν καὶ τὸν ἐθαύμασαν Ἡγεμόνες καὶ Πατριάρχαι, κύριοι Ἱστορικοί, ξένοι περιηγηταί, καὶ ὁ Ἐθνομάρτυς Ἀρχιεπίσκοπος Κυπριανός. Ἐπιπλέον, με Πατριαρχικὸ Γράμμα ἀνανέωσε τὰ προνόμια τῆς Μονῆς, καὶ ἐτύπωσε τὴν «Τυπικὴν Διάταξιν» τοῦ Νεόλου.

Θὰ ἔπρεπε νὰ εἶχαμε πολὺ καιρὸν εἰς τὴν διάθεσιν μας, διὰ νὰ ποῦμε τί ἔκαμαν διὰ τὸ φημισμένο αὐτὸ Κοινόβιον οἱ δωδεκά Ἡγούμενοι ποὺ διηύθυναν τὰς τύχας του μετὰ τὸν Μικρσιατὴν Παρθένιον καὶ πρὶν ἀπὸ τὸν σημερινὸν Κύπριον Θεολόγον καὶ ἄριστον Μουσικὸν καὶ Διαχειριστὴν Ἡγούμενον Διονύσιον. Κανεὶς ἀπὸ αὐτοὺς δὲν στάθηκε κατωτέρος ἀπὸ τοὺς ἄλλους σὲ βαθμὸ ἀγάπης πρὸς τὴν φημισμένη Μονή, σὲ ποσὸν φροντίδος γι' αὐτήν, σὲ προσήλωσιν εἰς τὰ Ἀσκητικὰ ἰδεώδη, σὲ φιλοπατρίαν.

Συνέβησαν ὅμως καὶ κατὰ τὰ 200 χρόνια τῆς Ἡγουμενίας τῶν 12 ἐκείνων, γεγονότα ποὺ ἐπιβάλλεται νὰ ἀναφερθοῦν, διότι περιποιοῦν τιμὴν ἔξοχον καὶ εἰς τὴν Σεβασμιάν αὐτῆς Μονῆς καὶ εἰς τὴν ἥρωικήν Κύπρον καὶ εἰς τὴν Ἀθάνατην Μητέρα τῶν μητέρων Ἑλλάδα.

Τὸ Ἡρωικὸ Εἰκοσιενα τῆς Κύπρου μας τὸ λαμπρύνει ἢ προσφιλεστάτη εὐγενεστάτη μορφὴ τοῦ Μαχαιριώτη Ἀρχιεπισκόπου Κυπριανοῦ, ὁ ὁποῖος κα-

θηγίασε τὸ ὀλοκαύτωμα τῆς Ἐνάτης Ἰουλίου. Δὲν σβήνει στὴ μνήμη μας καὶ στὴν ψυχὴ μας τὸ μέγα γεγονός, ὅτι ὁ Κυπριανός, μαζί με τοὺς ἄλλους τρεῖς Ἐπισκόπους, εἶχε, με πολλὴ τέχνη, προετοιμάσει τὸν Κυπριακὸν λαὸν εἰς ἐξέγερσιν κατὰ τῆς τουρκικῆς τυραννίας.

Ἐνδεκα ἔτη μετὰ τὸν Ἐθνομάρτυρα Κυπριανόν, ὁ νεαρὸς Μαχαιριώτης Ἰωαννίκιος, ἀπὸ τὸν Ἅγιον Ἠλία τῆς Καρπασίας, ὠργάνωσε στάσιν κατὰ τῶν Τουρκικῶν Ἀρχῶν, συνεργαζόμενος με τὸν Γκιουὺρ Ἰμάμη τῆς Πάφου· συλλαμβάνεται ὅμως καὶ ἀνασκολοπιζεται, καὶ παραγγέλλει σὲ φίλο του:

Να πᾶς νὰ πῆς τῆς μάνας μου νὰ κανη Γιάννον ἄλλο, γιὰτὶ τον Γιάννο πῶκανε τὸν κάστανε στὸν πάλο!

Μὲ τὸν ἥρωα στασιαστὴ Ἰωαννίκιο ἢ Μονὴ αὐτὴ ἠῤῥξησε εἰς τέσσαρας τοὺς Μαχαιριώτας Μαρτυρας τῆς Ἡστέως καὶ τῆς Πατρίδος.

Ἀξιοσημείωτον γεγονός τῆς προσφάτου ἱστορίας τῆς Σεπτῆς αὐτῆς Μονῆς εἶναι καὶ ἡ κατὰ τὴν 29 Σεπτεμβρίου τοῦ 1892 δευτέρα ἀποπέφρωσίς της. Εἶναι δὲ ἀξία σημειώσεως ἡ πυρπόλησις ἐκείνη, διότι κατέδειξε τὴν βαθυτάτην πίστιν τοῦ Κυπριακοῦ Λαοῦ εἰς τὴν Ἁγναντον Μητέρα τοῦ Χριστοῦ Σωτήρος μας. Ὅλοι καὶ ὅλοι τὴν ἐλέπομε πάντοτε ὄχι ἀπλῶς ὡς τὴν Παναγιάν Θεομήτορα, ἀλλὰ πανέτοιμον νὰ μᾶς στηρίξῃ εἰς τὰς ἀδυναμίας μας, νὰ μᾶς παρηγορῇ εἰς τὰς θλίψεις μας, καὶ νὰ

μᾶς σώζῃ ἐκ παντοίων δεινῶν.

Συναγερμὸς ψυχῶν, ἀνά τὴν Κύπρον ἐσημειώθη, μετὰ τὴν πυρπόλησιν. Τὸ Σεπτὸν ζωγραφιστὸν ὁμοίωμα ἐσώθη· καὶ ὁ ὀβολὸς τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Θεομήτορα, ὁ πτωχὸς καὶ ὁ πλούσιος μαζί. ἀνήγειρε τὸν ὠραιότατον αὐτὸν Ἱερὸν Ναόν, ἔστησε τὸ θαυμαστὸν αὐτὸ Τέμπλον μὲ τὴν καλλιτεχνικὴν σύλληψιν τοῦ ἀπὸ τὴν Χρυσίδα τῆς Κυθρέας Γεωργίου Κυριακοῦ, καὶ

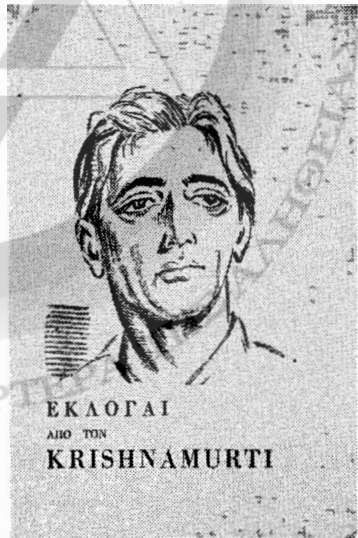
ἐστερέωσε ὁ ἴδιος ὀβολὸς τὸν ἀπέραντον αὐτὸν Ἱερὸν Ξενῶνα τῶν Προσκυνητῶν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ τῶν Προσκυνητρῶν τῆς.

Αὐτὴ, ἐν συντομίᾳ εἶναι ἡ ἱστορία τῆς Θρυλικῆς Μονῆς, ἡ ὁποία μᾶς κρατεῖ σήμερα στοργικὰ εἰς τοὺς Ἱεροὺς κόλπους τῆς.

Πῶς εἶναι δυνατόν νὰ μὴ καυχώμεθα γιὰ τὴν δόξα τῆς καὶ γιὰ τὸν ὑψηλὸ προορισμὸ τῆς;

ΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ

ΕΚΛΟΓΑΙ ΚΡΙΣΝΑΜΟΥΡΤΙ

Α' Τόμος δρχ. 120

Β' » » 120

Δρχ. 100

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

ΤΟ ΑΙΝΙΓΜΑ

(Συνειδησιακός διάλογος)

- Μιά φωνή : Μιά λέξη να βρούμε, μια πρόταση που να μās παράγει περισσότερο κουράγιο.
- “Αλλη φωνή : Ν’ ακούσουμε μέσα μας μια φωνή, Κουράγιο, κουράγιο, κουράγιο.
- “Αλλη φωνή : Κουράγιο για έλευθερία και δικαιοσύνη.
- “Αλλη φωνή : Κουράγιο για τον αγώνα, για τη ζωή και το θάνατο.
- Φωνή του βάθους : Κουράγιο, κουράγιο, κουράγιο παντού να βρίσκουμε, όπως μέσα στο βαθύ χώμα βρίσκουμε λίγο σίδηρο για να το συναρμολογήσουμε μ’ ένα τεμάχιο δάσους και να το κάνουμε καραβι στερεό, καλοταξίδο, έτσι ώστε τη μανία να περιφρονεί των ύψωμένων των κυμάτων.
- “Αλλη φωνή : Καταγόμαστε από μια κλεισμένη σιωπή. Καταγομάστε απ’ ένα κλειστό, κατάκλειστον Αίνιγμα.
- Μιά φωνή : Πώς να λύσουμε αυτό το Αίνιγμα;
- “Αλλη φωνή : Πώς να φύγουμε απ’ αυτό το σκοτεινό πηγάδι, όπου μέσα στην πίσσα του το άμαρτημά μας το προπατορικό μας σπηρουνιαζει.
- “Αλλη φωνή : Μήπως τα φτερά μας, τα φυσικά μας τα φτερά δεν έχουν πρόθυμη την παρηγορία του ύψους;
- “Αλλη φωνή : Μήπως λιώνουμε όπως το κερί κι έρχεται κάποιος και κάνει με το κερί μας ένα πτηνό, ένα έρπετο, ένα άλογο. Μήπως γίνεται ένας Όδυσσέας ν’ αυτόμαστιγώνεται και να φορεί ρούχα εύτελη για ένα βασιλέα κι ύστερα μεταμορφωμένος να

μπαίνει μέσα στην Τροία, ή να πηγαίνει στη Λήμνο να βρεί το Φιλοκτήτη και να του κλέψει τ' άνίκητα τὰ όπλα του!

“Άλλη φωνή : Είμαι ένας αίτός, όπως ένας αίτός που πιόσθηκε από ένα μέρος μικρό του σώματός του σε παγίδα καλά στημένη κι έτσι σπαρταράει σαν ψάρι έξω από την πατρίδα του τη θάλασσα, χωρίς να μπορεί ν' ανεβεί στον ούρανό του, ή μοιάζει σαν ένα λιοντάρι που δέθηκε το νύχι του το ισχυρό από μια καλά θεμελιωμένη πλεκτάνη, και δέν δύναται να θγει, την ελαστική όρμη του σώματός του να χρησιμοποιήσει.

“Άλλη φωνή : Μια λέξη να θρούμε για να πολεμούμε ό,τι πολέμιον έχουμε μέσα μας, ό,τι πολέμιο μάς παρουσιάζει ή καθημερινή μας μέρα.

“Άλλη φωνή : “Ένα μυστικό κλειδι ζητούμε.

“Άλλη φωνή : Για να κοιτάξουμε το άλλο μας πρόσωπο.

“Άλλη φωνή : “Ένα μυστικό κλειδι ν' ανοίξουμε τη μοίρα μας και να την κοιτάξουμε κατάματα.

“Άλλη φωνή : Που είναι το πρόσωπό μου,

“Άλλη φωνή : Που είναι το πρόσωπό μου;

“Άλλη φωνή : Που είναι το χαμένο μου πρόσωπο;

Πολλές φωνές μαζί : Που είναι τὰ χαμένα μας πρόσωπα, τὰ χαμένα μας πρόσωπα που είναι;

ΣΑΡΑΝΤΟΣ ΠΑΥΛΕΑΣ

● “Άρτος

● Ζυμαρικά

● Φρυγανιές

για διαβητικούς

Ζ Ω Γ Ρ Α Φ Ο Υ

● Ι 4 ΜΕΓΑΛΟΙ ΔΙΑΛΟΓΙΣΜΟΙ ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΒΟΥΔΔΑ

Λέγεται, ότι κάποτε ένας μοναχός ήλθε στον Βουδδα και του ζήτησε να του δείξει τον δρόμο για τη Γη της Εύτυχίας. «Πράγματι», είπε ο Βουδδας, «υπάρχει ένας τέτοιος παραδεισος, ή χώρα θωος αυτή είναι πνευματική, και προσιτη μόνο σ' εκείνους που είναι πνευματικοί».

Είπε ο μαθητής: «Λίδαξέ με, ὦ Κύριε, τους διαλογισμούς σου: όποιους πρέπει να αφιερώσω τον έαυτό μου, ώστε να μπορέσει ό νους μου να εισέλθει στον παραδεισο της άγιης γης».

Ο Βουδδας είπε: «Υπαρχουν τέσσαρες μεγάλοι διαλογισμοί. Ο πρώτος διαλογισμός είναι ο διαλογισμός της αγάτης, κατά τον όποιον πρέπει να διευθετήσεις την καρδιά σου με τέτοιο τρόπο, ώστε να τοθεΐς την εϋημερία και τó καλό όλων των όντων, άκόμα και την εϋτυχία των έχθρών σου.

Ο δεύτερος διαλογισμός είναι ο διαλογισμός της εϋσπλαχνίας, κατά τον όποιον σκέπτεσαι όλα τά όντα που βρίσκονται σε δοκιμασία, αναπαριστώντας ζωηρά στη φαντοσία σου, τις θλίψεις και τις άγωνίες τους, ώστε να αφυπνίσεις μέσα στην ψυχή σου μιá βαθειά συμπόνοια γι' αυτά.

Ο τρίτος διαλογισμός είναι ο διαλογισμός της χαράς, κατά τον όποιον σκέπτεσαι την εϋημερία των άλλων και εϋφραίνεσαι με τις χαρές τους.

Ο τέταρτος διαλογισμός είναι ο διαλογισμός της γαλήνης, κατά τον όποιον έγείρεσαι πανω άπ' την άγάτη και τó μίσος, την τυραννία και την κατατίση, την ένδεια και τά πλούτη, και αντιμετωπίζεις την ίδια σου την μοΐρα με άμερόληπτη ήρεμία και τέλεια ήσυχία.

Αυτός που ακολουθεί πραγματικά τον Διδάσκαλο, δέν στηρίζει την πίστη του στις δοκιμασίες ή τά τυτικά, άλλα έγκαταλείποντας την ιδέα του έαυτού, βασίζεται μ' όλη του την καρδιά στο θεΐο άπεριορίστο φώς της αλήθειας».

Το γεγονός, ότι τó να μαθούμε να χανουμε τον έαυτό μας μέσα στην άπεριορίστη αγάτη και την ένότητα, με όλα τά ζώντα πράγματα, αποτελεΐ την βασική νότα της διδασκαλίας Του, ένσωματώνεται στα λόγια Του,

ὅταν εἶπε:

“Ὅπως ἡ μητέρα, ἀκόμα και με κίνδυνο τῆς ἴδιας τῆς τῆς ζωῆς, προστατεύει τὸν γιό τῆς, τὸν μονόκριβο γιό τῆς, με τὸν ἴδιο τρόπο ἄς καλλιεργήσει ὁ ἄνθρωπος τὴν χωρὶς μέτρο καλὴ θέληση ἐναντι ὅλων τῶν ὄντων. Ἄς παραμείνη ὁ ἄνθρωπος

καθαρὸς σ' αὐτὴ τὴν νοητικὴ κατάσταση, εἴτε περπατάει, εἴτε κάθεται, εἴτε εἶναι ξύπνιος, εἴτε κοιμισμένος, εἴτε ὑποφέρει ἀπὸ ἀρρώστια ἢ χαίρει ἄκρας ὑγείας, εἴτε ζεῖ, εἴτε πεθαίνει: γιατί αὐτὴ ἡ κατάσταση τῆς καρδιάς εἶναι ἡ καλλίτερη στὸν κόσμῳ».

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΜΗΤΙΣ

Τὸ βιβλίον τῆς σοφίας

Β' ἔκδοση, ἀναθεωρημένη, ΣΕΛΙΔΕΣ 320

Πωλεῖται δεμένον δρχ. 160

Εἰς τὰ γραφεῖα τοῦ ΙΛΙΣΟΥ

Ἀποστείλατε ταχ)κὴν ἐπιταγὴν διὰ νὰ τὸ λάβετε ταχυδρομικῶς εἰς τὴν διεύθυνσιν πού θὰ ἀναγράψετε εἰς τὴν ἐπιταγὴν.

ΟΙ ψυχικές ρίζες τῆς Λογοτεχνίας

Τοῦ Γεωργίου Δ. ΚΑΨΩΜΕΝΟΥ

(Διαλέξη στis 31 τοῦ Μαη, 8.30 μ.μ., 1978 στὴν αἴθουσα τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου Χανίων, ἀφιερωμένη στὴ μνήμη τοῦ Καθηγητοῦ Στέλιου Γ. Καψωμένου, πρώην Πρύτανη στοῦ Γενεπι-στήμιο Θεσσαλονίκης, 15 - 5 - 78).

Προκειμένου νὰ μιλήσουμε πάνω στὸ θέμα «Οἱ ψυχικές ρίζες τῆς λογοτεχνίας», ἀνάγκη πρῶτα νὰ ἐπιχειρήσουμε μιὰ ἀποσαφήνιση τῶν ἐννοιῶν ποὺ συναποτελοῦν τὸν τίτλο τῆς μελέτης μας:

Ψυχικές ρίζες, ἢ μιὰ ἐννοια.

Λογοτεχνία, ἢ ἄλλη.

Ἡ πρώτη διατυπωμένη με δύο λέξεις, μᾶς καλεῖ σ' ἓνα διαφορισμό ἀνάμεσα στὴ ψυχὴ καὶ ρίζα, καὶ ἔπειτα σὲ μιὰ ἐπανένωση.

Πρῶτα λοιπὸν ἔχομε νὰ ποῦμε τί ἐννοοῦμε μὲ τὸν ὄρο ψυχὴ, καὶ ἔπειτα τί ἐννοοῦμε μὲ τὸν ὄρο ψυχικές ρίζες.

Γιὰ τὴν ψυχὴ παρατηροῦμε ὅτι δὲν μᾶς ἀπασχολεῖ ἐδῶ τὸ ἐπιμαχο πρόβλημα, ἀν ἡ ψυχὴ εἶναι οὐσία, ἢ ἀν εἶναι ἐνέργεια. Ἀφήνω τὸν καθένα νὰ τὴν ἐκδέχεται μεταφυσικά ὅπως τοῦ δολεροῦ. Οὗτε φυσικά ἐξεταζομε, ἀν εἶναι θνητὴ ἢ ἀθάνατη. Ὁ ὀστικισμὸς τῶν θεμάτων αὐτῶν ἡμπορεῖ ν' ἀποτελέσει τὸ περιεχόμενο μιᾶς χωριστῆς ἐργασίας μας.

Σήμερα μᾶς ἀρκεῖ νὰ σημαδέψουμε τοῦτο, ὅτι ψυχὴ ἐννοοῦμε τὸ ἀόρατο μεγάλο ἐκεῖνο γινώρισμα, ποὺ ξεχωρίζει τὸν ἄνθρωπο ἀπὸ ὅλα τὰ ἄλλα ὄντα τῆς δημιουργίας, καὶ τὸν καθιστᾷ ἱκανὸ νὰ συρρηλατεῖ πολιτισμὸ καὶ νὰ γράφει ἱστορία.

Ἀπὸ στενότερη ψυχολογικὴ ἀπόψη, μὲ τὴ λέξη ψυχὴ ἐννοοῦμε μιὰ δλόττητα, μιὰ ἐνιαία δηλαδὴ ὑπόσταση, ἢ ὁποῖα ἐκδηλώνεται σὲ ομάδες φαινομένων ἢ ἐνεργειῶν, ποὺ συμβατικά τις διακρίνομε μὲ τὰ ὀνόματα συναισθηματικό, γνωστικό, βουλητικό.

Καμιά φορά οί ὄροι ψυχῆ καί πνεῦμα ἐναλλάσσονται, ἂν καί ὁ ὄρος πνεῦμα κυριολεκτεῖται στίς νοητικές λειτουργίες, πού κοινῶς τίς ὀνομάζουμε πνευματικές.

Τήν ἀνώτατη περιοχή τοῦ πνεύματος κατέχει ὁ Λόγος ἢ Νοῦς, πού, σύμφωνα μέ τήν ἀποψη τοῦ Ἀριστοτέλη, μ' αὐτόν «διανοεῖται καί ὑπολαμβάνει ἡ ψυχῆ».

Ἄλλ' ὁ ὄρος πνεῦμα εἶναι ὀπωσδήποτε στενότερος ἀπό τόν ὄρο ψυχῆ.

Τά ψυχικά φαινόμενα ἢ ἐνεργήματα, ὅλα μαζί καί τὸ καθένα χωριστά δέν εἶναι ἀνατιολόγητα. Ἄντλοῦν ἀπό κάποια ρίζα τῆς ψυχῆς, ἀπό κάποια πτυχῆ καί εἶναι σέ ποιότητα ταυτόσημα πρὸς τήν ἀρχέτυπη μεγάλη δεξαμενῆ τους — τήν ψυχικὴ ὀλότητα τοῦ ἀνθρώπου, ὑπὸ τῆ διπλῆ του ιδιότητα, σάν ἐκπροσώπου τοῦ ἀνθρώπινου γένους καί σάν ἀτόμου. Συνάπτονται μάλιστα πρὸς τὸ ἄγνωστο βάθος τῆς ψυχικῆς ὀλότητας — τὰ ἄδυτα τῶν ἀδύτων τῆς ψυχικῆς ἀδύσου.

Ἔχουν ὡστόσο ἓνα διαφοροποιῶ τόνο ποιότητας, πού τόν ἀντλοῦν ἀπό τόν εἰδικὸ ψυχικὸ χῶρο, τὸ γνωστικόν, τὸ συναισθηματικόν, τὸ βουλητικόν, ἀπὸ τὸν ὁποῖον ἐκπορεύονται.

Μ' αὐτὰ νομίζω πῶς ξεκαθαρίσαμε τὸν περιφραστικὸ ὄρο ψυχικὸς ρίζες.

Ποῖο ὅμως τὸ περιεχόμενον τοῦ ὄρου λογοτεχνία;

Παρατηροῦμε πρῶτα ὅτι καί ὁ ὄρος αὐτὸς εἶναι δισυπόστατος καί θέτει μπροστά μας ζευγάρι ἐννοιῶν, τὸ λόγο καί τὴν τέχνη.

Ἡ ἄμεση ἐντύπωσή μας εἶναι ὅτι πρόκειται γιὰ τὴν τέχνη τοῦ λόγου. Δεσπόζουσα ἐννοια ἡ τέχνη, ἔδαφός της ὁ λόγος, ὅπου βρίσκει τὴν ἐφαρμογὴ της.

Τί εἶναι ὅμως Τέχνη;

Ἡ Τέχνη εἶναι μιὰ ψυχοπνευματικὴ ἀμεσότητα καί δρᾶ ἀνεξάρτητα ἀπὸ σκοπιμότητες, σάν μιὰ αὐτόνομη βλάστηση πού ἔχει μέσα της καί τοὺς καρπούς.

Ποῖο εἶναι ὅμως στὴν προκειμένη περίπτωση τὸ εἰδικὸ νόημα τοῦ λόγου; Νὰ σημαίνει: ἄραγε ἀπλῶς τὸ φωνητὸ καί τὸ γραπτὸ λόγο; Πίσω ἀπ' αὐτοὺς ὡστόσο εἶναι ὁ ἐνδιάθετος λόγος, πού εἶναι καί ἡ πηγὴ.

Υπάρχουν κι' ἄλλες κατηγορίες λόγου. Ἦδη μιλήσαμε γιὰ τὴν ἀνώτατη περιοχή τοῦ πνεύματος, πού ὀνομάζεται Λόγος.

Υπάρχει ἀκόμη ὁ Λόγος τοῦ Σύμπαντος — ἡ δημιουργικὴ καί συνεκτικὴ τῶν πάντων αἰτία καί δύναμη.

Υπάρχει ὁ Μονογενὴς Υἱὸς καί Λόγος τοῦ Θεοῦ. Χαρακτηριστικὸ τὸ προοίμιον τοῦ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίου: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καί ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεόν, καί Θεὸς ἦν ὁ Λόγος».

Ἀπὸ τὴ μυσταγωγικὴ δὲ ἀποψη ὑπάρχει καί ὁ λόγος τοῦ λόγου τῆς ἀνθρώπινης ὑπαρξῆς, πού ἐρευνᾶται ἀπὸ τὴν Ψυχολογία τοῦ Βάθους καί τὴν Παραψυχολογία.

Μπορούμε να δώσουμε λοιπόν ποικίλες διαστάσεις στην έννοια λόγος, από την πιο στενή ως την πιο σφαιρική. Καθώς όμως όλες οι διαστάσεις αυτές δένονται σε μια εσωτερική ιεράρχηση και συνεπαφή, ο γόνιμος νους τρυγά το απόσταγμα.

Μέ τις θεωρήσεις αυτές οδηγούμαστε στην άποψη ότι η λογοτεχνία καλύπτει όλους τους τομείς του ανθρώπινου πνεύματος, και ότι οι αρμοδιότητές της εισχωρούν σ' όλες τις σφαίρες της ανθρώπινης παρουσίας. Χαρακτηριστικότερα θά λέγαμε ότι αυλακώνει όλες τις πεδιάδες, όλα τα ύψιπεδα και όλα τα βαθύπεδα της υπόστασης του ανθρώπινου προσώπου. Ακόμη πιο πάνω, η λογοτεχνία ἀκοντίζει σφαιρικά προς κάθε αίσθητή και νοητή πραγματικότητα, όποιο κι' αν είναι το προσκήνιο της πραγματικότητας αυτής, είτε είναι το χτιστό Σύμπαν, είτε είναι ο κοινωνικός περίγυρος, είτε η μυστική έπαλξη της ανθρώπινης συνείδησης, την οποία πολλοί σοφοί παραδέχονται σαν τη μόνη πραγματικότητα.

Είναι πολύ στενή η άποψη, ότι η Τέχνη στο σύνολό της αναπαύεται και ζωοπαροχέεται περιοριστικά στο χώρο των νοητικών παραστάσεων, που είναι το υλικό απ' όπου αναπτύσσονται οι έννοιες, σαν πρώτη μορφή της νόησης, και συνέχεια οι κρίσεις και οι συλλογισμοί.

Παρατηρούμε ότι η λογοτεχνία, σύμφωνα με όσα έχουμε πει παραπάνω, ξεπερνά πολύ τα όρόσημα των νοητικών παραστάσεων και θέτει στο χειρουργικό ανατομικό τραπέζι της τις έννοιες και τη σύτοιχη μ' αυτές πραγματικότητα.

Η τροχιά της λογοτεχνίας είναι ανάμεσα στα ποιητικά και τα τελικά αίτια, στην αρχή και το τέλος, των διαστρωματούμενων όντοτήτων.

Η λογοτεχνία, θά λέγαμε σαν κατάληξη, είναι η έερεια της πολυαξονικής και πολυεδρικής δυναμικής της ανθρώπινης ύπαρξης, μέσα σ' ένα ανθρωποκεντρικό Σύμπαν.

Ανάλογες λοιπόν και οι ψυχικές της ρίζες

Το πρόβλημα μόνο που γεννάται είναι αν οι ρίζες αυτές είναι έμφυτες ή είναι έμβόλιμες από άλλους παράγοντες — όπως το σιτάρι που σπέρνει ο γεωργός στο καλουρηγμένο χωράφι.

Γιά μια αυθεντικότερη απάντηση, ανάγκη να προσφύγουμε στην Ψυχολογία του Βάθους: Η ψυχολογία του Βάθους είναι ο νεώτερος και σημαντικότερος κλάδος της όλης Ψυχολογίας, φέρεται δε και υπό το όνομα Πρακτική Ψυχολογία. Έδρες της είναι οι παγκόσμια γνωστοί ψυχολόγοι Φρόιντ, Άντλερ και Γιούγκ.

Ο πρώτος, ο Σιγισμούνδος Φρόιντ, αυστριακός, ίδρυσε τη γνωστή Σχολή της Ψυχανάλυσης. Γεννήθηκε το 1854 και έρχεται πρώτος στη σειρά.

Ο δεύτερος Άλφρέδος Άντλερ, γεννήθηκε το 1870, αυστριακός έπίσης, αρχικά μαθητής του Φρόιντ, ίδρυσε τη Σχολή της Άτομικής Ψυχολογίας.

Ὁ τρίτος Κάρλος Γιούγκ, γεννήθηκε τὸ 1875, Ἑλβετός, ἴδρυσε τὴν Ἀναλυτικὴ ἢ Κομπλεξικὴ Ψυχολογία — ἔτσι ὀνομάστηκε ἡ Σχολὴ του.

Αὐτὲς οἱ τρεῖς Σχολὲς κάνουν τὴν Ψυχολογία τοῦ Βάθους, ποὺ τὴν εἶπαν ἔτσι γιὰτὶ γιὰ πρώτη φορά διάρρηξε τὰ σύνορα τοῦ Ὑποσυνειδήτου καὶ ἀνακάλυψε ἀκόμη βαθύτερα μιὰ καινούργιο ἀγνωστὴ ψυχικὴ χώρα, φοβερὴ καὶ πολυδύναμη, τὸ Ἀσυνειδήτο. Πρωτύτερα μιλήσαμε γιὰ τὰ ἄδυτα τῶν ἀδύτων τῆς ψυχικῆς ἀβύσσου. Αὐτὸ ἀκριβῶς εἶναι τὸ Ἀσυνειδήτο. Δηλαδή ἓνα μέρος τῆς ψυχῆς, ποὺ δὲν μᾶς εἶναι συνειδητὸ — ποὺ τὸ ἀγνοοῦμε —, ποὺ δρᾷ ὁμῶς δυναμικὰ καὶ ἐξουσιαστικὰ καὶ γράφει τὰ πεπρωμένα μας.

Τὴν ἀνακάλυψη αὐτὴ, ἡ παγκόσμια σκέψη τῆ χαρακτήρισε ἀκόμη λαμπρότερη ἀπὸ τὶς μεγάλες φυσικὲς ἀνακαλύψεις τῶν χρόνων τῆς Ἀναγέννησης καὶ τοῦ Διαφωτισμοῦ.

Ὅριστὸ σημεῖο τῆς εἶναι τοῦτο: ὅτι στὸ Ἀσυνειδήτο δὲν ἰσχύουν οἱ καθιερωμένοι λογικοὶ καὶ ἠθικοὶ νόμοι. Ἄλλος κώδικας κρατεῖ ἐκεῖ, ἄλλη δεοντολογία. Ἀξίζει νὰ προσέξομε ἰδιαίτερα τὸ βαρυσήμαντο τοῦτο ἄγγελμα, γιὰτὶ εἶναι μιὰ ἀπόδειξη τῆς δυναμικῆς τοῦ ἀνθρώπινου προσώπου καὶ τῆς ἀθηναικότητάς του μῆσα στὸ Σύμπαν.

Ἐκεῖ εἶναι ἡ ἀκένωτη πηγὴ τῶν νέων ἰδεῶν, ἡ φλογερὴ καὶ ἀνεμπόδιστη δεξαμενὴ τοῦ ἐπαναστατισμοῦ καὶ τῆς διαίονιας χειραφέτησης. Ἐκεῖ ἡ κάθε στοναχὴ γιὰ τὰ δεσμὰ ποὺ συνθλίβουν τὴν ἀνθρώπινη ἵπαρξη, μεταβάλλεται σὲ πύρινη βολίδα στὴν καρδιά τοῦ κάθε φορὰ σάπιου παρόντος. Νά! ἀπὸ ποῖο ἔδαφος τροφοδοτοῦνται οἱ ρίζες τῆς λογότεχνίας.

Μὰ ἀξίζει νὰ δοῦμε πῶς ἐξοπλίζεται ἡ φοβερὴ αὐτὴ μπαρουταποθήκη τοῦ Ἀσυνειδήτου.

Ἐδῶ θὰ δοῦμε κάποιες διαφορὲς ἀνάμεσα στοὺς τρεῖς γνωστοὺς μας ἤδη πρωτεργάτες τῆς Ψυχολογίας τοῦ Βάθους, τοὺς Φρόιντ, Ἀντλερ καὶ Γιούγκ. Προλαβαίνομε ὁμῶς νὰ ὑπογραμμίσουμε πῶς οἱ διαφορὲς προϋποθέτουν καὶ ὁμοιότητες. Ἄς δοῦμε.

Οἱ δύο πρῶτοι, Φρόιντ καὶ Ἀντλερ, δέχονται: πῶς τὸ Ἀσυνειδήτο συστάθηκε ἀπὸ στοιχεῖα ἀπωθημένα ἀπὸ τὴ Συνειδηση, τὰ ὅποια καταβούλιαξαν μακρύτερα ἀκόμη ἀπὸ τὸ Ὑποσυνειδήτο. Αἰτία οἱ ἀυσώπητες ἀπαγορεύσεις, τὰ συνεχῆ καὶ ἀδιάλειπτα ὄχι, ποὺ ἐπιβάλλονται ἀπὸ τὴν πολυποίκιλη ἀναγκαιότητα, φυσικὴ, κοινωνικὴ, οικονομικὴ, νομικὴ, ἠθικὴ καὶ πᾶσα ἄλλη, ποὺ φυτρώνει: σὰν τὰ ζιζάνια στὸ περιβάλλον τῆς ζωῆς.

Κατατροπὴν λοιπὸν τὰ στοιχεῖα αὐτὰ βρίσκουν καταφύγιο στὸ Ἀσυνειδήτο, τὸν κρυφὸν τοῦτο τῆς ψυχῆς, καὶ ἐκεῖ καιροφυλακτοῦν γιὰ μιὰ βανάκι ἀναμέτρηση πρὸς τὴ συνειδητὴ πραγματικότητα τοῦ ὄλου θίου. Θὰ λέγαμε πῶς εἶναι ἓνα ἡφαίστειο, ποὺ συνεχῶς ἀναζυμῶναι τὴν ἐκρηξή του.

Ὁ τρίτος, ὁ Γιούγκ, δέχεται πῶς ὑπάρχουν δύο τύποι Ἀσυνει-

δήτου, τὸ Προσωπικὸ Ἄσυνείδητο καὶ τὸ Ὑπερπροσωπικὸ Ἄσυνείδητο.

Τὸ Ὑπερπροσωπικὸ ἢ Ἀπρόσωπο Ἄσυνείδητο εἶναι δική του ἀνακάλυψη.

Τὸ προσωπικὸ Ἄσυνείδητο, συμφωνεῖ ὁ Γιούγκ με τοὺς ἄλλους δυο, ὅτι ἐξοπλίζεται μετὰ τὴν καταπιγμένην τάσιν, μετὰ τὰ ἀπωθημένα τῆς Συνείδησης.

Ἀπάνω στὴν ὁμοιότητα ὅμως αὐτή, οἰκοδομεῖται καὶ διαφορὰ ἀνάμεσα στοὺς τρεῖς.

Γιατὶ ὁ Φρόντ τὰ ἀπωθημένα τὰ περιορίζει στὶς γενετήσιες ὁρμές, καὶ τροφοδοτεῖ μ' αὐτὴ του τὴν ἀποψη τῆ θεωρίας τοῦ πανσεψουαλισμοῦ - λήμπιντο.

Ἀντίθετα, ὁ Ἄντλερ πιστεύει ὅτι ἡ κύρια τάση στὸν ἄνθρωπο εἶναι ἡ ὑπεροχή, ἡ ἐπιβολὴ στοὺς ἄλλους, ἡ ἐπικράτησις. Τὰ ἀπωθημένα λοιπὸν τῆς τάσης αὐτῆς εἶναι ποὺ ἐξοπλίζουν τὸ Ἄσυνείδητο.

Ἡ ἀποψη αὐτὴ εὐθυγραμμίζεται πρὸς τὴ θεωρία τοῦ Νίτσε γιὰ τὸν ὑπεράνθρωπο, ἐνῶ παράλληλα ἀνακαλύπτουμε σ' αὐτὴ ἓνα χρῶμα πολιτικόν.

Τέλος, ὁ Γιούγκ δὲν ἀπορρίπτει τὴς παραπάνω οἰτίες, τὴς δέχεται καὶ τὴς δυο συνυπάρχουσες. Συμπληρώνει ὅμως ὅτι ὑπάρχουν καὶ ἄλλα αἰτιολογία στοιχεῖα ποὺ ἔχουν σχέση ὀργανικὴ μετὰ τὰ αἰτήματα τῆς πνευματικῆς φύσης τοῦ ἀνθρώπου, τὰ ὁποῖα τὴς περισσότερες φορὲς δὲν βρίσκουν τὴ δικαίωσή τους στὴν πράξι.

Ἔτσι, ὁ Γιούγκ ἀρναιεῖται τὴ μονομέρεια ποὺ χαρακτηρίζει τὴς δυο ἄλλες Σχολὰς καὶ ὑψώνει τὴν προσωπικότητα πάνω σὲ καθολικὸ ὄρθρο.

Ἄλλ' ἢ ἀφθαστὴ αἴγλη τοῦ Γιούγκ θεμελιώνεται στὴν ἀξιολόγησι τοῦ Ὑπερπροσωπικοῦ ἢ Ἀπρόσωπου Ἄσυνείδητου. Ἐδῶ δὲν δροῦν τὰ ἀπωθημένα, δροῦν οἱ ἀρχέτυποι.

Οἱ ἀρχέτυποι ἐκφράζουν τὴν αἰώνια νομοτέλεια ἢ τοὺς αἰώνιους πόθους τῆς οἰκουμένης ἀνθρωπότητος, ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὸ γένος, φυλὴ, ἔθνος καὶ γλῶσσα. Πρόκειται γιὰ αὐτόφυτες καταβολές, γιὰ ἐμφυτὰ ψυχικὰ στοιχεῖα. Ἐκεῖ ἐνεργεῖ ἡ ἱερώτερη παρακαταθήκη τοῦ γένους. Ἐκεῖ εἶναι χαραγμένοι οἱ ἀρχέγονοι νόμοι τῆς ζωῆς.

Πρόκειται γιὰ τὴν ἐνωτικὴν γραμμὴν τοῦ ἀνθρώπου γένους, γιὰ τὴ ζωτικὴ ὁρμὴν ποὺ κρατᾷ μέσα τῆς καὶ μεθοδεύει κυριαρχικὰ τὰ ἄχραντα νήματα τῶν πανανθρώπινων πεποιημένων.

Σ' αὐτὴ τὴ ζωτικὴ ἀφετηρία στηρίζονται ὅλες οἱ κοινὲς παραδόσεις, τὰ κοινὰ σύμβολα, οἱ κοινοὶ πόθοι καὶ κοινοὶ ὀραματισμοί, ποὺ συναντιῶνται στὴ θρησκεία, στὴν ποίησι, τὴ λογογραφία καὶ τὴν τέχνη τῶν λαῶν.

Προσθέτομε ὅτι ἀπ' αὐτὴ τὴν ἀφετηρία, ποὺ εἶναι ὑπερδοτικὴ χωρὶς νὰ εἶναι ὑπερφυσικὴ, πηγάζουν ὁ ἐ ν ο ρ κ α τ ε σ μ ὸ ς κ α ἰ ὁ π ρ ο φ η τ ε σ μ ὸ ς τ ῆ ς ζ ω ῆ ς, ποὺ προαναγγέλλουν τὴν τέλεια ἀνακαίνισι τῶν πάντων, τὸ μετασχηματισμὸ σ' ἓνα κόσμον παμφωτῆς

δικαίωσης και καταξίωσης και ελευθερίας.

Ἄπ' ἐδῶ εὐθυβολίζονται καὶ τὰ δράματα τῆς ἐπιστημονικῆς φαντασίας.

Ξαναστρέφοντας τώρα τὴν προσοχή στοῦ Ἄσυνειδήτου γενικά, εἴτε Προσωπικό, εἴτε Ἀπρόσωπο, καὶ σταθμίζοντας τὴν ἐπιρροή του πάνω στίς καθημερινές ψυχικές ἐνέργειες καὶ ἐκδηλώσεις μας, παρατηροῦμε ὅτι διαθέτει ἀσύγκριτη ὑπεροχή ἀπέναντι στή συνείδηση, ἀφοῦ μόνο τὸ 1/10 τῶν ἐκδηλώσεών μας εἶναι συνειδητές, γίνονται δηλαδή μὲ τὴν ἐπίγνωση καὶ τὴ βούλησή μας, ἐνῶ τὰ 9/10 εἶναι ἀνεπίγνωστες καὶ γίνονται αὐτοματικά. Δὲν λείπουν δὲ καὶ οἱ θυμικές ἐκρήξεις, πού κατὰ παρέκκλιση τῆς καθημερινῆς συμπεριφορᾶς μας, φανερώνουν τὸ πραγματικό μας πρόσωπο —τὸ θαυότερο ἦθος μας, γιατί θρυμματίζουν τὸ ὑποκριτικὸ περιχάλυμμα τῆς συνείδησης.

Πάντως κάποια ἀθέλητη ἰσορροπία κρατεῖ ἀνάμεσα τῆς Συνείδησης καὶ τοῦ Ἄσυνειδήτου, καὶ εἶναι αὐτὸ πού δίδει τὸ μέτρο τοῦ κανονικοῦ ψυχοπνευματικοῦ μας ἦθους καὶ ὕψους. Κι' ἀφοῦ ἡ ἰσορροπία αὐτὴ εἶναι ἀθέλητη, ἀναγνωρίζεται πάλι ἡ πρωταρχικότητα τοῦ Ἄσυνειδήτου — αὐτὸ τὴν κατεργάζεται.

Ἄλλὰ καὶ στήν καθαυτὸ λειτουργία τῆς νόησης, καθὼς καὶ στὸν τομέα τῆς συναισθηματικῆς μας ζωῆς. ἔχει τὸ Ἄσυνειδήτο ἐπιζήλο μερίδιο. Κατὰ ἓνα πῖνακα τοῦ ψυχολόγου Ντόουελσχάουδερ, παρατηροῦνται στὸν ἄνθρωπο συγκεφαλαιωτικά οἱ ἔξεις ἀσύνειδες ψυχικές ἐνέργειες:

1. Ὁ ἀσυνειδήτος μηχανισμὸς τῆς σκέψης. Δὲν ἔχομε δηλαδή τὸν ἔλεγχο αὐτοῦ τοῦ μηχανισμοῦ, δὲν γνωρίζομε πῶς σχηματίζονται οἱ ἀντιλήψεις, οἱ παραστάσεις, οἱ ἔννοιες.

2. Γιὰ τὴν σχηματισθεῖ μιά ἀντίληψη, ἀνάγκη νὰ συνεργήσει ἡ μνήμη, ἡ ὁποία μᾶς παρέχει τὸ ὕλικὸ σύγκρισης καὶ ἀναγνώρισης τοῦ νέου ἐρεθισμοῦ. Ἡ παρέμβαση αὐτὴ τῆς μνήμης εἶναι ἀσυνείδητη —δὲν ξέρομε πῶς γίνεται, δὲν τὴν ἐλέγχομε.

3. Συμβαίνει νὰ μᾶς ἔλθουν στή μνήμη κρυμμένες μέσα μας ἐντυπώσεις ἀπὸ τὸ πλῆθος πού ἔχομε ἐναποθηκεύσει. Δὲν γνωρίζομε οὔτε ἐλέγχομε γιατί μᾶς ἦρθε ἡ α καὶ ὄχι ἡ β.

4. Οἱ αὐτοματικές ἐνέργειες, ἀπὸ τίς ποικίλες ἔξεις. Δὲν γνωρίζομε πῶς ἀπὸ συνειδητές ἐνέργειες ἔγιναν ἔξεις —ὄχι τὴν ἐξωτερικὴ μέθοδο, ἀλλὰ τὴν ἐσωτερικὴ διεργασία, αὐτὴ ἀγνοοῦμε— καὶ πῶς βρίσκονται πάντα σὲ πλήρη ἐτοιμότητα καὶ δίδουν τὸ παρὼν χωρὶς νὰ κινήθῃ ἡ Συνείδηση ἐγκαιρα καὶ προνοητικά.

5. Καθένας μας χαρακτηρίζεται ἀπὸ ὀρισμένες κλίσεις, ἄλλος προτιμᾷ τέχνη, ἄλλος ἐπιστήμη, κι' ἀνάμεσα στοῦ πλῆθος τῶν τεχνῶν καὶ ἐπιστημῶν, τὴν α τέχνη ἢ τὴν α ἐπιστήμη. Ἡ δὲ προδιάθεση αὐτὴ εἶναι ἐπιβλητικὴ καὶ κυριαρχικὴ. Τυχὸν ἀναγκαστικὴ παρέκκλιση θὰ φέρει ἄγχος καὶ ὑποδάθμιση ἐπιτυχίας. Ἀγνοοῦμε πῶς γίνονται: ἔλα αὐτά.

6. **Άσυνειδησία συναισθηματικής ζωής:** Συμβαίνει να τρέφουμε συμπάθεια ή αντιπάθεια προς ένα πρόσωπο, ή άλλοι να τρέφουν προς εμάς, χωρίς να γνωρίζουμε το λόγο.

Ακόμη έκδηλότερη είναι η άσυνειδησία του έρωτα. Μπορεί να μς έρθει οίστρος και μέθη για ένα πρόσωπο του έτερου φύλου, μάλιστα χωρίς να υπερέχει σε σωματικό κάλλος, και δέν ξέρομε το λόγο αúτης τής πολυδύναμης και έξουθενωτικής έλξης.

Και όλα αυτά χάρη στη δύναμη του άγνωστου μας ψυχικού θάτους, χάρη στην πρωταρχική αυθεντικότητά του.

Άλλ' εκεί που καταλάμπεται σ' όλη της τή μεγαλοπρέπεια η έξουσιαστικότητα του Άσυνειδήτου είναι ο Νόμος τής Ετερογονίας των σκοπών.

Το νόημα του νόμου αυτού είναι, ότι άλλου σκοπούμε συνεινγητά και άλλου φτάνομε.

Γιατί ο τελευταίος κριτής —ο έσχατος και πρώτος— το Άσυνειδήτο, όταν ή κατευθυνόμενη από τα έξωτεκά δεδομένα Συνειδηση έτασσε στόχους, εκείνος ο έσχατος και πρώτος κριτής, δέν είχε πει ακόμη το λόγο του.

Κλασικό παράδειγμα σ' αυτό έχομε τον Μέγα Αλέξανδρο, που συνεπαρμένος από την έλληνική αίγλη ξεκίνησε να υποτάξει την Άσία, και κατάληξε να συζεύξει την έλληνική Δόξα με την περσική Τιάρα, δημιουργώντας διεθνικό κράτος, γιατί έτσι όρισε ο πανανθρωπιστικός λόγος, που εξέπηγάσε στο άπύθμενο θάτος του Άσυνειδήτου του.

Όπως αντιλαμβάνομαστε, κρυμμένη πίσω από το νόμο αυτό βρίσκεται κάποια αντίθεση, απ' αυτές που δημιουργούν την αρμονία και πραγματοποιούν πράξεις όντοποιητικές επάνω σε συμμετρία, κάλλος, ζωτική δύναμη για παραπέρα δημιουργικές εξελίξεις.

Επαληθεύει την άποψη αυτή ο Μαρξιστοφαλής στο Φάουστ του Γκαίτε, που ενώ συνειδητά αποβλέπει πάντοτε στο κακό, πράττει έν τούτοις πάντοτε το άγαθό, σύμφωνα με την ίδια τή δική του όμολογία.

Στο ιστορικό έδαφος έχομε ανάλογες μαρτυρίες. Έτσι με τή δίωξη των Πουριτανών στην Άγγλία, που τάχα υπομόνευαν την κρατατότητα τής Αυτοκρατορίας, προωθήθηκε ή κραταίωση τής Αμερικανικής Συμπολιτείας, με άποτέλεσμα να μεταπέσει ή Άγγλία.

Ανάλογα συμβαίνουν και με τους Ούγενότους στη Γαλλία. Η δίωξή τους ισχυροποιεί την Πρωσία, στην όποία κατάφυγαν, με άποτέλεσμα να δοθεί άργότερα ισχυρό πολεμικό ράπισμα στις παρειές τής Γαλλίας.

Έδρασε και εδώ ο πανανθρωπιστικός εξισορροπητικός λόγος των εγκάτων —γνώση και πράξη συνειδητά ανεπίγνωστα, στα άτομα και στο γένος.

Ο Άθάνατος Ηράκλειτος το προεξάγγειλε στη ρήση «Παλίντροπος άρμονική κόσμου, όκωσπερ λύρης και τόξου», δίδοντάς μας

ένα παραλληλισμό ανάμεσα στα συμβαίνοντα στη λειτουργία του κόσμου και στη λειτουργία της ανθρώπινης ύπαρξης.

“Ας θυμηθούμε εδώ πώς τον άνθρωπο τον είδαν πολλοί σαν τη μικρογραφία της φύσης — μικρόκοσμο απέναντι στο μακρόκοσμο.

“Όρα όμως να κατακλείουμε τη θεώρηση αυτή με την τελευταία τούτη παρατήρηση, ότι στο ψυχικό κύκλωμα του ανθρώπου κρατεί ή αρχή της λεγόμενης αντιρρόπησης.

‘Αρχή της αντιρρόπησης σημαίνει αυτόματη εξισορρόπηση του ψυχικού έρματος. ‘Υπάρχει δηλαδή στον άνθρωπο ένα σύνολο ενεργειάς που δέν είναι δεκτικό αυξομειώσεων — μένει πάντα το αυτό. Είναι όμως δεκτικό μετατοπίσεων από τον ένα στον άλλο ψυχικό πόλο. ‘Ο έτεροβαρής αυτός καταμερισμός έχει νοσηρές ψυχικές συνέπειες.

‘Επεμβαίνει τότε ο λόγος του θάους, ο οποίος άφορμά τη Συνειδηση και τη θέτει σε δράση, ακόμη και με τά όνειρα, για την αποκατάσταση της έσωτερικής ισορροπίας και άρμονίας. Προφαίνεται έτσι ο νόμος της ψυχικής αυτορρυθμισίας.

Σε μιá γενική επισκόπηση του τελευταίου αυτού μέρους για τη δυναμική του ψυχικού βίου, παρατηρούμε, σαν επιστέγασμα, ότι ο νόμος των αντιθέσεων εξετάζεται διττά: πρώτα κάτω από το πρίσμα του βασικού νόμου της ψυχικής σχέσης, που άφορά τους έσωτερικούς μηχανισμούς των ψυχικών φαινομένων. Δεύτερο, κάτω από το πρίσμα του βασικού νόμου της ψυχικής ανέλιξης, που άφορά τους μηχανισμούς έκφρασης προς τά έξω και τά άποτελέσματά τους.

Σ’ αυτό το βασικό νόμο της ψυχικής ανέλιξης, άνήκει και ο νόμος της έτερογονίας των σκοπών, που τον εξέτάσαμε παραπάνω.

‘Ανάμεσα στους βασικούς νόμους της σχέσης και της ανέλιξης, υπάρχει μιá γονιμοποιός αντιστοιχία, σαν έκείνη που κρατεί ανάμεσα στην ‘Ιδέα και την Πράξη.

‘Ιδέα χωρίς Πράξη, άδειανό πιθάρι.

Πράξη χωρίς ‘Ιδέα, τερατούργημα, χαμένος κόπος.

‘Αν τώρα στη θέση της ‘Ιδέας, τοποθετήσουμε το Λόγο στην ύψηλή του θεώρηση, καθώς έχομε το δικαίωμα, σύμφωνα με όσα έχομε πει στην αρχή για τις έννοιολογικές του διαβαθμίσεις, τότε βρίσκει: εδώ άριστη εφαρμογή το ποιητικό δίπτυχο του μεγάλου ‘Ινδού ποιητή Ραμπιτρανάθ Ταγκόρ:

« — Ντρέπομαι: που είμαι: έτσι άδειανός, είπε ο Λόγος στην Πράξη.

— Καταλαβαίνω πόσο είμαι: φτωχή, όταν βλέπω έσένα, είπε ή Πράξη στον Λόγο».

Τή λύση όμως τη δίδει ή άρμονική σύζευξη, όπως χαρακτηριστικά την εκφράζει ή βιοσοφία του Γρηγορίου Θεολόγου.

‘Ανάγκη προληπτικά να εξηγήσουμε ότι στη φιλοσοφική γλώσσα υπάρχει ο όρος Θεωρία, που είναι σύστοιχος με τους όρους ‘Ιδέα, Λόγος. “Όχι λοιπόν ή θεωρία της επιστήμης, που σημαίνει μιá σύν-

θετη υπόθεση, πιθανολογούμενη σαν αλήθεια, αλλά ή θεωρία τής ενόρασης, που σημαίνει άμεση έσωτερική γνώση (Ίδέα, Λόγος), καρπό κάποιας έλλαμψης, κάποιας στιγμιαίας και ασύνειδης έμπνευσης.

Ο Γρηγόριος Θεολόγος λοιπόν, βάζοντας στη θέση τής Ίδέας ή του Λόγου τον όρο θεωρία λέγει:

«Καλόν μὲν θεωρία, καλόν δὲ πράξις: ή μὲν γάρ έντεϋθεν έπανιστάσα και εις τά άγια των αγίων χωρούσα και τον νουν ήμῶν εις τὸ συγγενές επανάγουσα. Η δὲ ὡς τον Χριστόν υποδεχομένη και θεραπεύουσα και τοις έργοις τὸ φίλτρον έλέγχουσα».

Σε σημερινή διατύπωση: «Άξίζει ή έλλαμψη, αξίζει και ή πρακτική άγωγή. Γιατί ή μὲν έλλαμψη μᾶς ξεσηκώνει άπ' έδῶ και μᾶς εισάγει στον άχραντο χώρο των άβάτων και τὸ νου μας ξαναστρέφει στις μυστικές συγγενικές του ρίζες. Η δὲ πρακτική άγωγή, γιατί μᾶς φέρνει σὲ τάξη προυπανητῶν του πρωταδελφου μας Χριστου, ύψώνει πάγκοινα τή σημαία του, και φανερώνει τὸ μέτρο τής αγάπης, θεδαιωμένης πάνω στην αποδεικτικότητα των έργων».

Άλλά για να μὴ νομισθεί ότι ήθελημένα ή άθέλητα μεταπέσαμε στις θεολογικές προκαταλήψεις, σπεύδω να επικαλεσθῶ τή μαρτυρία του Γκαίτε, ὁ ὁποίος διαθεδαιώνει: ότι έγραψε τὸ περίφημο έργο του Βέρθερος κάτω από τή ροπή μιᾶς ψυχολογικής κατάστασης, που ήταν παραπλήσια τής ύπνοσασίας. Πρόκειται λοιπόν για μιᾶ έλλαμψη, για μιᾶ αὐτόφυτη Ίδέα, για ένα αὐτογέννητο Λόγο.

Όπως δὲ από τήν Ίδέα—Λόγο οδεύουμε στη δημιουργική Πράξη, έξ ἴσου μπορούμε και από κάποια πράξη ν' ανυψωθῶμε στην κορυφή μιᾶς Ίδέας. Παράδειγμα ὁ Ἄρχιμήδης, που ένῶ κολυμπούσε, ανακάλυψε τήν αρχή τής άνωσης των υγρών.

Τὸ κολύμβημα ήταν μιᾶ πράξη κατ' έπίφαση μιμητική, αλλά στην ψυχή του Ἄρχιμήδη δούλευαν μυστικές έπιστημονικές διεργασίες. Αὐτές ήταν που άδραξαν τὸ απόκρυφο μήνυμα του φαινομένου—δλόλαμπρη και παλιν έδῶ ή ὁμολογη πορεία άάμεσα στη θεωρία και πράξη.

Χαρακτηριστική δὲ στο προκείμενο ή ποιητική γλώσσα τής Έκκλησίας πρὸς τούς μεγάλους εὐσεδιστές: «τὴν πράξι» εὖρες εις θεωρίας έπίδασιν».

Κάποια μυστική λοιπόν συστοιχία—παράλληλία συνδέει τήν Ίδέα και τήν Πράξη σὲ έναία παρουσία στο Ἄνθρωποκεντρικό Σύμπαν.

Αὐτή είναι ή δαιώνια, άχραντη και αναπαλλοτριωτη Δεξαμενή, από τήν ὁποίαν άντλει ή Λογοτεχνία δια μέσου των αιώνων. Αὐτοί είναι οί χαρακτήρες της, αυτοί οί τόνοι της, οί τρόποι της και ή πνοή της. Αὐτές οί ψυχικές της ρίζες.

Κάτω από τὸ φῶς των θέσεων αὐτῶν παραμερίζει ή διάκριση

ἀνάμεσα περιεχομένου και μορφῆς και δὲν νοεῖται περιεχόμενο χωρὶς μορφή, οὔτε μορφὴ χωρὶς περιεχόμενο.

Τὸ ἀξίωμα ἢ Τέχνη γιὰ τὴν Τέχνη —μιλοῦμε πιά σὲ γενικὸ καλολογικὸ πλαίσιο— παύει νὰ ὑπονοεῖ τὴ μορφὴ και ἀναφέρεται στὴν ἐνιαία κατασκευὴ περιεχομένου και μορφῆς, ἢ ἀξία τῆς ὁποίας κρίνεται ἀπὸ τὴ συνεπαφὴ τῆς στὴν ἐξελικτικὴ πορεία τῆς ζωῆς. ὅπως αὐτὴ πηδαλιουχεῖται ἀπὸ τὸν ἀστάθμητο Λόγο τοῦ ὑπαρξικοῦ μας ἀδύτου, τὸν πρῶταρχο, αὐτόνομο και ἀδέσμευτο ἀπέναντι στὶς ὅποιες ἐξαρτήσεις.

Ἀνάλογα μέτρα ἰσχύουν και ἀπέναντι στοῦ διαχωρισμοῦ τῶν καλλιτεχνικῶν τάσεων σὲ Σχολές. Προφταίνει ἐδῶ ὁ Ζὰν Μωρεάς, ὁ Ἑλληνογάλλος ποιητῆς νὰ μᾶς φωνάζει «δὲν ὑπάρχουν κλασικοί, δὲν ὑπάρχουν ρομαντικοί» ὑπονοώντας, ὅτι ὅλοι οἱ ἄξιοι δημιουργοὶ ἀνήκουν σὲ μιὰ Σχολή, τὴ Σχολὴ τῆς ἐνιαίας Τέχνης.

Ὅντως δὲν ὑπάρχει καλολογικὰ παρὰ μιὰ Σχολή —ἢ Σχολὴ τοῦ Αὐθορητισμοῦ. Κι' ἂν ὑπάρχουν Σχολές ἀναφέρονται στὴ μέθοδο και ὄχι στὴν οὐσία.

Ἀνάγκη ὥστόσο νὸ προσθέσουμε ὅτι στὴν ἐνιαία τούτη Τέχνη δὲν χωρεῖ τυποποίηση, οὔτε στατικὴ ὁμοιομορφία. Μαρτυρεῖ ἡ ψυχολογικὴ ἐπισημῆ ὅτι δὲν ὑπάρχει συνέχεια στὴ ροὴ τοῦ ψυχικοῦ βίου, οὔτε ἐπανάληψη, ἀλλὰ κάθε ψυχικὸ γεγονός εἶναι μιὰ καινούργια αὐτόνομη δημιουργία μὲ τὴ δική τῆς πρωτοτυπία. Λέει ὁ Ramyz: «Ἡ τέχνη πρὸ παντὸς εἶναι μιὰ κατάσταση ψυχῆς.»

Ἐδῶ ἐδράζεται ὁ ἀδάμαστος δυναμισμὸς τῆς Τέχνης, ἢ ὁποία ἔχει τὴ δύναμη νὰ πετάει τοὺς προβολεῖς τῆς στὰ νεφελώματα τοῦ ἀπωτάτου μέλλοντος και νὰ προμηγᾶ νέους κόσμους.

Προάγγελος ὁ Ἀριστοτέλης μᾶς θεβαιώνει ὅτι: «ὅλως ἢ Τέχνη τὰ μὲν ἐπιτελεῖ, ἃ ἡ φύσις ἀδυνατεῖ ἀπεργάζεσθαι, τὰ δὲ μειρεῖται.»

Ὅστε, ἢ Τέχνη, ἐδῶ μὲν εἶναι συστοιχία στὴ Φύση, ἐκεῖ δὲ ξεπέρασμα τῆς Φύσης.

Ἀπὸ τὸ δικὸ μας πρίσμα, τοῦτο σημαίνει ὅτι ἄλλοτε ἀκολουθεῖ ὁ ἄνθρωπος τὴ Φύση και ἄλλοτε προπορεύεται. Εἶναι ὁ προφητισμὸς τῆς ζωῆς πού στοῦ βάθος μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ διαιώνιο συντονισμὸ Φύσης και Πνεύματος γιὰ τὴν τελικὴ κοσμογονικὴ δικαίωση και τελείωση.

Μαρτυροῦν τὰ μεγάλα παραδείγματα Φιλοσόφων και Θρησκευτικῶν Μυστῶν, πού ἦσαν μαζί ἐξοχοὶ λογοτέχνες-καλλιτέχνες.

Και ἐδῶ φωράται ἢ ἀδυναμία τοῦ Ὑπουργείου Πολιτισμοῦ μὲ τὶς ἀστοχες ἐτυμηγορίες του στὴν ἀξιολόγηση τοῦ ἔργου τῶν Καλλιτεχνῶν-Λογοτεχνῶν.

Στρέφοντας τώρα τὸ λόγο εἰδικὰ στὴν ποίηση, δανείζομαι ἕνα κομμάτι ἀπὸ τὴν ἐργασία μου «Χανιώτικοὶ Παλμοὶ—τὸ ποιητικὸ ἔργο τοῦ Ἀγγέλου Καλοκαιρινοῦ»: «Ὁ ποιητῆς δὲν περιμένει και δὲν πρέπει νὰ περιμένει νὰ πληροφορηθεῖ τὴν ἀξία τοῦ ἔργου του ἀπὸ

ΠΟΙΗΤΙΚΗ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

“ Ι Λ Ι Σ Ο Υ , ,

ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ ΤΣΟΠΕΛΑ

Τὴν ἀγάπη ἀγάπησες

Τὴν ἀγάπη ἀγάπησες στὰ μάτια τοῦ παιδιοῦ σου
 Τὴν ἀγάπη ἀγάπησες σ' ἀγαπημένου πρόσωπο
 σφουγγίζοντας τὸ δάκρυ τοῦ ὄρφανοῦ,
 δίνοντας χαρὰ καὶ δύναμη στὸν ἀδύνατο,
 στηρίζοντας τὴν πίστη στὸν ὀλιγόπιστο,
 σηκώνοντας τὴ θλίψη τοῦ πονεμένου,
 δίνοντας δροσερὸ νερὸ στὸν διψασμένο,
 διψώντας τὴ δικαιοσύνη,
 δακρῦζοντας μπροστὰ σ' ἓνα καμένο δάσος,
 ἀγαπώντας τὴ φύση,
 θαυμάζοντας ἓνα λουλούδι,
 προστατεύοντας τὸ πληγωμένο ζῶο,
 ἀγαπώντας τὴν ὁμορφιὰ καὶ τὴν ἁρμονία,
 ἀγαπώντας τὴ μουσικὴ καὶ τὴν Τέχνη
 ἐρευνώντας γιὰ τὴν Ἀλήθεια,

Τὴν ἀγάπη ἀγάπησες πληγωμένους, λέγοντας «ἄφες αὐτοῖς»,
 θέλοντας ν' ἀγκαλιάσεις ὅλον τὸν κόσμον
 ἀγαπώντας τὸν Ἄνθρωπο
 ἀγαπώντας τὸν Ἐαυτὸ καὶ ξεχνώντας τὸν ἑαυτὸ,
 δίνοντας ἀγάπη στοὺς ἄλλους.

Τὴν ἀγάπη ἀγάπησες μὴ ζητώντας ἀγάπη,
 Ἀγάπησες τὸν Θεό, γιὰτὶ ὁ Θεὸς εἶναι Ἀγάπη.

Γ. ΣΑΝΤΗΣ

Τό Μήνυμα

Ἡ γῆ τῆς Κύπρου εἶναι λίγη
 καὶ ἡ θάλασσα ἀπέραντη τὴν ἀγκαλιάζει.
 Μαζὶ τὰ πόδια μας ρίζωσαν
 βαθειὰ στὰ σπλάχνα τῆς
 καὶ τὰ φουγάρα τῶν μεγάλων πλοίων
 δὲν μᾶς πῆραν στὶς μακρυνὲς ἀποδημίες.
 Λεύτερος ἀγέρας ἀνάδευε τὰ μαλλιά μας
 καὶ ξεδίπλωνε τὶς σημαῖες μας.
 Τώρα στὴ καμπουριασμένη ράχη τοῦ
 μου στέλλεις μῆνυμα πέρα
 ἀπὸ τὴν κοκκινὴ γραμμὴ, παλιέ μου φίλε!
 Δὲν μπορῶ νὰ σφίξω τὸ χέρι σου
 αὐτῶνεται ἀπὸ τὰ ἀγκάθια τῶν συρμάτων·
 Ἕνα κουμπί, ἕνα ὄνομα, μιὰ ἐλπίδα παλιέ μου φίλε!
 Εἶναι μικρὸς ὁ τόπος νὰ χωρέσῃ τόσο πόνο
 εἶναι μικρὸ τὸ μῆνυμα νὰ χωρέσῃ τόσο ἀγάπη!

Σ. ΒΑΣΑΡΔΑΝΗΣ

Ὁ Ναός

Τὸ Ναο σου προσπάθησε
 ἐντὸς σου νὰ κτίσῃς,
 μὲ Σοφία καὶ Δύναμη καὶ Ὁμορφιά.

Ὅσο μπορεῖς
 τοὺς λίθους
 λείανε μὲ τὴ σιύλη.

Τὸ χέρι
 ποὺ κρατᾶει τὴ Σφύρα,
 ἢ γνώση τοῦ Νοῦ νὰ ὀδηγεῖ.

Καὶ σαν τὸν ἰδεῖς
 νὰ ὑψώνεται,
 τῆς Ὁμορφίᾳς Μνημεῖο

Τότε, νὰ μπεῖς στὸ Ναο μπορεῖς,
 καὶ νὰ λειτουργηθεῖς
 ἐν Πνεύματι Ἄγιῳ.

ΛΟΥΛΑ Α. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΟΥ

Κρυφογελοῦσες, δύστυχη μητέρα...

Κρυφογελοῦσες δύστυχη μητέρα,
 γιατί δὲν ἤξερες
 πὼς στὸν κατάλογο τῶν ἐκτελέσεων
 εἶταν γραμμένο καὶ τὸ παιδί σου.
 Δὲν ἤξερες τίποτε ἀπ' τὴν ὀργή,
 πὺν ξέσπασε μέσα στὴ φυλακή.
 Ἐσὺ περίμενες ἀπὸ στιγμή σὲ στιγμή,
 νᾶρθει γιὰ λίγο ὁ γιός σου νὰ σὲ δεῖ
 νὰ τὸν φιλέψεις σταρένιο ψωμί μ' ἓνα χαμόγελο,
 νὰ πιεῖ ἀπ' τὸ φυλλοκάρδι σου νερὸ κ' ἐλπίδα.
 Κι' ἀντὶ γι' αὐτόν,
 ἦρθε ἓνας μαῦρος ἴσκιος πρωτὶ - πρωτὶ
 νὰ σὲ χτυπήσει κατάστηθα
 καὶ ν' ἀρπάξει γιὰ πάντα τὴν ψυχὴ σου.

ΚΩΣΤΑΣ Γ. ΣΤΑΥΡΟΠΟΥΛΟΣ

Σχεδίασμα

Φύγαμε τώρα...
 Γυρεύω καταυλισμό, λίγη τροφή...
 Ὁ ἥλιος ἔγειρε, ἀπλώνοντας τὴν ἀνταύγεια του
 στὸ μέτωπό μου.
 Ἀπὸ τὰ ἄνθη βγαίνουν χιλιάδες μικρὲς πυρκαγιές,
 πὺν πυρπολοῦν τὴ νιότη μας,
 τὴν αἰτία,
 τὴν ἀνάσα καὶ τὸ γέλιο μας·
 ὅλοι γυρίσαμε στὰ μέρη τὰ παλιὰ
 σ' αὐτὰ πὺν τὰ πότισε τὸ δάκρυ τοῦ χωρισμοῦ.
 — Οἱ αἰτίες τώρα λιγοστεύουν —
 Σ' ἀναζητῶ μέσα ἀπὸ τὸν ἥλιο,
 μέσα ἀπ' τὴ σιωπή...
 Μέσα στὴ σιωπὴ ἀνταμώνω τὴν
 ἀκατέργαστη πέτρα.
 Δίπλα ἀπὸ τὴ θάλασσα τὸ ἀλάτι σμίγει
 μὲ τὴν ἀνάσα μου,
 ἡ ἀνάσα μου ἀδελφώνει μὲ τὴ σιωπὴ καὶ τὸν ἀγέρα.
 Κι οἱ λιγοστοὶ πὺν ἀπόμειναν νὰ μὲ κοιτάζουν
 μείναν ἀμέτοχοι·
 στάθηκαν στὴν ἄκρη τοῦ ὀρίζοντα, χωρὶς πνοή,
 χωρὶς ἀνάσα, μὲ τὴ ματιὰ θολή.
 Φύγαμε τώρα...
 Γυρεύω καταυλισμό, λίγη τροφή...

ΠΕΤΡΟΥΛΑ ΑΛΕΞ. ΠΑΝΑΓΙΩΤΙΔΗ

Προσευχή

Θεέ μου Σὲ Καλῶ ἀπεγνωσμένα
 Εἶσαι τὸ Μοναδικό μου Καταφύγιο,
 Εἶσαι ἡ Ἀρχὴ καὶ τὸ Τέλος, Εἶσαι τὸ Πᾶν.
 Σοῦ Ἐμπιστεύομαι τὴν ὑπαρξί μου.
 Πρὶν σὲ σκεφθῶ τόσο καλά. Εἶμιονα σὰν τὸ
 Ναυαγισμένο Πλοῖο, πὺ τὸ κτυπᾶν οἱ ἄγεμοί
 καὶ οἱ ἄντάρες στα βράχια καὶ τὸ Κάνουν
 Κομμάτια.
 Τώρα ἦλθαν ὅλα σὲ τάξι καὶ σὲ Νοιώθω ἐντός μου.

Σ' εὐχαριστῶ

Θεέ μου ὅταν τα Δάκρυα τρέχουν ἀπὸ τα μάτια μου,
 γιατί ὁ Πόνος στὸ στήθος μὲ ζώνει,
 καὶ στὸ Βλέμμα μου θαμπὰ ὅλα ἀρχίζουν νὰ γίνονται,
 καὶ νὰ φεύγουν μακριὰ στὸ Σκοτάδι.
 Τὸ κορμί μου Βαρὺ τὸ Αἰσθάνομαι καὶ ἄπλων
 ἓνα χέρι νὰ Πιάσω, Νὰ σταθῶ ἀκόμα τὸ Θέλω.
 Τότε Σκέπτομαι πάλι Ἐσένα, Εἶχα ξεφύγει ἀπὸ τὰ ἀνθρώπινα
 ἀλλὰ δὲν εἶμιονα μόνη, εἶχα ἐσένα κοντὰ μου.
 Καὶ ὅπως εἶμιονα ἰδρωμένη, ἀσάλευτη γαί με τὴν ψυχὴ μου
 φευγάτη, Ξαφνικά Ξαναγύρισαν ὅλα.
 Βλέπω τώρα καὶ τὰ Βλέπω Ξεκάθαρα, μαγικά καὶ ὠραία
 τυλιγμένα ἀπὸ τὸ Φῶς τὸ δικό σου.
 Καὶ τα χεῖλη μου ψιθυρίζουν τῆς ζωῆς τὸ τραγοῦδι.
 Σ' εὐχαριστῶ Θεέ μου για τὴ ζωὴ πὺ μου χάρισες πάλι.
 Εἶχα μιὰ Πορεία Θανάτου, καὶ τὴν Ἐκανες Ζωῆς.

ANNA ΜΑΧΑΙΡΟΠΟΥΛΟΥ

ΑΛΕΚΑ ΔΗΜΟΥ

Ὁ Γλάρος

Ἄδελφὴ ψυχὴ

Πέτα γλάρε
 Πέτα ψηλὰ στὸν οὐρανὸ
 Πέτα ψηλὰ στὰ σύννεφα
 Πέτα γλάρε καὶ γιὰ μᾶς
 Φέρε στὴν φυλακὴ μας
 τὸ τραγοῦδι τ' ἀνέμου
 τῶν κυμάτων
 τὴν αἰσθησι τῆς ἐλευθερίας
 Πέτα γλάρε καὶ γιὰ μᾶς.

Χιτς
 συναντηθήκαμε
 γιὰ πρώτη φορὰ
 κι' ὅμως σὰ
 νὰ μὴν ἦταν
 πρώτη.
 Σήμερα
 ξέρομε
 γιὰ χιτς.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΒΙΤΣΑΞΗΣ

Nāma - Rūpa*

Σάν πέφτει άργά τὸ δειλινὸ
 Καὶ σμίγουν οἱ θολὲς γραμμὲς
 Τῶν ὀριζόντων
 Τὸν ἔρχομὸ τῆς νύχτας θὰ προσμένεις
 Τῆς δικῆς σου
 — Ἐκείνης ποὺ κουβάλαγες ὀλημερίς
 Μαζί σου —
 Σὰ φόβο, σὰ σκιά
 Σὰ μακρινὴ καμπάνα
 Κι' ἄς καμωνόσουν πῶς δὲν ἄκουγες
 Τοὺς χτύπους τῆς
 Στὸν κάθε χτύπο τῆς καρδιάς σου...
 Θὰ ῥοθεῖ
 Καὶ θὰ ἴστε μόνοι, ἴσὺ κι' αὐτὴ
 Κι' ὅλα ἕνα γύρω θὰ σπαινοῦν.
 Ὡ! δὲν θὰ βιάζεται.
 Θὰ ἴναι τὸ βῆμα τῆς ἀργῆ
 Καὶ κουρασμένο
 Τί πάτησε, ὅπου πάτησες
 Καὶ πῆγε ἄγεῖ ποὺ πῆγες.

Πουλιά, λουλουῖδια, χρώματα
 Φιλιά, τραγοῦδια, γεύσεις
 Ὀνειράτα καὶ προσμονὲς
 Ὅλα!
 Τὰ μοίρασε μαζί σου
 Σάν πέσει ὀλόγυρα τὸ δειλινὸ
 Καὶ σμίγουν οἱ θολὲς γραμμὲς
 Τῶν ὀριζόντων
 Δὲ θὰ ἴναι ἡ νύχτα σου ἄγνωρη.

Τὸ διάφανο τῆς μέρας φῶς
 Θὰ ἴχει γδυθῆ
 Καὶ πλάνους ἴσκιους θὰ φορεῖ

Μὴ φοβηθῆς!
 Τὰ ροῦχα τῆς καὶ τ' ὄνομα
 Θὰ ἴχει μονάχα ἀλλάξει!

* Σανσκριτικὴ ρῆσις: «ὄνομα σχῆμα ποῦ» ἀναφέρεται στὸν φαινόμενο κόσμο.

Πρὸς τὸ Περιοδικὸ «ΙΑΙΣΟΣ»

Δραγατσανίου 6

Ἀθήνας 122

Κύριοι,

Παρακαλῶ, ἀποστείλατέ μου μὲ δέμα «ἐπὶ ἀντικαταβολῇ», τὰ κάτωθι σημειούμενα βιβλία, ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν, εἰς τὴν κάτωθι διεύθυνσίν μου:

Μετὰ τιμῆς

(ὕπογραφή)

Ὄνοματεπώνυμον .....

Διεύθυνσις .....

Βιβλία		Δρχ.
H. P. Blavatsky	Τὸ Κλειδί τῆς Θεοσοφίας	200
Besant—Leadbeater	Ἡ Ἀτραπὸς τοῦ Ἀποκρυφισμοῦ	200
Irv. Cooper	Ἡ Μετενσάρκωσις	100
A. Besant	Ἡ ἀπόκρουση ζωῆ τοῦ ἀνθρώπου	100
Vivekananda	Κάρμα - Γιόγκα	100
Βενετοῦ - Ἰλαρίωνος	Φῶς στὴν Ἀτραπὸ	40
Krishnamurti	Στὰ πόδια τοῦ Διδασκάλου	40
Κ. Μελισσαροπούλου	Ὁ Ἰησοῦς	100
»	Ἐκλογαὶ ἀπὸ τὸν Κριшнаμοῦρτι	100
»	Ἀποκρυφισμὸς-Μυστικισμὸς ἄδ. 50 δεμ.	100
»	Μελετήματα ἄδ. 100 δεμ.	150
»	Εἰσαγωγὴ στὴ Θεοσοφία ἄδ. 120 δεμ.	160
»	ΜΗΤΙΣ (τὸ βιβλίον τῆς σοφίας) δεμ.	160
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Α'	120
»	Τὰ βήματα τῆς Φιλοσοφίας Β'	120
ΙΑΙΣΟΣ, Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1956-57-58	διὰ τοὺς συνδρομητὰς	160
ΙΑΙΣΟΣ, Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1959-60-61	διὰ τοὺς συνδρομητὰς	160
ΙΑΙΣΟΣ, Ἐπιλογὴ ἐτῶν 1962—65	διὰ τοὺς συνδρομητὰς	160
Συνδρομὴ ΙΑΙΣΟΥ 1979 (ἔξ) κοῦ § 8-ἄερπ. § 12), ἐσ) κοῦ		200

Σύνολον Δρχ

Μιά ΝΕΑ Έπιλογή

ΤΟΥ ΙΛΙΣΟΥ

τῶν ἐτῶν 1962 - 1965

Εκκλοφoρεῖ **ΤΩΡΑ!**

- ◆ Τὰ πῖο ἐνδιαφέροντα
- ◆ Τὰ πῖο διατηρήσιμα
- ◆ Τὰ πῖο ἐκλεκτά

ΑΠΟ ΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΗΣ ΤΕΤΡΑΕΤΙΑΣ 1962 - 1965
περιλαμβάνονται στη Νέα ΕΠΙΛΟΓΗ

Μιά ἐκλεκτή ἔκδοση 376 σελίδων

- ΕΝΑ ΜΟΝΑΔΙΚΟ ΑΠΟΚΤΗΜΑ ΤΗΣ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ ΣΑΣ
- ΕΝΑ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟ ΔΩΡΟ ΓΙΑ ΤΟΝ ΦΙΛΟ ΣΑΣ ΣΤΗΝ ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΗ ΠΕΡΙΟΔΟ 1978—79

Τιμή χρυσόδετου τόμου Δρχ. 200

Γιὰ τοὺς συνδρομητὰς

τοῦ ΙΛΙΣΟΥ μόνον Δρχ. 160

J. J. van der Leeuw

Ἑλληνική ἀπόδοση Κ.Ν.Μ.

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε΄.

Ἡ ἐπάνοδος ἀπὸ τὴν Ἐξορία

Ἀφοῦ κατενόησαμε τὸν ἑαυτό μας σὰν Ἐγώ, μπορούμε ἀπὸ ἐκεῖ ψηλά νὰ ἀτενίζουμε τὰ τρία σώματά μας, ἀποφασίζοντας ὅτι θὰ εἶναι οἱ τρεῖς ὑπηρετές μας στοὺς τρεῖς κόσμους τῆς ψευδαισθήσεως καὶ τίποτε περισσότερο. Δὲν κατεβαίνομε πλέον μέσα σ' αὐτούς. Δὲν περιπλεκόμεθα πλέον στοὺς ἀπατηλοὺς ἐκείνους κόσμους, οὔτε ταυτίζομε τὸν ἑαυτό μας μὲ τὰ τρία σώματά μας ἢ ἐπιτρέπομε στὴ στοιχειακὴ συνείδηση νὰ σφετερισθῇ τὴ συνείδηση τοῦ Ἐγώ καὶ νὰ τὴν κυριαρχῇ. Πρέπει νὰ παραμείνωμε στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ ὅπου ἀνεβήκαμε, θεωρώντας ἀπὸ ψηλά τὶς ἀπέραντες ἀπόψεις τῆς ζωῆς καὶ ἀπὸ ἐκεῖ πρέπει νὰ σκεπτόμεθα, νὰ αἰσθανώμεθα καὶ νὰ ἐνεργοῦμε. Τοῦτο εἶναι δυνατόν νὸ γίνῃ καὶ πρέπει νὰ τὸ κατορθώσωμε.

Ἀπὸ τὸ ὕψος τῆς κορυφῆς ἐκείνης σκεφθῆτε τὰ τρία σώματά σας. Ἰδέστε τὸ νοητικὸ σας σῶμα ἀπαλλαγμένο ἀπὸ τὴν ματαιότητα τῶν συνηθισμένων εἰκόνων - σκέψεων καὶ ἀπὸ τὰ ἔνδον δημιουργήσατε τὴν ἰσχυρὴ ἐκείνη μορφή - σκέψη τῆς τελειότητος χάριν τοῦ κόσμου.

Συγκρατήστε τὴν πάντοτε μὲ ἓνα τμήμα τῆς θελήσεώς σας. Μὴ τὴν ἀφήσετε ποτὲ νὰ διαλυθῇ, διότι αὐτὴ ἡ μορφή - σκέψη πρέπει στὸ ἐξῆς νὰ κυβερνᾷ τὸν καθημερινὸ σας βίον. Νὰ κρατήσετε ἔτσι τὸ νοητικὸ σῶμα καὶ νὰ τὸ διατάξετε στὸ ἐξῆς, ὅσοοδήποτε καὶ ἂν εἶναι ὁ πειρασμὸς ἀπὸ τὰ ἔξω, νὰ μὴ σχηματίσῃ ποτὲ εἰκόνες - σκέψεις ἢ μορφές - σκέψεις χωρὶς τὴν ἔγκρισή σας.

Μετὰ νὰ κατεβάσετε πάλι τὸ βλέμμα πρὸς τὸ θυμακὸ σας σῶμα. Νὰ ἀποφασίσετε νὰ παραμείνῃ ὅπως τὸ εἶδατε, ζωογονούμενο ἀπὸ τὰ ἔνδον μὲ τὰ συναισθήματα τοῦ Ἐαυτοῦ. Νὰ τὸ πλημμυρίσετε μὲ ἀγάπη γιὰ ὅλα τὰ ὄντα, μὲ ἀφοσίωση, μὲ συμπάθεια, μὲ πνευματικὴ

Ξεραση. Να ιδήτε τὰ αισθήματα αὐτὰ νὰ ἐκπέμπωνται ἀπὸ τὸ κέντρον τοῦ θυμακοῦ σώματος, νὰ τὸ ιδήτε νὰ πάλλεται μὲ τὸν νέον αὐτὸ παλμὸ τῆς ζωῆς καὶ νὰ ἀποφασίσετε, οὐδέποτε πιά νὰ ἐπιτρέψετε στὸ ἀστρικό σας σῶμα νὰ διευθύνεται ἀπὸ τὰ ἔξω.

Κατοπιν νὰ ἀτενίσετε τὸ αἰθερικό καὶ τὸ φυσικό σας σῶμα καὶ νὰ ἀποφασίσετε ὅτι στὸ ἔξῃς καὶ αὐτὰ θὰ καταστοῦν φορεῖς τῆς θελήσεως. Να παρατηρήσετε πῶς ἐκφράζεται αὐτὴ ἡ θέληση μὲ τὸ σῶμα. Να ιδήτε τὴ θεϊκὴ ἐνέργεια τοῦ ἑαυτοῦ νὰ διαχίνεται στὸ φυσικό σῶμα καὶ νὰ αισθανθῆτε τὸ σῶμα τοῦτο νὰ ἀναγεννιέται ἀπὸ τὰ ἔνδον. Αὐτὴ εἶναι ἡ ἀλήθεια γιὰ τὴν ἀναγέννηση τοῦ φυσικοῦ σώματος. Ὅταν κατανοήσωμε ὅτι εἶναι ὁ φορέας τοῦ Ἄτμα, τὸ φυσικό σῶμα ἀνανεώνεται, γίνεται ὑγιές καὶ ἰσχυρό, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ ἀσθένειες καὶ ὅλες τὶς ταλαιπωρίες ἐκεῖνες, στὶς ὁποῖες ὑπόκειται ὅσο ἀποτελεῖ ἀπλῶς μέρος τοῦ φυσικοῦ κόσμου. Να τὸ λυτρώσετε ἀπὸ τὴ δουλεία ἐκείνη. Ὅφείλει νὰ ζῆ στὸν κόσμο, ἀλλὰ νὰ μὴν ἀνήκει στὸν κόσμο. Ὁ στενωτερός δεσμός του πρέπει νὰ εἶναι μὲ τὸν Ἐαυτὸ καὶ ὄχι μὲ τὸν κόσμο. Ὅλα τὰ σώματά σας πρέπει νὰ εἶναι ὑποτελῆ στὸν Ἐαυτὸ καὶ οἱ δυνάμεις τοῦ Ἐαυτοῦ νὰ ἀκτινοβολοῦν δια μέσου τῶν σωμάτων.

Νὰ καταστήσετε τὰ σώματα σας τέλειους ἀγωγούς γιὰ τὶς τρεῖς δυνάμεις τοῦ Ἐγῶ, ἀλλὰ νὰ διατηρήσετε πάντοτε τὴν ἀνεξαρτησία σας. Παραμείνατε πάντοτε στὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ καὶ ἀπ' ἐκεῖ νὰ βλέπετε τοὺς κατώτερους κόσμους. Ἐτσι ἡ ζωὴ σας θὰ πληρωθῇ ἀπὸ θεία εὐδαιμονία καὶ ὅλες οἱ δυσκολίες σας θὰ ἐξαφανισθοῦν. Διότι, πῶς μπορεί νὰ ὑπαρξῇ παραφρονία, ὅταν κατανοῆτε τὸν ἑαυτὸ σας ὡς ἄν ἰσχυρό; Στὸ ἔξῃς, ὅταν θὰ συμβαίνοιν τὰ πράγματα ἐκεῖνα, πῶς πρὶν σὰς προξενούσαν τόση στενοχωρία καὶ λύπη, ἐπειδὴ ἐπιτρέπατε στὸν ἑαυτὸ σας νὰ ταυτίζεται μὲ τὰ σώματά σας, θὰ κατανοῆτε ὅτι εἰσθε τὸ Ἐγῶ καὶ δὲν θὰ ὑπάρχῃ πλέον πάλι. Ἐσχηματίσατε τώρα τὴ μία καὶ μὴν σκέψη τῆς τελειότητος, πῶς δεσπάζει στὸ νοητικό σας σῶμα, καὶ τίποτε δὲν μπορεί πλέον νὰ σὰς ταραξῇ, διότι ὑπαρχει νομος, ὅτι τὸ νοητικό σῶμα δὲν μπορεί νὰ κυβερνιέται συγχρόνως ἀπὸ δύο σκέψεις - εἰκόνες. Συγκρατώντας τὴ νοερὴ αὐτὴ εἰκόνα τῆς τελειότητος, μπορούμε νὰ ἐκτελοῦμε συγχρόνως τὴν τακτικὴ μας ἐργασία, ἀλλὰ ἡ μορφὴ - σκέψη ἐκείνη θὰ ἐξακολουθῇ παντοτε νὰ δεσπάζῃ καὶ τίποτε ἄλλο δὲν θὰ μπορῇ νὰ ἐπέμβῃ στὸ νοητικό σῶμα καὶ νὰ ἐπιβάλῃ σ' αὐτὸ ἀνεπιθύμητη μορφὴ.

Νὰ ἐνθυμηθῆτε, λοιπόν, στὸ ἔξῃς νὰ ζῆτε ἀπὸ τὰ ἔνδον. Να μὴν ἐπιτρέψετε ποτὲ πιά στὰ σώματα σας νὰ ἀναμιχθοῦν στὴ συνειδήσή σας καὶ νὰ σκοτίσουν τὴ γνῶση τοῦ Ἐαυτοῦ. Να ἀποφασίσετε ὅτι ἐσεῖς, ἡ ψυχὴ, ἐπιστρέφοντας στὴν θεϊκὴ ἐστία, θὰ παραμείνετε τοῦ λοιποῦ ἐκεῖ. Μὴν ἐπαναλάβετε τὸ σφάλμα νὰ ἐπιτρέψετε στὸν ἑαυτὸ σας τὴν ἐπανοδο σὲ ἐπίπεδο, στὸ ὁποῖο δὲν ἀνήκετε. Μὴ φοβᾶσθε νὰ ὀνομάζετε τὸν ἑαυτὸ σας θεϊκό. Δὲν

υπάρχει σ' αυτό ούτε αλαζονεία, ούτε κενοδοξία, διότι η κενοδοξία είναι αίσθημα του χωριστού. Όταν κατανοήσουμε τον έαυτό μας σαν Έγώ, αναλυόμεθα οε πέλαγος συνειδήσεως, γνωρίζομε ότι αποτελούμε ένα με μία συνείδηση τόσο πλατειά, τόσο παγκόσμια, ώστε η σκέψη της χωριστικότητας γίνεται γελοία. Είμεθα ασφαλισμένοι έναντίον αυτής της πλάνης, διότι γνωρίζομε ότι εκείνο πού θα κάνωμε γίνεται μέσον του έαυτού μας. Όταν σκεπτόμαστε, αισθανόμαστε, ή ενεργοϋμε, είναι ή ζωή του Έαυτού, ή όποια διαχέεται, διά μέσου ήμων, στον κόσμο.

Επί πλέον, στη συνείδηση εκείνη γνωρίζομε ότι είμεθα ένα με τον Διδάσκαλον, συμεριζόμεθα την μακαριότητα της Παρουσίας Του και στην Παρουσία του τό κάθε τι γίνεται εύκολο. Στην παρουσία Του δέν μπορεί να υπάρχει άλλη επιθυμία, από την επιθυμία να πλησιάσωμε σ' Αυτόν. Στην παρουσία Του, είναι αδύνατο να κάνωμε τὰ μικροπρεπή εκείνα πράγματα, πού εκάναμε άλλοτε. Μπορούμε μόνο να προσπαθοϋμε να γίνωμε μεγάλοι, όπως Έκείνος είναι μεγάλος, μεγάλοι στην ευρύτητα του αισθήματος και της σκέψεώς μας και θεϊοι, όπως Έκείνος είναι θεϊος.

Έτσι, ο δρόμος του άνωτερου Έαυτού είναι ο δρόμος της Μήσεως. Μήση σημαίνει τή διαρκή ένωση της συνειδήσεως, ή όποια ήταν ένσαρκωμένη στα σώματα και ταυτιζόταν μαζί τους, με τή μητέρα συνείδηση, την όποια είχε λησμονήσει. Είναι ή άπαρχή μιās νέας ζωής, συνειδητής ζωής σαν Έγώ, πού να ενεργή με τὰ τρία σώματα.

Τὰ προσόντα πού απαιτούνται για τή Μήση, κατατάσσονται κατά διάφορους τρόπους, αλλά όταν κατορθώσωμε να άποκτήσωμε τή συνείδηση του Έγώ σαν κάτι μόνιμο, θα έχωμε άποκτήσει άναγκαστικά και τὰ άλλα προσόντα. Η συνείδηση του Έγώ μās δίνει τή Διάκριση, διότι από τον κόσμο του Έγώ βλέπομε τή ζωή με ακριβή προοπτική. Η συνείδηση του Έγώ δίνει τήν Άπαρνηση των έγκοσμίων, διότι όταν ή ένσαρκωμένη συνείδηση άποσπάται από τὰ σώματα πού τή δεσμεϋουν, τὰ σώματα αυτά δέν υπακούουν πλέον στις δικές τους επιθυμίες, αλλά στη θέληση του Έγώ. Η συνείδηση του Έγώ σημαίνει επίσης καλή διαγωγή, διότι ή διαγωγή μας δέν είναι πλέον διαγωγή συνειδήσεως δούλης στα σώματα, αλλά διαγωγή του Έγώ και γι' αυτό κατ' ανάγκη καλή.

Η συνείδηση του Έγώ σημαίνει Άγάπη στην πλατύτερή της έννοια, διότι ο κόσμος του Έγώ, είναι κόσμος της Ένότητος και δέν μπορούμε να προσεγγίσωμε τή συνείδηση του Έγώ, χωρίς να αισθανθοϋμε τήν ένότητά μας με όλα τὰ όντα.

Άνεξάρτητα όμως από τὸ γεγονός, ότι ή διαρκής παρουσία του Έγώ, με τή συνειδητή μας ενεργεια, μās οδηγεί στο άμεσο τέρμα της εξέλιξεώς μας, στη Μήση, αυτή έμπεριέχει τήν άμοιβή της, διότι χορηγεί βαθειά και διαρκή χαρά, δύναμη και ει-

ρήνη σ' εκείνον που την άποκτά, διότι είναι άρχη νέας ζωής.

Όλοι μπορούμε να φθάσουμε σ' αυτή την κατανόηση, όλοι μπορούμε να αξιώσουμε να γίνουμε ό,τι είμεθα. Δέν είναι κάτι ξένο, που βρίσκεται έξω από μās, που πρέπει να το κατακτήσωμε. Δέν έχομε, παρά να εισέλθωμε στον κόσμο, στον όποιον ανήκομε, απλώς να αξιώσωμε εκείνο, που αληθινά είμεθα.

Άς χαρούμε, λοιπόν, για τή θεότητά μας, άς αξιώσωμε τά δικαιώματα, τά όποια μās ανήκουν από τη θεική γέννησή μας και άς αποφασίσωμε να επιστρέψωμε στην γενέθλια εκείνη χώρα, μακρυνά από την όποια όλκληρες χιλιετηρίδες έκείναμε έξοριστοι στους κόσμους αυτούς του σκοτούς και τής όδύνης. Έβθε ή ευλογία τών Διδασκάλων, τους όποιους ύπηρετούμε, να είναι μαζί μας. Έβθε ή άγάπη Τους να μās προστατεύη και να μās περιφρουρή, μέχρις ότου σταθούμε κι' έμεις εκεί, όπου στέκονται Έκείνοι, μέχρις ότου γίνωμε και μεις ό τέλειος Άνθρωπος.

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ο Σ

Η έξερείνιση του κόσμου τής συνειδήσεώς μας, του τόσο λίγο γνωστού στους περισσότερους από μās, έπιβάλλεται σ' εκείνον που θέλει να κατανόηη τον έαυτον του, που θέλει να αντιληφθίη ποιός πραγματικά είναι, που θέλει να συνειδητοποιήη το Έγώ, στον κοσμο του όποιου ζή, χρησιμοποιώντας τά τρία σώματα του σαν φορείς τής συνειδήσεώς του, χωρίς να γίνεται όργανό τους. Πραγματικά, τó μυστικό ταξίδι, που περιγράφεται στις προηγούμενες σελίδες, είναι άσκηση που όφείλουν να κανουν όλοι όσοι επιθυμούν να εισέλθουν στην Άτραπό, μέχρις ότου αποκτήσουν τóση έπίδοση, ώστε να μπορούν να τηρούν σε συνεχίη έγρηγορη τή συνείδηση του Έγώ.

Όταν ανέλθωμε στο επίπεδο του Έγώ, τó ιδανικό μας είναι να παραμείνωμε εκεί, άρνούμενοι να παρασυρθούμε και πάλι στους παλαιούς αλλαγές τής υποδουλωσεως μας στα σώματα μας. Μερικοί μπορούν να τó επιτύχουν χωρίς δυσκολία. Άλλοι, κυριευόμενοι από ταραχή ή στενοχωρια, μπορεί να περιπέσουν στην παλαιά στάση τους πριν προφθάσουν να προφυλαχθούν. Στις δύο αυτές περιπτώσεις, ή τακτική άσκηση τής συνειδήσεως του Έγώ άποτελεί άνάγη. Στην πρώτη περίπτωση, για να διατηρήσωμε εκείνο που επιτύχαμε. Στη δεύτερη, για να περισώσωμε εκείνο, που κινδυνεύει να χαθί.

Στά προηγούμενα κεφάλαια αναγκασθήκαμε, σε διάφορα σημεία, να δώσωμε αρκετά μακρές έξηγήσεις. Γι' αυτό, ή πνευματική άσκηση δέν κατανοείται εύκολα από κείνους που θέλουν να τη δοκιμάσουν στην πράξη. Ίσως, λοιπόν, θά είναι χρήσιμη ή επανάληψη τών κυρίων σημείων τής άσκήσεως, σαν ένός δρό-

μου για κείνους που ἀναζητοῦν τὴ συνείδηση τοῦ Ἐγώ. Ὑπάρχουν ἀναμφίβολα πολλές μέθοδοι για νὰ ἐπιτύχουμε τὸν ἴδιο σκοπό, ἀλλὰ ἡ περιγραφόμενη ἐδῶ ἀποδείχτηκε χρήσιμη καὶ κατάλληλη για ἀνθρώπους, που ἔχουν ποικίλες ιδιοσυγκρασίες. Προτιμῶ νὰ τὴν ὀνομάσω μᾶλλον ἄσκηση, παρὰ διαλογισμό, ἂν καὶ κάθε διαλογισμὸς ἔπρεπε νὰ εἶναι ἄσκηση. Ἐὰν ἐκτελεῖται συγχρόνως ἀπὸ πολλοὺς μαζί, καλὸ εἶναι ἕνας ἀπ' ὅλους νὰ ὑποδεικνύη χαμηλόφωνα τὰ στάδια τῆς ἀσκήσεως, ὥστε ἡ προσπάθεια ὄλων νὰ γίνεται συγχρόνως. Ὅπως σὲ κάθε διαλογισμό, ἔτσι καὶ ἐδῶ ἡ ἄνεση τοῦ φυσικοῦ σώματος εἶναι σπουδαιότερη ἀπὸ τὸ νὰ λάβῃ κανεὶς ὅποιαδήποτε ἀσυνήθιστη ἀνατολικὴ στάση. Ἀλλὰ καλὸ εἶναι νὰ βρεθῇ μέρος, ὅπου νὰ μὴν ὑπάρχη κίνδυνος παρενοχλήσεως καὶ ὅπου νὰ βασιλεύῃ ἡσυχία.

Ὁ διαλογισμὸς τοῦ Ἐγώ

Ἐὰν ἡ ἄσκηση ἐκτελεῖται ἀπὸ ὁμάδα, νὰ ἀρχίσετε σκεπτόμενοι τὴν ἐνότητα τῆς ὁμάδας καὶ νὰ προσπαθῆτε νὰ αἰσθανθῆτε αὐτὴ τὴν ἐνότητα.

Κατόπιν, νὰ σκεφθῆτε κάποιον ἀνώτερο ἰδανικό, κατὰ προτίμηση ἕναν ἀπὸ τοὺς Διδασκάλους τῆς Σοφίας, καὶ νὰ προσπαθῆσετε νὰ αἰσθανθῆτε ἀγάπη καὶ ἀφοσίωση γι' Αὐτόν.

Νὰ σκεφθῆτε τώρα τὸ φυσικὸ σῶμα καὶ νὰ τὸ ἰδῆτε ὡς τὸν ὑπερέτι σας στὸν φυσικὸ κόσμον, νὰ τὸ αἰσθανθῆτε γερὸ καὶ δυνατὸ, ζωογονούμενον ἀπὸ τὰ ἔνδον. Νὰ ἀποσύρετε ἀπὸ τὸ φυσικὸ καὶ τὸ αἰθερικὸ σῶμα τὸ κέντρο τῆς συνειδήσεως καὶ νὰ ἀτενίσετε τὸ ἀστρικό σῶμα. Νὰ διώξετε ἀπ' αὐτὸ ὅλα τὰ παροδικὰ συναισθήματα καὶ τὶς ἐπιθυμίες καὶ νὰ μεταδώσετε σ' αὐτὸ τὰ ὑψηλότερα αἰσθήματα. Νὰ αἰσθανθῆτε ἀγάπη για ὅλα τὰ ὄντα, ἀφοσίωση στὸν Ὑψιστό, συμπάθεια για ὅλους ὅσοι πάσχουν, καὶ πνευματικὴ ἀνάταση. Ἐὰς ἀκτινοβολοῦν αὐτὰ τὰ αἰσθήματα συνεχῶς ἀπὸ τὸ ἀστρικό σας σῶμα.

Νὰ ἀποσύρετε τὸ κέντρο τῆς συνειδήσεως ἀπὸ τὸ ἀστρικό σῶμα καὶ νὰ ἀτενίσετε τὸ νοητικό. Νὰ ἀποδιώξετε ἀπ' αὐτὸ ὅλες τὶς μορφές - σκέψεις καὶ εἰκόνες καὶ νὰ ἐκπέμψετε μ' αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ ἀνώτερου νοητικοῦ. Νὰ τὸ ἀφήσετε νὰ ἀκτινοβολῇ διὰ μέσου τοῦ νοητικοῦ σώματος.

Νὰ δημιουργήσετε στὸ νοητικό σῶμα τὴν εἰκόνα τοῦ ἑαυτοῦ σας ὡς τοῦ τελείου ἀνθρώπου. Τελείου στὴν ἀγάπη, στὴ θέληση, στὴ σκέψη, καὶ νὰ γεμίσετε τὸ νοητικό σας σῶμα μ' αὐτὴ τὴν εἰκόνα.

Νὰ ἀποσύρετε τὸ κέντρο τῆς συνειδήσεως καὶ ἀπὸ τὸ νοητικό σῶμα καὶ νὰ αἰσθανθῆτε τὰ τρία σώματά σας ὡς ὄργανα τελειῶς πειθαρχικά, κυβερνώμενα ἀπὸ τὸ Ἐγώ.

Τώρα νὰ κατανοήσετε τὸν ἑαυτὸ σας ὡς τὸ Ἐγώ. Νὰ φέ-

ρετε τη συνείδησή σας πάλι μέσα σ' αυτό και να γνωρίσετε ότι σεις είσθε τὸ Ἐγὼ καὶ ὅτι ζητε στὸν κόσμο τῆς χαρᾶς καὶ τοῦ καλλοῦς. Νὰ αισθανθῆτε τὴ χαρὰ καὶ τὴν ἐλευθερία, νὰ ἰδῆτε τὴ λαμπρότητα τοῦ κόσμου σας καὶ νὰ ἀντιληφθῆτε, ὅτι εἶναι ἡ ἀληθινὴ πατρίδα σας.

Νὰ κατανοήσετε τώρα τίς δυνάμεις τοῦ Ἐγὼ. Τὴ δύναμὴ τοῦ τῆς ἀγάτης, ἢ τῆς ἐνότητος μετὰ τὰ πάντα.

Νὰ αισθανθῆτε ἐνότητα μετὰ τὸν Διδάσκαλο, νὰ προσπαθήσετε νὰ αισθανθῆτε ὅτι ἀποτελεῖτε μέρος τῆς συνειδήσεώς του.

Κατόπιν νὰ προσπαθήσετε νὰ αισθανθῆτε τὴν ἐνότητα τῆς Ἀδελφοτικῆς. Νὰ αισθανθῆτε τὴ δυνατὴ αὐτὴ συνείδηση νὰ γεμίξη ὁλόκληρο τὸν κόσμο καὶ νὰ γνωρίσετε ὅτι σ' αὐτὴ ὅλοι εἶναι ἓνα, ἀπολύτως ἓνα.

Κατόπιν νὰ αισθανθῆτε ἐνότητα μετὰ κάθε τι ποὺ ζῆ, μετὰ ὅλη τὴ φύση, μετὰ ὅλη τὴν ἀνθρωπότητα. Νὰ αισθανθῆτε ἀγάπη γιὰ ὅλα τὰ ὄντα καὶ νὰ αισθανθῆτε τὴ συνείδησή σας νὰ ἀναλύεται στὴν παγκόσμιαν συνείδηση.

Νὰ αισθανθῆτε τὴ μακαριότητα αὐτῆς τῆς ἐνότητος καὶ πῶς, φερόμενοι ἀπὸ τὴν ἀγάτη αὐτὴ, φθάνετε μέχρι τὴν καρδιά τοῦ παντός, τὴν ἀγάτη τοῦ Χριστοῦ. Νὰ αισθανθῆτε τὸν ἑαυτό σας νὰ ἀποτελεῖ μέρος τῆς ζωῆς Του καὶ τῆς ἀγάτης Του.

Τώρα νὰ κατανοήσετε τὴ θέληση τοῦ Ἐγὼ, τὸ Ἄτμα. Νὰ αισθανθῆτε νὰ γεμίξη τὴ συνείδηση σας ὅταν πρῶς προβολέα καὶ νὰ αισθανθῆτε ὅτι ἡ δύναμη του εἶναι ἀκαταμάχητη.

Νὰ συγκεντρώσετε τὴ θέληση ἐπάνω στὸν ἓνα καὶ μοναδικὸ σκοπὸ τῆς «τελειότητος χάριν τοῦ κόσμου», καὶ νὰ ἀποκλείσετε ὅλα τὰ ἄλλα πράγματα, γεμίζοντας τὴ συνείδησή σας ὁλόκληρη μετὰ τὸν μοναδικὸ αὐτὸ σκοπο, μέχρις ὅτου γίνετε σεις ὁ ἴδιος αὐτὸς ὁ σκοπός.

Τώρα, νὰ κατανοήσετε τὴ δημιουργικὴ ἐνέργεια τοῦ Ἐγὼ τὸ Μάνας. Νὰ αισθανθῆτε τὴν ἀπέραντη αὐτὴ δημιουργικὴ δύναμη καὶ νὰ τὴν χρησιμοποιήσετε γιὰ νὰ δημιουργήσετε μ' αὐτὴν τὴν ἰδέαν τῆς τελειότητος, γεμίζοντας τὴν μετὰ δημιουργικὴ δύναμη, ἔτσι ὥστε νὰ ἐξασφαλίσετε τὴν πραγματοποίησιν τῆς.

Νὰ μεταχειρισθῆτε τώρα τίς τρεῖς δυνάμεις μαζί. Τὴ θέληση, γιὰ νὰ διατηρήσετε τὸν ἓνα καὶ μοναδικὸ σκοπο (τὴν τελειότητα χάριν τοῦ κόσμου), τὴν ἀγάτη, γιὰ νὰ σᾶς ἐλκύσῃ καὶ νὰ σᾶς καταστήσῃ ἓνα μαζί τῆς, καὶ τὴ σκέψη, γιὰ νὰ δημιουργήσετε καὶ νὰ ἐκτελέσετε αὐτὸν τὸν σκοπο. Κρατεῖτε τὸ αὐτο ὅλη τὴν ἡμέρα.

Τώρα, νὰ κατανοήσετε τὸν ἑαυτό σας καὶ πάλι ὅταν Ἐγὼ. Νὰ προσπαθήσετε νὰ ἰδῆτε τὸ καλλὸς τοῦ κόσμου σας, τὸ δικό σας κάλλος μέσα στὸν κόσμο ἐκεῖνο, καὶ νὰ ἀποφασίσετε νὰ διατηρήσετε τὴ συνείδηση αὐτὴ τοῦ Ἐγὼ, ὅτι καὶ ἂν τύχη νὰ σᾶς συμβῆ κατὰ τὴ διάρκειαν τῆς ἡμέρας. Νὰ στραφῆτε πίσω καὶ νὰ

κοιτάξετε πάλι τὰ τρία σώματα, χωρίς ὅμως νὰ κατεβῆτε σ' αὐτά.

Ἐν πρώτοις, τὸ νοητικὸ σῶμα. Νὰ διαχύσετε μ' αὐτὸ τὸ φῶς τοῦ ἀνώτερου νοητικοῦ καὶ νὰ δημιουργήσετε ἀκόμη μιὰ φορὰ σ' αὐτὸ τὴν εἰκόνα σας σὰν τελείου ἀνθρώπου.

Νὰ ἀτενίσετε κατόπιν κάτω, πρὸς τὸ θυμακὸ σῶμα καὶ νὰ διαχύσετε μ' αὐτὸ τὰ συναισθήματα τοῦ Ἐγώ, ἀγάπη πρὸς ὅλα τὰ ὄντα, ἀφοσίωση στὰ ὕψιστα, συμπάθεια γιὰ ὅλους ὅσοι πάσχουν καὶ πνευματικὴ ἔξαρση, ἀφήνοντας ὅλα αὐτὰ νὰ ἀκτινοβολοῦν δι-
αρκῶς γύρω σας.

Τέλος, ν' ἀτενίσετε καὶ πάλι τὸ αἰθερικὸ καὶ τὸ φυσικὸ σῶμα. Νὰ τὰ ἰδῆτε σὰν ἔκφραση τῆς θελήσεως τοῦ Ἄτμα. Νὰ θελήσετε νὰ εἶναι γερὰ καὶ δυνατά, νὰ ἀκτινοβολοῦν ζωτικότητα ἀπὸ τὰ ἔνδον, νὰ ἀναγεννιῶνται.

Νὰ κρατήσετε ἔτσι τὰ τρία σώματα σὰν τέλειους ἀγωγούς τῶν δυνάμεων τοῦ Ἐγώ καὶ νὰ ἀφήσετε αὐτὲς τὶς δυνάμεις νὰ ἀκτινοβολοῦν διὰ μέσου αὐτῶν.

Πάντοτε, ὅμως, καὶ σὲ ὅλες τὶς περιστάσεις, νὰ θεωρήσετε τὸν ἑαυτὸ σας σὰν Ἐγώ, καὶ νὰ διατηρήσετε, χωρίς διακοπὴ, τὴν κατάσταση ἐκείνη τῆς συνειδήσεως τοῦ Ἐγώ. Τέλος, νὰ ἐξαποστεί-
λετε πνευματικὴ εὐλογία στὸν γύρω κόσμον, διαχέοντας ἔτσι τὶς δυνάμεις, τὶς ὁποῖες κατενοήσατε.

Ὅταν τερματίσετε τὴν ἄσκηση, νὰ μὴν ἐπιστρέψετε ἀμέσως στὴ συνηθισμένη συνείδηση τοῦ σώματος, ἀλλὰ νὰ προσπαθήσετε νὰ διατηρήσετε τὴ συνείδηση τοῦ Ἐγώ ὅλη τὴν ἡμέρα, συγκεν-
τρώνοντας σ' αὐτὴ μέρος τῆς προσοχῆς σας, ἐνῶ ἀσχολεῖσθε μὲ τὰ συνηθισμένα πράγματα τοῦ καθημερινοῦ βίου.

ΤΟ ΜΕΓΑΛΕΙΟ

ΤΗΣ

ΜΙΑΣ ΣΤΙΓΜΗΣ

Ἀνδρέα Λ. Παπανδρέου

Δικηγόρου - Πολιτειολόγου

Συνάνθρωπέ μου!

Την καταξίωσή σου μπορείς να την βρεις και σε κάποια στιγμή της ανάληψής σου. Στην οποιαδήποτε στιγμή του αποβάλλεις το εγώ σου, δεν έχεις να ζηλέψεις τίποτα από τον Θεό.

Στη στιγμή που συγκαίγεται για τον πλησίον σου, ανακαλύπτεις μέσα σου το ανθρώπινο σου μεγαλείο.

Σε μία στιγμή που με άγνοια αγκαλιάζεις την παγκόσμια παρουσία και γίνεσαι πολίτης της γης, ισοπεδώνοντας έτσι σύνορα και σημαίες, τελειούσαι στην έκστασή σου.

Στη στιγμή που νιώθεις τον πόνο του συνανθρώπου σου, που αφουγκράζεσαι το κλάμα του οποιαδήποτε όρφανου της γης, που πληγώνεσαι από τη σφαίρα οποιασδήποτε πολεμικής σύρραξης στον πλανήτη γη, άποχτᾶς προσωπική παγκοσμιότητα και ζεις το θείο της αποστολής σου Μεγαλείο.

Στη στιγμή εκείνη, που νιώθεις λευτερωμένος από τα πάθη σου, τους φανατισμούς σου και τις πρόσκαιρες απολαύσεις σου, γίνεσαι συνδαιτυμόνας στο Μεγάλο της ζωής συμπόσιο της ιελεϊότητας.

Στη στιγμή κάποιας βραδυᾶς που ή έναστρη τ' οὐρανοῦ παρουσία σου θυμίζει πὼς δεν εἶ-

σαι μόνος σου στὸ σύμπαν και σὲ τότε γίνεσαι συμπαντικός, ζεις τὸ μεγαλείο και τὴ φιλοσοφία τῆς θεϊκῆς ἀπεραντωσίνης.

Ὅταν, οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή δὲν σκέφτεσαι νὰ πληγώσεις ἕνα λουλούδι, νὰ φοβίσεις ἕνα θεοπούλι, νὰ νοθεύσεις τὸν ἦχο μιᾶς μουσικῆς νότας, νὰ πονέσεις ἕνα ζῶο, τότε ζεις τὸ μεγαλείο τοῦ προορισμοῦ σου.

Ὅταν γιὰ μιὰ στιγμή και ἄλλο ἀριθμοποιεῖς τὸ συναίσθημά σου, γεωμετρεῖς τὴ λογικὴ σου και ἀνθρωποποιεῖς τὸ εἶναι σου, πολιορκεῖσαι γιὰ πάντα ἀπὸ τὴ θειότητα σου.

Τις στιγμές σου, συνάνθρωπέ μου, νὰ τίς θεωρεῖς αἰῶνες, νὰ τίς ζεις στὸ μεγαλείο τους και νὰ τίς ὑφαίνεις στη ζωὴ σου. Καί τότε, θα ζεῖς...

Κάθε στιγμή μεγαλείου ἔχει ὑπερχρονικὴ και ὑπερτοτικὴ ὑπόσταση. Σὰν ἄρθροι, θυθίζεσαι στὸ ἀπειρο τὸ παρελθόντος σου, ζεῖς τὸ ὑπεροχο παρόν σου και ἔξαντλεῖς τίς προσδοκίες σου στην ἀπεραντωσίνη τοῦ μέλλοντος σου.

Ψάλε και ζῆσε τίς ὑπέροχες στιγμές στο μεγαλείο τους. Δημιούργησε στιγμές μεγαλείου και ἐμπλούτισε μ' αὐτὲς τὴ ματαιότητα τῆς ἐγκοσμιότητας.

Μη χάνεσαι ἀπὸ τὸ μεγαλείο τῶν στιγμῶν και μη διώχνεις ἀπ' αὐτὲς οὔτε γιὰ μιὰ στιγμή τὰ μάτια σου.

Ὅταν ἀδυσώπητα, τῆς κοινῆς ζωῆς χτυπήματα, σοῦ διαταράσσουν τὰ νερά τῆς ἀποστολῆς σου, ἀτένισε τὸν οὐρανὸ και κλείσε πρὸς στιγμήν τὰ μάτια σου. Ζῆσε ἔτσι μιὰ στιγμή με-

ΕΝΑΣ

ΔΕΚΑΛΟΓΟΣ

"Αδας Μπρούμη

1

Ζήτησε να μάθης τί είναι ο άνθρωπος, ποιὰ ἡ θέση του στὸν Κόσμο, ποῖο τὸ μεγαλεῖο καὶ ποιὰ ἡ τελειότης καὶ ποιὲς οἱ ἀτέλειές του.

Ποιὸς ὁ σκοπὸς καὶ ποιὸς ὁ προορισμὸς του.

Κι' ἄμα νοιώσης τὴν ἀξία τῆς ἀνθρώπινης μορφῆς, ἄμα καταλάβῃς σὲ ποῖο ὕψος θὰ φθάσῃ κάποτε ἡ ψυχὴ σου, τότε θὰ γεννηθῇ μέσα σου τὸ συναίσθημα τῆς πραγματικῆς ἐκείνης ἀξιοπρέπειας πού, χωρὶς νὰ τὸ καταλαβαίνῃς καὶ σύ, θὰ σὲ ξεμακραίνῃ ἀπὸ κάθε τι τὸ μικρὸ καὶ τὸ χυδαῖο.

2

Νοιώσε τὴ συγγένεια πού σ' ἐνώνει μ' ὅλα τὰ πλάσματα τῆς δημιουργίας, ἀπ' τὸ γρασίδι στ' ἀστέρια.

"Απλωνε τὰ χέρια σου πρὸς τὸν ἥλιο, σὰν ἰκέτης, μὰ χαμήλωνέ τα φιλικὰ, προστατευτικὰ καὶ πρὸς τὸ σκουληκάκι πού σέρνεται στὰ πόδια σου.

Νοιώσε πὼς παντοῦ ἔχεις ἀδελφια... ἄλλα πλούσια, ὠραία, φωτεινὰ κι' ἄλλα φτωχὰ καὶ

γαλιεῖο. Καὶ τότε, νίκησες...

Νικητὴς τῶν στιγμῶν τοῦ μεγαλείου σου εἶσαι, ὅταν στίς σκέψεις σου καὶ στὰ συναισθηματά σου πρυτανεύει τὸ Μεγαλεῖο!!

παραστρατημένα, ἀδελφια σου ὁμως ὅλα!

Μὴν ἀπαρνίεσαι κανένα τους, μ' ἀγάπησέ τα ὅλα, ἀγάπησε μέσα στὴν κάθε τους μορφὴ τὴν οὐσία πού ἐπλασε καὶ τὴν δικιά σου τὴν μορφὴ, καὶ τὴν ἴδια τὴν μορφὴ τοῦ Θεοῦ.

3

Ζήτα νὰ ἐλευθερωθῆς!

Ἐλευθέρωσε τὸ σῶμα σου ἀπ' τὴν ἀρρώστια, τὸν ἐκφυλισμὸ, τὶς στρεβλὲς συνθῆκες καὶ τὶς δικές σου ἀδυναμίες.

Ἐλευθέρωσε τὸ νοῦ σου ἀπὸ προλήψεις καὶ δεισιδαιμονίες, πού ἔσπειρε ἡ ἀνθρώπινη βλακεία καὶ πού σοῦ στραβώνουν τὰ μάτια σου.

Ἐλευθέρωσε τὴν καρδιά σου ἀπὸ τὴν πρόληψη τῆς ἀγάπης, τῆς στενῆς ἐκείνης ἀγάπης, πού σὲ κάνει νὰ βλέπεις μόνο ἓνα κομμάτι τῆς Γῆς σὰν πατρίδα σου, μόνο τὴν γυναῖκα πού γέννησε τὸ σῶμα σου σὰ μάννα σου, μόνο μίαν ἐφήμερη μορφὴ σὰν τὸ πρόσωπο τοῦ αἰώνιου Ἐρωτα!

Ἐλευθέρωσε τὴν ψυχὴ σου ἀπὸ τὰ γήινα βάρη! Προσπάθησε, ἐνῶ θὰ ζῆς τὴν ἀνθρώπινη ζωὴ, νὰ μὴ σὲ πνίξῃ ἡ ὕλη καὶ τὰ δεσμά τῆς.

Νοιώσε πὼς ἡ ψυχὴ δὲν δένεται, οὔτε μὲ χρυσάφι, οὔτε μ' αἷμα, οὔτε μ' ἀγάπες... Μόνη, ὀλομόναχη, ὀλόγυμνη περνᾷ τὴν ἱστορία τῆς, ἀλλάζοντας κάθε φορὰ σχηματικὰ καὶ κομπάρσους.

Σπᾶσε τὶς ἀλυσίδες τοῦ βαρυνεῖν τὴν πού ζητᾷς μόνος σου νὰ τῆς φορτώσης, γιατί ὅσο πιὸ ἐλαφρῶν εἶναι τὰ φτερά τῆς, τό-

σο πιό εύκολα θα πετάξω προς
τό φως.

4

Μην ψάχνεις την γνώση στα
βιβλία μονάχα!

Προσπάθησε να διαβάσης το
βιβλίο της ζωής, εκείνο που έ-
γραψε ή φύση με την ευωδιά
των λουλουδιών και τα χρώματα
της θάλασσας.

Έκει μέσα θα βρεις τους αιώ-
νιους νόμους που ζούν και βασι-
λεύουν στον ουρανό και στη Γη
και μέσα σ' έσένα τον ίδιοι!
Προσπάθησε αυτούς να σεαυτός,
αυτούς ν' ακολουθήσης, αυτούς
να πάρης για μέτο της Άρι-
στης, που θα σ' οδηγήσει χωρίς
χτυπήματα, έξω από τον φοβερό
λαδύρινθο που έφτιαξε ή ανθρω-
πινη άγνοια του φυσικού νόμου.

5

Βαστώντας πάντα στα χέρια σου
την πολύτιμη αυτή λυδία λίθο,
μάθε να ξεδιαλύνης τί είναι κα-
λό και τί κακό, τί ωφέλιμο και
τί βλαβερό, με μιá λέξη, τί εί-
ναι εκείνο που βοηθάει την έ-
σωτερική σου πρόοδο και τί την
εμποδίζει.

Κι' άμα το καταφέρης αυτό,
μή χάσης πια ούτε δευτερόλε-
πτο για το περιττό, τ' άχρηστο
και το βλαβερό.

6

Νοιώσε πως σ' ολοκληρω τον
κόσμο, μόνο ένας άνθρωπος ή-
πάρχει που μπορείς να τον άλ-
λάξης με τη δική σου θέληση:
ό έαυτός σου.

Μή χάνεις την ώρα σου πα-
ρατηρώντας τα ψεγάδια του δι-

πλανού, γιατί, χαμαρώνοντας
πως τάχα έσύ δέν τά 'χεις αυ-
τά, ξεχνάς να γυρίσεις τον κα-
θρέφτη κατά σένα, για να δής
και την δικιά σου ασχήμια.

Μά, μαζί με την προσπάθεια
που θα κάνης να όμορφαίνης τον
έαυτό σου, μην ξεχνάς ποτέ να
κάνης ό,τι σου είναι δυνατό, για
να όμορφαίνης και το πλαίσιο,
μέσα στο όποιο ζής. Κι' όσο
πιό ωραίος θα γίνεσαι, τόσο
πιό μεγάλη υποχρέωση έχεις να
σκορπās και γύρω σου ωραιό-
τητα.

Μην ξεχνάς πως ο ήλιος φω-
τίζει με τις χρυσές ακτίδες του
και τον πιό ταπεινό σταυλό!

7

Μη βλαστημάς την ζωή, αν
ή τύχη σου φέρθηκε σκληρά!

Κατάλαβε πως, για μās τους
ανθρώπους, ό πόνος είναι το ά-
λύγιστο άμύνι, που σφυρηλατεί
την ψυχή και την μαθαίνει. "Α-
μα μπορέσης να το παραδεχθής
αυτό, θα δής να χάνεται ό πόμος
άπο μέσα σου, και ή μοίρα σου
ώς θαρειά και νάναι, δέν θα σου
φαίνεται πια σαν άδικη κατά-
ρα, μά θα την δέχεται καρτε-
ρικά, σαν το πικρό όσάνι που
ξαίρεις πως θα σου φέρη την
ύγεια σου.

Νοιώσε την αξία της ζωής!
Τό θείο δώρο που σου δίνεται,
για να τό χαρής και να τό δο-
ξάσης!

Μην τό σπαταλήσης άδικα!

Μην κοιμάσαι!

Προσπάθησε να ξυπνήσης όσο
μπορείς περισσότερο τον νοϋ, την

καρδιά, τήν ψυχή σου!

Μήν ἀφίνης νά χαθῆ ἡ εὐ-
καιρία πού σοῦ χάρισε ἡ φύση,
γιά νά προχωρήσει πιό ψηλά!

9

Προσπάθησε νά καλλιεργήσης
τὰ μαγικά λουλούδια, πού ἔχει
σπείρει ὁ Θεός σέ κάθε ψυχή
μέσα. Μήν τ' ἀφίσεις πάλι θαμ-
μένα στήν χέρσα γῆ, γυρεύον-
τας νά στολίσης μόνο τήν ὄψη
σου μέ τὰ ψεύτικα πετράδια, πού
πουλᾶνε στά παζάρια γιά δια-
μάντια.

Καί ὅπως διώχνεις ἀπό μέ-
σα σου τήν κακία καί τήν ἀσχή-
μια, διώχνε μακρὰ σου καί τήν
ἀπαισιοδοξία, τήν θλίψη, τόν φό-
βο... "Ὅλα αὐτά θαραίνουν τήν
ψυχή σάν πένθιμο κρέπι καί τήν
δηλητηρ-άζουν ὅσο κι' ἡ ἀσχή-
μια καί ἡ κακία! Φτιάξε μέ τίς
σκέψεις σου ἕναν ἐσωτερικό κό-
σμο ἀνώτερον, ὠραιότερον, τέ-
τοιον πού νά μήν μπορῆ νά ταρα-
ξῆ τήν γαλήνη του, οὔτε ἡ δυ-
στυχία πού θουίξει γύρω σου,

οὔτε τὰ χτυπήματα τῆς ἰδίας σου
τῆς τύχης.

"Ἄν τὸ καταφέρης αὐτό, θά
δῆς πῶς κι' ὅταν ἀκόμα ὁ κό-
σμος θά σέ λυπᾶται γιά τὰ θά-
σανά σου, ἐσύ, μέσα στήν καρ-
διά σου, θά δοξάζεις τὸν Θεὸ καί
θά λυπᾶσαι γιά τήν δική τους
λύπη...

10

"Ἄνοιγε πάντα ἕνα παράθυρο
πρὸς τὸ φῶς!

Σήκωνε τὰ μάτια σου πρὸς τὸν
οὐρανό, μήν ξεχνᾶς πῶς καί κεῖ
ἔχεις συγγενεῖς καί φίλους!

Ἄπ' αὐτούς, τοὺς μεγαλύτε-
ρους ἀδελφούς σου, μὴ ζητᾶς τὸ
ἀδύνατον, μὴ ζητᾶς νά βγάλουν
ἀπ' τὸν δρόμο σου τ' ἀγκάθια,
πού σὺ ὁ ἴδιος ἔχεις σπείρει...
Μά ζητά τήν προστασία τους, ἄ-
νοιγε τήν ψυχή σου στήν ἀγά-
πη σου... Αὐτοί, ξέρουν πῶς νά
σέ βοηθήσουν, φθάνει νά στρα-
φῆς πρὸς αὐτούς καί νά γίνης
ἄξιος τῆς στοργῆς τους!

A. M.

ΑΡΧΑΙΑ ΣΟΦΙΑ

ΚΑΙ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΙΣΤΗΜΗ

Τῆς κ. Αιμιλίας **IBOY**

«Αισθάνομαι ὅτι θα μπορέσουμε νὰ δώσουμε στὴν Ἐπιστῆμη τέτοιες ἀποδείξεις γιὰ τὴν ἀλήθεια τῆς Ἀρχαίας Σοφίας καὶ τὴν περιεκτικότητα τῆς Ἀρχαίας Ἐπιστήμης ὥστε ἡ τάση πρὸς τὸν ἀθεισμό θὰ ἀνακοπῆ καὶ οἱ χημικοὶ μας θὰ ἀρχίσουν ἐργαζόμενοι γιὰ τὴν ἐκμάθηση τοῦ νέου Ἀλφάβητου τῆς Ἐπιστήμης στὰ γονατὰ τῆς Μητέρας Φύσης»

Χενρὺ Στήλ ^{Ολκοττ}
 Α' Πρόεδρος Θεοσοφ. Ἐταιρίας

Δὲν ὑπάρχει καμμία πρόθεση μὲ τὰ ὅσα θὰ ποῦμε νὰ ἀμφισβητήσουμε τὴ σύγχρονη ἐπιστημονικὴ πραγματικότητα, τὴν ἀξία τῆς ἐπιστημονικῆς ἔρευνας καὶ τὴ συμβολὴ τῆς στὴν πολιτιστικὴ ἀνοδο τῆς ἀνθρωπότητας. Κάθε ἄλλο. Ὁ σκοπὸς τῶν ὄσων θὰ ποῦμε εἶναι, ἀναφερόμενοι ἐντελῶς γενικὰ καὶ ἐπιφανειακὰ σὲ ὀρισμένα πολὺ γνωστὰ καὶ ἐκλαϊκευμένα ἐπιστημονικὰ δεδομένα, νὰ ἐπιστημάνουμε τὴν αὐτότητά τους μὲ τὰ ἀντίστοιχα δεδομένα τῆς Ἀρχαίας Σοφίας. Κι' ἀκόμη νὰ καταδείξουμε καὶ ἄλλους τομεῖς γνώσεως τῆς Ἀρχαίας Σοφίας, πού ἡ Ἐπιστῆμη πρὸς τὸν παρὸν ἐρευνᾷ ψηλαφῶντας, πού θὰ γίνουν ὥστόσο κι'

αὐτοὶ κτῆμα τῆς σὲ κάποιον προσηλὸς ἢ ἀπώτερο μέλλον.

Τί ἐννοοῦμε λέγοντας Ἀρχαία Σοφία; Ἀρχαία Σοφία καὶ Θεοσοφία —οἱ δύο ὄροι εἶναι αὐτόσημοι— εἶναι ἡ ἀποκεκάλυμμένη στὸν ἀνθρωπο σοφία τῶν Θεῶν Ὀντων, μιὰ πρωταρχικὴ πηγὴ Γνώσεως ὡς πρὸς τὴν Ἀλήθεια καὶ τὴν ἐσωτερικὴν πραγματικότητα τοῦ Κόσμου, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουν ἀντλήσει κατὰ καιροὺς τὶς διδασκαλίαις τους ὅλες οἱ μεγάλες θρησκευτικὲς καὶ μυστηριακὲς παραδόσεις. Ἀπὸ τὴν Κίνα ὡς τὴν Ἰνδία καὶ τὴν Περσία, τὴ Χαλδαία, τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰουδαία, ὅλες οἱ ἱερὲς Γραφαὶ μαρτυροῦν γιὰ τὴν ὑπαρξὴ μιᾶς πρώτης θείας Πηγῆς, μιᾶς Μητέρας Θρησκείας - Σοφίας, πού ἡ ρίζα τῆς χάνεται μέσα στὶς ἀγνωστες γιλιετηρίδες τῆς ἀθρόωπυνης προϊστορίας.

Ποιοὶ ὑπῆρξαν οἱ πρῶτοι ἱδρυτὲς τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν παραδόσεων, κανεὶς δὲν γνωρίζει, καὶ οἱ φερόμενοι σήμερα σὰν ἱδρυτὲς, δὲν ἦταν στὴν πραγματικότητα παρὰ ἀναμορφωτὲς καὶ

μεταρρυθμιστές των διδασκαλιῶν που ὑπῆρχαν πολὺ πρὶν ἀπὸ αὐτοῦς.

Μεγάλοι πνευματικοὶ Διδάσκαλοι καὶ Μυσταγωγοί, ἔχοντας συναίσθηση τῆς ὑπευθυνότητάς τους γιὰ τὴ διαφύλαξη τῆς Ἱερῆς Ἐπιστήμης μακριὰ ἀπὸ κάθε βεβήλωση, ἐφρόντισαν ὥστε αὐτὴ νὰ παραμείνει κλεισμένη μέσα σὲ συμβολικὲς καὶ ἀλληγορικὲς παραστάσεις, ἀπρόσιτη στοὺς ἀνίθεους, ἀνοικτὴ μόνον στοὺς καταξιωμένους νὰ τὴν δεχθῶν. Αὐτὸ πού γνωρίζομε σήμερα σὰν θρησκευτικὴ διδασκαλία δὲν εἶναι παρὰ ἓνα τμήμα μόνον τῆς θείας Σοφίας, τὸ λεγόμενο Ἐξωτερικόν, ἐνῶ τὰ μεγάλα ἀπόρρητα ἔμειναν φυλαγμένα γιὰ πάντα μέσα στὰ ἄδυτα τῶν ἀρχαίων ναῶν καὶ τῶν Μυστηρίων.

Τί ἐννοοῦμε λέγοντας «Ἀλήθεια», ἐσωτερικὴ ὄψη καὶ ἐσωτερικὴ πραγματικότητα τοῦ Κόσμου; Ἡ Ἀλήθεια ἐνὸς πράγματος εἶναι ἡ οὐσία πού ὑπάρχει πίσω ἀπὸ τὴ φαινομενικὴ του ὑπόσταση. Εἶναι ἡ ἰδέα, ὁ αἰώνιος καὶ ἀναλλοίωτος πνευματικὸς Λόγος του, ἡ αἰτία καὶ ἡ σκοπιμότητα πού συνιστοῦν τὴν πρόσκαιρην φαινομενικὴ ὑπαρξὴ του. Ὁλόκληρο τὸ φαινομενικὸ Σύμπαν πηγάζει, ζεῖ, ἀναπτύσσεται καὶ κατευθύνεται ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ Λόγο του, ἀπὸ τὴ θεία Ἰδέα του, ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν του.

Ἡ Ἀρχαία Σοφία, ἡ ἱερὴ ἢ ἐσωτερικὴ Ἐπιστήμη, προπορεύεται κατὰ πολὺ, καθὼς βλέπομε, τῆς ἀνθρώπινης Ἐπιστήμης, τῆς λεγόμενης ἐξωτερικῆς (θύραθεν)

ἐπίσημης ἢ ὀρθόδοξης Ἐπιστήμης. Εἶναι μίαν γνώση τοῦ Ὀλοῦ, μίαν ἐποπτεία πού συλλαμβάνει τίς ἀρχές, τὰ μέσα καὶ τοὺς σκοποὺς κάθε πράγματος, ἀπὸ τὸ ἀπείρως μικρὸ ὡς τὸ ἀπείρως μεγάλο, κατέχοντας πάντα μέσα τῆς ἓνα στοιχεῖο ἀναλλοίωτο, σταθερὸ καὶ διαχρονικόν.

Ἀντίθετα πρὸς τὴν ἐσωτερικὴ, ἢ ἐξωτερικὴ Ἐπιστήμη, πού μόλις τοὺς τελευταίους αἰῶνες ἔχει λάβει τὴ μεγάλη ἀνάπτυξή της, εἶναι μίαν γνώση τοῦ μέρους ἀντὶ τοῦ ὅλου, μίαν γνώση ροῆς, ἓνας σταθμὸς καὶ μίαν ἀποψη περιορισμένη, πού διαρκῶς μεταβάλλεται, δῆμα πρὸς δῆμα, ἀνάλογα μὲ τίς πραγματοποιούμενες μέσα στὸ χρόνο πρόσθετες ἐμπειρίες τῆς ἀνθρώπινης ἔρευνας. Ἡ Ἐπιστήμη πιστοποιεῖ γεγονότα καὶ καταστάσεις, μᾶς λέγει τὸ πῶς ἔχουν καὶ πῶς συμπεριφέρονται τὰ πράγματα, χωρὶς νὰ εἶναι σὲ θέση νὰ μᾶς ἐξηγήσει τὸν λόγο γιὰ τὸν ὅποιον ὑπάρχουν καὶ τὸ σκοπὸ πού ἐξυπηρετοῦν τὰ πράγματα.

Γλῶσσα τῆς ἐπίσημης Ἐπιστήμης ἢ γλῶσσα τῆς σαφήνειας καὶ τῆς ἀκρίβειας, ἢ γλῶσσα τῆς ἀπ' εὐθείας παρατηρήσεως, τῆς πειραματικῆς ἀπόδειξης καὶ τῆς λογικῆς κατεργασίας τῶν ἀποδείξεων. Γλῶσσα τῆς ἐσωτερικῆς Ἐπιστήμης, ἢ ἀπρόσιτη καὶ ἀνιγματοειδὴ γλῶσσα τοῦ συμβόλου, τοῦ μύθου, τῆς ἀλληγορικῆς εἰκόνας καὶ σύνθεσης.

Ἀρχαία Σοφία καὶ σύγχρονη Ἐπιστήμη. Δυὸ δρόμοι παράλληλοι, δυὸ κοίτες γεμάτες μὲ τὸ ἴδιο νερό, πού προσφέρονται νὰ

ξεδιψάσουν τήν ἴδια δίψα τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ, νά γνωρίσει τὸ μυστήριο τοῦ Θεοῦ, τὸ μυστήριο τῆς ζωῆς καὶ τῆς ὑπαρξῆς. Δυὸ ἀχτίδες ἴδιου φωτός, πού ἀντὶ νά πηγαίνουν ἀδελφωμένες, προσφέροντας φιλικὰ θοήθεια ἢ μία στήν ἄλλη, πηγαίνουν ἀντίθετα χωρισμένες, ἀποκομιμένες καὶ μακρινές, ἀγνωόντας ἢ μία τὴν ἄλλη. Αἰτία ὁ ἐπιστημονικὸς ἐγωισμὸς, ὁ ἐπιστημονικὸς φανατισμὸς, ἡ νοητικὴ στενότητα καὶ ἡ πρόληψη πρὸς ὅτι δὲν προσέρχεται μέσα ἀπὸ τὸ ἐπιστημονικὸ ἔργαστήριο. Αἰτία ἡ διαφορετικὴ γλῶσσα καὶ τὰ διαφορετικὰ μέσα τῆς παρατήρησης καὶ τῆς ἔρευνας. Καὶ ἐν τούτοις, τὰ πρῶτα θήματα τῆς Ἐπιστήμης, κατὰ τὴν χαραυγὴ τῆς ἐπιστημονικῆς σκέψης τοῦ ἀνθρώπου, δὲν εἶχαν ξεκινήσει γιὰ νά ἀντικρούσουν τίς ἀποκεκαλυμμένες ἀλήθειες, ἀλλὰ ἀντίθετα γιὰ νά τίς φωτίσουν, νά τίς στερεώσουν καὶ νά τίς ἐπαληθεύσουν στήν ἀνθρώπινη λογικὴ.

Λίγη ἐπιστήμη ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεό, περισσότερη τὸν πλησιάζει· καὶ ἡ Σοφία ἀποκαλύπτει τὸν Θεό. Βρισκόμαστε σήμερα στὸ στάδιο αὐτὸ τῆς λίγης ἐπιστήμης, τῆς ἐπιφαντικῆς γνώσης, πού κάθε ἄλλο παρὰ γιὰ σοφία μπορεῖ νά λογισθεῖ. Ἐρευνήσαμε πολλά, ἀνακαλύψαμε καὶ ἐπιτύχαμε πολλά, ἀλλ' ὅτι ἀκόμη γνωρίζομε δὲν εἶναι παρὰ σταγόνες μὲς στὸν μεγάλο ὠκεανὸ τοῦ ἀγνώστου. Συντριπτικὴ διαπίστωση τῆς ἐποχῆς μας: «*Summa scientia nihil scire*». Τραγικὴ ἀντίφαση τῆς ἐποχῆς μας: τὰ μεγάλα ἐπιστημονικὰ ἐπιτεύγμα-

τα δὲν ἔχουν ἀλλάξει παρὰ ἐλάχιστα καὶ ἐντελῶς ἐπιφανειακὰ τὸ ἀνθρώπινο ὄν. Κι' ἀκόμη, τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτά, ὄχι μόνον δὲν βοηθοῦν, ἀλλὰ ἀντίθετα ἀπειλοῦν μὲ ἀφανισμό τὸν ἴδιο τὸν ἄνθρωπο καὶ τὴ ζωὴ στὸν πλανήτη μας.

Ἐκ πρώτης ὄψεως, λοιπόν, ἡ Ἀρχαία Σοφία, — ὅπως συμβαίνει καὶ μὲ τὴν ἴδια τὴ Θρησκεία — ὀρίζεται σὲ μία θέση ἐκ διαμέτρου ἀντίθετη πρὸς τὴ σύγχρονη ἐπιστημονικὴ πραγματικότητα. Καὶ ἕνας ὀρθολογιστὴς ἐπιστήμων θεωρεῖ καθήκον του νά ἀπορρίπτει μὲ δυσπιστία ὅλες ἐκεῖνες τίς σκοτεινὲς καὶ συγκεχυμένες — κατὰ τὴ γνώμη του — φαντασιώσεις, πού ἔχουν πηγᾶσει μέσα ἀπὸ τὴ νηπιακὴ ἡλικία τοῦ ἀνθρώπινου νοῦ. Καὶ ἐν τούτοις, δὲν εἶναι καθόλου ὑπερβολὴ τὸ νά δρίσουμε ὅτι ὅλη ἡ ἀποκεκαλυμμένη Σοφία εἶναι μιὰ αὐστηρὴ ἐπιστήμη, μιὰ μεγάλῃ καὶ ὀλοκληρωμένῃ θετικῇ Ἐπιστήμῃ, παρόμοια μὲ τίς γνωστὲς μας θετικὲς ἐπιστήμες, τὰ μαθηματικά, τὴ φυσικὴ, τὴ χημεία. Κι' ἀκόμη ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς, ἡ γλῶσσα τῆς ἀλληγορίας καὶ τοῦ συμβόλου, εἶναι κι' αὐτὴ ἐξ ἴσου ἁκριθῆς καὶ σαφῆς ὅπως ἡ γλῶσσα τῆς ἐπιστημονικῆς διατύπωσης. Ὅτι, ἄξια ἔχει ἡ συμβολικὴ διατύπωση μιᾶς ἀρχῆς γιὰ τὴ φυσικὴ ἢ ἐνὸς τύπου γιὰ τὴ χημεία, τὴν ἴδια ἄξια ἔχει καὶ ἡ συμβολικὴ διατύπωση μιᾶς ἀρχῆς τῆς ἐσωτερικῆς ἐπιστήμης. Καί, ὅτι ὑποβάλλει στὴ διάνοια ἢ διατύπωση ἐνὸς προβλήματος ἢ μιᾶς ἀλγεβρικῆς ἐξίσωσης, τὸ ἴδιο

υποβάλλει και ή αλληγορική παράσταση και σύνθεση. Σύνθεση θαθεία μυστικιστική, αλλά και συνάμα αυστηρά ορθολογιστική. «Ό,τι είναι αυστηρώς έπιστημονικό είναι και θεοσοφικό, και ό,τι είναι θεοσοφικό είναι έπιστημονικό» λέγει ο θεόσοφος διδάσκαλος Ζιναραζαντάσα. Και: «Όταν τά συμπεράσματα τής έπιστήμης διαφέρουν, αυτό συμβαίνει γιατί ή έπιστήμη βραδυπορώντας, άγνοεί ή δέν έχει ακόμη ανακαλύψει πρόσθετα γεγονότα. Δέν υπάρχει γι' αυτό καλύτερη προπαρασκευή για την κατανόηση τής Θεοσοφίας από μια πλατιά γνώση τής σύγχρονης έπιστήμης».

Έρχεται πράγματι ώρα, πού ο μελετητής τής Αρχαίας Σοφίας αποκαλύπτεται με θαυμασμό μπρός στη διαπίστωση αυτή, ότι ή αποκεκαλυμμένη Αλήθεια είναι στο σύνολό της μια Έπιστήμη. Είναι ή μεγάλη Μητέρα και πρόδρομος όλων των έπιστημών, τό συμπλήρωμα, ή προέκταση και ή έπίστεψή τους, και πρός αυτήν τείνουν για να συναντηθούν κάποια μέρα όλες οι έπί μέρους έπιστήμες.

Ένα έρώτημα είναι φυσικό να προκύψει. Δέν είναι δυνατόν να υπάρχουν μέσα στις διατυπώσεις τής έσωτερικής έπιστήμης σφάλματα, ανακρίθειες, λανθασμένες άπόψεις, όπως συμβαίνει τόσο συχνά με τις άλλες έπιστήμες, με τή Φυσική π.χ., πού τήν έχουν οδηγήσει: έπανειλημμένα στις λεγόμενες έσωτερικές έπαναστάσεις, στην αναθεώρηση δηλαδή παλαιών πεποθήσεων; Η άπάντηση θά πρέπει να είναι: άρνητι-

κή. Όχι, δέν είναι δυνατόν να υπάρχουν ανακρίθειες και λάθη στην πρώτη Πηγή, στη Γνώση εκείνη πού μεταδόθηκε απ' ευθείας από τους θείους Έκπαιδευτές, τους τετελεσμένους τής Δημιουργίας, τους «υίους Θεού», τά Άβατάρ (1) τής Ίνδικής θρησκείας. Τά λάθη, οι ανακρίθειες, αν υπάρχουν σε όσα έχουν φθάσει έως έμάς, θά πρέπει να έχουν προέλθει από κείνους πού παρέλαβαν τήν αποκεκαλυμμένη Γνώση. Από τους μαθητές των Διδασκάλων, από τους μαθητές των μαθητών και τους διαδόχους των, από στόμα σε στόμα και από αυτί σε αυτί, από τόπο σε τόπο και από χιλιετηρίδα σε χιλιετηρίδα, ή μία και μοναδική θεία Αλήθεια διαχωρίστηκε, περιορίστηκε, αλλοιώθηκε, διαστρεβλώθηκε και χρωματίστηκε, ώστε να προκύψουν σιγά - σιγά οι διαφορές, οι αιρέσεις, οι σχολές, αντιμαχόμενες πολλές φορές και έχθρικές άναμεταξύ τους.

Όστερα απ' όλα αυτά, ως δούμε ποιά θέση μπορεί να καταλάβει ή Αρχαία Σοφία μέσα στη σύγχρονη έπιστημονική μας πραγματικότητα. «Αεί ο Θεός γεωμετρεί», «Τά πάντα κατ' αριθμόν γίνονται», «Τά κάτω κατ' αναλογίαν των άνω και τά άνω κατ' αναλογίαν των κάτω».

Με τά Πυθαγόρεια αυτά και

(1) Άβατάρ: Στην Ίνδική παράδοση τελεσμένες πνευματικές όντότητες πού ένσαρκώνονται θεληματικά στο γήινο περιβάλλον, με σκοπό τήν προσφορά πνευματικής βοήθειας στην ανθρωπότητα.

τὰ Ἑρμητικά ἀξιώματα, ἢ Ἀρχαία Ἐπιστήμη ἔχει διατυπώσει ἐδῶ καὶ χιλιάδες χρόνια, τὴ θεοθεϊὰ ἐπίγνωσή της, ὡς πρὸς τὴν ἀπόλυτὴ ἀκριβεία, σύμφωνα μὲ τὴν ὁποία ἔχει συγχροτηθεῖ καὶ λειτουργεῖ τὸ Σύμπαν στὴν διεξαγωγή τοῦ προδιαγεγραμμένου Σχεδίου του. Φυσικὴ ἀπόρροια τῆς Γνώσης αὐτῆς, εἶναι ἡ συνείδηση ὅτι καὶ ἡ μελέτη ἐνὸς μαθηματικοῦ Σύμπαντος, θὰ πρέπει καὶ αὐτὴ νὰ στηρίζεται σὲ μέθοδο ἀκριβείας ἐπιστημονικῆ. Δὲν ὑπάρχει τίποτε μέσα στὸ Σύμπαν, πού νὰ μὴν εἶναι ἀριθμὸς καὶ ἀριθμητικὴ ὑπόσταση. Ἀριθμὸς ἢ ὕλη, ἀριθμὸς ἢ μορφή, ἀριθμὸς ἢ ψυχὴ, ἢ συνείδηση καὶ τὸ πνεῦμα. Ἀριθμὸς τὸ ἀπείρως μεγάλο καὶ ἀριθμὸς τὸ ἀπείρως μικρό. Κατ' ἀριθμὸν ἢ σύνθεση καὶ ἢ πορεία τῶν πάντων, τῆς Ἐξέλιξης, τῆς Μετασάρκωσης καὶ τοῦ Κάρμα. Ἡ φύση, στὸ ἔργο της, δὲν γνωρίζει ἄλλῃ γλῶσσα, ἀπὸ τὴ γλῶσσα τοῦ ἀριθμοῦ. Καθε ὑπόσταση, ὕλικὴ ἢ πνευματικὴ, κατέχει ἓνα συμβολικὸ ἀριθμὸ μέσα στὸ ὄλο Σχέδιο. Ἀπὸ τὴ γνώση αὐτῆ, ἄλλωστε, τῆς ἀρχαίας Σοφίας, εἶχε πηγᾶσει καὶ ἡ χαμένη πλέον σήμερα ἐπιστήμη τῆς Ἀριθμολογίας, πού κατεῖχε θεμελιώδη θέση μέσα στὸ Πανεπιστήμιο τοῦ Πυθαγορισμοῦ.

Πρωταρχικὴ σύλληψη τῆς Ἀρχαίας Ἐπιστήμης τὸ ἐνιαῖο τῆς Δημιουργίας. Τὸ Σύμπαν στὴν ἐνότητά του ἀποτελεῖ ἓνα ζωντανὸ ὄργανισμὸ, ἓνα ἀσύλληπτο κύτταρο θείας Ζωῆς, πού γεννιέται, ἀυξάνει, ζεῖ καὶ πεθαίνει: γιὰ νὰ ξαναγεννηθῇ καὶ

πάλι διαδοχικὰ μέσα ἀπὸ τὴ στάχτη του. Καί, μὴ δύναμη, μὴ πνοή, μὴ ζωή, ἓνας Ζεὺς, ἓνας Θεός, ἓνας Λόγος, ἓνα Βραχμάν, δημιουργεῖ, συγκαταεῖ, καταστρέφει, ἀναδημιουργεῖ καὶ κατευθύνει τὰ πάντα πρὸς τὴν πραγμάτωση ἐνὸς μεγαλειώδους Σχεδίου. Τὸ πνευματικὸ Σύμπαν δὲν ἔρχεται σὲ ἀντίθεση πρὸς τὸ λεγόμενον φυσικὸ Σύμπαν καὶ ὁ πνευματικὸς νόμος δὲν καταργεῖ τὸν φυσικόν. Πνεῦμα καὶ ὕλη ἢ πνεῦμα-ὕλη, ἓνα ἀδιαχωρίστο, αἰώνια συνεργαζόμενο ζεῦγος γιὰ τὴν πραγμάτωση τῆς Θείας Ἰδέας. Χωρὶς τὴν ὕλη τὸ πνεῦμα θὰ ἔμεινε ἀνεκδηλωτο καὶ χωρὶς τὸ πνεῦμα ἢ ὕλη θὰ ἦταν νεκρὴ. Οἱ ὕληδες αὐτὲς συλλήψεις, μακριὰ ἀπὸ τοῦ νὰ ἀποτελοῦν τὴ βάση καὶ τὴν κατευθυντήρια γραμμὴ τῆς σύγχρονης ἐπιστημονικῆς ἔρευνας, ἀνήκουν πρὸς τὸ παρὸν μόνον, στὴ σφαῖρα τοῦ φιλοσοφικοῦ σταχασμοῦ (Bergson: Elan Vital).

Ἡ Ἐπιστήμη σήμερα, διαχωρίζοντας τὸ ὕλικὸ ἀπὸ τὸ πνευματικὸ, περιορίζει τὴν ἐννοια τῆς ζωῆς ἐκεῖ μόνον ὅπου διαπιστώνει τὴς ἐξωτερικὰς ἐκδηλώσεις της. Ἡ Ἀρχαία Σοφία διαφωτίζει: Δὲν ὑπάρχει οὕτε ἓνα ὕλικὸ ἀτομὸ, πού νὰ μὴν εἶναι εὐψυχωμένο μὲ ἓνα μερίδιο αὐτοῦ πού ὀνομάζομε «πνεῦμα». Τὸ πνεῦμα σὰν ἀλάτι εἰσχωρεῖ παντοῦ καὶ διαποτίζει τὰ πάντα. «Σήκωσε τὴν πέτρα καὶ θὰ με βρεῖς. Σήκωσε τὸ ξύλο, καὶ ἐκεῖ ὑπάρχω». «Μέσα σ' ὅτι ὑπάρχει εἶμαι ἐγώ» καὶ «Τίποτε νὰ γεννηθῇ χωρὶς ἐμένα δὲν μπορεῖ». Ἄν ἢ ζωὴ καὶ τὸ πνεῦμα δὲν

ὕπῃρχαν ἐξ ἀρχῆς τῆς Δημιουργίας, δὲν θὰ μπορούσαν ποτὲ νὰ ὑπάρξουν. «Τὸ μὴ ὑπάρχον δὲν μπορεῖ ποτὲ νὰ ἔλθει σὲ ὑπαρξῆ καὶ τὸ ὑπάρχον δὲν θὰ πάψει ποτὲ νὰ ὑφίσταται», διδάσκει ὁ θεῖος Κρισνᾶ στὴν Μπαγκαβάτ Γκιτά. Στὴν ὕλη ἢ πνευματικὴ Ἀρχὴ ἐκδηλώνεται σὰν ἀτομικὴ ἐνέργεια — ἠλεκτρομαγνητικῆς φύσεως — στὶς ὀργανικὲς μορφές σὰν ζωϊκὴ ἐνέργεια, Ριγνα — πνοὴ ζωῆς — καὶ στὶς πνευματικὲς σὰν πνευματικὴ ἐνέργεια, πνευματικὸ πῦρ, «Κουνταλίनि».

Μάταια ὁ Ἰνδὸς καθηγητὴς Bose (1) παρουσιάζει στοὺς σοφοὺς ἐπιστήμονες τῆς Εὐρώπης τὰ πειράματά του σχετικὰ μὲ τὶς συνειδησιακὲς ἀντιδράσεις τοῦ ὀρυκτοῦ καὶ τοῦ φυτικοῦ κόσμου. Σήμερα ἡ ἐπιστῆμη ἐπισημαίνει ὁλοένα καὶ περισσότερο τὰ ἴδια φαινόμενα, μιλώντας γιὰ ἀσθένειες μετὰλλων, κόπωση μετὰλλων, συγγινησιακὲς ἀντιδράσεις φυτῶν παρόμοιες μὲ τὶς ζωϊκὲς ἀντιδράσεις, ἐπαληθεύοντας μὲ τὸν τρόπο αὐτὸ τὶς πανάρχαιες ἐσωτερικὲς δοξασιές.

Εἶπαμε ὅτι ἡ σύγχρονη Ἐπιστῆμη, χωρὶς νὰ τὸ συνειδητοποιεῖ, ἔχει υἱοθετήσῃ πολλές ἀπὸ τὶς μεγάλες ἀλήθειες τῆς Ἀρχαίας Σοφίας. Ἄς σταθοῦμε γιὰ λίγο στὸ μυστήριον ποῦ λέγεται ΥΛΗ, δομὴ τῆς ὕλης, ὕλικὸ ἄτομο.

Ἡ Φυσικὴ σήμερα, ἢ λεγόμε-

νη Μικροφυσικὴ, ἔχει προχωρήσει στὴν ἔρευνα τῆς ὕλης μὲ τὴ διάσπασιν τοῦ φυσικοῦ ἀτόμου, τείνοντας νὰ ἐπαληθεύσῃ τὰ ὅσα εἶχαν διατυπώσει θεωρητικὰ ἐδῶ καὶ δυόμισυ χιλιάδες χρόνια οἱ μεγάλοι πρόδρομοι τῆς σημερινῆς Φυσικῆς Λεύκιππος καὶ Δημόκριτος. Ὅμως, παρ' ὅλα αὐτά, ἡ ὕλη δὲν ἔχει ἀκόμη παραδώσει στὸν ἄνθρωπο τὰ ἱερά μυστικά της. Καί, πέρα ἀπὸ τὸ χημικὸ ἄτομο, ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα περιπλέκεται μέσα σ' ἓναν ἀνεξερεύνητο ὠκεανὸ ἀπὸ ἄγνωστες δυνάμεις καὶ ἐνέργειες. Ἡ ὕλη, μᾶς λέγει ἡ Ἐπιστῆμη, σὲ τελευταία ἀνάλυσιν δὲν ὑπάρχει, εἶναι ἐνέργεια, εἶναι φῶς. Κι' ἀκόμη, τὰ ὕλικὰ φαινόμενα, ὅπως τὰ ἀντιλαμβάνονται οἱ αἰσθήσεις μας, δὲν ὑπάρχουν στὴν πραγματικότητα, εἶναι μιὰ ψευδαίσθησις, μιὰ ἀπάτη, μιὰ «μάγια». Μὲ ὅλα αὐτά ἡ Ἐπιστῆμη ἀσπάζεται τὴν ὕλην ὡς πρὸς τὴν ἀπατηλότητα τοῦ φαινομενικοῦ κόσμου. Λέγοντάς μας ὅτι ἡ τελευταία ὑποδιαίρεσις τῆς ὕλης εἶναι φῶς, ἡ Ἐπιστῆμη δὲν μᾶς λέγει τίποτε τὸ καινούργιον, ἀντιγράφει ἀπλῶς, ἐν ἀγνοίᾳ της, τὶς ἀρχαῖες θρησκευτικὲς Γραφές, ὅπου τὸ φῶς, ἢ ὕλη δηλ. σὲ κατάστασις ἐνεργείας, φέρεται σὰν πρωταρχικὴ κοσμικὴ φάσις: «Γεννηθῆτω Φῶς». Τὸ φῶς ἐβάβαια αὐτὸ τῶν Γραφῶν, τὸ «Πρῶτον φῶς», βρίσκεται πολὺ πῶς πέρα ἀπὸ τὸ φῶς τοῦ ἠλεκτρονίου τῆς ἐπιστήμης, εἶναι ἐνέργεια ποῦ ἐκλύεται ἀπὸ ἀτομικὲς καταστάσεις ὕλης πολὺ λεπτότερες ἀπὸ τὴ φυσικὴ ὕλη.

(1) Jagadist Chandra Bose, M. A. D. Sc. τῆς Καλκούτας. «The Response of Inorganic Matter to Stimulus» London, 1901.

Στην έσωτερική έπιστήμη, ο στρόβιλος της συσπειρωμένης θείας ένεργείας που λέγεται «φυσικό άτομο», έχει έρευνηθεί και μελετηθεί με κάθε λεπτομέρεια στη δομή και τη σύστασή του, καθώς και στο ρόλο που έχει να διαδραματίσει μέσα στο Θείο Σχέδιο. Για την έσωτερική όμως έπιστήμη, καθώς ξέρομε, το έσχατο φυσικό άτομο δεν είναι ή τελευταία υποδιείρεση της Ύλης. Πέρα από το φυσικό άτομο και τη φυσική Ύλη, μέσα στον ανεξερεύνητο ωκεανό των δυνάμεων του χώρου, διαπερνώντας τη φυσική Ύλη και συνυπάρχοντας μ' αυτήν, υπάρχουν και δρούν άλλες εξ καταστάσεις Ύλης, λεπτότερες από τη φυσική, με ένα ιδιαίτερο ατομικό τύπο ή καθεμιά και μιá ιδιαίτερη μορφή ένεργείας.

Δόνηση, δόνηση, διαρκής δόνηση... Ο νόμος του ρυθμού κυβερνάει τον κόσμο... λέγει ο Ίνδός Γιόγκι, γνωρίζοντας εδώ και χιλιάδες χρόνια τη συγκλονιστική αλήθεια, ότι ή ύπαρξη του Σύμπαντος στηρίζεται στη δόνηση των υλικών σωματίδιων. Η Ύλη πάλλεται απ' άκρη σ' άκρη στο Σύμπαν, μεταφέροντας και εκδηλώνοντας τις δυνάμεις του πνεύματος. Ρυθμικοί κραδασμοί διαφορετικής συχνότητας και πλάτους για κάθε μορφή ένεργείας, από τις γνωστές μας φυσικές ένεργειες, θερμότητα, ήχος, φως, ηλεκτρισμός, έως τις λεπτότερες, τις συγκινησιακές - νοητικές και τις καθαρά πνευματικές ένεργειες. Ολόκληρο το Σύμπαν δεν είναι παρά ένας τεράστιος δονούμενος κινητήρας, μιá μεγά-

λη παλλόμενη καρδιά, και αν ο παλμός αυτός παραλύσει, τα πάντα επιστρέφουν στο πρωταρχικό Μηδέν και το Χάος.

Η έπιστήμη έπιστήμη δεν γνώριζε τη μεγάλη αυτή αλήθεια ως προς τη σχέση της ένεργείας με τη δόνηση της Ύλης. Δεχόταν την ένεργεια σαν φύσεως συνεχούς, δια μέσου των κυμάτων του αιθέρα, και μόνοι τον τελευταίον αιώνα, με την ανακάλυψη των φωτονίων και τη διατύπωση της Κβαντικής θεωρίας του Πλάινκ (1), έχει και πάλι υιοθετήσει πανάρχαιες έσωτερικές πεποιθήσεις.

Ας έρθουμε στις Κοσμογονικές αποκαλύψεις της Αρχαίας Σοφίας και στις σχετικές θεωρίες της νεώτερης έπιστήμης.

Διατυπώμενες μέσα σε σοφές αλληγορικές παραστάσεις, οι κοσμογονικές δοξασίες των αρχαίων παραδόσεων, περιλαμβάνουν στο σύνολό τους όλες τις απρόσιτες αλήθειες, που ή Έπιστήμη σήμερα ανάζητά να συλλάβει με αντικρουόμενες τολμηρές θεωρίες, ενώ, εξ άλλου, το Ηλιοκεντρικό σύστημα, αποτελεί γνώση του Πυθαγορισμού και ο Πυθαγορικός Άρίσταρχος έχει διατυπώσει τη θεωρία του δύο χιλιάδες χρόνια πριν από τον Γαλιλαίο και τον Κοπέρνικο.

Μέσα από τη θαυμαστή σύλληψη του Όρφισμού με το Κοσμογονικό Ωόν, μέσα από τους συμβολισμούς του Ήσιόδου, με

(1) Πλάινκ Μάξ Κάρολος Γερμανός φυσικός θεμελιωτής της θεωρίας των «Κβάντα».

Κβάντον : Κόκκος ένεργείας.

τις διαδοχικές γεννήσεις των συνεργαζομένων ζευγών (πνεύματος - Ύλης), μέσα από τις ποιητικές Στροφές του Ίνδικου διδάλιου του τζιάν, καθώς και μέσα από την Ίουδαϊκή Γένεση, θά μπορούσε ο σημερινός επιστήμων, αν κατείχε τη γλώσσα του εσωτερισμού, να παρακολουθήσει στο μέγεθος πανόραμα της δημιουργίας ενός Κόσμου, από το πρώτο σπερματικό χάος μέχρι την επιβολή της φυσικής νομοτέλειας και τάξης.

Ας δούμε το φαινόμενο που λέγεται Χρόνος. Η διάσταση Χρόνος, με την επαναστατική θεωρία της Σχετικότητας, έχει πάρει σήμερα κι' αυτή μία έννοια που υπενθυμίζει τις δοξασίες της Αρχαίας Σοφίας. Μέσα στην Κοσμογονία του Ήσιόδου, ο Χρόνος - Κρόνος δεν υπάρχει, καθώς βλέπομε, εξ αρχής της Δημιουργίας. Είναι παράγωγο της Δημιουργίας και εμφανίζεται σε μία ορισμένη φάση της, δρώντας από κινού με τη σύζυγό του Ρέα (από το ρέω), μία μορφή δηλ. Ύλης πυκνότερης από την αρχική προθύλη, αστρικής πιθανόν φύσεως. Ο Χρόνος επομένως εμφανίζεται με τη θαυμάσια μετάπτωση των παλμικών δονήσεων της Ύλης. Ο φυσικός Χρόνος, όπως τον αντιλαμβάνομαστε εδώ, είναι συυφασμένος με τους κραδασμούς της φυσικής Ύλης, με τον φυσικό κόσμο και την ανθρώπινη αντίληψη, που κινείται μέσα στον κόσμο αυτόν. Πέραν όμως από το φυσικό πεδίο, στα λεπτότερα πεδία με τους συχνότερους υλικούς κραδασμούς, ο Χρόνος αλλάζει μορ-

φή, αρχίζει σιγά - σιγά να εκμηδενίζεται και ένας αιώνας γίνεται τέλος μίας στιγμής στον κόσμο της Αιωνιότητας. Απόδειξη το όνειρο. Σύμφωνα με την εσωτερική επιστήμη, το όνειρο λαμβάνει χώρα στον αστρικό κόσμο, και η διαδικασία του — όπως το έχει άλλωστε διαπιστώσει και η επιστήμη — δεν διαρκεί ούτε ένα ελάχιστο δευτερόλεπτο του φυσικού μας χρόνου, διάρκεια όμως που στο αστρικό πεδίο γίνεται αντιληπτή με έντελως διάφορο τρόπο. Στα ύψηλά, τα λεγόμενα πνευματικά πεδία, με την ασύλληπτη δονητική συχνότητα της Ύλης, ο Χρόνος, όπως τον ξέρομε εδώ, δεν υπάρχει. Δεν υπάρχει εκεί παρά ένα αιώνιο παρόν, μέσα στο οποίο συυπάρχουν, κατά έναν ακατάληπτο για μας τρόπο, το παρελθόν και το μέλλον. Η Θεοσοφία εξ άλλου, μας μιλάει για μία Κοσμική Μνήμη, Μνήμη της Φύσης ή Μνήμη του Λόγου, καθώς και για τα λεγόμενα «Ακασικά Αρχεία», ένα είδος αιθέρα, όπου βρίσκεται πιστά καταχωρημένο στο παρελθόν του Κόσμου. Αλλά και η Επιστήμη σήμερα υποψιάζεται κάτι παρόμοιο, αναζητεί μάλιστα να επιτύχει τον λεπτόν δέκτη, το όργανο που θά μπορούσε να συλλάβει και να αναπαραγάγει σηνές από το μακρινό παρελθόν μας.

Ο άνθρωπος είναι το μόνο όν που μετέχει του Χρόνου και της Αιωνιότητας. Με τη φυσική του υπόσταση ζει εν χρόνω, με την πνευματική του, αντίθετα, ζει στην Αιωνιότητα.

Έρχομαστε στο διάγραμμα:

Ἐξέλιξη — Μετενάρκωση — Κάρμα, ἓνα θεμέλιο συνεργαζόμενων νόμων, ἐπάνω στο ὅποιο ἡ Ἀρχαία Σοφία ἔχει στηριχθεῖ ὅλη τῆ διεξαγωγή καὶ τῆ λειτουργία τοῦ Θεοῦ Σχεδίου.

Μιά ἐσωτερική ἀναγκαιότητα ὠθεῖ τὴ σπορὰ τῆς θείας ζωῆς πού κυφορεῖται μὲς στὴ Δημιουργία, νὰ ἀναπτυχθεῖ, νὰ ὠριμάσει, νὰ πληρώσει τὸν ἐσωτερικό Λόγο τῆς καὶ νὰ ὑψωθεῖ σὲ θεία Καρποφορία. Τὰ πάντα βαίνουν ἀπὸ τὴν ἐσωτερική τους παρόρμηση πρὸς τὴν ἐκπλήρωση τῆς θείας αὐτῆς σκοπιμότητας καὶ ἡ φορὰ αὐτὴ στὶς προσδευτικές ἐκδηλώσεις τῆς καλεῖται Ἐξέλιξη. Δὲν ὑπάρχει οὔτε ἓνα ἠλεκτρόνιο, πού νὰ μὴν ὄνιερύεται μὲσα ἀπὸ τὰ σκοτεινὰ βάθη τῆς ὕπαρξής του, νὰ ἀποθεῖ ἓνας τέλειος ἀντιπρόσωπος τῆς θείας δυνάμεως, πού ἔχει ἔλθει νὰ ὑπηρετήσει μὲσα στο Σῶμα.

Ἄς δοῦμε πῶς βλέπει τὰ πράγματα ἡ ἐπίσημη Ἐπιστήμη καὶ τί μᾶς λέγει ὡς πρὸς αὐτὰ ἡ Ἀρχαία Σοφία.

Ὁ παγκόσμιος Νόμος τῆς Ἐξελίξεως μόλις τὸν περασμένον αἰῶνα ἀρχίζει νὰ μελετᾶται σοβαρὰ ἀπὸ τὴν Ἐπιστήμη, χάρις στὴν ἐπαναστατικὴ γιὰ τὴν ἐποχὴ τῆς θεωρία τοῦ Δαρβίνου. Ἡ Ἐπιστήμη, βέβαια, δὲν προχωρεῖ στὴν οὐσία τῶν πραγμάτων καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεται τὴν Ἐξέλιξη, παρὰ μόνον ὡς πρὸς τὶς μορφές καὶ τὰ βασίλεια τῆς Ζωῆς, μὴ μπορώντας νὰ ἐξηγήσει τὴ σκοπιμότητα τῆς ἀένανης αὐτῆς πορείας τῶν ὄντων. Ἔτσι τὸ μεγάλο αἰνίγμα τοῦ θανάτου δὲν λύνεται καὶ τὸ ἄτομο φαίνεται νὰ

ἐκμηδενίζεται σκληρὰ ἀπὸ τὴ φύση μαζὶ μὲ τὴν ἐκμηδένιση τῆς μορφῆς, χάριν τῆς ἐπίδωσής μόνον τοῦ εἶδους του.

Τὸ σκοτεινὸ αὐτὸ γιὰ τὴν Ἐπιστήμη μυστήριο ἐρχεται νὰ διαφωτίσει ἡ Ἀρχαία Σοφία, παραθέτοντας σὲ συνάρτηση μὲ τὴν ἐξέλιξη τῆς μορφῆς, τὴν παράλληλη ἐξέλιξη, τῆς ἐνοικουστῆς μὲσα στὴ μορφὴ θείας Ζωῆς, τῆς πνευματικῆς Μονάδας, πού λέγεται Ἀτομικὴ συνείδηση καὶ «ψυχὴ». Λογικὴ ἀπόρροια τῆς διπλῆς αὐτῆς ἐξέλιξης μορφῆς - ζωῆς, ἡ Μετενάρκωση. Οἱ μορφές πεθαίνουν, ἐξαφανίζονται ἀπὸ τὸ προσκήνιο τῆς ζωῆς, παραχωρώντας ὁλοένα τὴ θέση τους σὲ ἄλλες καλύτερες, ὅχι μὲ κύριο σκοπὸ νὰ ἐξελιχθεῖ ἡ μορφὴ καὶ τὸ εἶδος, ἀλλὰ γιὰ νὰ μπορέσει νὰ ἐξελιχθεῖ διὰ μέσου μιᾶς βελτιωμένης μορφῆς ἢ πνευματικῆς Μονάδας, χάριν τῆς ὁποίας ἔχει δημιουργηθεῖ ἡ μορφὴ. «Φυτὰ, ζῶα, ἄνθρωποι, σκαλοπάτια γιὰ νὰ πατήσει τὸ πνεῦμα καὶ ν' ἀνεβῆ», λέγει ὁ Καζαντζάκης στὴν Ἀσκητικὴ του, ἀπηχώντας ἐσωτερικὰς δοξασίας. Ἐκεῖνο πού ἀντιλαμβάνομαστε σὰν θάνατο τῆς μορφῆς δὲν εἶναι παρὰ ἡ ἀποχώρηση ἀπὸ αὐτὴν τοῦ στοιχείου πνεῦμα, συνείδηση, ψυχὴ, πού ἐξακολουθεῖ νὰ ὑπάρχει καὶ μετὰ τὴν ἀπώλυση τῆς μορφῆς, γιὰ νὰ ἐμφανισθεῖ καὶ πάλι σὲ δεδομένη στιγμή, περιβεβλημένο μὲ μιὰ νέα πῶς ἐξελιγμένη μορφὴ. Πίσω ἀπὸ κάθε μορφὴ ζεῖ ἡ ἀθάνατη πνευματικὴ μονάδα «ψυχὴ» καὶ ἡ ψυχὴ αὐτὴ ἐξελίσσεται διὰ μέσου τῆς ἐπίσης ἐξελισσομένης μορφῆς. Ἡ μορφὴ

καὶ ἡ ψυχὴ εἶναι: ἓνα ζεῦγος αἰ-
 ῶν: α συνεργαζόμενον, ἀλληλοεπι-
 δρώμενον καὶ ἀλληλοεξελισσόμενον.

Κάτω ἀπὸ τὸ πρῖσμα αὐτὸ ἡ
 Ἐξέλιξις πλαταίνει, ὀλοκληρῶ-
 νεται, παίρνει τὸν διπλὸν χαρα-
 κτήρα μορφῆ - ζωῆ καὶ φωτίζει
 τὸ σκοτεινὸ πρόβλημα «θάνατος».
 Θάνατος, μᾶς λέγει ἡ Σοφία, δὲν
 ὑπάρχει, δὲν ὑπάρχει παρὰ μόνον
 διαρκῆς ἀνανέωση. Ἡ Ἐξέλιξις
 καὶ ἡ Μετεσάρκωση εἶναι τὸ δε-
 ξὶ καὶ τὸ ἀριστερὸ χέρι τοῦ Θε-
 οῦ. Χωρὶς τὴ διαδικασία αὐτὴ
 δὲν θὰ μπορούσε νὰ διεκπεραιω-
 θεῖ τὸ Θεῖον Σχέδιον.

Τόσο ἡ Ἐξέλιξις καθὼς καὶ ἡ
 Μετεσάρκωση ἀκολουθοῦν μιὰ
 πορεία ἀπόλυτης μαθηματικῆς ἀ-
 κριθείας, ὅπου τίποτε ἀπ' ὅ,τι ἔχει
 ἀποκτηθεῖ δὲν πηγαίνει χαμένο.
 Μετὰ τὸν θάνατο, ἡ ὕλη πού συν-
 θέτει τὴ μορφῆ θὰ ἐπιστρέψει
 εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς. Ἡ ἀτομικὴ συ-
 νείδηση θὰ ἀποσυρθεῖ κι' αὐτὴ
 εἰς τὸ δικὸ τῆς πεδίο. Καὶ ὅταν ἔλ-
 θεὶ τὸ πλήρωμα τοῦ χρόνου, θὰ
 προσδεθεῖ καὶ πάλι εἰς τὴν ὕλη καὶ
 θὰ βλαστῆσει σὰν ἓνας σπóρος,
 ἐφοδιασμένος μὲ ὅλες τὶς δυνά-
 μεις πού εἶχε προμηθευθεῖ διὰ μέ-
 σου τῆς προηγούμενης μορφῆς.
 Χαρακτηριστικὰ εἶναι τὰ ὅσα ἀ-
 ναφέρει ὁ Ἐπίκτητος εἰς τὰ Δια-
 τριβῆς του, ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβεια
 αὐτὴ μὲ τὴν ὁποία συντελοῦνται
 τὰ πάντα:

«Τὸ ἀνακλητικὸν σημαίνει,
 » τὴν θύραν ἤνοιξε καὶ λέγει σοί:
 » Ἔρχου. Ποῦ; Εἰς οὐδὲν δεινόν'
 » ἀλλ' ὅθεν ἐγένου, εἰς τὰ φίλα
 » καὶ συγγενῆ' εἰς τὰ στοιχεῖα.
 » Ὅσον ἦν σοὶ πυρός, εἰς πῦρ
 » ἄπεισιν' ὅσον ἦν γῆδίου, εἰς
 » γῆδιον, ὅσον πνευματίου εἰς

» πνευματίον, ὅσον ὕδατιου εἰς ὕ-
 » δάτιον. Οὐδεὶς Ἄδης, οὐδ' Ἄ-
 » χέρων, οὐδὲ Κωκυτός, οὐδὲ Πε-
 » ριφλεγέθων. Ἄλλὰ πάντα θεῶν
 » μεστὰ καὶ δαιμόνων».

Ἡ Ἐξέλιξις ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ
 τῆ Μετεσάρκωση καὶ ἡ Μετε-
 σάρκωση γεννάει τὸ Κάμμα.

Ἄς δοῦμε ποιὸς εἶναι καὶ πῶς
 λειτουργεῖ ὁ ὑπέρτατος αὐτὸς νό-
 μος τοῦ Κάμμα, τοῦ Ἀντιπεπον-
 θότος ἢ τῆς Εἰμαρμένης, πού ἐ-
 ξουσιάζει τὸν Κόσμο μὲ τὸ ἀνα-
 πόδραστο τῆς ἰσχύος του καὶ πού
 ἡ ἑλληνικὴ παράδοση ἔχει ταυ-
 τίσει μὲ τὴ σύλληψη τῆς Ἀνάγ-
 κης (ἀπὸ τὸ ἀνάσσω). Τὰ πάντα
 κατ' Ἀνάγκην.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς θε εὐειώδεις
 φυσικοὺς νόμους πού ἡ Ἐπιστή-
 μη ἀποδέχεται ὡς πρὸς τὸ ὕλικὸ
 Σύμπαν εἶναι ὁ νόμος τοῦ Αἰτίου
 καὶ τοῦ Ἀποτελέσματος, τῆς Δρά-
 σεως καὶ Ἀντιδράσεως. Ἄν καὶ
 ἡ ἀρχὴ αὐτὴ τῆς Αἰτιοκρατίας
 (Ντετερμινισμός) εἶχε ὑποστῆ
 κάποιον κλονισμό μὲ τὴν ἀνακά-
 λυψη τῆς ἀγνωστῆς ιδιότητος τῆς
 Ἀπροσδιοριστίας (1), φαίνεται,
 ἐν τούτοις, ὅτι ὁ νόμος ὑπάρχει
 καὶ δρᾷ μὲ ἀπόλυτη ἀκρίβεια.

Ἡ Ἐπιστήμη, βέβαια, δὲν προ-
 χωρεῖ πέρα ἀπὸ τὴ διαπίστωση
 τῆς λειτουργίας τοῦ νόμου μέσα
 εἰς τὸ λεγόμενον ὕλικὸ Σύμπαν. Ἡ
 Ἀρχαία Σοφία μᾶς λέγει ὅτι ὅ-
 πως ὅλοι οἱ φυσικοὶ νόμοι, καὶ ὁ
 νόμος αὐτὸς ἔχει καθολικὴ ἐφαρ-
 μογή, καὶ πέρα ἀπὸ τὸ ὕλικό,
 εἰς τὸ συνειδησιακὸ Σύμπαν μετα-
 σχηματίζεται εἰς τὸν νόμο τοῦ Ἀ-

(1) Θεωρία τῆς Ἀβεβαιοτήτος ἢ
 Ἀπροσδιοριστίας τοῦ Χάιζενμπεργκ.

ντιπεποιθότος, τῆς Είμαρμένης ἢ τοῦ Κάρμα. Στὸ ὄλικὸ Σύμπαν ἢ δράση τοῦ νόμου εἶναι μηχανιστική. Στὸ συνειδησιακὸ γίνεται δράση ἠθικῆς ἀνταποδόσεως, ἀμοιῆς ἢ τιμωρίας, πρὸς ἐξισορρόπηση καὶ δικαιοσύνη. Εἵμαστε ἡμεῖς οἱ ἴδιοι οἱ δημιουργοὶ τῆς Εἵμαρμένης μας, πορευόμενοι μέσα ἀπὸ τὸ μακρινὸ παρελθόν μας ὑφαίνουμε τὸν ἴστό τῆς, χαλκεύουμε μόνοι μας τὴν αλυσίδα ποῦ προσδένει τὰ θήματά μας. Σπέρνουμε καὶ θερίζουμε ὄλοένα μὲ κάθε σκέψη μας, αἰσθημα, πράξη. Τὸ παρόν μας δὲν εἶναι παρὰ ἀποτέλεσμα τοῦ παρελθόντος μας, ὅπως θὰ εἶναι τὸ μέλλον ἀποτέλεσμα τοῦ παρόντος μας. "Ὅλα τὰ σὺν καὶ τὰ πλὴν τῆς πανάρχαιης Ἀταμικότητάς μας μεταφέρονται σὲ κάθε ἐνσάρκωση γιὰ διακανονισμό καὶ ἐξόφληση. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἡ Ἀρχαία Σοφία δὲν βλέπει τίποτε τὸ παράλογο ἢ τὸ ἀδικαιολόγητο στὴν ἀνθρώπινη μοῖρα καὶ δὲν ἐπιρρίπτει σὲ κανένα Θεό, σὲ καμμιά θεία ἀδικία τὴν ἀνθρώπινη ἀθλιότητα.

Μὲ ὅλα αὐτὰ βέβαια δὲν πρέπει νὰ νομισθῇ ὅτι ὁ ἄνθρωπος εἶναι δέσμιος τοῦ Πεπρωμένου του. Κάθε ἄλλο. Μέσα ἀπὸ τὴν ἀθάνατη πνευματικὴ του ὑπόσταση πηγάζει ἡ δημιουργικὴ ἐνέργεια ποῦ λέγεται: «ἐλευθέρα βούληση», καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτή, ἐφόσον ἀναπτύσσεται καὶ παίρνει τὰ ἡνία, κατευθύνοντας τὴ ζωὴ πρὸς τὴς ἀνάγκες τοῦ θεοῦ Σχεδίου, ἔχει τὴ δύναμη νὰ μετατρέψει καὶ νὰ ἐξουδετερώσει, ὡς ἓνα σημεῖο, τὴς δυσμενεῖς συνέπειες καὶ τὴς δεσμευτικὰς ἐπιπτώσεις τοῦ

Κάρμα.

ΓΑΗ — ΜΟΡΦΗ — ΣΥΝΕΙ- ΔΗΣΗ — ΠΝΕΥΜΑ

Ἀνοδικὴ κλίμακα τῆς ἀναπτυσσόμενης θείας Ζωῆς, ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ προδιαγεγραμμένου Σχεδίου τῆς.

ΕΞΕΛΙΞΗ — ΜΕΤΕΝΣΑΡΚΩ- ΚΩΣΗ — ΚΑΡΜΑ

Συνεργαζόμενοι νόμοι γιὰ τὴ διεξαγωγή καὶ τὴν πραγμάτωση τοῦ θεοῦ Σχεδίου.

Ἐπάνω στὸ ἀδιάσειστο αὐτὸ ἀρχιτεκτονικὸ θεμέλιο ἔχει ἀνεγερθεῖ τὸ οἰκοδόμημα ποῦ λέγεται Ἀποκεκαλυμμένη Σοφία καὶ ἀπὸ αὐτὸ ἔχουν ἀπορρεύσει οἱ γνώσεις ὅλων τῶν μεγάλων θρησκευτικῶν παραδόσεων. Δὲν εἶναι ἐπομένως ἀπλὸ σχῆμα λόγου ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ὁ μέγας Ἀρχιτέκτων καὶ Γεωμετρὴς, ἀλλὰ θαθεῖα ἐπιγνώση τῆς Σοφίας ὡς πρὸς τὰ συντελούμενα ἐν ἀγνοίᾳ μας μέσα στὴ Φύση.

Δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ ἀντεπιστημονικὸ, τὸ ἀπλοϊκὸ, τὸ αὐθαίρετο ἢ δογματικὸ εἰς συλλήψεις αὐτές καὶ ὅλα προσφέρονται γιὰ λεπτομερῆ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα. Ἡ Ἐπιστήμη ἐπιμένοντας νὰ κρατᾷ τὴ διαχωριστικὴ τῆς γραμμὴν, ὀρθώνει μόνη τῆς τὰ ἐμπόδια ποῦ ἀργοποροῦν τὴ διαδρομὴ τῆς. Οἱ κραεῖες τῆς Ἐπιστήμης σήμερα συλλαμβάνουν πολλά, ἐπισημαίνουν μεταβολὰς ποῦ λαμβάνουν χώρα στὰ πικρὰ ἀκραῖα σημεῖα τοῦ διαστήματος. Συμβαίνει ὁμως τὸ παράδοξο ἢ ἴδια αὐτὴ Ἐπιστήμη νὰ μένει βουδῆ μπρὸς στὰ μεγάλα ἐσωτερικὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπου. Πατήσαμε στὸ Φεγγάρι,

θά φθάσουμε αὔριο σὲ κάποιον γειτονικό μας πλανήτη κι' ὥστόσο δὲν ξέρουμε ἀκόμη ποιοι εἶμαστε, ποῖον ρόλο ἐρχόμαστε νὰ διαδραματίσουμε στὸ αἰώνιο δράμα τοῦ Κόσμου. Ἡ ἐπιστήμη π.χ. δὲν ἔχει ἀκόμη ἐρμηνεύσει τὸ ἀπλὸ φαινόμενο τοῦ ὕπνου, τὴ διαδικασία τοῦ ὄνειρου. Ἡ σύγχρονη ψυχανάλυση εἶναι συγκεχυμένη, ἓνα ψηλάφισμα μέσα στὸ σκοτεινὸ ἄγνωστο ποῦ λέγεται «ὑποσυνείδητο». Κι' ὅλα αὐτὰ γιατί δὲν βασίζει τὴν ἔρευνά της σὲ ὀρισμένες γνώσεις - κλειδιά τῆς Ἑσωτερικῆς Ἐπιστήμης. Ἡ πρόοδος τῆς Ἐπιστήμης εἶναι κυρίως πρόοδος ὡς πρὸς τὰ μέσα ἐρεύνης καὶ τὶς τεχνολογικὲς ἐφαρμογές.

Ὅπου κι' ἂν ρίξουμε τὸ βλέμμα μὲς στὸ μεγαλειῶδες Πανεπιστήριο ποῦ λέγεται «Ἀρχαία Σοφία» θὰ βροῦμε μιὰ ἀπόκριση, ἓνα φῶς. Δὲν ὑπάρχει τίποτε τὸ καινούργιο, καμμιά νεώτερη ἀνακάλυψη ποῦ νὰ μὴν ἔχει τὴ θέση της ἐκεῖ μέσα. Καὶ οἱ ἐπιστήμονες σήμερα μόλις ἀρχίζουν νὰ ὑποψιάζονται ὅτι ὁ πολιτισμὸς μας αὐτὸς δὲν εἶναι ὁ πρῶτος πάνω στὴ Γῆ, τὸ μακρινὸ παρελθὸν τῆς ἱστορίας τοῦ ἀνθρώπου κρύβει πολλὰ μυστικά, γνώσεις πολύτιμες ποῦ ἐμεῖς τώρα ἀγνοοῦμε.

Δὲν εἶναι ὑπερβολὴ τὸ νὰ πεῖ κανεὶς ὅτι ἡ Ἀρχαία Σοφία διαθέτει ὀξυδέρκεια καὶ φτερά ἀετοῦ, ποῦ ὅλα τὰ ἐποπτεύει ἀπ' τὸ ψηλὸ πέταγμά του, ἀντίθετα πρὸς τὴν Ἐπιστήμη, ποῦ εἶναι ἀναγκασμένη ἀπὸ τὴ φύση της νὰ πορεύεται πάνω στὰ στενὰ γήινα μονοπάτια καὶ νὰ στηρίζει τὰ συμπεράσματά της στὴν παρατή-

ρηση τῶν μυωπικῶν της ματιῶν.

Τὸ θέμα δὲν ἐξαντλεῖται καὶ δὲν ὀλοκληρῶνεται μὲ ὅσα κι' ἂν ποῦμε. Τόμοι ὀλοκληροὶ δὲν θάφθαναν γιὰ νὰ κατανοηθεῖ ἡ ἀνθρώπινη ὄντοτης, ὅπως τὴ συλλαμβάνει ἡ Ἑσωτερικὴ Ἐπιστήμη. Πρόκειται γιὰ μιὰ μεγαλειώδη σύλληψη καὶ αὐτὸ ποῦ ἀντιλαμβάνεται ἡ ἐπίσημη Ἐπιστήμη σὰν ἀνθρώπο δὲν εἶναι παρὰ ἓνα μικρὸ μόνον τμήμα τοῦ ὅλου. Ὁ ἀνθρώπος δὲν εἶναι ἓνα πολύπλοκο βιοχημικὸ ἐργαστήρι ποῦ παράγει πνεῦμα, ὅπως τὸν θέλει ἡ Ἐπιστήμη. Εἶναι πάνω ἀπ' ὅλα ἓνα «θεῖο ἐργαστήρι» καὶ χωρὶς τὸν Κύριο καὶ Διευθυντὴ του, τὸν κατευθύνοντα νοῦ, τὸ ἐργαστήρι «ἀνθρώπος», ὅπως κάθε ἐργαστήρι, θὰ ἦταν νεκρὸ. Ἡ ἐπιστημονικὴ ἔρευνα τελευταῖα μόλις ἐπισημαίνει, χάρις στὴ φωτογράφιση μὲ τὴ μέθοδο Κιρλιάν, τὴν ὑπαρξὴ τοῦ αἰθερικοῦ φορέα, ἐπαληθεύοντας καὶ πάλι γνώσεις πανάρχαιες τῆς ἐσωτερικῆς Ἐπιστήμης.

Ὁ ἀνθρώπος, ὁ μικρόκοσμος τοῦ Σύμπαντος, μᾶς λέγει ἡ Σοφία τοῦ ἐσωτερισμοῦ, μετέχει ὅλων τῶν στοιχείων καὶ ὅλων τῶν δυνάμεων τῆς Δημιουργίας, καὶ εἶναι προορισμένος, ἀναπτύσσοντας τες, νὰ γίνεῖ μιὰ μέρα ὁ ἴδιος Δημιουργός. Εἶναι δοσμένο στὸν ἀνθρώπο νὰ γνωρίσει τὰ μυστήρια τοῦ Θεοῦ. Ὑπάρχει μὲς στὸν καθέναν μας ὑπνώττουσα ἀκόμη ἢ δύναμη αὐτὴ. Ζοῦμε ὅμως καὶ κινούμαστε καὶ διασπαθίζουμε τὴν ἐνέργειά μας διαρκῶς πρὸς τὰ ἔξω, ἀποκομμένη ἀπὸ τὸν ἐσωτερικὸ μας πυρῆνα. Ὑψώνου-

με έτσι μόνον μας τὰ διαχωριστικά σύνορά μας.

“Όλα αυτά όμως συμβαίνουν επειδή δεν έχει ακόμη σημάνει ή ώρα. Κάποτε, μέσα στην αστοματήτη ροή της Ξεέλιξης, όταν οι κύκλοι των αιώνων συντελεστούν, τὰ τείχη της άμαθειας θά υποχωρήσουν, ο πέπλος της Ίσιδας θά σχισθεί, ή μεγάλη τομή θά συντελεσθεί, ή περιφέρεια θά επικοινωνήσει με τον πυρήνα. “Όταν ή θεία ένόραση λειτουργήσει, ο άνθρωπος θά γνωρίσει αυτός έαυτόν. Τότε ή Έπιστήμη θά γίνει Σοφία - Θρησκεία και ή Θρησκεία Έπιστήμη. Η ποθητή ένότητα θά πραγματοποιηθεί.

Η υπόσταση ανθρώπου δεν είναι κάτι τὸ στατικό, τὸ κλειστό και τελειωμένο. Η συνείδησή μας δεν έχει επικοινωνήσει ακόμη με τον δικό της κόσμο. Είναι προορισμένο νά τελειωθούμε όλοι, οί καλοί και οί κακοί, οί σοφοί και οί άσοφοί, οί ένάρτεροι και οί άμαρτωλοί. Αυτή είναι ή μυστική Άλχημεία πού συντελείται άργά μέσα στη Δημιουργία, τὸ Magnum Opus, πού ο καθένας μας μπορεί νά επισπεύσει με τίς δικές του προσωπικές δυνάμεις. Η φύση τότε θά μάς αποκαλυφθεί, θα έμπιστευθεί τὰ ιερά μυστικά της στα άξια χέρια μας και μετς θά τὰ ξεφύξουμε. «Ο άνθρωπος γινόμενος Μύστης —λέγει, ο Ζιναραζαντάσα— παύει νά είναι ένα άπλό όργανο στην πορεία της εξέλιξης και έμφανίζεται μέσα στην πορεία αυτή σαν Κύριος και Διευθυντής, δημιουργός και πλάστης μετά του Πλάστου». Ο άνθρωπος - Μύστης και ο άνθρωπος - Θεός αποκτά την Kriyasha-

Π Ε Ρ Σ Ι Κ Ο Π Ρ Ο Σ Ε Υ Χ Η Τ Α Ρ Ι

Του ΜΙΡΖΑ ΑΧΜΕΝΤ
ΣΟΧΡΑΜΠ

Νά αγαπάς και νά υπηρετείς την άνθρωπότητα. Νά δοξάζεις κάθε ψυχή. “Αν δεν μπορείς νά την δοξάσεις, άφησέ την νά φύγει άπ' τή ζωή σου.

Νά τολμάς, νά τολμάς και τότε, νά τολμάς ακόμα. Νά είσαι πρωτότυπος. Νά είσαι έφευρετικός. Νά μη μμείοσαι. Γίνε ο έαυτός σου. Γνώρισα τον έαυτό σου.

Νά στέκεσαι στο δικό σου πεδίο. Μη στηρίζεσαι στα ραβδία του δανείζεσαι από τους άλλους.

(Νά έχεις στο μυαλό σου τίς δικές σου σκέψεις. Δεν υπάρχει άγιος χωρίς παρελθόν. Δεν υπάρχει άμαρτωλός χωρίς μέλλον).

Νά βλέπεις σε κάθε προσώπο τον Θεό και τὸ καλό. “Όλες οί τελειότητες και οί αρετές της Θεότητας είναι κρυμμένες μέσα σου. Νά τίς άποκαλύψεις. Ο Σωτήρας είναι επίσης μέσα σου.

kti, λέγει ή Ίνδική Σοφία, τή δύναμη του νά ενεργεί πάνω στην ύλη, νά χαρίζεται τὸ Θεϊόν Πύρ, τήν άστραπή και τον κεραυνό του Έλληνικού Δία.

Αυτός ο άνθρωπος - Μύστης και ο άνθρωπος - Θεός κυφορείται άργά μέσα μας και θά γεννηθεί κάποια μέρα μέσα από τίς σκληρές και μακροχρόνιες ώδίνες μας. Μέσα από τον έφήμερο και χοϊκόν Άδάμ, θά γεννηθεί ο έπουράνιος και έσχατος Άδάμ.

Νὰ εἶσαι εἷθυμος. Νὰ εἶσαι εὐγενής. Νὰ γίνεις γεννήτρια ἀκρατῆς εὐτυχίας. Νὰ συμπαραστέκεσαι στὸν καθένα. Ἄφησε τὴ ζωὴ σου νὰ γίνει σὰν ἕνα ῥόδο: ἂν καὶ σιωπηλό, μιλάει στὴ γλῶσσα τῆς εὐωδίας.

Εἶσαι μιὰ τριάδα ἀπὸ σῶμα, πνεῦμα καὶ ψυχὴ. Ἡ τροφὴ τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ΘΕΙΑ ΑΓΑΠΗ. Νὰ τρέφεις λοιπὸν τὴν ψυχὴ σου με ΘΕΙΑ ΑΓΑΠΗ, ὥστε νὰ δυναμώνουν τὸ σῶμα καὶ ἡ ψυχὴ.

Νὰ εἶσαι κωφὸς καὶ βουβὸς ὅσον ἀφορᾷ τὰ σφάλματα τῶν ἄλλων. Μὴν ἀκοῦς τὰ κουτσομπολιά. Ἀποστόμωσε τὸν κουτσομπόλη με ὑψηλόφρονα συζήτηση. Νὰ μὴ διαπληκτίζεσαι ποτὲ με κανέναν, σχετικὰ με τὰ θρησκευτικὰ του πιστεύω.

Η ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΕΙΝΑΙ ΑΓΑΠΗ ΚΑΙ ΣΤΥΝΔΕΛΦΩΣΗ καὶ ὄχι θεολογικὰ δόγματα καὶ «πιστεύω». Ὅταν ἔχεις στὴν καρδιά σου ΑΓΑΠΗ καὶ ΣΤΥΠΟΝΙΑ γιὰ τοὺς συνανθρώπους σου, ἔχεις τὸν ὑψηλότερο τύπο θρησκείας, ἄσχετα με τὸ ὄνομα ποῦ ἐσὺ τῆς δίνεις. Νὰ μείνεις σίγουρος, ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ κόσμου βρίσκεται διὰ μέσου τοῦ ΑΝΩΝΤΜΟΥ ΘΕΟΥ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ, καὶ μέσα στὴν ΑΝΩΝΤΜΗ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΑΓΑΠΗΣ.

Θρησκεία εἶναι μιὰ προσωπικὴ σχέση ἀνάμεσα στὸν ἄνθρωπο καὶ στὸν Δημιουργό του. Μὴ τὴν ὀργανώνετε οὔτε νὰ προσπαθεῖτε νὰ τὴν μετατρέψετε σὲ τόσες πολλὲς «ἐκθέσεις». Ὁργάνωση σὲ οποιαδήποτε μορφή εἶναι ὁ θάνατος τῆς θρησκείας. Μὴν

ἀφήνετε κανέναν νὰ σᾶς ὑπαγορεύει τι πρέπει καὶ τι δὲν πρέπει νὰ πιστεύετε καὶ νὰ κάνετε στὴν πνευματικὴ σας ζωὴ.

Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ εἶναι μέσα σας καὶ γιὰ σᾶς. Μοιραστεῖτε τὴν με ἄλλους διὰ μέσου τῆς συναδελφώσεως. Μὴν ἀναζητεῖτε τὸν χωρισμὸ ἀπ' τὰ ὄντα, ἀλλὰ ἐνωθεῖτε μαζί τους μέσα στὴν ἀγάπη. Τὸ νὰ γνωρίζετε τὸν ἑαυτὸ σας διὰ μέσου τῶν συνανθρώπων σας εἶναι τὸ νὰ γνωρίζετε τὸν Θεό.

Νὰ ἔχετε θάρρος. Ἀντιληφθεῖτε τὴν θεία σας καταγωγή. Εἶστε ἡ ἀκτῖνα τοῦ ἡλίου τῆς Ἀθάνατης Μακαριότητος. Σεῖς καὶ ὁ Πατέρας εἶστε ΕΝΑ. Τὸ ἀθάνατο, ἀκτινοβόλο Ἐαυτὸ εἶναι μέσα σας.

Στὴ θρησκεία δὲν ὑπάρχει καταναγκασμός. Τὸ μονοπάτι πρὸς τὴν πνευματικὴ τελείωση, δὲν εἶναι ὁ ἔξαναγκασμός καὶ ἡ βία, δὲν εἶναι τὸ ἀνάθεμα καὶ ὁ ἀφορισμός, ἀλλὰ ἡ συνεχῆς πρόοδος ἀπὸ λέξη σὲ λέξη, ἀπὸ ὄστρο σὲ ἄστρο, ἀπὸ ἀστερισμὸ σὲ ἀστερισμὸ, γιὰ πάντα καὶ χωρὶς τέλος.

Νὰ καταβάλλετε τὴν κακία, τὴ ζήλεια, τὴν προσωπικὴ ἔχθρα καὶ προκατάληψη, καὶ θὰ εἴσθε ὁ κύριος τῆς Τύχης.

Νὰ εἶστε ἥπιοι. Νὰ εἶστε ἐπικεῖς. Νὰ συγχωρεῖτε. Νὰ εἶστε γενναϊόδωροι. Νὰ εἶστε σπλαγχνικοί. Νὰ εἶστε ἄγρυπνοι. Νὰ εἶστε σκεπτικοί. Νὰ εἶστε εἰλικρινεῖς. Νὰ εἶστε θετικοί. Πετάξτε ψηλὰ στὴν ἀτμόσφαιρα τῆς ἐλευθερίας. Περιπατήστε στὸ Ἐκλεκτὸ Μονοπάτι κι' ἂς εἶστε γιὰ πάντα εὐλογημένοι.

Η ΣΗΜΑΣΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΩΝ

Του κ. Ε. Π. ΠΑΠΑΝΟΥΤΣΟΥ

“Όλα τὰ βέλη τῆς φαρέτρας τῆς δοκίμασε, με σύστημα καὶ πάθος, ἡ ἀρνητικὴ κριτικὴ τῶν δύο τελευταίων αἰώνων γιὰ νὰ πλήξει τὸν χριστιανισμό. Ἀμφισβήτησε τὴν ἱστορικὴ ἀλγθεια τῶν πηγαιῶν κειμένων του, τῶν Εὐαγγελίων, σφυροκόπησε τὸ κῦρος καὶ τὴν ἀξία τῶν δογματικῶν του, δυσφήμησε τοὺς τόπους τῆς λατρείας του. Συμπλήρωμα καὶ μωσαϊκὸ μυθικῶν παραδόσεων καὶ ἀσήμεντων, κοινῶν ἀφηγήσεων, εἶπε τῆς Γραφῆς του. Τὰ δόγματα του δάνεια ἀπὸ κώδικες παλαιότερων «φανερῶν» καὶ «ἀπόκρυφων» θρησκευμάτων. Καὶ τὸ τελετουργικὸ του τυπικὸ ἄλλο τόσο παράταιρο καὶ ἀπλοϊκὸ. Τὸ σύνολο — ὑποστήριξε ἡ ἀρνηση — εἶναι ἓνας συγκρητισμὸς ἀπὸ ἔννοιες καὶ σύμβολα, πού ἔχουν ποικίλη καὶ ἀνίστη ἀξία προέλευση. Ἰουδαϊσμὸς καὶ Ἑλληνισμὸς τῆς Ἀνατολῆς εἶναι οἱ κύριες μάζες μέσα στὸ μείγμα ἀκριθέστερα: ἡ αἵρεση τῶν Ἑσσιῶν ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος, ἡ νεοπλατωνικὴ φιλοσοφία ἀπὸ τὸ ἄλλο.

Κάτω ἀπὸ ἓνα τέτοιο ἰσχυρὸ φακὸ ἄρχισε ἡ «ἀνάλυση» τῶν ἐρμηνευτῶν τῆς Καινῆς Διαθήκης, καὶ τὸ ξήλωμα τῶν χριστιανικῶν Γραφῶν ὑπῆρξε ἀδυσώπητο. Δὲν εἰμαστε τίποτα ὄρθιο στὴ θέση του — οὔτε, φυσικὰ, ἡ μορφὴ τοῦ Ἰησοῦ. Ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἀπομυθοποιήθηκε ἐτελῶς, ἔγινε ἓνας κατατρεγμένος, ἀξιολύπητος ἄνθρωπος, πού ἔπεσε στὸ δόκανο τῆς Ἐξουσίας ἀπὸ ἀφροσύνη καὶ θεοποιήθηκε ἀπὸ οἰειοπαρμένους ἀγαθούληδες...

Ὁ συρμὸς μιᾶς τέτοιας φιλολογικῆς ἢ ἐθνογραφικῆς ἐρμηνείας τοῦ Χριστιανισμοῦ ὡς ἱστορικοῦ περισσότερο καὶ θρησκευτικοῦ λιγότερου φαινομένου, σύμφωνης πάντοτε μετὰ τὸ πνεῦμα τοῦ «ἐπιστημονισμοῦ» πού δέσποξε κατὰ τὸν 19ο αἰῶνα, πέρασε γρήγορα, ὅπως κάθε μόδα, καὶ ἡ ἀρνητικὴ κριτικὴ ἐγκαινιάσε μίαν ἄλλη τακτικὴ. Ἡ ἐπίθεση γίνεται τώρα ὄχι στὴν ἐπιφάνεια (στὸν ἱστορικὸ πυρήνα ἢ στὴν δογματικὴ) ἀλλὰ στὸ βαθύτερο νόημα τοῦ Χριστιανισμοῦ. Τὶ σημαίνει κατὰ βάθος τὸ χριστιανικὸ «εὐ-

αγγέλιο» και τι αποτελέσματα είχε ή οικουμενική αποδοχή του στις συνειδήσεις των πιστών; αυτό είναι το ερώτημα που μπαίνει στο πρώτο επίπεδο του επιστημονικού (δρθότερα: του γενικότερα φιλοσοφικού) ενδιαφέροντος, και παίρνει πολλές απαντήσεις, όχι πάντοτε της ίδιας σοβαρότητας. Θα ξεχωρίσω τρεις που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τρία μεγάλα όνόματα της πνευματικής ιστορίας των χρόνων μας: ή πρώτη με τον Νίτσε, ή δεύτερη με τον Φρόντ και ή τρίτη με τον Μάρξ. Τις παραθέτω έδω παραφράζοντας (για να γίνω περισσότερο αντίληπτός) το γράμμα της καθεμιάς.

1. Ο Χριστιανισμός ως θρησκευτικό λαϊκό κίνημα που κηρύττει την ταπεινοφροσύνη και την έγκαρτέρηση («εάν σε ραπίσει κανείς στο ένα μάγουλο, στρέψε του και το άλλο») είναι ή εκδίκηση των ασθενών κατά των ισχυρών. Μνησίκακοι και πανούργοι οί «αδύνατοι» της Γης, οί καταδικασμένοι από την ανανδρία τους να δεινοπαθούν από την αυθαιρεσία και την πλεονεξία των «δυνατών», πέτυχαν με το «ευαγγέλιο» και το ζωντανό παράδειγμα του «σταυρωμένου Ίησού», να μετατρέψουν (χωρίς νικηφόρο άγώνα) τους θείους άρχοντες σε ταπεινούς καλόγερους και εκδικούμενοι για το προαιώνιο μαρτύριό τους να ήριαμβεύουν. Παιχνίδι δόλιο και άνέντιμο' έπειδή δεν μπορούσαν να χτυπήσουν κατά μέτωπο, τούς έστησαν (όπως κάνουν οί «γεννημένοι δούλοι») μιá καταχθόνια παγίδα και τούς έδεσαν: «ό ταπει-

νών έαυτών ύψωθήσεται και ό ύψων έαυτών ταπεινωθήσεται». Ο «πορευόμενος προς το έκούσιον πάθος» Ίησούς είναι το σύμβολο της θρησκευτικής επανάστασης των πονηρών δούλων κατά των άμυαλων κυρίων...

2. Στον Χριστιανισμό όφείλεται το άγχος που κατατρώχει την ψυχή του μοντέρνου ανθρώπου. Αυτός φύτεψε στο υπέδαφος της συνειδησής του ένα σκοτεινό αίσθημα ένοχής, γέννημα της άμαρτωλής φαντασίας ένός αυτοτιμωρούμενου λαού, του Ίουδαϊκού. Μάταια ένας έλληνοθρημμένος Έβραϊός, ό Παύλος, προσπάθησε με τη θεολογική του δεινότητα να πείσει τούς νεοφώτιστους ότι ό σταυρικός θάνατος, ή θυσία του «Γιού του Θεού» έλυσε τα δεσμά των απογόνων του Άδάμ. Ο χριστιανός δεν μπορεί να άπαλλαγεί από το αίσθημα ότι άναπόφευκτα ένδίδοντας στις φυσικές όρμες είναι έσαει ένοχος άπέναντι σ' ένα Θεό που δεν λησιμονεί ούτε το έλεος αλλά ούτε και τη δικαιοσύνη του. «Grandeur et misère de l' homme», θά πει ό Πασκάλ και θά άναγκάσει το πλούσιο πνεύμα του να σιγήσει. "Αν λοιπόν άναζητήσουμε το νοσογόνο αίτιο της όδυνηρης άρρώστιας του ευαίσθητου ανθρώπου της δικής μας «παιδείας», του άγχους του, θά βρούμε τη χριστιανική θεοδικία' παραδείγματα: Αύγουστίνος, Κίρκεγκορ).

3. Στις άπαρχές της ιστορίας του θά ήταν ίσως εύλογο να θεωρηθεί το χριστιανικό κίνημα έκφραση του καημού των φτωχών και κατατρεγμένων για ήθικη

τουλάχιστο δικαίωση μέσα σέ μιὰ καταπιεστική κοινωνία ἀπληστων πλουσίων και ἀκόλαστων ἀξιωματούχων. Όταν όμως ο χριστιανισμός έπηρεε τό χρίσμα τής έπίσημης θρησκείας, ή Έκκλησία όχι μόνο συνθηκολόγησε μέ τό Κράτος και δέχτηκε τήν ύποταγή της, αλλά έγινε και ο κυριότερος σύμμαχος του για τή διασφάλιση ενός άφόρητα δεσποτικού καθεστώτος μέ τή διακήρυξη μιās καθαρά «άντιδραστηκής» αρχής: «τά του Καίσαρος τῷ Καίσαρι...» και ενός φτηνά παραμυθητικού λόγου, ότι τήν εύτυχία ο χριστιανός τήν αναζητεί και θά τήν βρει όχι στή γή, αλλά στόν ούρανό. "Αλλωστε — για να θεβαιώσει άλλη μιὰ φορά τό χαρακτήρα της — ή ίδια ή Έκκλησία στο δυτικό κλίμα της οργανώθηκε και λειτουργεί απολυταρχικά, μέ τό κλασικό έμβλημα κάθε δεσποτισμού: «ύπακοή στόν άλάθητο ήγεμόνα».

Αν και θά μπορούσα να ύποστηρίξω μέ πλούσια τεκμηρίωση ότι τά «πρότυπα» του Χριστιανισμού, που έχουν κατασκευάσει και οι τρεις Σχολές, απέχουν πολύ από τήν ιστορική πραγματικότητα, είμαι έν τούτοις έτοιμος να κάνω στους οπαδούς της άρνητικής κριτικής πολλές παραχωρήσεις περιμένοντας από τήν έπιστημονική εύσυνειδησία τους ένα και μόνο αντίλλαγμα. Οι παραχωρήσεις μου είναι:

— Δέχομαι: ότι τό χριστιανικό δόγμα ότι όλοι: άδιακρίτως οι άνθρωποι, (και οι υγενεις και οι άγενεις, και οι σοφοί και οι μικροί και οι προικισμένοι από τή Φύση και οι άδικημένοι, λευκοί

ή έγχρωμοι, έλεύθεροι ή δοϋλοι, άντρες ή γυναίκες) είναι ίσοι, άφοϋ όλοι έχουν τήν ίδια σχέση μέ τό Θεό, είναι ριζικά και άνενδοίαστα κήρυγμα άντιαριστοκρατικό, και από μιάν άποψη αποτελεί άποκατάσταση (δέν θά έλεγα έκδίκηση) των «άσθενών». Οι Έλληνες Στωικοί είχαν πριν από τό Εύαγγέλιο ανοίξει τό δρόμο προς αυτή τήν κατεύθυνση.

— Δέχομαι ακόμα ότι τό πλέγμα τής ένοχής, τής άγωνίας (όχι μόνο τής νευροφυτικής, αλλά και τής ήθικής) ή πηγή, μέ όλο που δέν μπήκε στην πνευματική μας ιστορία μέ τον Ιουδαϊο-χριστιανισμό, ενυπόθηκε και δυνάμωσε άπ' αυτόν. Η έννοια τής «άμαρτίας» από καμμιά άλλη — παλαιότερη ή νεότερη — θεωρία ή πράξη δέν πλουτίστηκε μέ περισσότερα και ουσιαστικότερα στοιχεία όσα από τή χριστιανική διδαχή και λατρεία. Επομένως συνυπαίτιος τουλάχιστον στόν αυτόδοξαστισμό του νεώτερου άγχωτικού άνθρώπου θά μπορούσε ίσως να θεωρηθεί ο ήθικός ριγχορισμός του χριστιανισμού (που —πρέπει να σημειωθεί— δέν ύπάρχει στα Εύαγγέλια).

— Δέχομαι τέλος ότι ή Έκκλησία, περισσότερο στή Δύση παρά στην Ανατολή, και πιο πολύ ή Σλαβορθόδοξη παρά ή Έλληνορθόδοξη, δέν έδίστασε να συμπλέξει τό Σταυρό μέ τό Σκήπτρο και συμμάχησε ή ταυτίστηκε μέ τήν πολιτική έξουσία σε πράξεις ήθικά άνεπίτρεπτες. Ότι επομένως δέν είναι ανατιολόγητη ή εξέγερση των άποστόλων τής έλευθερίας (ας θυμηθούμε

τὸ «*ecrasez l' infame*» τοῦ Βολταίρου) ὅταν στὴν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ὑπάρχουν ἐπονεϊδίστα παραδείγματα φανατισμοῦ ἢ ἐθελοδοουλείας, ὅπως ἡ πυρὰ τῆς Ἱερῆς Ἐξέτασης στὸν Καθολικισμό ἢ ἡ «Πατερικὴ Διδασκαλία» στὴν Ὁρθοδοξία.

Καὶ τώρα τὸ ἀντάλλαγμα ὕστερ' ἀπὸ τὶς παραχωρήσεις: Θὰ ἀναγνωρίσουν, ἐλπίζω, οἱ συνομιλητές μου ὅτι κανένα ἀπ' αὐτὰ τὰ τρία στοιχεῖα τῆς κατηγορίας δὲν ἀνήκει στὸ γνήσιο «πνεῦμα τοῦ χριστιανισμοῦ» (καθὼς θὰ ἔλεγε ἓνας ρομαντικός σάν τὸν Σατωμπριάν) ἢ στὴν ἀληθινὴ «οὐσία τοῦ χριστιανισμοῦ» (ὅπως θὰ προτιμοῦσε ἓνας ἐρμηνευτὴς τῶν Γραφῶν τῆς περιωπῆς τοῦ φῶν Χάρνακ). Ὅταν σοβαρὰ συζητοῦμε γιὰ τὴν τεράστια σὲ μέγεθος καὶ σημασία συμβολὴ τοῦ Εὐαγγελίου — πῶς συγκεκριμένα: τῆς μεγάλης μορφῆς τοῦ εὐαγγελικοῦ Ἰησοῦ — στὸν ἐμπλουτισμὸ καὶ στὴν ἀνάπλαση τῆς μεταρωμαϊκῆς εὐρωπαϊκῆς συνείδησης, πὼς ἐξακολουθεῖ παρὰ τὶς πολυώνυμες ἀμφισβητήσεις νὰ εἶναι ἡ συνείδηση τοῦ σύγχρονου ἀνθρώπου, σὲ παγκόσμια περίπου κλίμακα, μὲ τὸν ὄρο καὶ τὴν ἔννοια «χριστιανισμός» δὲν ἐννοοῦμε οὔτε τὴν ἠθικὴ ἢ νομικὴ ἀποκατάσταση τῶν κοινωνικῶν ὑποτιμημένων ἀτόμων οὔτε τὴν ὑπόθεση τοῦ προπατορικοῦ ἁμαρτήματος καὶ τὴν ἐπαγγελία τῆς σωτηρίας, δηλαδή τὴ χριστολογικὴ θεωρία τοῦ Παύλου, οὔτε — πολὺ λιγότερο — τὴν πνευματικὴ ἀκτινοβολία τοῦ Ἱερατείου, τῶν «πριγκίπων τῆς Ἐκκλησίας» πὼς συνήθως πῶς

πολὺ τὰ ἐγκόσμια ἀγαθὰ τιμοῦν παρὰ τοὺς θησαυροὺς τοῦ οὐρανοῦ. Ἄλλὰ κάτι ἄλλο. Ποιὸ; Σ' αὐτὸ κυρίως τὸ ἐρώτημα συνοψίζεται ὁλόκληρο τὸ πρόβλημά μας.

Ἄν μᾶς ρωτοῦσαν: τί μῆνυμα ἔφερε στὸν κόσμον ὁ Βουδισμός γιὰ νὰ ἐκτιμήσουμε τὴν σημασία του, θὰ ἀπαντούσαμε μνημονεύοντας τὴν ἀποτρόπαιη «ἀλήθεια» πὼς ἀνακάλυψε στὸ τέρμα τοῦ ταξιδιοῦ του ὁ θεοδίφαστος «Ὀδυσσεάς» τοῦ Καζαντζάκη: — «Τὰ πάντα εἶναι ἓνα καὶ τὸ ἓνα αὐτὸ δὲν ὑπάρχει». Στὴν περίπτωσή τοῦ χριστιανισμοῦ ἡ ἀπάντησή μας δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι τόσο σύντομη, γιατί τὸ νόημά του (ἐξαιτίας τῆς ἱστορικῆς συγκυρίας), ἔχει ἀπαρτισθεῖ ἀπὸ τὴ συναίρεση δύο στοιχείων, τοῦ «ἐλληνικοῦ» καὶ τοῦ «ἰουδαϊκοῦ» — καὶ συναίρεση ἐδῶ σημαίνει ὄχι τὴν ἀπλὴ παράθεση, ἀλλὰ τὴ συνένωση καὶ ταυτόχρονα τὴν ἀνακαίνιση πὼς εἶναι καὶ ἡ διαλεκτικὴ ὑπέρβασή τους. Δύο ρίζες ἐνώθηκαν καὶ γεννήθηκε τοῦτο τὸ πρωτόφαντο καὶ ἀνεπανάληπτο λουλούδι. Τὴν πρώτη τὴν εἰκάζουμε μὲ μεγάλη πιθανότητα, γιατί δὲν ἔχουμε βέβαια, γραπτὰ τεκμήρια: εἶναι ἡ σωκρατικὴ ἠθικὴ, διαθλασμένη ἀπὸ τὸ ἰσχυρὸ πλατωνικὸ πρίσμα. Γιὰ τὴ δεύτερη, ὑπάρχει ἓνα ὑψηλοῦ ὕψους κείμενο, ἡ «ἐπὶ τοῦ ὄρους ὁμιλία», μέσα στὸ Εὐαγγέλιο. Ὁ Σωκράτης (στὴν ὑπόθεση αὐτὴ συγκλίνουν οἱ γνώμες τῶν περισσότερων καὶ ἐγκυρότερων ἐρμηνευτῶν) ἀνακάλυψε καὶ βάλλθηκε νὰ ἐξερευνήσει τὸν «μέσα μας» κόσμον, τὸ «τιμὸ-

τερον» μέσα στον άνθρωπο, ένα άλλο σύμπαν έξω και πέρα από το φυσικό, που έχει τις δικές του έννοιες και τα δικά του μέτρα. Έδώ διαμορφώνονται και καθιερώνονται οι έννοιες και τα μέτρα της αλήθειας και του ψεύδους, της αρετής και της κακίας, της θιμορφίας και της ασχίμιας. Φρόνιμος άνθρωπος είναι εκείνος που αφήνει τ' αστερία στη σιωπή τους και κοιτάζει μέσα του για να γνωρίσει και να τιμήσει την «ψυχή» του.

—Και πότε τιμᾶ κανείς την «ψυχή του»; Πότε δεδαιώνει και καταξιώνει την ανθρωπιά του; Μὲ τὴ δόξα και τὰ πλούτη; Μὲ τὴ σωματικὴ ρώμη και τὴς χαρὲς τῆς ζωῆς; Μὲ τὴν αἴγλη που κατορθώνει νὰ δώσει στὸ «γένος» ἢ στὴν «πόλη» του;

Ὁ Σωκράτης ἀπαντώντας στὸ ἐρώτημα τοῦτο, θὰ ἔλεγε: «Μὲ τὴ δικαιοσύνη».

Ὁ Χριστὸς εἶπε: «Μὲ τὴν ἀγάπη».

Μὲ αὐτὸν τὸν ἀπλό, ἀλλὰ τόσο μεγάλο λόγο ἤχησε στὸν κόσμο τὸ νέο μήνυμα, ἡ «καλὴ εἰδηση» τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ὅταν ὁ Σωκράτης ζεστόμιζε τὴν πρωτάκουστη ἀπὸ ἑλληνικὰ αὐτιά και ἀνέκκλητη καταδίκη τῆς ἀδικίας: «Ἄν βρεθῶ στὴν ἀνάγκη νὰ ἀδικήσω ἢ νὰ ἀδικηθῶ, θὰ προτιμήσω ν' ἀδικηθῶ παρὰ νὰ ἀδικήσω», χωρίζε τὴν ἐθνικὴ ἱστορία τοῦ λαοῦ του σὰ δύο —ἀπὸ δῶ ἢ «ἐλληνικὴ», ἀπὸ κεῖ ἢ «πανανθρώπινη». Τὴν ἴδια τοιμὴ ἔκανε και ὁ Ἰησοῦς στὴν ἱστορία τοῦ δικοῦ του λαοῦ (ἀπὸ δῶ ἢ «ἰουδαϊκὴ», ἀπὸ κεῖ ἢ «πανανθρώπινη»), ὅταν ἐκήρυττε στὸν

ἐκδικητικὸ ὄγλο τοῦ Ἰσραὴλ τὸ εὐαγγέλιο τῆς ἀγάπης: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρέθη, ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου και μισήσεις τὸν ἐχθρόν σου. Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, ἀγαπάτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν, ἐβλογεῖτε τοὺς καταρωμένους ὑμᾶς, καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς και προσεύχεσθε ὑπὲρ τῶν ἐπηρεάζοντων ὑμᾶς και διωκόντων ὑμᾶς... Ἐὰν γὰρ ἀγαπήσητε τοὺς ἀγαπῶντας ὑμᾶς, τίνα μισθὸν ἔχετε; οὐχὶ και οἱ τελῶναι τὸ αὐτὸ ποιοῦσι; Καὶ ἐὰν ἀσπάσησθε τοὺς φίλους ὑμῶν μόνον, τί περισσὸν ποιεῖτε; οὐχὶ και οἱ τελῶναι οὕτω ποιοῦσιν;»

Ἡ δικαιοσύνη ὁμῶς τοῦ ἐνός ἦταν δικαιοσύνη «ἕως τὴν ἄκρη», ἕως τὴν ἀποδοχὴ δηλαδὴ και αὐτῆς ἀκόμη τῆς ἀδικπραγίας τῶν ἀντιπαλῶν χωρὶς οὔτε τὴν πράξη οὔτε τὴν σκέψη τῆς ἀνταποδοσης. Καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ ἄλλου ἦταν πάλι ἀγάπη «ἕως τὴν ἄκρη», ἀγάπη πρὸς ἐκείνους που μὴς ἐχθρεύονται, μᾶς μισοῦν, μᾶς καταδιώκουν. Καὶ κάτι περισσότερο που δὲν λέγεται, ἀλλὰ μῖσος γίνεται: δικαιοσύνη «ἕως τὸ θάνατο» και ἀγάπη «ἕως τὸ θάνατο». Νὰ ζεῖς γιὰ τὴ δικαιοσύνη, τὸ καταλαβαίνω· ἀλλὰ και νὰ πεθαίνεις γιὰ τὴ δικαιοσύνη, πῶς νὰ τὸ δεχτείς; Νὰ ζεῖς γιὰ τὴν ἀγάπη, εἶναι ἴσως και ἐπιθυμητό· ἀλλὰ και νὰ πεθαίνεις γιὰ τὴν ἀγάπη (πρὸς τὸν ἐχθρό, τὸν συκοφάντη, τὸν διώκτη σου), περνᾶει τὰ ὄρια τῆς ἀθρόπινης ἀντοχῆς. Ἐντούτοις και ὁ Σωκράτης και ὁ Ἰησοῦς ἤξεραν και μπόρεσαν νὰ πεθάνουν γιὰ νὰ δώσουν στὸ μήνυμα που ἔφεραν στὸν κόσμο ὀλόκληρο τὸ ἕλεος

μιᾶς ἀναμφισβήτητης ἀπόδειξης. Ὁ πρῶτος μὲ πλήρη ἐπίγνωση ὅτι ἀδικεῖται, παίρνει τὸ κῶνειο. Ὁ δεῦτερος καὶ στὸ σταυρὸ καρφωμένος προσεύχεται γιὰ τοὺς διώκτες του...

Δὲν ἰσχυρίζομαι ὅτι ὁ Σωκράτης ἀνήκει στοὺς θεμελιωτὲς τῆς χριστιανικῆς θρησκείας καὶ γνωρίζω πόσο σοβαρὰ κινδυνεύει νὰ ἐκτροχιαστεῖ ὁ ἐρμηνευτὴς πού θὰ ἐπιχειρήσει νὰ συμπλέξει σ' ἓνα καὶ τὸ ἴδιο δίπτυχο τὶς δύο μορφές, αὐτὸν καὶ τὸν Ραβὶ τοῦ Γολγοθᾶ. Ἐχει ὅμως τὴ θέση του μέσα στὴν ἱστορία τῆς χριστιανικῆς παιδείας ὁ σοφὸς Ἀθηναῖος· ἀκριβῶς τὸ αἶσθημα τοῦτο ἐκφράζεται στὶς τοιχογραφίες πού κοσμοῦν τὸ νάρθηκα τοῦ καθολικοῦ μερικῶν, καὶ ἀγιορειτικῶν ἀκόμη, Μονῶν, ὅπου ὁ Σωκράτης, ὁ Πλάτων καὶ ὁ Ἀριστοτέλης εἰκονίζονται κοντὰ σὲ ἄλλους ἀγίους, ὡς «χριστιανοὶ πρὸ Χριστοῦ», ὅπως τοὺς εἶπε ἓνας ἐκκλησιαστικὸς συγγραφέας. (Ἄν ἦταν στὸ χέρι μου, σὲ τέτοιο

πλαίσιο θὰ ζωγράφιζα μόνο τὸ Σωκράτη). Τέτοιος ἦταν γιὰ τοὺς λόγιους πατέρες τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ἀρχαῖος φιλόσοφος. Ἡ τουλάχιστον: αὐτὸ ἐσημαίνει γιὰ τὴν χριστιανικὴ συνείδηση ἢ διδαχὴ καὶ ὁ θάνατός του: τὴν ἔξαρση τοῦ «μέσα μας» κόσμου καὶ τὴν ἀποθέωση τῆς δικαιοσύνης. Ὅπως αὐτὸ πάλι σημαίνει γιὰ τοὺς χριστιανούς ἢ διδαχὴ καὶ ὁ μαρτυρικὸς θάνατος τοῦ Ἰησοῦ: τὴν ἔξαρση τοῦ «μέσα μας» κόσμου καὶ τὴν ἀποθέωση τῆς ἀγάπης.

Γιὰ τὸν πιστό, τὸν φωτισμένο καὶ τίμιο πιστό (ὄχι τὸν φανατικὸ, τὸν ἄρρωστο ἢ τὸν ὑποκριτὴ) δὲν ὑπάρχει τὸ πρόβλημα:

—Ἐχει ἢ δὲν ἔχει σημασία ὁ Χριστιανισμὸς γιὰ τὴν πνευματικὴ μας ἱστορία; ἀλλὰ ἓνα ἄλλο πολὺ πρὸ οὐσιαστικὸ καὶ πάντοτε ἐπίκαιρο:

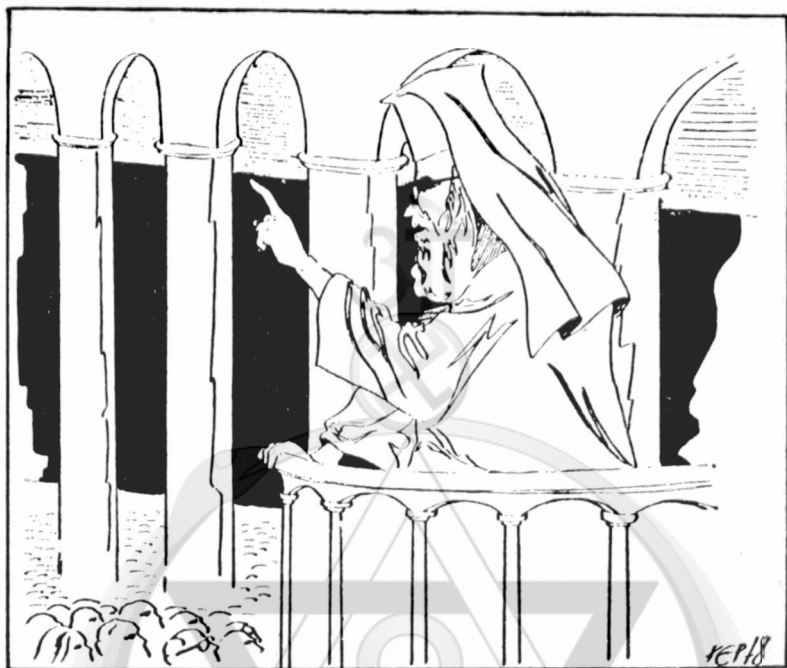
—Πρέπει νὰ εἴμαστε χριστιανοί; Μποροῦμε νὰ εἴμαστε χριστιανοί; Εἴμαστε χριστιανοί;

ΚΩΣΤΗ ΜΕΛΙΣΣΑΡΟΠΟΥΛΟΥ

Ο ΙΗΣΟΥΣ

Ποῖος ὑπῆρξεν ὁ Ἰησοῦς; ● Αἱ διάφοροι περὶ αὐτοῦ ἀπόψεις ἐκτιθέμεναι ἀμερολήπτως. ● Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Ρενάν. ● Ὁ Ἰησοῦς κατὰ τὸν Συρέ. ● Ἡ διδασκαλία τοῦ Ἰησοῦ ἀπὸ τὴν Καινὴ Διαθήκη.

TIMATAI MONON Δρ. 100

Η ΜΑΘΗΤΙΚΗ ΑΠΟΧΗ

Διήγημα του Περικλή ΣΦΥΡΙΔΗ
(«Θεσσαλονίκη» 30 Σεπτεμβρίου 1978)

Ο ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ Ίάκωβος ειδοποίησε ξαφνικά ότι την έρχόμενη Κυριακή θά 'ρχόταν να λειτουργήσει στην εκκλησία της Μικρόπολης και ζήτησε να παρευρισκονται οι άρχες καθώς επίσης και όλοι οι ένοριτες. Σάν μαθεύτηκε τὸ γεγονός έφερε άναστάτωση στους κατοίκους γιατί ούτε καμιά γιορτή ήταν, ούτε κανένας άλλος λόγος, φανερός τουλάχιστον, ύπήρχε. Δέν ήταν τόσο ή περιέργεία τους, όσο ή άγωνία ότι ο Μητροπολίτης κάτι μαγειρεύει και άλλοίμονο σ' αυτόν που πάνω του θάρχηνε τούς κεραυρούς του.

Κράμα μεσαιωνικού σκοταδι-

σμού κι' άκαταμάχητης ένεργησιμότητας ήταν ο Ίάκωβος. Από τη μιá επέβαλε — δεν ζητούσε — στους κατοίκους τής περιοχής του ένα είδος πρωτόγονου θρησκευτικού φανατισμού κι' είχε τούς άφορισμούς του πάντα έτοιμους — μιá και ή πυρά με τά χρόνια καταργήθηκε — για όσους θά πρόβαλλαν τήν παραμικρή αντίσταση. Από τήν άλλη, εκτός από τίς έκκλησίες και τούς σταυρούς που είχε σπείρει παντού, όρθηκε λεφτά κι' έφτιαξε γηροκομείο, όρφανοτροφείο, σπίτια για φτωχούς και άλλα τέτοια κοινωφελή έργα, έτσι που οι κάτοικοι ήταν μπερδεμένοι με τά καμώματά του κι'

εΐχανε χωριστεί σέ δύο παρατάξεις, σ' αὐτούς πού τόν ὑποστήριζαν καί σέ κείνους πού τόν κατηγοροῦσαν. Ἐκεῖνο ὅμως πού ἦταν τὸ κύριο γνώρισμα τοῦ χαρακτήρα του, ἦταν ὅτι δὲν δεχότανε ἀντίρρηση ἀπὸ κανένα. Ἡ κριτική στα λεγόμενα καί τίς πράξεις του, ἦταν ὅτι περισσότερο μισοῦσε κι' ἀλλοίωμα σ' ὅποιον τολμοῦσε νά ἔχει διαφορετική γνώμη. Τοῦ τὸ φύλαγε καί μέ τήν πρώτη εὐκαιρία τόν πατοῦσε σά σκουλήκι. Τά ἔβαζε μέ ὄλους, κληρικούς τοῦ σιναφιῦ του καί λαϊκούς ἀνεξέλεγκτα. Ἔφτασε κάποτε καί στα δικαστήρια. Θέλησαν νά τόν βγάλουν καί τρελλό. Πάντα ὅμως στό τέλος κατάφερε νά ξεγλιστῶ καί νά συνεχίσει αὐτό πού νόμιζε «ἀγώνα κατά τῆς ἀνηθικότητας». Γιὰ νά μπορεί νά ἐλέγχει τήν κατάσταση, εἶχε μέ τόν καιρό δημιουργήσει μιὰ ὀλόκληρη στρατιά ἐθελουσίων καταδοτῶν — τοὺς ὁποίους κατά καιροὺς εἶχε μέ διάφορους τρόπους εὐεργετήσει — κι' ἔτσι ἀποκλειόταν νά γίνει κάτι στήν περιοχή, πού νά μὴν τὸ μάθει πρῶτος αὐτός καί νά ἐνεργήσει, ὅπως συνήθιζε, ἀστραπιαῖα, ἐκεῖ πού ἔκρινε ὅτι χρειαζόταν.

Μῆνες τώρα δὲν μπορούσε νά ἡσυχάσει, μέ κείνο τόν νεοφερμένο καθηγητὴ τῆς γυμναστικῆς στή Μικρόπολη. Τοῦ εἶχανε πεί, ὅτι αὐτὸς οὔτε τὰ προσχήματα δὲν κρατοῦσε. Φανερά καί χωρὶς φόβο τόν κατηγοροῦσε καί οἱ μαθητὲς τοῦ Λυκείου σήκωσαν κεφάλι καί γίνανε ἓνα μαζί του.

— Ποῦ ζοῦμε μπρέ, ἔλεγε ὁ Δημήτρης ὁ γυμναστῆς κι' ἀνεχό-

μαστε τὸν γέρο ν' ἀφορίζει ὄσους κάνουν μπάνιο στή θάλασσα, ἄνδρες καί γυναῖκες μαζί;

Μιά μέρα, ὁ Ἰάκωβος πληροφορήθηκε ὅτι ὁ Δημήτρης πῆρε τήν τελευταία του ἐγκύκλιο μέ τήν ὁποία ἀπειλοῦσε ὅτι θά ἀφορίζε, ὄσους δὲν ἐκκλησιαζόντουσαν τακτικά καί ὅτι μπροστά σέ ἄλλους καθηγητὲς τήν ἔσκισε ἐπιδεικτικά λέγοντας, «δέχομαι νά εἶμαι ὁ πρῶτος πού θά ἀφορίσει ὁ γέρος. Ἐξωφρενῶν, κάλεσε στήν μητρόπολη τὸν λυκειάρχη, πού ἦταν θεολόγος καί τοῦ ζήτησε τὴ μετάθεση τοῦ γυμναστή.

— Μὲ τί δικαιολογία; ρώτησε ὁ λυκειάρχης.

— Ἔσκισε τήν ἐγκύκλιο τῆς ἐκκλησίας.

Μπορεῖτε νά τὸ ἀποδείξετε, Δέσποτα;

Ἄρα ὁ Ἰάκωβος ἔμεινε γιὰ λίγο σκεπτικός.

— Ὅχι, εἶπε, ἀλλὰ βρεῖτε ἐσεῖς κάτι.

— Δύσκολο εἶναι, εἶπε ὁ λυκειάρχης. Εἶναι καλὸς καί δραστήριος στή δουλειά του. Ἡ ὁμάδα μπάσκειτ πάει γιὰ πρωτάθλημα καί ἡ ὁμάδα λαϊκῶν χορῶν πού δημιούργησε, ἔγινε διάσημη καί τὴν καλοῦν παντοῦ γιὰ ἐπιδείξεις. Ὅστερα εἶναι πολὺ τυπικὸς σὲ ὠράριο καί τίς ὑποχρεώσεις του.

— Ἐχῶ μάθει, ὅμως, ὅτι εἶναι ἀριστερός.

— Ἴσως, Δέσποτα, ἀλλὰ αὐτὸ δὲν εἶναι λόγος πιά σήμερα. Ἐξάλλου, πού μακρύτερα ἀπὸ δῶ νά τὸν στείλουν;

Ἄρα ὁ μητροπολίτης τὸν κοίταξε στα μάτια μέ κείνο τὸ διαπεραστικὸ βλέμμα κι' ὁ λυκειάρχης ἔ-

σχυφε τὸ κεφάλι.

—Καλά, εἶπε ὁ Ἰάκωβος. Μπορεῖτε νὰ πηγαίνατε. Φεύγοντας ἀπὸ τὴ μητρόπολη ὁ λυκείαρχης πήρε μιὰ ἀνάσα ἀνακούφισης.

Ἀνέθηκε τὰ σκαλιὰ τοῦ ἄμβωνα καμπούραστὸς, ρίχνοντας τὸ βάρος του στὴ χρυστὴ ποιμενική του ράβδο. Φοροῦσε χοντροὺς φακούς στὰ γυαλιὰ του, ἔτσι πού τὰ μάτια του φάνταζαν μεγάλα σὰν πηγάδια. Σήκωσε ψηλὰ τὸ χέρι του, τάχα γιὰ νὰ εὐλογήσει καὶ μέσα στὴν ἐκκλησία ἔγινε σιγή, καρφίτσα νὰ ἔπεφτε θὰ ἀκουγότανε.

—Εἶναι ὁ Δήμαρχος, τὸ Συμβούλιο κι' ὁ Λυκείαρχης ἐδῶ;

—Μάλιστα, Δέσποτα.

—Λοιπόν, ἀγαπητοί μου, δὲν πρόκειται νὰ λειτουργήσω ἢ νὰ κηρύξω ποτέ εἰς τὴν πόλιν σας, ὅσον καιρὸ θὰ παραμῆνῃ εἰς αὐτὴν ὁ βλάσφημος Γυμναστής, ὁ ὁποῖος εἰς ὦραν μαθήματος ἔδρισε τὸν ἴδιον τὸν Θεὸν μὲ τὴν αἰσχροτέραν τῶν δωμολογιῶν. Κατὰ τὸν τρόπον αὐτὸν ὁ κ. Καθηγητῆς διαπαιδαγωγεῖ τοὺς νεαροὺς βλαστοὺς τῆς Κοινοτήτός σας. Ἄν σεῖς τὸ ἀνέχεσθε, τότε ἐγὼ δὲν ἔχω θέσιν ἐδῶ. Προσωπικῶς δὲν τρέφω καμίαν κακίαν διὰ τὸν Καθηγητὴν κι' ἂν εἶχε θρίσει ἐμένα, εὐχαρίστως θὰ τὸν ἐσυγχωροῦσα. Ἄλλὰ ἔδρισε τὸν Θεὸ καὶ ἐπὶ τοῦ προκαιμένου δὲν ἔχω δικαίωμα δι' ἄφεσιν. Ἡ Ἐκκλησία ἐπιθυμεῖ νὰ τῆς γνωρίσητε τὰς ἐνεργείας τοῦ Δημοτικοῦ μαζ Συμβουλίου.

Ἀργά, ἀργά κατέβηκε ἀπὸ τὸν ἄμβωνα καὶ διέσχισε τὸ βουδὸ ἀπὸ τὴν σαστιμάρια του πληθὸς.

Ἐξῶ ἀπὸ τὴν ἐκκλησία τὸν περιμένε ἡ μαῦρη κούρσα τῆς Μητρόπολης.

Ἀμέσως μετὰ ἔγινε σάλος. Ὁ παπὰς ἄρχισε νὰ διαβάξει τὰ λόγια γρήγορα γιὰ νὰ τελειώσει ἡ λειτουργία. Οἱ περισσότεροι δὲν περιμέναν τὸ τέλος τῆς καὶ ξεχύθησαν στὸ δρόμο. Ὁ Δήμαρχος κάλεσε ἀμέσως σὲ συνεδρίαση τοὺς δημοτικoὺς συμβούλους κι' ὁ Λυκείαρχης τοὺς καθηγητῆς στὸ γραφεῖο του.

—Λοιπόν, κύριοι, ὕψωσε τὴ φωνή του, ἀκούσατε μὲ τ' αὐτιά σας τὸ ρεζιλεμα τοῦ Σχολειοῦ μας. Θέλω νὰ μάθω τί ἀκριθὼς συνέβη.

Πρὸς μεγάλη του ἐκπλήξι εἶδε τὸν Πάνο, τὸν δεῦτερο γυμναστή τοῦ Λυκείου, νὰ κάνει ἕνα ὄμμα μπροστά.

—Τί ἔγινε κ. Λυκείαρχα; Κάναμε δοκίμες γιὰ τίς γυμναστικές ἐπιδειξίσεις κι' ὁ Τριανταφύλλου ἔκανε συνέχεια καμώματα καὶ γελοῦσαν οἱ ἄλλοι. Τοῦ εἶπα μιὰ, τοῦ εἶπα δύο, ἄνθρωπος εἶμαι, νευρίασα καὶ ἔδρισα. Τώρα ἂν αὐτὸ εἶναι λόγος γιὰ νὰ μὴ κόψετε τὸ κεφάλι, αὐτὸ εἶναι ἄλλο θέμα, ὅπως κι' ἄλλο θέμα εἶναι ποιὸς τὸ κάρφωσε στὸν Μητροπολίτη, γιατί μόνο τὰ παιδιὰ κι' ἐγὼ εἶμασταν ἔξω στὸ γυμναστήριο.

Ὁ Λυκείαρχης κινδύνισε, πανὶ τὸ χρώμα του. Ἐπιασε τὸ μέτωπό του, σφυριά στὸ κρανίον ὁ πονοκέφαλος πού ἀπὸ μικρὸ τὸν βασάνιζε, ὅταν κάτι κακὸ ξαφνικὰ τοῦ τύχαινε. Ὡστε δὲν ἦταν ὁ Δημήτρης, ἀλλὰ ὁ Πάνος. Τὸ πρᾶγμα μπερδεύε ἀσχημα. Ὁ Πάνος ποτέ δὲν εἶχε ἐκφραστῆ

ἄσχημα γιὰ τὸν Μητροπολίτη. Ἦσυχος καὶ μετρημένος πάντα σ' ὄλες του τὶς ἐκδηλώσεις, καλὸς στὴ δουλειά του κι' αὐτός, σπάνια τοῦ ἔπαιρνες κουβέντα ἀπ' τὸ στόμα. Ἀλλὰ τὸ κυριότερο, κι' αὐτὸ τὸ ἤξεραν ὄλοι, ἦταν δεξιός. Κομματάρχης τῆς κυδερνητικῆς παράταξης ὁ πατέρας του σὲ μεγάλη ἐπαρχιακὴ πόλη, κι' ὁ ἴδιος εἶχε ὑπηρετήσει στὸν στρατὸ σὰν ἀξιωματικὸς διαφωτιστής. Ὁ Λυκειάρχης τὰ εἶχε χαμένα. Τὸ μόνο ποῦ κατώρθωσε νὰ φελλίσει ἦταν:

— Πῶς τὸ ἔκανε αὐτό, μωρὲ παιδί μου;

Ὁ Πάνος δὲν ἀπάντησε. Κανεὶς ἀπὸ τοὺς καθηγητὲς δὲν μίλησε. Ὑστερα ἀπὸ λίγο ὁ Λυκειάρχης εἶπε ξανά:

— Μπορεῖτε νὰ πηγαίνετε, κύριοι, καὶ κάθῃσε στὴν καρέκλα τοῦ γραφείου του σὰν ἄδειο σακί.

Τὸ Δημοτικὸ Συμβούλιο συνεδρίαζε ὅταν χτύπησε τὸ τηλέφωνο.

— Κύριε δήμαρχε σὰς θέλει ὁ κ. λυκειάρχης, εἶπε ὁ γραμματέας. Ὁ δήμαρχος πῆρε τὸ ἀκουστικὸ κι' ἀμέσως συννέφιασε τὸ πρόσωπό του. Ὅση ὥρα τοῦ μιλοῦσε ὁ λυκειάρχης αὐτὸς περιοριζόταν νὰ ψιθυρίζει «ναί... ναί... ναί...» καὶ στὸ τέλος εἶπε ἕνα «καλά, θὰ δοῦμε».

Γύρισε ἀργὰ πρὸς τὰ περιέργα μάτια τῶν συμβούλων.

— Λοιπόν, κύριοι, ὁ γυμναστής ποῦ βλαστήμησε, εἶναι ὁ Πάνος Ἀποστόλου.

Λὲς κι' ὁ δήμαρχος ἔδωσε γροθιά στὸ τραπέζι ποῦ συνεδρίαζαν καὶ πετάχτηκαν ὄλοι πάνω σὰν

τασάκια τοῦ τσιγάρου.

— Ἡρεμήστε, κύριοι, φώναξε ὁ δήμαρχος.

— Μὰ αὐτὸ εἶναι καλὸ παιδί, εἶπε ὁ πρόεδρος τοῦ συμβουλίου.

— Καὶ πάνω ἀπ' ὅλα δικὸς μας, ἀκούστηκε μιὰ φωνή.

Ἦρες συνεχίστηκε ἡ συνεδρίαση. Συζητοῦσαν ἂν θὰ ἔπρεπε νὰ κάνουν αἴτηση μεταθέσῆς του στὴν ἐπιθεώρηση ἢ ὄχι. Μετροῦσαν τὰ ὑπὲρ καὶ τὰ κατὰ κι' ἄκρη δὲν ἔβρισκαν. Τέλος, συμφωνήθηκε νὰ πάει ὁ δήμαρχος νὰ βρεῖ τὸν μητροπολίτη.

Ὁ Ἰάκωβος ἔτρωγε στὴν ἐπισκοπὴ ὅταν τοῦ ἀνακοίνωσαν ὅτι ζητοῦσε νὰ τὸν δεῖ ἐπείγοντως ὁ δήμαρχος τῆς Μικροπόλης. Τέλειωσε γρήγορα τὸ φαί του. Ὁ δήμαρχος τοῦ φίλησε τὸ χέρι λυγώντας τὴ μέση μέχρι τὸ χοντρὸ χαλί ποῦ βρισκόταν κάτω ἀπὸ τὰ πόδια του. Ὁ μητροπολίτης τοῦ εἶπε νὰ καθῆσει.

— Λοιπόν, κ. δήμαρχε;

Τοῦ δημάρχου τοῦ εἶχε δεθεῖ κόμπος ἢ γλώσσα. Σ' ὄλη τὴ διάρκεια τῆς διαδρομῆς εἶχε κάνει τόσες φορές πρόβα ἀπὸ μέσα του τί ἀκριβῶς, θὰ ἔλεγε στὸν Δεσπότη, τί ἐπιχειρήματα θὰ τοῦ πρότεινε, νὰ τροποποιήσει τὴν ἀπόφασή του καὶ μὲ μιὰ μικρὴ ποινὴ νὰ λήξει: ἢ ὑπόθεση καὶ νὰ τώρα ποῦ ὄλα τὰ εἶχε ξεχάσει. Τὸ μόνο ποῦ κατώρθωσε νὰ φελλίσει ἦταν:

— Ξέρετε, Δέσποτα, ὁ γυμναστής ποῦ βλαστήμησε εἶναι ὁ Πάνος Ἀποστόλου.

Ὁ Ἰάκωβος ταράχτηκε, χωρὶς ὅμως ν' ἀφήσει νὰ φανεῖ καθόλου ὁ ξαφνιασμός του. Ὅστε λά-

θος τὸν πληροφόρησαν. Βέβαια, γυμναστής, τοῦ εἶχαν πει. Δὲν εἶχαν, ὅμως, καθορίσει ποιὸς. Μὰ τέλεια αὐτοκυριαρχία ρώτησε:

— Λοιπόν, δήμαρχε, πήρατε ἀπόφαση νὰ ζητήσετε ἀπὸ τὴν Επιθεώρηση τὴν μετάθεσή του;

— Μὰ, Δέσποτα, εἶναι ὁ Πάνος ὁ Ἀποστόλου.

— Τὸ ξέρω, εἶπε ἀτάραχος ὁ Ἰάκωβος.

— Δέσποτα, τὸ συμβούλιο κι' ἐγὼ σὰς παρακαλοῦμε νὰ δεχθεῖτε μιὰ πιὸ μικρὴ ποινὴ καὶ νὰ λήξει τὸ θέμα.

Ὁ Ἰάκωβος ἔρριξε τοὺς προβολεῖς του κατ' εὐθείαν πάνω του. Ὁ δήμαρχος ἔνοιωσε ρίγος στὴ ραχοκοκαλιά.

— Δήμαρχε, συνέχισε ὁ μητροπολίτης, ἡ ἐκκλησία δὲν κάνει διάκριση γιὰ τὸ ποιὸς εἶναι αὐτὸς ποὺ ἐβλαστήμησε τὰ θεῖα. Ζητάει ἀπλῶς τὴν τιμωρία τοῦ θλάστημου. Πηγαίνετε καὶ μεταδιδάστε εἰς τὸ δημοτικὸν σὰς συμβούλιο τὴν ἐμμονὴν μου εἰς τὸ αἴτημα.

Σηκώθηκε ὁ Ἰάκωβος, πετάχτηκε αὐτόματα σὰν τιναγμένος ἀπὸ ἐλατήριο κι' ὁ δήμαρχος. Φίλησε πάλι τὸ χέρι τοῦ δεσπότη καὶ φεύγοντας ἔκανε λάθος στὴν πόρτα ἐξόδου.

Ἡ ἀπογευματινὴ συνεδρίαση τοῦ Δημοτικοῦ Συμβουλίου ἦταν ἀκόμα πιὸ ταραχμμένη. Γιὰ πρώτη φορὰ ἀκούστηκαν καὶ φωνῆς δικμαρτυρίας.

Διατυπώθηκαν ἀπόψεις ὅτι ὁ μητροπολίτης τοὺς βάζει νὰ θγάλουν αὐτοὶ τὰ κάστανα ἀπὸ τὴ φωτιά. Καὶ βέβαια αὐτὸς δὲν ἔχει νὰ φοβηθεῖ τίποτα μιὰ καὶ εἶναι ἰσόβιος, ἐνῶ αὐτοὶ σὲ λίγο

θὰ εἶχαν πάλι δημοτικὲς ἐκλογές. Ἐπιπλέον, ὁ πατέρας τοῦ Πάνου δὲν θὰ καθότανε μὲ σταυρωμένα χέρια καὶ πάλι σ' αὐτοὺς θὰ ἔποφε τὸ θάρος. Τέλος ὅτι ὁ μητροπολίτης τὴν πάτησε, ἀλλὰ ποιηρὸς καθὼς ἦταν ζητοῦσε τώρα τὴν μετάθεση τοῦ Πάνου γιὰ νὰ μὴ βλάψει τὸ κύρος του καὶ νὰ φανεῖ ὑπεράνω κομματικῶν διαφορῶν, ἐνῶ ταυτόχρονα θὰ βούλωνε καὶ τὰ στόματα ὅσων τὸν κατηγοροῦσαν γιὰ κομματισμὸ. Τελικὰ ἐπικράτησε ἡ ἀποψη ὅτι τὸ δημοτικὸν συμβούλιο θὰ ἔπρεπε νὰ δηλώσει ἀναρμοδιότητα νὰ ἐπέμβει σὲ θέματα ἐκπαίδευσης, κάνοντας ἔτσι πάσα τὸ θάρος τῆς εὐθύνης στὸν ἐπιθεωρητὴ καὶ στὸν δήμαρχο. Συνετῆξαν καὶ τὸ σχετικὸ ἐγγράφο.

Ὁ Ἰάκωβος χαλώθηκε ὄχι, δὲν το ἔβαλε κάτω. Κάλεσε τὸν ἐπιθεωρητὴ στὴν μητροπολι, τὸν πίεσε μὲ χιλίους δυὸ τρόπους καὶ τέλος συμφωνήθηκε νὰ μετατεθεῖ ὁ Πάνος σὲ μιὰ γειτονικὴ κωμόπολη, μιὰ ἐσωτερικὴ δηλαδή μετάθεση μέσα στα ὄρια τῆς ἀρμοδιότητάς τοῦ κ. ἐπιθεωρητῆ.

Τρίτη μεσημέρι ἦρθε ἡ διαταγὴ τῆς μεταθεσεῖς στὸ Λύκειο. Τὴν ἄλλη μέρα, ὁ Πάνος θὰ ἔφυγε γιὰ τὸν Πύργο, δεκαπέντε χιλιόμετρα μακρύτερα.

Τρίτη ἀπόγευμα ὁ Δημήτρης κάλεσε τοὺς πιὸ ἐμπιστοὺς μαθητῆς τοῦ σὲ μιὰ αἴθουσα τοῦ γυμναστηρίου. Κανένας δὲν ἔμαθε ποτὲ τί συζητήσαν. Γεγονὸς εἶναι ὅτι, τὴν ἄλλη μέρα ὅλο τὸ Λύκειο κάθησε στὸ προαύλιο τοῦ σχολείου καὶ δὲν ἔμπαινε στίς αἰθούσες διδασκαλίας.

Εἰδοποιήθηκε ἀμέσως ὁ λυ-

κειάρχης.

—Τί συμβαίνει; ρώτησε.

—Θέλουμε πίσω τὸν γυμναστή μας, εἶπαν μὲ μιὰ φωνὴ τὰ παιδιά.

—Εἶναι διαταγὴ τῆς Ἐπιθεωρήσεως καὶ δὲν...

Τὰ παιδιά δὲν τὸν ἄφησαν νὰ συνεχίσει.

Μὲ ρυθμὸ ἄρχισαν νὰ τραγουδοῦν:

«Θέλουμε... πίσω... τὸν... γυμναστή μας... Θέλουμε... πίσω... τὸν... γυμναστή μας...».

Ὁ Λυκειάρχης ἀράδιασε ἀπειλές: «Θὰ χάσετε χρονιά». «Θὰ σᾶς ἀποβάλουμε». «Θὰ φωνάξουμε τοὺς γονεῖς σας». Τὰ παιδιά ἀπαντοῦσαν μὲ τό: «Θέλουμε πίσω τὸν γυμναστή μας». Κάπου, κάπου κανένας μὲ δυνατὴ φωνὴ εἰρωνευότανε:

—Ὅλους μαζί, θὰ μᾶς ἀποβάλετε κ. λυκειάρχα;

—Αὐτοαποβλήθηκαμε μόνοι μας, μὴν κάνετε τὸν κόπο.

Ἐγινε σάλος. Ὁ λυκειάρχης κάλεσε πάλι τοὺς καθηγητὲς στὸ γραφεῖο του. Μόλις κρατιότανε στὰ πόδια του.

—Τί συμβαίνει κύριοι;

Τσιμουδιά.

—Τί συμβαίνει κύριοι; ἐπανελάβε.

—Δὲν ξέρουμε κ. λυκειάρχα, εἶπε ἕνας φιλόλογος.

—Φαίνεται, ὅτι οἱ μαθητὲς ἀγαποῦν πολὺ τὸν συνάδελφό μου, εἶπε ὁ Δημήτρης, παρ' ὅλο πού τοὺς ἔβριζε κάπου-κάπου.

Ὁ Λυκειάρχης καθότανε σ' ἀνχιμμένα κάρβουνα. Ἀπὸ τὸ προαύλιο ἀκουγότανε τὸ σύνθημα, «Θέλουμε... πίσω... τὸν... γυμναστή μας...».

—Κύριοι, εἶπε πάλι, ἀπαιτῶ νὰ ἐπιβληθεῖτε στὶς τάξεις σας.

Κανένας δὲν μίλησε. Ἐμειναν ἐκεῖ ὄρθιοι, μπροστὰ στὸ γραφεῖο τοῦ προισταμένου τους, ὁ ὁποῖος σήκωσε τὸ ἀκουστικὸ καὶ ζήτησε τὴν Ἐπιθεώρηση.

Αὐτὸ κράτησε μέχρι τὸ μεσημέρι. Τὴν κανονικὴ ὥρα πού τέλειωνε τὸ σχολεῖο οἱ μαθητὲς διαλύθηκαν καὶ πῆγαν σίτια τους. Τὸ ἀπόγευμα ἔγιναν ἀλλεπάλληλες σύσκεψεις. Σύσκεψη μὲ τοὺς καθηγητὲς παρουσία καὶ τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ, σύσκεψη τοῦ συλλόγου τῶν γονέων παρουσία τῶν κ.κ. Ἐπιθεωρητοῦ καὶ Λυκειάρχου στὴν ὁποία κατὰ τὸ τέλος ἦρθε καὶ ὁ Δήμαρχος, σύσκεψη τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ μὲ τὸν Διευθυντὴ τοῦ τμήματος Χωροφυλακῆς τῆς Μικρόπολης. Ἀποφασίστηκαν διάφορα μέτρα.

Τετάρτη πρωτὴ, πάλι οἱ μαθητὲς στὸ προαύλιο. Καθισμένοι κατὰ χάμα στὴν ἀρχὴ καὶ ὅταν τοὺς ἔπιασε ὁ ἥλιος σκόρπισαν σὲ δμάδες κάτω ἀπὸ τὰ δέντρα καὶ δὲν ἔμπαιναν στὶς αἴθουσες. Τὸ σύνθημα «θέλουμε πίσω τὸν γυμναστή μας», ἔκανε τὰ τζάμια τῶν γύρω σπιτιῶν νὰ τρίζουν. Κατὰ τίς ἔντεκα ἔκαναν τὴν ἐμφάνισή τους μερικοὶ χωροφύλακες γιὰ νὰ συλλάβουν τοὺς «μεγάλους» γιὰ ἐκφοβισμό.

Οἱ μαθητὲς τὸ ἔβαλαν στὰ πόδια κι' ἦταν ἀστείο τὸ φαινόμενο, τὸ «ὄργανα τῆς τάξεως» καλοθρεμμένα μὲ κάτι κοιλιές σὰν μπαλκόνια νὰ κυνηγοῦν ὀρισμένους ἔκταιους πού τρέχανε σὰν ζαρκάδια κι' ὅλο τὸ ὑπόλοιπο λύκειο ἀπὸ πίσω τους νὰ τοὺς κοροϊδεύουνε. Στὸ τέλος ντράπηκαν

κι' οί ίδιοι καί γύρισαν στό τιμή-
μα άπρακτοι.

—Να πάτε έσείς ν. διευθυντά
νά τους πιάσετε, έμεις δηλώνου-
με ότι δέν μπορούμε.

Τούτο τό δεύτερο πρωινό πέ-
ρασε πιό ευχάριστα γιά τά παι-
διά μ' όλο εκείνο τόν σωματά.
Η επιτυχία τής δεύτερης μέρας
τούς έδωσε κουράγιο νά συνεχί-
σουν καί ν' αντισταθούν θαρρα-
λέα στις πιέσεις καί τό ζύλο πού
άπό τό μεσημέρι καί πέρα έπεφτε
σέ άρκετούς σάν γύριζαν σπίτι-
τους. Τό άπόγευμα έγιναν πάλι
συσκέψεις, αύτή τή φορά στη νο-
μαρχία. Αποφασίστηκαν μέτρα
πιό δραστηκά. Πρώτα—πρώτα έ-
κλεισαν τίς έξώπορτες του λυ-
κείου καί τοποθέτησαν χωροφύ-
λακες. Υστερα πάρθηκε άπόφα-
ση νά ειδοποιηθούν επίσημα οί
γοναίς των μαθητών, ότι άν δέν
έπέστρεφαν στό σχολείο τά παι-
διά τους—μέ μικρή μόνο τιμω-
ρία των πρωταιτίων—θά έχαναν
χροιά.

Τό τρίτο πρωινό οί μαθητές
σάν είδαν κλειστό τό λύκειο,
σκαρφάλωσαν στόν γύρο μαν-
τρότσιχο κι' άρχισαν νά φωνά-
ζουν:

—Πιό καλά νά μή μπορούμε
ποτέ μέσα.

—Νά μάθουν γράμματα οί χω-
ροφύλακες.

—Θέλουμε πίσω τόν γυμνα-
στή μας.

Τό μεσημέρι μιιά άπογευματι-
νή έφημερίδα τής Θεσσαλονίκης
περιέγραψε τό γεγονός κι' έστελ-
νε δημοσιογράφο στην Μικρόπο-
λη.

Τό ίδιο άπόγευμα σέ σύσκεψη
ό νομάρχης άλλαξε τακτική καί
ζήτησε άπό τόν επιθεωρητή ν' ά-
νακαλέσει τήν άπόφασή του καί
ό δεύτερος τό δέχτηκε μέ φανε-
ρή ανακούφιση. Συμφωνήθηκε
νά πάει ό νομάρχης στόν Δεσπό-
τη γιά νά λήξει ή ύπόθεση κι'
άπό τήν πλευρά εκείνη.

Φεύγοντας ό νομάρχης έπισσε
τόν επιθεωρητή άπό τό μπράτσο.
—Ήταν φάλτσο ή ενέργειά
σας, τού είπε.

—Μά είχε καί τή δική σας
έγκριση, διαμαρτυρήθηκε ό επι-
θεωρητής.

Σάββατο πρωί άνοιξαν οί πόρ-
τες του Λυκείου. Οί μαθητές πα-
ρατάχθηκαν στό προαύλιο κατά
τάξεις, όπως συνηθίζότανε. Ό-
ταν ήρθε ό Πάνος άρχισαν όλοι
μαζί νά χειροκροτούν. Αύτος φο-
βερά συγκινημένος ανέβηκε τά
σκαλιά του κτιρίου καί μέ φωνή
μισό κλάμα, μισό γέλιο, είπε:

—Σας ευχαριστώ όλους. Τώρα
ώρα γιά μάθημα παιδιά.

Πήγε στό γυμναστήριο. Κρέ-
μασε πάλι τά ρούχα του στο
ντουλάπι πού ήταν άδειο καί έ-
βαλε τήν κάρτα με τ' όνομά του
άπ' έξω. Φορούσε τήν φόρμα του
σάν έφανίστηκε ό Δημήτρης
νά ζεντυθεί κι' αυτός.

—Σ' ευχαριστώ φίλε, τού είπε
ό Πάνος.

—Γιά ποιό πράγμα;

—Γιά όσα ξέρω καλά, ότι έ-
κανες.

—Σά δέν ντρέπεσαι, τού είπε
ό Δημήτρης καί τού έρριξε μια
φιλική γροθιά στό στήθος.

ΤΡΕΙΣ ΜΗΝΕΣ : ΤΡΕΙΣ ΠΑΠΑΙ ΑΛΛΑ ΜΙΑ ΚΑΙ ΜΟΝΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

Σ' ΕΝΑ ΤΡΙΜΗΝΟ μέσα, μεταξύ Αυγούστου και Οκτωβρίου, τὸ Βατικανὸ εἶχε ΤΡΕΙΣ ΠΑΠΕΣ, μὲ τὸν θάνατο τοῦ Πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' (6 Αυγούστου), τὴν ἐκλογή τοῦ διαδόχου τοῦ Πάπα Ἰωάννου—Παύλου Α' (26 Αυγούστου) καὶ τὸν θάνατό του (29 Σεπτεμβρίου) καὶ τὴν ἐκλογή διαδόχου του, τοῦ ἤδη Πάπα Ἰωάννου—Παύλου τοῦ Β' (16 Οκτωβρίου). Στὶς δραματικὲς αὐτὲς ἐξελίξεις ἐδέσποσε ἡ σταθερότης σὲ τὴν πολιτικὴ τοῦ Οἰκουμενισμοῦ, ποὺ ἐχάραξαν ὁ Πάπας Ἰωάννης ὁ ΚΓ' καὶ ὁ Πάπας Παῦλος ὁ ΣΤ', τῶν ὁποίων τὰ ὀνόματα ἔλαβαν οἱ διάδοχοί των, εἰς μίαν σημασιολογικὴν χειρονομίαν. Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κωνσταντινουπόλεως τὴν ἐσημείωσε μὲ ἰδιαίτεραν ἱκανοποίησιν.

— ο —

Ὁ Πάπας Παῦλος ὁς

Ὁ ἀρχηγὸς τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Ἐκκλησίας Πάπας Παῦλος ὁς ἀπέθανε, σὲ ἡλικία 80 ἐτῶν, τὸ βράδυ τῆς 6ης Αυγούστου, ἀπὸ καρδιακῆ προσβολῆ. Ἐκυβέρνησε τὴν ἐκκλησίαν τῆς Ρώμης ἐπὶ 15 χρόνια καὶ ἐσυνέχισε τὸ ἔργον τοῦ προκατόχου του Ἰωάννη 23ου γιὰ τὸν διάλογο μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν.

Ἡ ποιμαντορία του ἀρχισε μὲ ὀρισμένες χειρονομίες, ποὺ συγκίνησαν τοὺς πιστοὺς καὶ ἰδιαίτερα μὲ τὸ τριήμερο προσκύνημά του στοὺς Ἁγ. Τόπος, τὸν Ἰα-

νουάριο 1964. Τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποτελέσει σημαντικὸ σταθμὸ γιὰ τὴν ζωὴ τῆς Καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τοὺς Μουσουλμάνους καὶ τοὺς Ἑβραίους. Στὸ προσκύνημα ἐκεῖνο ὁ Πάπας εἶχε συνοδευτεῖ ἀπὸ τὸν Βασιλιὰ Χουσεῖν.

Ἐνα χρόνο ἀργότερα σὲ λόγῳ του πρὸς τὴν γενικὴ συνέλευση τοῦ ΟΗΕ, ζήτησε ἀπ' ὄλο τὸν κόσμον νὰ ὀρκισθεῖ ὅτι θὰ ἀλλάξει τὴν ἱστορία στὸ μέλλον. "Ὅχι πιά πόλεμος, ποτὲ πιά πόλεμος, εἶχε διακηρύξει. Τὸν δεῦτερο χρόνο δέχτηκε τὴν ἐπίσκεψη τοῦ ὑπουρ-

γού Έσωτερικῶν τῆς Σοβ. Ένωσης, Αντρέι Γκρομίκο καὶ ἀρχισε ἕναν δύσκολο διάλογο σχετικὰ μὲ τὴν θρησκευτικὴ κατάσταση στὴν Σοβιετικὴ Ένωση. Έτσι ξεκίνησε μιὰ «δοστοπολιτικά», πού εἶχε τὰ ἀποτελέσματά της, παρὰ τοὺς πολλοὺς τῆς ἀντιπάλους...

Έπὶ τῆς ποιμαντορίας τοῦ Πάπα Παύλου ὀλοκληρώθηκε ἡ διαδικασία πού εἶχε ἀρχίσει, μὲ τὸν Πάπα Ἰωάννη, στὴν Βατικανὴ Σύνοδο, γιὰ τὸ θέμα τοῦ Τεκτονισμοῦ, μὲ ἀποτελέσματα νὰ ἀρθοῦν, στὴν οὐσία, οἱ παλαιές ἐναντίον του καταδίκες, ἀφοῦ ἔχει πιά διαπιστωθῆ ὅτι δὲν ἔχει, οὔτε ἀντικαθεστωτικὴ, οὔτε καὶ ἀνιθρησκευτικὴ δράση.

Μήνυμα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου Δημητρίου

Τις εὐθύνες γιὰ τὴ διαχριστιανικὴ προσέγγιση καὶ τὴν ἐνόητα, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐδραίωση ἀκόμη τῆς παγκόσμιας εἰρήνης ὑπέθυμιζε μὲ μῆνυμά του ὁ οἰκουμενικὸς πατριάρχης κ. Δημήτριος, στὰ πλαίσια τῶν ἐκδηλώσεων πένθους, γιὰ τὸν θάνατο τοῦ πάπα Παύλου ΣΤ'. Τὸ πλήρες κείμενο τοῦ μηνύματος ἔχει ὡς ἑξῆς:

«Ὡμεῖς ὡς οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον καὶ ὡς οἰκουμενικὸς πατριάρχης, κατὰ τὴν ἱεράν ταύτην στιγμήν τῆς ἐξόδου του ἐκ τοῦ κόσμου τούτου, θεωροῦμεν χρέος νὰ ἐνθυμηθῶμεν καὶ νὰ ὑπογραμμίσωμεν πέντε ἱστορικοὺς σταθμούς, οἱ ὅποιοι ἀφοροῦν εἰς

τὰς σχέσεις οἰκουμενικοῦ πατριαρχείου καὶ Βατικανοῦ καὶ γενικώτερον εἰς καταλαγήν τῶν ἐκκλησιῶν ὀρθοδόξου καὶ ρωμαιοκαθολικῆς.

α) Τὴν συνάντησιν τῶν Ἱεροσολύμων μεταξὺ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' καὶ τοῦ προκατόχου ἡμῶν ἀοιδήμου πατριάρχου Ἀθηναγόρα τοῦ Α', ἐν ἔτει 1964.

β) Τὴν ἄρσιν τῶν ἀναθεμάτων μεταξὺ τῶν ἐκκλησιῶν Ρώμης καὶ Κωνσταντινουπόλεως ἐν ἔτει 1965.

γ) Τὴν ἐπίσκεψιν τοῦ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' πρὸς τὸ οἰκουμενικὸν πατριαρχεῖον ἐν ἔτει 1957.

δ) Τὴν ἀντεπίσκεψιν καὶ τὴν ἐν τῷ Βατικανῷ ἐγκαρδίαν ὑποδοχὴν τοῦ προκατόχου ἡμῶν Ἀθηναγόρα τοῦ Α' ἐν ἔτει 1957 καὶ

ε) Τὴν προσωπικὴν τοῦ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ' συμβολὴν εἰς τὴν μεγάλην ὑπόθεσιν τῆς μεταδόσεως τοῦ διαλόγου μεταξὺ ὀρθοδόξου καὶ ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας ἀπὸ τοῦ σταδίου τοῦ διαλόγου τῆς ἀγάπης εἰς τὸ στάδιον τοῦ θεολογικοῦ διαλόγου.

» Γνωρίζομεν ὅτι τὸ κύκνειον ἄσμη τοῦ πάπα Παύλου τοῦ ΣΤ', ἦτο ἡ χαρὰ του, ὅτι ἡ ὀρθοδοξία καὶ ὁ ρωμαιοκαθολικισμὸς εἰσῆρχοντο εἰς τὸν θεολογικὸν διάλογον. Ἡ χριστιανικὴ ἐκκλησία, ὅλα τὰ θρησκευματα, ὁ κόσμος καὶ ἡ ἀνθρωπότης, ὅλοι αἰσθάνονται καὶ πρέπει νὰ αἰσθάνονται μεγάλην τὴν ἀπώλειαν τῆς προσωπικότητός του. Θὰ λείψῃ ἐκ μέσου ἡμῶν ὁ σύγχρονος εὐαγγελιστῆς τῆς ἀγάπης, τῆς καταλλαγῆς καὶ τῆς εἰρήνης. Ὁμως, ὁ εὐαγγελιστῆς αὐτὸς ἀφήνει

μίαν άγίαν και μεγάλην, θά έλέγομεν, δέ και θρειαν κληρονομίαν και νομίζομεν ώς όρθόδοξος οίκουμενικός πατριάρχης, ότι έχομεν αυθύνη έναντι τής κληρονομίας ταύτης, αλλά συγχρόνως ότι παρόμοιαν ευθύνην έχει ή ρωμαιοκαθολική εκκλησία και ό διάδοχος του Παύλου του ΣΤ', τον όποιον θά αναδείξει ή εκκλησία αυτή.

»Μετά τον πάπα Παύλο τον ΣΤ', όλοι ήμεις καλούμεθα να αναλάβομεν έτι άπαξ τας ευθύνας μας ως προς την διαχριστιανικήν καταλλαγήν την μεταξύ των εκκλησιών ένότητα και την έδραίωσιν τής παγκοσμίου ειρήνης. Η τελευταία ήμϊν λέξις ως όρθόδοξου οίκουμενικού πατριάρχου είναι ότι θά μείνει άληθιμόνητος έν τή όλη ανθρωπότητα ή μνήμη του πάπα Παύλου του ΣΤ'».

Νέος πάπας ό Ίωάννης - Παύλος Α'

Στις 26 Αυγούστου εξέλέγη ως νέος Πάπας ό Καρδινάλιος Άλμπίνο Λουτσιάνι, άρχιεπίσκοπος και πατριάρχης Βενετίας, γεννηθείς τό 1912 σ' ένα χωριό τής περιοχής.

Ό νέος πάπας ήταν συντηρητικών άρχων. Αντιτάχθηκε στο διαζύγιο και ύποστήριξε με θερμή την έγκύκλιο του πάπα Παύλου ΣΤ' για την άπαγόρευση του έλέγχου των γεννήσεων. Κατάδικασε έπανειλημμένα τά εργατικά συνδικάτα για τίς άπεργίες και τίς διάφορες διαδηλώσεις τους. Είσηγήθηκε την πειθαρχι-

κή τιμωρία των κληρικών που μιλούν άνοιχτά ύπέρ του κομμουνισμού και στίς εκλογές του 1957 πίεσε τούς Καθολικούς να ψηφίσουν τον Χριστιανοδημοκρατικό Κόμμα, και δέν έδλεπε με ίκανοποίηση τή συνεργασία του κυβερνώντος κόμματος με τούς κομμουνιστές.

Ό νέος πάπας διάλεξε τό διπλό όνομα Ίωάννης - Παύλος ό Α', πράγμα που συμβαίνει για πρώτη φορά και ήθελε να δείξη τήν άπόφαση του νέου ποντίφηκος να συνεχίση τό έργο των δύο τελευταίων προκατόχων του. Αυτό συνεκλόνησε ιδιαίτέρως τήν Όρθοδοξία. Ό μητροπολίτης Χαλκηδόνας Μελίτων έδήλωσε ότι αυτή ή έπιλογή του διπλού όνόματος πείθει, για τίς προθέσεις του Ποντίφηκος. Τοποθετείται ευθύς άμέσως ιστορικά ως συνεχιστής των μεγάλων οίκουμενικών δράσεων και δραστηριοτήτων των προκατόχων του, με θέληση και ευθύνη.

Ποιμαντορία μόνον 33 ήμερών

Ό Πάπας Ίωάννης - Παύλος ό Α', ό όποιος έγινε άμέσως δημοφιλής σ' όλον τον κόσμο για τούς άπλους τρόπους του, άπέθανε λίγο πριν ή μετά τά μεσάνυχτα τής 28)29 Σεπτεμβρίου, από καρδιακή προσβολή, κρατώντας στα χέρια του ένα βιβλίο με τίτλο «Η μίμησις του Χριστού». Ποιμαντορία μόνον 33 ήμερών. Ένώ είχε φανή ότι, με τό μειδιάμα και τήν καλωσύνη του, αντιπροσώπευε μιá μεγάλη

ἐλπίδα γιὰ τὴν ἐκκλησία, ἡ ἀρχειρωσύνη του διακόπηκε κατὰ τραγικὸ τρόπο.

«Ἐλπίσαμε —ἐδήλωσε ὁ Οικουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος— σὲ πλούσια συμβολὴ ἐκ μέρους του στὴν κοινὴ ὑπόθεση τῆς συμφιλίωσης τῶν ἀνθρώπων καὶ τῆς ἐνότητας τῶν ἐκκλησιῶν».

Ὁ Πατριάρχης εὐχόθηκε, ὁ διάδοχός του νὰ εἶναι ἀντάξιος τῶν μεγάλων ἔργων τῶν δύο τελευταίων παπῶν, τοῦ Ἰωάννη τοῦ 23ου καὶ τοῦ Παύλου τοῦ 6ου, καθὼς καὶ τῶν εὐγενῶν ὁραματισμῶν, ἐλπίδων καὶ προγραμμάτων τοῦ Ἰωάννη—Παύλου Α'.

Καὶ αὐτὸ φάνηκε νὰ θεοδαιώνεται, μὲ τὴν ἀπόφαση τοῦ διαδόχου του, καρδινάλιου Καρόλου Βοϊτύλα τῆς Πολωνίας, νὰ ὀνομασθῇ Ἰωάννης—Παῦλος ὁ Β'.

Ὁ Ἰωάννης - Παῦλος ὁ Β'

Ὁ νέος Πάπας, ἐκλεγείσ τὴν 16ην Ὀκτωβρίου, ἔχει γεννηθεῖ στὸ Βαντοόιτσε τῆς Κρακοβίας, στίς 18 Μαΐου 1920. Ἔχασε τὴν μητέρα του ὅταν ἦταν ἐννέα ἐτῶν καὶ τὸν πατέρα του ὅταν ἦταν 21.

Κατὰ τὴ διάρκεια τῆς κατοχῆς τῆς Πολωνίας ἀπὸ τοὺς ναζί, στὸν δεύτερο παγκόσμιον πόλεμον, ἀναγκάσθηκε νὰ ἐργασθεῖ σὰν ἐργάτης σ' ἓνα λατομεῖο καὶ σὲ ἐργοστάσιο χημικῶν προϊόντων. Ἐπίσης ἄρχισε νὰ μελετᾷ γιὰ νὰ γίνει ἱερομμένος καὶ χειροτονήθηκε τὸ 1946.

Ἦστερα ἀπὸ σπουδὲς δύο ἐτῶν στὴ Ρώμη, πῆρε τὸν τίτλο τοῦ

διδάκτορα καὶ ἀπὸ τὸ 1953 ἕως τὸ 1958 ἦταν καθηγητὴς τῆς ἡ-

θικῆς θεολογίας στὰ πανεπιστήμια τῆς Κρακοβίας καὶ τοῦ Δουβλίνου. Ἐγινε ἐπίσκοπος τὸ 1958 καὶ ἀρχιεπίσκοπος τῆς Κρακοβίας τὸ 1964.

Για πρώτη φορά, ἔπειτα ἀπὸ 456 χρόνια, «ἔσπασε» ἡ συνήθεια νὰ ἐκλέγεται Ἰταλὸς ὡς Πάπας. Τὸ ὅτι ἐξελέγη ἓνας Καρδιάλιος μόνον 58 ἐτῶν καὶ ὑγιέστατος, ἐθεωρήθη ὡς ἔκφρασις τῆς ἐπιθυμίας τοῦ κοινλαθίου γιὰ σταθερότητα στὴν ἡγεσία τοῦ Βατικανοῦ. Ἀλλὰ, ἡ μεγάλη ἐκπληξίς ἦταν ἡ ἐκλογή ἱεράρχου ἀπὸ κομμουνιστικὴ χώρα.

Τὸ ἀμερικανικὸ περιοδικὸ «Τάιμ», ἐδημοσίευσε ἓνα χαρακτηριστικὸ στιγμιότυπο ἀπὸ τὴν πρώτη ἡμέρα τῆς ψηφοφορίας: ὁ καρδινάλιος Βοϊτύλα διαβάζει μὴ ἐπιθεώρηση μαρξιστικῆς θεωρίας. «Δὲν νομίζετε ὅτι εἶναι ἱεροσυλία νὰ φέρνεται μαρξιστικὰ ἔντυπα στὸ παρεκκλήσιο τῆς Σιξτίνας; Κι' ὁ Βοϊτύλα χιμογελῶντας: «Ἡ συνειδητὴ μου εἶναι καθαρὴ».

Ἐγνώσθη ἄργότερα, ὅτι ὁ καρδινάλιος Βοϊτύλα εἶχε ἀξιῶσει ἐπιμόνως ἀπὸ τὴν κυβέρνηση τῆς Βαρσοβίας νὰ ἰδρῦση θεολογικὴ σχολή, ἀνεγνωρωμένη

ἀπὸ τὸ κράτος, στὸ πανεπιστήμιο τῆς Κρακοβίας. Γενικῶς, διεκρίνετο γιὰ ἀγωνιστικότητα στὰ θέματα τῆς θρησκευτικῆς ἐλευθερίας.

Τώρα, ὡς Πάπας θὰ ἔχη ν' ἀναπτύξη δραστηριότητα γιὰ προσέγγιση, συνεργασία καὶ ὁμόνοια μὲ τοὺς διαφορετικούς «κόσμους» τῆς ἐποχῆς μας ἀπὸ θέση μεγαλυτέρας ἰσχύος.

Τὸ περιοδικὸ «Ἐυροπέο» ἀπεκάλυψε τὸ «πιστεύω» τοῦ νέου πάπα, ὅπως τὸ εἶχε ἐκφράσει ὁ ἴδιος πρὶν μερικοὺς μῆνες, ὅταν στὸν ὀρίζοντα δὲν ὑπῆρχε οὔτε σικιὰ πιθανότητος γιὰ τὴν ἀνοδὸ του στὸ ὑπατο ἀξίωμα τῆς ρωμαιοκαθολικῆς ἐκκλησίας. Ἦταν μετὰ τὸν θάνατο τοῦ Παύλου ΣΤ', πού ὁ Κάρολ Βοϊτύλα, καρδιναλῖος Κρακοβίας, εἶχε πεῖ: «Δὲν πρέπει νὰ παραδεχόμαστε τὰ συστήματα καὶ τὰ δόγματα. Εἶναι ἀνάγκη νὰ προσδλέψουμε σὲ μιὰ πλήρη ἀπεικόνισή τοῦ ἀνθρώπου. Τὸ πρόσωπο τοῦ πλανήτη μας ἔχει: διαμορφωθεῖ μέσα στὰ τόσα πράγματα, πού γίνονται καὶ λέγονται: γύρω ἀπὸ τίς οικονομικὲς καὶ κοινωνικὲς ἐπαναστάσεις. Ἀλλὰ τὰ προβλήματα τοῦ ἀνθρώπινου γένους ἐκφράζονται ἀπόλυτα στὴ «Γένεση», ὅπου μποροῦμε νὰ διαβάσουμε τὸ πρῶτο ἐπαναστατικὸ μανιφέστο. Λοιπόν, τὸ μάθημα τῆς «Γένεσης» εἶναι ὅτι ἡ γῆ δόθηκε στὸν ἄνθρωπο καὶ ὁ Θεὸς ἔδωσε στὸν ἄνθρωπο μιὰ μέρα ξεκούρασης. Ἡ στάση τοῦ ἀνθρώπου ἀπέναντι στὴν ἐργασία ἀποδείχνει: τὴν ἀξία του. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δὲν πρέπει νὰ ἐνδιαφέρεται μόνο γιὰ τὴ δική του οἰκογένεια, τὴ δική του χώ-

ρα, ἀλλὰ πρέπει νὰ βοηθῆ τίς ὑπανάπτυκτες χώρες, τοὺς πεινασμένους καὶ τοὺς καταπιεσμένους...».

Σχόλια — Ἐντυπώσεις

Ὁ Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης κ. Δημήτριος ἐπεθεβαίωσε τὴν «γραμμὴ» περὶ σεβασμοῦ τῆς ἐκκλογῆς. «Ἄλλως τε, ἐτόνισε, τὸ σπουδαῖο σημεῖο τῆς συμπτώσεως μας εἶναι τοῦτο, ὅτι δὲν ὑπάρχει μεταξὺ μας διαφορὰ εἰς τὸ θέμα τῆς ἀποστολικῆς διαδοχῆς. Ἀναγνωρίζομεν τὸν Πάπαν ὡς διάδοχον τῶν Ἀποστόλων, ὅπως ἡμεῖς εἴμεθα διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων. Ἐν τῷ σημείῳ τοῦτο συναντώμεθα. Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου δὲ ἐκκινοῦμεν Ρωμαιοκαθολικὴ καὶ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία διὰ νὰ συνάψωμεν τὴν ὅλην χριστιανοσύνην ἐπὶ τῆς ἀποστολικῆς βάσεως. Καὶ ἐτόνισε ὅτι τὸ ὄνομα, τὸ ὅποῖον ἐξέλεξεν ὁ νέος πάπας «ἀποτελεῖ διὰ τὴν χριστιανοσύνην καὶ τὸν κόσμον ἓν σύνθημα καὶ μίαν ἐγγύησιν».

Ἐνας κοινωνιολόγος τῶν δημοσίων σχέσεων εἶπε ὅτι ἀξίζουν συγχαρητήρια στὸν Καθολικὸ ἀνώτατο κληρὸ, διότι διέπρεψε στὸν τομέα τῆς ἐπικοινωνίας. Τὰ κατάφερε νὰ μιλάη ὅλος ὁ κόσμος γιὰ τὸ Βατικανό. Καὶ νὰ μιλάη εὐχάριστα.

Σ' αὐτὸ συνετέλεσε ἰδιαιτέρως ὁ νέος πάπας. Στὸ τέλος τῆς πρώτης τοῦ ἑβδομάδος ἐδέχθη τὸ σῶμα τῶν δημοσιογράφων. Ἦσαν οἱ πλέον ἐνδιαφέροντες ἄνθρωποι, πού συνήγησα στὴ ζωή μου», ἐδήλωσε ἀργότερα.

Οἱ ἐπίσημοι τίτλοι τοῦ εἶναι:

Τοποτηρητής του 'Ιησού Χριστού, Διάδοχος του πρίγκιπος των 'Αποστόλων, "Υπάτος Ποντίφηξ της Παγκοσμίου Εκκλησίας, Πατριάρχης της Δύσεως, Πριμὰτος της 'Ιταλίας, 'Αρχιεπίσκοπος και Μητροπολίτης της ἐπαρχίας της Ρώμης, 'Ηγεμὼν τοῦ κράτους τοῦ Βατικανού.

'Αλλά, ἔχει πάρα πολὺ ἀπλούς τρόπους καὶ δὲν φαίνεται νὰ τὸν ἀλλάξουν τὰ νέα καθήκοντα. 'Όταν (1968) τοῦ ἀνήγγειλαν ὅτι ὁ πάπας θὰ τὸν ὠνόμαζε ἐπίσκοπο καὶ τὸν ἐρώτησαν ἀν θὰ ἀπεδέχετο, εἶπε: «Ναί. 'Αλλά πιστεύω ὅτι δὲν θὰ μὲ ὑποχρεώση νὰ ἐγκαταλείψω τὴ δάρκα μου». Εἶναι λεμμοδρόμος, ὅπως καὶ χιονοδρόμος καὶ φίλαθλος ἐν γένει.

Ντύνεται πολὺ ταπεινά. 'Όσωφὲρ του λέγει ὅτι «γτρεπεταγι' αὐτόν». Γιὰ κοιτάξετε, τὰ παπούτσια του εἶναι τριμμένα. Καὶ τὸ ὑποκάμισό του...».

Μιλάει λατινικά, ἰταλικά, ἀγγλικά, γαλλικά, γερμανικά, καὶ πολωνικά, δεσπῶς. 'Όχι ρωσικά; ἐρωτήθηκε ἓνας κληρικός τῆς ἀκολουθίας του. Καὶ ἀπήντησε «κανεὶς Πολωνὸς δὲν μιλάει ρωσικά. Τὰ ἐννοεῖ ὁμοῦς».

Δὲν καπνίζει, οὔτε πίνει κρασί, πλην σπανίως. Τὸ φαγητό δὲν τὸν ἀπασχολεῖ. Τρώγει ὅτι τοῦ παρουσιάσουν. 'Όι κοινωνικὲς διακρίσεις τὸν ἀφήνουν ἀδιάφορον.

'Αρνήθηκε νὰ τὸν μεταφέρουν μὲ εἰδικὸ φορεῖο κατὰ τὴν τελευτῆ τῆς ἐνθρονίσεως. Καὶ πῆγε μὲ τὰ πόδια του.

'Ενῶ δὲ ὁ προηγούμενος δὲν εἶχε βγῆ ἀπὸ τὸ Βατικανὸ οὔτε μία φορὰ κατὰ τίς 33 ἡμέρες τῆς

θητείας του, ὁ πάπας 'Ιωάννης — Παῦλος ὁ Β' ἐγῆκε ἀμέσως γιὰ νὰ ἐπισκεφθῆ στὴν κλινικὴ ὅπου ἐχειρουργήθη ἓνας Πολωνὸς ἐπίσκοπος, ἐπῆγε κατόπι στὴν ἐκκλησία Σάντα Μαρία Μιέρρα, γιὰ νὰ προσευχηθῆ. 'Όι Ρωσῆοι συνήθισαν νὰ βλέπουν τὸν ἐπίσκοπό τους νὰ ἐπισκέπτεται ἀσθενεῖς ἢ φίλους ἢ ἐκκλησίες, καὶ νὰ τὸ πράττει μὲ ἀπλότητα, χωρὶς νὰ ἐπιζητῆ τὴν δημοσιότητα, προτιμώντας τὴν ἀνωνομία.

Στὴν πρώτη του ὁμιλία ὡς ἀρχηγοῦ τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς Εκκλησίας, πὺ ἐκφώνησε ἀμέσως μετὰ τὴν πρωτὴν λειτουργία στὴ Καπέλα Σιξτίνα, ὁ 'Ιωάννης Παῦλος Β' τόμισε ὅτι ἡ 'Εκκλησία δὲν προτίθεται νὰ ἐπιμείνῃ στὰ πολιτικὰ πράγματα οὔτε νὰ συμμετάσχει στὶς πολιτικὲς ἐξελίξεις. 'Αλλά, πρόσθεσε, «ἐπιθυμοῦμε νὰ ἀπλώσουμε τὸ χέρι μας καὶ νὰ ἀνοίξουμε τὴν καρδιά μας αὐτῇ τῇ στιγμή πὺ ὄλους τοὺς καταπιεζομένους λαοὺς καὶ άτομα ἀπὸ κάθε εἶδος ἀδικία ἢ διάκριση, ἄσχετα ἀν εἶναι οἰκονομικὴ, κοινωνικὴ, ἢ πολιτικὴ, ἢ ἀφορᾷ τὴν ἐλευθερία συνειδήσεως καὶ τὴ θρησκευτικὴ ἐλευθερία».

Πέντε 'Εκκλησίες τῆς ἐγγύς 'Ανατολῆς πάλι στὸ Βατικανὸ

Πέντε 'Ανατολικὲς 'Ορθόδοξες 'Εκκλησίες, πὺ ἀποσχίσθηκαν ἀπὸ τὴ Ρωμαιοκαθολικὴ πρὶν ἀπὸ 15 αἰῶνες, ἐόλσαν κατὰ μέρος μὰ ἀπὸ τίς κυριότερες δογματι-

κές διαφωνίες που τις χώριζαν μ' αυτή και αποφάσισαν να ένωθούν ξανά.

Πρόκειται για την Κοπτική Ορθόδοξη Έκκλησία της Αιγύπτου, τη Συριακή Ορθόδοξη Έκκλησία της Αντιόχειας, την Αρμενική Αποστολική Έκκλησία, την Αιθιοπική Ορθόδοξη Έκκλησία της Ινδίας.

Οι Έκκλησίες αυτές παραδέχονται μόνο τη Θεϊκή (και όχι και την ανθρώπινη) Φύση του Χριστού, σε αντίθεση με τις ύπολοιπες Χριστιανικές Έκκλησίες. Αποφάσισαν, όμως, να μειώσουν τη σημασία αυτής της δογματικής διαφοράς τους, προκειμένου να ένωθούν ξανά με τη Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία.

Από τις παραπάνω Έκκλησίες, η πολυπληθέστερη είναι η Συριακή Ορθόδοξη της Ινδίας, οι πιστοί της οποίας είναι έγκκεντροι, κατά κύριο λόγο, στην Πολιτεία της Κεράλα. Οι πιστοί και των πέντε Έκκλησιών σ' όλο τον κόσμο ανέρχονται σε 17 εκατομμύρια.

Χριστιανοί θεολόγοι, που συναντήθηκαν τον Οκτώβριο στη Βιέννη, υποστηρίζουν ότι «ο παραμερισμός της βασικής αυτής δογματικής διαφοράς γύρω από τη Φύση του Χριστού, εκ μέρους των πέντε Ανατολικών Έκκλησιών, δεν θα οδηγήσει σε άμεσα δόγματα προς την όριστική επανένταξή τους μέσα στη Χριστιανική παγκόσμια οίκογένεια, καθώς δεν αναγνωρίζουν την πρωτοκαθεδρία του Πάπα στην Ρωμαιοκαθολική Έκκλησία».

Η όρασις και το διάστημα

Κατά την διάρκεια της πολυήμερου πτήσεως των δύο Σοβιετικών κοσμοναυτών (140 ημέρες), παρατηρήθη ότι μπόρεσαν να διακρίνουν από απόσταση 250 χιλιομέτρων με γυμνό μάτι ένα κοίλωμα σε κάποιο παγετώνα. Μάλιστα σε μια περίπτωση το κοίλωμα αυτό δεν ξεπερνούσε τα είκοσι με τριάντα μέτρα. Επίσης σ' ένα άλλο πείραμα καθώρισαν την απόσταση ενός παγετώνα από κάποιο σημείο (γύρω στα διακόσια μέτρα) και οι έπιστήμονες της γής διαπίστωσαν ότι είχαν πέσει έξω μόνο μερικά μέτρα.

Οι δύο κοσμοναύτες καταφέρουν να ξεχωρίσουν δεκάδες αποχρώσεις από το βαθύ μπλε μέχρι το καφέ, που δεν θα μπορούσαν να έντυπωθούν ούτε στο καλύτερο έγχρωμο φίλμ. Η «Πράβδα» γράφει ότι τα φανταστικά αυτά αποτελέσματα χρειάζονται έρευνα και εξήγηση, αλλά θα πρέπει να θεωρούνται σαν τεράστια ανακάλυψη ενός φαινομένου, που ο άνθρωπος δεν το είχε παρατηρήσει μέχρι σήμερα.

Οί κομήτες μετέφεραν τά μόρια της ζωής;

Η ζωή στη Γη δεν είναι αποτέλεσμα οργανικών ένώσεων στη θάλασσα, αλλά αποτέλεσμα οργανικών ένώσεων που μετέφεραν κομήτες και μετεωρίτες από τον έξωδιαστημικό χώρο κατά την τυχαία πτώση τους στη Γη, πριν

από τέσσερα δισεκατομμύρια χρόνια.

Τήν θεωρία αυτή διετύπωσαν πρόσφατα δύο εξέχοντες Βρεταννοί αστρονόμοι, ο καθηγγητής Σάντρα Ουίνκνραμασίνγκε και ο πέρ Φρέντ Χόυλ, υποστηρίζοντας ταυτόχρονα ότι ή ύπαρξη ζωής και σε άλλο σημείο του Γαλαξία μας είναι σχεδόν μιὰ βεβαιότητα.

Οί δύο Βρεταννοί αστρονόμοι στηρίζουν τήν παραπάνω θεωρία σε μιὰ πρόσφατη ανακάλυψη οργανικών κυττάρων που υπάρχουν στο Διάστημα.

Η ανακάλυψη των οργανικών αυτών κυττάρων, υποστηρίζουν οί δύο Βρεταννοί επιστήμονες, αποδεικνύει ότι τά αρχικά συστατικά τής γής θρίσκονται διάχυτα στο διάστημα, πλην όμως χρειάζονται τίς «σωστές» συνθήκες για νά αναπτυχθούν.

Εφ' όσον υπάρχουν και άλλοι πλανήτες σε αρκετά μεγάλο αριθμό (πιθανώς 10 δισεκατομμύρια αστέρια με πλανήτες κινούνται γύρω από τόν Γαλαξία μας), ή προοπτική για τήν άπαρχή ζωής φαίνεται πολύ πιθανή.

Η άτμόσφαιρα και οί ωκεανοί, συνεχίζουν οί δύο αστρονόμοι, προέρχονται ίσως από μιὰ μάζα κομητών οί όποιοι διέθεταν προυποθέσεις αρκετά κατάλληλες για τή διατήρηση τής ζωής. Όταν έφθασαν στη Γη.

Βουδδιστική Έταιρία

Περί τά τέλη του Σεπτεμβρίου ιδρύθη στην Αθήνα Βουδδιστική Έταιρία από θρησκευολόγους,

φιλοσόφους και άλλους διανοημένους, με σκοπο τήν μελέτη των άθθεντικών βουδδιστικών κοιμένων και τή διάδοσή τους στην Ελλάδα.

Η Έταιρία (Πεταλούδας 2, Έκαλη), θα δώσει ιδιαίτερη σημασία στη μελέτη των σχέσεων του Βουδδισμού με τήν αρχαία ελληνική φιλοσοφία — σχέση που ή νεώτερη ιστορική έρευνα θεωρεί πολύ ουσιαστική.

Η έταιρία σάν σήμα της διάλεξε τό νόμισμα του πρώτου μονάρχη του κόσμου που άσπάστηκε τόν Βουδδισμό: Ήταν ο Έλληνας βασιλιάς τής Βακτριανής Μένανδρος (Ινδικά Μιλίντα).

Τό Διοικητικό Συμβούλιο τής Έταιρίας: πρόεδρος Ν. Δημόσι, γεν. γραμματέας: Λιμ. Μπουραντινής, Μέλη: Π. Δρακόπουλος, Ν. Μάντζαρης, Σ. Σεφεριάδης.

Άνθρωπιστικό συμπόσιο στην Πορτορία

Τήν δεύτερη έβδομάδα του Σεπτεμβρίου συνήλθε στην Πορτορία τό Δ' άνθρωπιστικό συμπόσιο, με συμμετοχή 58 συνέδρων από όλον τόν κόσμο (πανεπιστημιακών διδασκαλων, ακαδημαϊκών, συγγραφέων, μεταξύ των οποίων και δύο βασιεία Νόμπελ). Ο Διευθυντής Τουρισμού

κ. Σταύρος Βασαρδάνης, χαίρει-
 τίζοντας τὸ συνέδριο, εἶπε, μετα-
 ξὺ ἄλλων: «Εἶναι εὐτυχῆς ἡ
 σύμπτωσης, πὺ τὸ σπουδαῖο συ-
 νέδριο γίνεται στὸ Πήλιο, πὺ
 καθὼς ὅλοι τὸ ξέρουμε γεννήθη-
 κε, κατὰ τὸν μῦθο, καὶ δίδαξε
 πρῶτος στοὺς ἀνθρώπους τὴν ἀ-
 ρετὴ καὶ τὴ σοφία, ὁ «δικαιότα-
 τος» τῶν Κενταύρων, ὁ σοφὸς
 Κένταυρος Χείρων». Σὰν ἀπλὸς
 ἄνθρωπος αἰσθάνομαι ὅτι στὸν
 χῶρο αὐτὸν πάλλεται τούτη τὴ
 στιγμή ἡ πνευματικὴ καρδιά τοῦ
 κόσμου. Καὶ εὐχομαι αὐτοὶ οἱ
 παλμοὶ τῆς Σοφίας, πὺ γεμί-
 ζουν τὸν χῶρο, νὰ μετουσιωθοῦν
 σὲ δύναμη καὶ σὲ κάλλος καὶ νὰ

ἀκτινοβολήσουν σὲ ὅλη τὴ γῆ.
 Νὰ ἀγκαλιάσουν τὶς καρδιές ὅ-
 λων τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ γί-
 νουν ΠΡΑΞΗ. Γιὰ νὰ γίνουμε ἰ-
 κανοὶ ὅλοι οἱ ἄνθρωποι τῆς γῆς
 νὰ «ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους». Ὅ-
 λοι τὸ ξέρουμε πὼς χωρὶς τὰ
 ιδεώδη τοῦ ἀνθρωπισμοῦ ὁ ἄν-
 θρωπος εἶναι μοιραῖο νὰ συγκρου-
 σθεῖ μὲ τὸ μέλλον, σὲ μιὰ σύγ-
 κρουση καταστροφικῆ. Εὐχομαι
 ἡ Σοφία — ἡ Σοφία Σας — πὺ
 φιλοξενήθηκε τὶς λίγες αὐτὲς ἡ-
 μέρες στὸ μικρὸ αὐτὸ χῶρο τοῦ
 Πηλίου, νὰ γίνῃ Δύναμη καὶ
 Κάλλος καὶ νὰ φωτίσει τοὺς ἀν-
 θρώπους τῆς γῆς».

Ο ΧΡΟΝΟΓΡΑΦΟΣ

Μεταξύ μας

ΤΑ ΓΡΑΦΕΙΑ ΜΑΣ

Τὰ Γραφεία τοῦ «Ἰλισοῦ», Δραγατσανίου 6, ὄροφος 6ος, (Πλατ. Κλαυθμώνος), εἶναι ἀνοικτὰ καθὴρ μερινῶς πλὴν Σαββάτου, 8 30-12 30 π.μ. Τηλ. Γραφείων 3246 837.

ΕΜΒΑΣΜΑΤΑ

Παρακαλοῦμεν, ἀποστέλλετε μὲ ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν εἰς τὴν διευθύνσιν: «Κωστὴν Μελισσαρόπουλον, Δραγατσανίου 6, Ἀθήνας, 122». Ἀποστολὰ μὲ τραπεζικὰς ἐντολὰς μᾶς δυσκολεύουν.

Αἱ Τράπεζαι ζητοῦν χαρτόσημον καὶ παρουσιάζουν δυσκολίας.

ΑΛΛΑΓΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΝ

Τεύχη ἀποσταλέντα στοὺς κατωτέρω συνδρομητὰς μας, ἐπεστράφησαν ἀπὸ τὸ Ταχυδρομεῖον μὲ τὴν σημείωσιν: «μετώκησε» ἢ «ἀγνωστος». Παρακαλοῦνται ὅσοι τοὺς γνωρίζουν νὰ τοὺς εἰδοποιήσουν, ἢ νὰ μᾶς δώσουν τὰς διευθύνσεις των:

ΑΘΗΝΩΝ

Ἰω. Ἀβραμίδης, Περικλέους 21 Πειραιεὺς

Κ. Ἀποστολοῦ, Σκουφᾶ 75

Δημ. Δεληπέτρος, Ἀναγνωστοπούλου 21

Θεοδ. Ἰσαρη, Πωγωνίου 33, Παπάγου

Σουλα Κρεατσᾶ, Ἀγ. Μελετίου 4 Πολ. Κομνηνακίδη, Ἀκαδημίας 15

Ἐλ. Λαμπριδοῦ, Μπιζανίου 8, Καλλιθέα

Κων. Μαγδαληνός, Κ. Παλαμᾶ 42 6

Νὼνη Ξεπαπαδακοῦ, Φιλοτίμου 2

Κων. Σταμπουλῆς, Ἀγ. Μελετίου 48

Μ. Στεφανίδου, Δασκαλάκη 31

Θεοδ. Τριαντάρης, Πριγκιπωνησῶν 29, Πολύγωνον

Ευφημ. Ψάλτου, Σκιάθου 79

ΕΠΑΡΧΙΩΝ

Παν. Δραγῶνας, Πλ. 23ης Μαρτίου, Καλαμάτα

Ἄντ. Πάντζιος, Μακ. Γ. Κωνσταντινίδη 8, Θεσ/νικὴ

Γεώργ. Παπανάγου, Ρ. Φεραίου 14, Λαμία

Νικ. Παυλόπουλος, Ἄντ)ρχης Χωρ)κῆς, Ἐλασσών

Ἀναστ. Πίστας, Χατζῆ 155, Βόλος

Γεωργ. Πολυχρονακῆς, Σύρος

Εμ. Φασόλης, Παπαναστασίου 18, Θεσ/νικὴ

ΕΓΚΑΤΕΛΕΙΨΑΝ ΤΟΝ ΓΗΙΝΟΝ ΒΙΟΝ

Ἄνδρ. Βάρδης, Ἀθήναι

Σπυρ. Βορίσης, »

Ἰω. Δαμπασῆς, »

Ἐλπίδ. Ζανουδάκης, »

Ἰω. Ζούλας, »

Κωστῆς Καλλέργης, »

Παν. Κανδιάνος, Ζακύνθος

Δημ. Νασκος, Θεσσαλονικὴ

Γ. Πρεζερᾶκος, »

Νικ. Τσαγκαρόπουλος, Ζακύνθος

Εὐστρ. Χατζηβασιλείου, Πλωμαρί

ΒΙΒΛΙΑ ΠΙΟΥ ΛΑΒΑΜΕ (μὲ τὴ σειρὰ λήψεως)

Γ. Δ. Ζεπού: Ἄδρομερῆ (ποίηματα), Ἀθήναι 1978

Σπυρ. Ἀθ. Κανίνια: Ἀναστάσιος Γιανναράς (Μία σκιαγραφία του), Ἀθήναι 1978

Γιάννη Δεμετῆ: Σύντομος Ὁδηγὸς Μουσείου Σολωμοῦ καὶ ἐπιφανῶν Ζακυνθίων, Ἀθήναι 1978

Ἰω. Βασιλείου: Ἀμάρτημα στὸν Ἄθω, κί' ἄλλα διηγήματα. Βιβλιοπωλεῖον τῆς Ἑστίας

'Ιδιοκτήτης: 'Εκδόσεις «'Ιλι-
σός» Συν.Π.Ε., Δραγατσανίου
6. 'Εκδότης - Διευθυντής: Κω-
στής Ν. Μελισσαρόπουλος,
Πλατ. 'Εθνικής Τραπεζής 3,
Φιλοθέη. Προϊστάμ. Τυπογρα-
φείου: Ε. Σωτηρόπουλος &
Σία, Κερατσινίου 72, Τ.Τ.
209-Τηλ. 5224728.

Τιμή τεύχους δρχ. 30
'Αθήναι, Νοέμβρ. - Δεκ. 1978

Σταθμοί (Αϋγ.)
'Αξιολόγηση (Αϋγ. - Σεπτ.)
Προβλήματα έκκλησιαστικά - κοινω-
νικά (Μάιος-Ιούν., 'Ιούλ.-Σεπτ.)
Χρονικά (Σεπτ.)
Πνευματική Κύπρος (Αϋγ. - Σεπτ.)
Σμύρνα (Σεπτ. - 'Οκτ.)
'Ο Φυσιολάτρης (Σεπτ. - 'Οκτ.)
Πολιτικό Κριτήριο ('Ιούλ. - Αϋγ.,
Σεπτ., 'Οκτ.)
'Αχαϊκά ('Απρ. - Σεπτ.)

Θάνου Κιτσικόπουλου: Χαρτοφύλα-
κας (ποιήματα), 'Αθήνα 1978

Ρόης Παπαγγέλου: 'Ιστοί (ποίη-
ση), 'Αθήνα 1978

Κούλη Κάση: 'Η φιλοσοφία του
διαλογισμού, 'Αθήνα 1978

Λούλια Κωνσταντινίδου: 'Αδελφή
του Σαράντα - 'Ιριδισμοί ('Αφη-
γήματα - Στοχασμοί), 'Αθήνα
1978

Νίκου Μηλιώρη: Μικρασιατικά Κεί-
μενα, 'Ιωλκός 1977

Μαίρης 'Ιω. Μπουσμπουρέλη: Κυ-
πριακή Ραψωδία (ποιητική σύν-
θεση), 'Αθήναι 1978

Διονύση Κ. Μαγκλιθέρα: 'Επιχείρη-
ση και Κοινωνία, 'Αθήνα 1978

Μαρίας Τσίκουλα - Γαϊτατζή: Πα-
ρουσία (ποίηση), Σέρρες 1978

Λάμπη Λούκου: Διηγούνται οι Κοκ-
κινολαίμηδες (διηγήματα), Πά-
τρα 1978

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

'Ελευθερη Σκέψη (Μάρτ., 'Απρ., Μά-
ιος, Αϋγ.)

Σύγχρονη Σκέψη ('Ιούλ.)

'Ο Κόσμος τής Ψυχής (Μάιος -
'Ιούν)

Κρητική 'Εστία (Μάιος - Ιούν., Ι-
ούλ. - Αϋγ.)

'Ηπειρωτική 'Εστία (Μάιος - 'Ιούν.)

Περιοδικό 'Ελληνίδων Βορ. 'Ελλά-
δος (Μάιος - 'Ιούλ.)

Κρίκος ('Ιούλ. - Αϋγ.)

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΚΥΠΡΟΝ

'Αντ. Στυλιανού, Βιβλιοπωλείον,
Σαριπόλου 15, Λεμεσός

ΒΙΒΛΙΑ ΕΙΣ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΝ

Ευάγ. Ψαράς, Βιβλιοπωλείον, Πλατ.
'Ιπποδρομίου 10, τηλ. 265-042

ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΟΙ ΤΟΥ «'ΙΛΙΣΟΥ»

'Αλεξ)πολις: 'Ελ. Γιαννώτας
Βόλος: Γ. Κουκουβίνος
Δράμα: Φίλ. Τζάλλας
Ζάκυνθος: Ν. Ταμπαλής
'Ηράκλειον: Λ. Κουντής
Θεσσαλονίκη: Ευ. Ψαράς
'Ιωάννινα: Μιχ. Πραπίδης
Καβάλα: Κ. Παπαγεωργίου
Καλαμάτα: Π. Γκλεγκλές
Κέρκυρα: Κ. 'Αγίους
Κομοτινή: 'Ιω. Σαμουρκασιδής
Λαμία: Κ. Φαλίδας
Λάρισα: Βασ. Παπαζήσης
Μυτιλήνη: 'Αριστ. 'Αρμούνας
Πάτραι: 'Αθ. Κοντοσάκις
Σύρος: Π. Ζαραφωνίτης
Χαλκίδα: Γ. Λάμπρου
Χανιά: Ν. Βαρδάκης
'Αμμόχωστος: 'Ανδρ. Τσόκκος
Λεμεσός: 'Αντώνιος Στυλιανού
Λευκωσία: 'Αχ. Ζαβαλλής
Πάφος: Κ. Καθηζιώτης
'Ισταμπούλ: Γ. Βακαλόπουλος

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ ΕΤΟΥΣ 1978

	Σελίς
Ἄγνη Ἀδάμ: Θυμᾶσαι; (π.)	233
Σ. Βασαφδάνης: Ὁ Ναός (π.)	341
Dr M. Bhamgara: Οἰκολογία	9
Βασ. Βιτσαξής: Nama — Rupa (π.)	344
Δ. Βλαχόπουλος: Ἀπὸ τὸν Σεφέρη στὴν Ἀρμονία	101
Ἑλ. Π. Blavatsky: Ἡ Μυστικὴ Διδασκαλία	45
» Ψυχὴ καὶ Πνεῦμα	187
Ἄντ. Γαλανάκη - Βουράκη: Τί ἐγίνες; (π.)	232
Δ. Γαλόνης: Τὸ παιδί μὲ τὸν σκύλο (π.)	232
Ζ. Γουγούτα: Ἀπὸ καινούργια πόρτα στὸν ἄνθρωπο	113
Ἄλ. Δήμου: Ἀδελφὴ ψυχὴ (π.)	343
» Μὲ τὸν ἀνθὸ τῆς Σοφίας, Τότε...	166
Πυθ. Δρουσιώτης: Ἡ ἰδέα τῆς Μετενσαρκίωσης	225
Ἄχ. Ζαβαλλῆς: Ἡ Μονὴ τοῦ Μαχαιρᾶ	320
Περ. Σ. Θεοχάρης: Φραγκίσκος Μαυρόλυκος	137
Σοφία Ἰωαννίδου: Ἡ ἐορτὴ τοῦ Λευκοῦ Λωτοῦ	302
Αἰμ. Ἰβου: Ἡ Ἐκλογὴ (π.)	103
» Μαρτυρία (π.)	234
» Ἀρχαία Σοφία καὶ σύγχρονη ἐπιστήμη	359
Νικ. Καρβούνης: Ὁ ἐσωτερικὸς ρυθμὸς	115
» Διὰ τὸν φόβον τοῦ κενοῦ	167
» Τὰ κορακιστικὰ τῆς διανοήσεως	235
Γ. Καψομένος: Ὁ Χριστιανισμὸς ἔναντι τῶν ἄλλων θρησκειῶν	73
» Διαίωνα προσμονὴ	305
» Ἀνοίξτε οἱ οὐρανοὶ	306
» Οἱ ψυχικὲς ρίζες τῆς Λογοτεχνίας	329
Διον. Κουλεντιανός: Λοξαριές (π.)	231
Νανᾶ Κουντούρη: Πρὸς αὐτὴν (π.)	164
Κρισηαμούρητι: Γιατὶ οἱ ἄνθρωποι ἔχουν σχέσεις	62
» Νίτσα (π.)	86
» Ἄν δὲν ἔχετε τίποτα νὰ προστατεύσετε	89
Α. Κωνσταντινίδου: Στοχασμοὶ πάνω στὴ ροὴ τοῦ χρόνου	91
» Κρυφογελοῦσες, δύστυχη μητέρα (π.)	342
Ἐφη Λαγοπούλου—Ἀποστολίδου: Ὅταν ἄκουσα (π.)	165
J. J. van der Leeuw: Θεοὶ σὲ ἐξορία 29, 104, 173, 273, 348	
H. Longfellow: Ποιὸς ξέρει; (π.)	7

Δημ. Λούβης: Ἡ γυναίκα ὡς δημιουργὸς νέου πολιτισμοῦ	194
Γιάννης Μαυρῆς: Ἄν ἤμουν δένδρο, Τὸ μέγα «Παρών» (π.)	163
Ἄννα Μαχαιροπούλου: Ὁ Γλάρος (π.)	343
Κυρ. Μητσοτάκης: Ἰησοῦς — Ὁρφεύς	93
Ἄδα Μπρούμη: Ἐνας δεκάλογος	370
Κ. Ν. Μ.: Πλάτων καὶ Οὐπανισάντ	289
Πετρ. Παναγιωτίδου: Προσευχὴ, Σ' εὐχαριστῶ (π.)	343
Ἄ. Παπανδρέου: Ψάχνοντας γιὰ τὸν ἀληθινὸ ἄνθρωπο	114
» Τὸ μεγαλεῖο τῆς μιᾶς στιγμῆς	355
Μ. Παρασκευᾶ: Στὸ ἔμπα τοῦ χωριοῦ (π.)	230
Σαρ. Παυλέας: Τὸ ἀκροατήριον (π.)	25
» Χωρὶς διαμαρτυρία καμιὰ (π.)	26
» Κλεψύδρα (π.)	27
» Κρατηθεῖτε στὶς θέσεις σας πιστὰ (π.)	84
» Πρόσδος, Μετοχὴ (π.)	154
» Τὸ καθημερινὸ μας ψέμα (π.)	155
» Μικρὲς μπάλες (π.)	156
» Ὅταν ξυπνήσουν τὰ φτερά μας (π.)	214
» Τὸ αἶνιγμα (π.)	325
Κ. Πηγαδιώτης: Ὁ σπουργίτης (π.)	230
Παν. Πυρομάλλης: Summum unum	99
Χρ. Ριζόπουλος: Τὰ νέα βιβλία	281
» Ἡ Θεοσοφία πρὶν ἀπὸ τὴν Μπλαβάτσκυ	311
Βασ. Ρόζος: Ἡ Ἐγγελιανὴ ἀντίληψη γιὰ τὴ φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας	157
Γ. Σάντης: Τὸ μήνυμα (π.)	341
Μιρζά Σοχράμπ: Περσικὸ προσευχητῆρι	371
Κ. Σταυρόπουλος: Οἱ πύλες, Στὸν ἄνθρωπο (π.)	165
» Σχεδιάσμα (π.)	342
Περ. Σφυρίδης: Ἡ μαθητικὴ ἀποχὴ (διήγημα)	379
Ρ. Ταγκόρ: Καθὼς περνοῦν τὰ χρόνια (π.)	3
Αἰκ. Τσόπελα: Τὴν ἀγάπη ἀγάπησες (π.)	340
Ν. Φίλων: Ὁ πλανήτης τοῦ φόνου καὶ τοῦ πόνου	90

ΔΙΑΦΟΡΑ

Ὁ Τσάρλι Τσάπλιν	4
Ἀρχαία Ἑλληνικὴ Σοφία	7, 211
Ἀρχαία καὶ νέα Σοφία	16, 211
Ἐποχὴ τοῦ Ὑδροχόου	17
Μηνύματα Πατριάρχου καὶ Ἀρχιεπισκόπου γιὰ τὸ παιδί	40
Ἰωβηλασία Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα	53
Περιπτώσεις διαλογισμοῦ	82
102ον Συνέδριον Θεοσοφικῆς Ἐταιρίας	179
Ἔθε ἢ Ἀγάπη (π.)	209

Καλή Θέλησις	210
Διαμαρτυρία κατά τῆς σκληρότητος	212
Πρὸς μία νέα παγκόσμια τάξι	217
Οἱ φίλοι μας τὰ πουλιά	253
Ἀφιέρωμα στὴν παγκόσμια ἡμέρα τῶν ζώων	257
Διακήρυξι τῶν Ἑνωμένων Ἐθνῶν γιὰ τὰ δικαιώματα τοῦ παιδιοῦ	307
Οἱ 4 μεγάλοι διαλογισμοὶ κατὰ τὸν Βούδδα	327

ΕΠΙΚΑΙΡΑ

Λόγος τοῦ Προέδρου Κάρτερ	14
Ἡ Μετενσάρκωσις ἀπασχολεῖ τοὺς ἐπιστήμονες	219

ΑΠΟΚΟΜΜΑΤΑ

Ε. Π. Παπανοῦτσος: Πρέπει νὰ εἶμαστε χριστιανοί;	38
» Μπορεῖ νὰ ἐξαλειφθῆ ἡ κατὰρα τοῦ πολέμου;	124
» Οἰκομενικός πολιτισμὸς	250
» Ἡ σημασία τῶν Χριστουγέννων	373
Μελίτων: Διαθρησκευτικὴ Ἱεραποστολὴ κατὰ τῆς τρομο- κρατίας	42
Ἀλέξανδρος: Δωρεές ἀπὸ νεκροῦς γιὰ μεταμοσχεύσεις	43
» Συντηρητικὲς καὶ προοδευτικὲς τάσεις	197
Γ. Μουστάκης: Συζητήσεις περὶ Θεοῦ	127
Προστατευτικοὶ Νόμοι γιὰ τὰ ζῶα	128
Σεραφεῖμ: Ἐνα ρωμαλέο «κατηγορῶ»	196
Ἡ παραψυχολογία: ἀπάτη ἢ νέα πύλη γνώσεως;	200
Δί Η.Π.Α. Ὅ' ἀναζητήσουν λογικὰ ὄντα στὸ διάστημα	203
Θεὸς — Θρησκείες — Νόμος — Σύγχρονος κόσμος	240

ΧΡΟΝΙΚΑ 65, 131, 205, 291, 386

ΜΕΤΑΞΥ ΜΑΣ 70, 135, 207, 300, 395

Ἐτησία Συνδρομὴ 1979

Δοχ. 200.—

Ὁ Ι Λ Ι Σ Ο Σ

**εὐχεται στοὺς φίλους του
εὐτυχισμένο τὸ**

1979

ΦΙΛΟΦΡΟΝΙΑ
ΟΥΔΕΜΙΑ ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΥΠΕΡΤΕΡΑ ΤΗΣ ΑΛΗΘΕΙΑΣ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ τῆς Νεοελληνικῆς Γραμματείας, 10^η ἔκδ., τόμοι 7, σελ. 3820.

Ποιητική : τόμοι 3, σελίδες 1746. Ἀπ' τὸ Μεσαίωνα ὡς τὶς μέρες μας, ἀνθολογημένη ὅλη ἡ λόγια καὶ δημοτικὴ μας ποίηση, μαζί με παροιμίες καὶ ρεμπέτικα.

Διηγήματος: τόμοι 4, σελίδες 2074. Διηγήματα 137, διηγηματογράφων 97, τὰ ἄριστα ἐνὸς αἰῶνα Διηγηματογραφίας, ὡς τὶς μέρες μας.

Ἡ πιὸ ἀντικειμενικὴ κἀτομή τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, τέλεια ἀνεπηρέαστη ἀπὸ ἰδέες, πολιτικὲς θέσεις καὶ παρατάξεις.

Ὁ τόμος: 8ρχ 800/700. Τὸ ἐπτάτομο Corpus: 8ρχ 5600/4900.

Ὅλοι οἱ τόμοι λινόδετοι στάνταρ.

BIBLIA KAI ALIA ENTYLIA PENOY HRAKAIH AΠOCTOΛAIH

ΑΝΘΓΑΗ. Μυθιστόρημα. 8ρχ 200/150.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΚΟΣΜΟ ΡΑ. 20 διηγήματα. 8ρχ 200/150.

ΒΟΡΑ ΣΤΟ ΘΗΡΙΟ. 13 διηγήματα. 8ρχ 200/150.

Η ΑΛΛΗ ΙΣΤΟΡΙΑ. Μυθιστορία σὲ διηγήματα. 8ρχ 200/150.

ΙΣΤΟΡΙΕΣ ΑΠΟ ΤΙΣ ΝΟΤΙΕΣ ΑΚΤΕΣ. 11 διηγήματα. 8ρχ 200/150.

ΚΑΜΜΕΝΑ ΦΡΕΝΑ. Διηγήματα καὶ ἄλλα. 8ρχ 200/150.

ΚΑΤΗΓΟΡΩ. Γενικὴ κριτικὴ. 8ρχ 300/225.

ΚΛΕΙΔΙΑ. Ἐξῆ μονογραφίες: Κρόμβελ, Κοσμάς ὁ Αἰτωλός, Κάφκα, Μπέρναρ Σάι, Ὀπενχαίμερ, Πάστερνאק. 8ρχ 200/150.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΟΛΕΜΟΥ. Γενικὴ κριτικὴ. 8ρχ 200/150.

Ο Α₂ Νουβέλλα τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου, με πραγματικὰ στοιχεῖα, τοῦ κύκλου τῆς «Πυραμίδας 67». 8ρχ 100/75.

Ο ΓΡΑΣΔΑΔΟΡΟΣ καὶ ΤΑ ΧΕΙΡΟΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΜΑΧ ΤΟΥ. Νουβέλλα καὶ ἀντιμυθιστόρημα. 8ρχ 200/150.

ΠΟΙΗΤΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ. Ποιήματα τοῦ Ἐμφυλίου '47-'49. 8ρχ 100/75.

ΠΥΡΑΜΙΔΑ 67. Προσωπικὴ μαρτυρία τοῦ Ἐμφυλίου Πολέμου '47-'49. (Ἡ μοναδικὴ ἀντικειμενικὴ μαρτυρία τοῦ Ἐμφυλίου ποὺ διαζέει ἀκόμα τὸν Τόχο, ἀπὸ ἀνεξάρτητη προσωπικὴ θέση.) 8ρχ 200/150.

RENOS. 8 Kurzgeschichten auf-Deutsch und davon 1 auch auf Niederländisch samt 1 Gedicht auf Deutsch e 5 poesie in Italiano. 8ρχ 100/75.

ΣΤΗ ΓΕΜΙΣΗ ΤΟΥ ΦΕΓΓΑΡΙΟΥ. 23 διηγήματα. 8ρχ 200/150.

ΤΑ ΝΕΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ. Γενικὴ κριτικὴ. 8ρχ 1350/1000.

BIBLIA HRAKAIH N. AΠOCTOΛAIH

ΤΟ ΑΛΛΟ ΣΤΗΝ ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ. Εἰδικὴ ἀνθολογικὴ-κριτικὴ σύνθεση. 8ρχ 200/150.

ΕΝΑΡΙΘΜΑ (καὶ ὙΣΤΕΡΟΓΡΑΦΑ καὶ ΤΕΛΕΥΤΑΙΑ). Σκέψεις καὶ ἀποφθέγματα. 8ρχ 200/150.

ΑΛΛΑ ΒΙΒΛΙΑ

Κ. Θ. ΠΑΠΑΔΕΞΑΝΔΡΟΥ: Συνοπτικὴ Ἱστορία τῆς Φιλοσοφίας, ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὡς τὶς μέρες μας. 8ρχ 300/225.

ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

ΤΕΤΡΑΜΗΝΑ, τοῦ Δρόσου Κραβαρτόγιαννου, ἔπου ὁ Ρένος δημοσιεύει ὅλα του τὰ γραφτά, ἀπὸ τὴν Ἐνοιξή τοῦ '74. Κάθε ἀπλὸ τεύχος: 100 8ρχ. Κάθε διπλὸ: 150 8ρχ. Ὁ λινόδετος τόμος (α': 1-7 καὶ β': 8-14): 700 8ρχ.

Στὶς δευτέρες τιμὲς ἀγοράζετε, ἀν στείλετε ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὴν κυρία Βία Ρ. Ἀποστολίδου, Μηθύννης 43 (ἔκτος ὄροφος), πλατεῖα Ἀμερικῆς, Ἀθήναι (823), τηλ. 8646977, 8676053. Τὰ βιβλία στέλνονται πάντα ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσπράξη σχετικῆς ἐπιταγῆς. (~ Ἄλλα τηλέφωνα: 8656427, 3227419.)

ΡΕΝΟΥ ΗΡΑΚΛΗ & ΣΤΑΝΤΗ
Α Π Ο Σ Τ Ο Λ Ι Α Η

ΑΝΘΟΛΟΓΙΑ

ΤΗΣ ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Πλήρες Corpus - Τόμοι 7 - Σελίδες 3820

Το καλύτερο δῶρο σὲ φίλους που διαβάζουν. Χαρίστε τὸ πιὸ νεοελληνικὸ πνευματικὸ ἔργο, ποὺ θὰ μείνῃ καὶ θὰ μορφώσῃ πολλές νεοελληνικὲς γενιές.

Ποιητική

Τόμοι 3, σελίδες 1746. Ἀπὸ τὸ Μεσαίωνα, ὡς τὶς μέρες μας, ἀνθολογημένη ὅλη ἡ λόγια καὶ δημοτικὴ ποίηση τριῶν αἰώνων.

Διηγήματος

Τόμοι 4, σελίδες 2074. Διηγήματα 137, διηγηματογράφων 97, τὰ ἀριστα ἑνὸς αἰῶνα Διηγηματογραφίας μας, ὡς τὶς μέρες μας.

Εἶναι ἡ πιὸ ἀντικειμενικὴ ἀπόψη τῆς Νεοελληνικῆς Λογοτεχνίας, τέλεια ἀνεπηρέαστη ἀπὸ ἰδέες καὶ πολιτικὲς θέσεις ἢ παρατάξεις. ● τόμος δρχ 800/700. Τὸ ἑπτάτομο Corpus δρχ 5600/4900. Ὅλοι οἱ τόμοι λινοδοτοί.

Στὶς δεύτερες τιμὲς ἀγοράζετε, ἂν στείλετε ταχυδρομικὴ ἐπιταγὴ στὴν κυρία Βία Ρ. Ἀποστολίδη, Μηθύνης 43 (ἐκτὸς ὄροφος), πλατεία Ἀμερικῆς, Ἀθήναι (823), τηλ. 8646977, 8676053. Τὰ βιβλία στέλνονται πάντα ἀμέσως μετὰ τὴν εἰσπράξη σχετικῆς ἐπιταγῆς (Ἄλλα τηλεφῶνα 8656427, 3227419.)

Τὸ ὠραιότερο δῶρο
ΕΝΑ ΚΑΛΟ ΒΙΒΛΙΟ

Βλέπε Τιμοκατάλογον Βιβλίων
εἰς σελ. 2 ἔξωφύλλου

(Ἀποστέλλονται ἐλεύθερα ταχυδρομικῶν τελῶν)

Ἐγγράψετε νέους συνδρομητὰς

Συνδρομὴ 1978 δρχ. 150 (ἔξωτερικοῦ \$ 6.00)

Ὅλοι οἱ συνδρομηταὶ ἐσωτερικοῦ ἔχουν δικαίωμα
νὰ ἀγοράζουν τοὺς τόμους ἐπιλογῆς

Α' Τριετίας 1956—1957—1958

Β' Τριετίας 1959—1960—1961

Γ' Τετραετίας 1962—1965

ἕκαστον πρὸς δρχ. 160 ἀντὶ δρχ. 200

Ἡ συνδρομὴ τοῦ 1979 εἶναι δρχ. 200. Διὰ τὸ Ἐξωτερικὸ \$ 8.
ἀεροπορικῶς \$ 12.—

Αἱ συνδρομαὶ ἢ ἀντίτιμον βιβλίων νὰ ἀποστέλλονται μὲ
ταχυδρομικὴν ἢ τραπεζικὴν ἐπιταγὴν —ὄχι μὲ ἐντολὴν— ἐπ'
ὀνόματι Κωστή Μελισσαροπούλου ἢ ΙΛΙΣΟΥ, Δραγατσανίου 6,
Ἀθῆνας 122.

Κυκλοφορεῖ

εἰς Β'. Ἔκδοσιν

Ἑλενας Πετρόβνα Μπλαβάτσκου

ΤΟ ΚΛΕΙΔΙ
τῆς
Θεοσοφίας

Μετάφραση

Μαρίκας Σακελλαρίου - Κανδήλη

Ἔκδοσις Β'.

Ἀθῆναι 1978

Δρχ. 200. Διὰ τοὺς Συνδρομητὰς ΙΛΙΣΟΥ δρχ. 160